Füruzan

Benim Sinemalarım

ÖYKÜ

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

BENİM SİNEMALARIM

Füruzan İlk kitabı *Parasız Yatılı*'yla 1972 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanan ilk kadın yazar oldu. İlk kitaplarında kötü yola düşmüş kadın ve kızların, çöken burjuva ailelerinin, yoksulluk ve yalnızlıkla boğuşan kadın ve çocukların, yeni ortamlarda bunalan ve yurt özlemi çeken göçmenlerin dramlarına sevecenlikle yaklaştı; kişileri derinlemesine inceledi, anlatımını ayrıntılarla besledi. 12 Mart dönemini anlattığı ilk romanı *Kırk Yedi'liler* ile 1975 TDK Roman Ödülü'nü kazandı. 1975'te bir sanatçılar programıyla (D.A.A.D.) çağrıldığı Batı Berlin'de bir yıl kalarak işçiler ve sanatçılarla röportajlar yaptı. *Dokuz Çağdaş Türk Öykücüsü* (1982, Volk und Welt Verlag) antolojisiyle *Die Kinder der Türkei* (1979, Kinderbuch Verlag) çocuk kitabını ise Doğu Berlin'de konuk kaldığı dönemde hazırladı.

Öyküleri Fransızca, İspanyolca, Farsça, İtalyanca, Japonca, İngilizce, Rusça, Bulgarca, Boşnakça gibi dillere çevrildi: Öykülerinden yapılan bir toplam A. Saraçgil çevirisiyle 1991'de Napoli'de, *Kırk Yedi'liler* S. Pirvanova çevirisiyle 1986'da Bulgaristan'da, "Sevda Dolu Bir Yaz", "Nehir" ve "İskele Parklarında" öyküleri Damian Craft çevirisiyle 2001'de Londra'da, *Parasız Yatılı* Elif Deniz - Pierre Vincent çevirisiyle (*Pensionnaire d'état*, Bleu autour) 2010'da Fransa'da, *Gül Mevsimidir* Gülbende Kuray Ulusoy çevirisiyle (*La stagione delle rose*, Poiesis Editrice) 2016'da İtalya'da yayımlandı.

2006'da 10. Ankara Öykü Günleri'nde, 2007'de Dil Derneği'nin Dil Bayramı'nda ve Antalya Öykü Günleri'nde, 2008'de 7. İzmir Öykü Günleri'nde onur ödülleri aldı. 2008 TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı'nın Onur Yazarı seçildi. 2009'da Dil Derneği İzmir şubesince Türk Diline Emek Ödülü verildi.

1981'de Ömer Kavur'la birlikte senaryolaştırdığı "Ah Güzel İstanbul" öyküsü sinema filmi olarak çekildi ve Film Antalya Film Festivali'nde ödül aldı. 1986-87 yıllarında "Gecenin Öteki Yüzü" öyküsünü Okan Uysaler ile birlikte senaryolaştırdı; TRT'de dizi film olarak çekildi ve yılın en iyi dizisi seçildi. 1988-90 yıllarında çektiği *Benim Sinemalarım* 1990'da Cannes Film Festivali'nin "Eleştirmenlerin 7 Günü" ve "Altın Kamera" dallarından çağrı alarak 158 film arasından seçilen 8 filmden biri olarak gösterime girdi; 1991'de ise Uluslararası İran Fecr Film Festivali'ndeki Uluslararası Jüri'den "En İyi İlk Film Jüri Özel Ödülü"nü kazandı ve Tokyo Uluslararası Film Festivali'nde seçilen "En İyi On Asya Filmi" arasında yer aldı. "Kış Gelmeden" ve "Sevda Dolu Bir Yaz" öykülerini oyunlaştırdı ve bu oyunlar Ankara Devlet Tiyatroları'nda yaklaşık 200 kez sahnelendi (2000-2005).

Öykü: *Parasız Yatılı* (1971), *Kuşatma* (1972), *Benim Sinemalarım* (1973), *Gül Mevsimidir* (uzun öykü, 1973), *Gecenin Öteki Yüzü* (1982), *Sevda Dolu Bir Yaz* (1999). **Roman:** *Kırk Yedi'liler* (1974), *Berlin'in Nar Çiçeği* (1988). **Gezi-Röportaj:** *Yeni Konuklar* (1977), *Evsahipleri* (1981), *Balkan Yolcusu* (1994). **Oyun:** *Redife'ye Güzelleme* (1981), *Kış Gelmeden* (1997). **Şiir:** *Lodoslar Kenti* (1991). **Çocuk Kitabı:** *Die Kinder der Türkei* (*Türkiye Çocukları*, 1979). **Yaşantı:** *Füruzan Diye Bir Öykü* (Haz.: Faruk Şüyün, 2008).

Füruzan'ın
YKY'deki kitapları:

Lodoslar Kenti (1995)
Parasız Yatılı (1996)
Kuşatma (1996)
Benim Sinemalarım (1996)
Gül Mevsimidir (1996)
Gecenin Öteki Yüzü (1996)
Kırk Yedi'liler (1996)
Berlin'in Nar Çiçeği (1996)
Balkan Yolcusu (1996)
Redife'ye Güzelleme (1997)
Evsahipleri (1998)
Yeni Konuklar (1998)
Sevda Dolu Bir Yaz (1999)

Toplu Öyküler (Delta, 2003)
Toplu Öyküler - Toplu Romanlar (Delta, 2009)
Kış Gelmeden – Sevda Dolu Bir Yaz (Oyun, 2018)

Füruzan Diye Bir Öykü (Yaşantı, 2009)

Doğan Kardeş:
Yaz Geldi - Seçme Öyküler (2009)

FÜRUZAN

Benim Sinemalarım

Öykü

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 672
Edebiyat - 136

Benim Sinemalarım / Füruzan

Kitap editörü: Murat Yalçın
Düzelti: Birol Durucan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Mas Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Hamidiye Mah. Soğuksu Cad. No: 3 Kağıthane-İstanbul
Telefon: (0 212) 294 10 00 e-posta: kitap@masmat.com.tr
Sertifika No: 44686

1.-12. Baskılar: Bilgi, Altın Kitaplar, Adam ve Can Yayınları
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Mayıs 1996
10. baskı: İstanbul, Şubat 2020
ISBN 978-975-08-0093-1

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0212) 252 47 00 Faks: (0212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/YapiKrediKulturSanatYayincilik
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

Benim Sinemalarım

Alçak, tekdüze sıralanmış eski evlerin üstünde güneş yükseliyordu. Aralıklarda iri taşlarla süren yokuşların iç içeliği hâlâ puslu, ışıksızdı. Yağmur oluklarının çatı uçlarındaki dönemeçlerine toplanan kuşların gün aydınlandıkça ötüşleri çoğalıyor, sivri, kesintisiz yayılıyordu mahalleye...

Evlerden çıkanlar, çevrelerine bakmadan eğik yürüyüp çeşitli yönlere açılan dar sokaklarda kayboluyorlardı.

Omuzlarına gevşek örgülü, yıpranmış bir yün hırka almış yaşlı kadın önce soluklandı, sonra oda kapısını, çekingen vurdu. Bekledi.

İkinci katın merdivenlerinden inen karaçarşaflı bir kadınla yanındaki kasketli erkek, dönüp ona baktılar. Yabancı bakışlarla bir an çevrik kaldı yüzleri birbirlerine.

Üst odanın kiracıları, sabah ilk işe gidenlerin açık bıraktığı sokak kapısının aydınlığına varıncaya kadar durdu kadın, sonra daha hızlı vurmaya başladı.

Maltataşlarının yıllarca basılmaktan gelen çöküklüğüne bakarken, oda kapısı birden açıldı. Kadın ürktü, boynuna doğru çekti hırkasını.

— Bir haber var mı, diye soracaktım, –dedi–. Daha uyanmadığını bilemedim de... Sonra uğrarım... Yat, yat hadi allasen...

— Yok, –dedi kapıyı açan kadın.– Benimki uyku değil artık. Ne yana başımı koysam içim geçiveriyor. Üçüncü gün oldu bugün, hiç haber yok. Geceleri adam gelmiyor mu, sabahı sabah

ediyorum. Kızın kaybolduğunu filan unutup onun yılgınlığını, öfkesini önlemeye çalışıyorum. Daraldık, ama adamakıllı daraldık bu işte. Bu iş iyice bükecek belimizi anlaşılan. Namus derdi bir derde benzemiyor.

İkisi de durdular öylece.

Oda kapısını açan kadın, rengi atmış pazen giyiminin içinde, kıpırtısız bakıyordu. Açık ela gözleri taşlığın yarı aydınlık boşluğuna dönüktü. Üst kattaki kiracıların her sabah yinelenen tanıdık sesleri duyuluyordu. Süpürgelerin örtüsüz tahtalarda çıkardığı ince sürtünmeyi, su dolu kovalarda tahta bezlerinin hışırdayan sıkılışını, üçüncü katın iki odasını birden tutanların gelininin başladığı şarkıyı dinlediler bir süre.

— Girsene. Kusura bakma, ne yaptığımı bilmiyorum. Allah seni inandırsın. Sözümün sonunu unutuveriyorum konuşurken.

— Kolay değil elbet... Yok, yok girmeyeyim. Ateşte yemek bıraktım. Eeee, böyle durmaylan olmaz. Ne yapmayı düşünüyorsunuz? Polise filan haber vermeli ki bulsunlar kızı. Böyle durmaylan olmaz. Tam da biraz rahata çıkıyordunuz, Nesibe Beyoğlu'nda iş bulduğundan beri.

Yaşlı kadının sesi incelmiş, alçalmıştı son sözleri söylerken. Kuşkuyla çevresine bakındı. Biter gibi olan konuşmasını yeniden bağladı.

— Ya... tam da... değil mi? Bayağı üstü başı düzelmişti yavrucağın. İyi para almaya başlamıştı. İlkbahar başı palto bile dikindiydi. Dikiş makinesi de aldınız geçenlerde... taksitle maksitle...

O konuşmasını sürdürdükçe, kapının ardındaki pazen giyimli, yıpranmamış görünümlü kadın ürkek bakışlarını komşusundan ötelere kaçırıyordu.

Sokak kapısının eşiğinde güneşlenen sarı kediyi görünce gözleri doluverdi, elinin tersiyle yaşların taşmasını önledi.

— Yok canım, o kadar da çok kazanmıyordu... Bizim adam da son günlerde gündeliğine zam istemişti çalıştığı yerden.

— A, öyle mi? Oysa mahalleli, "Recep Efendi gene hamallar kahvesinde oturup duruyor, işsiz mi yoksa!" diyorlardı. Yanılmışız desene.

Sustu. Gereksiz yere hırkasını çekeledi gene.

Kedi eşikten içeri, sesleri tartarak girdi, eski evin üç katını dolduran kiracıların büyük çamaşır günleri birlikte kullandıkları mutfağa doğru ilerledi.

Dışarıdan makara, basma satan adamın çıngırağı duyuluyordu.

Kadınlar birbirlerine bakmıyordu hiç. Kapının ardındaki kadının az önce engellediği gözyaşları iri iri tomurlaşarak yüzünden inmeye başladı. Sağ elini boynundan indirip göğsüne koydu. Kumaş basıldı, derisi yıpranmış, tırnak uçları yenmiş elin altında göğsünün düzlüğü belirdi. Taşlığın kuytusundan gözlerini isteksizce komşusuna çevirdi. Utanç dolu, kapalı bir gülümseme, ağlama öncesinin kalakaldığı yüzün anlamına eklendi.

— Evet, işsizdi Recep Efendi bir zamandır ya... Daha önceden biriktirdiğimiz birkaç kuruşun rahatıydı mahallelinin fark ettiği.

Yaşlı kadın yün hırkasını tek eliyle yeniden yerleştirerek acıma dolu bir davranışla.

— Aman aman... –dedi–. Elbette Recep Efendi'nin desteğiyledir az bir ferahlama da olsa. Yoksa Nesibe'nin kuş kadar canı var. Yaşı ne, başı ne ki evin daralmasına engel olabilsin! Üstelik yaptığı işi de biliyoruz! Ne kazandırır, ne para getirir!.. Sen bakma bizim mahalleliye! Ben bilirim bir ana nasıl yanar. Ama dedim ya bir şey yapmalı, durmaylan olmaz. Sübyan, Beyoğullarında bir iki sütsüz tanıdıysa... Parçaları savrulur gider de, kimi kimsesi yok diyerekten hesabını bile vermezler.

— İşine gittim dün. Pazar gecesiydi evden kaçtığında. Bugün salı... Hiç uğramamış oralara. Dükkândaki kızlar şaşırdı. Pek sevinçliymiş cumartesi öğlende. Vah yavrucuğum, ellerle olmayı bizimle olmaktan kolay sandı. Öyle gönlümden geçiyor ki, onu bir daha hiç bulamayacağız. Polise gitmekse çok zor. Hele Recep Efendi, hayatında karakola adımını atmış adam değil. Git desem, arı namusu yerle bir sayar. İçim eridi eridi, kalakaldım. Diyebilsem polise başvur diye... Yanına sokulunacak gibi değil adamcağız... Ben de kavrulup duruyorum karşısında... Sormuyor... Sanki Nesibe hiç doğmamış sanırsın... Sormuyor... Korkum da bundan... Nesibe yokmuş sanırsın hiç.

İki eliyle yüzünü örtüp, sessiz, ağlamaya başladı.

Üst katlardan yankılanan şarkı sesi kesilmişti.

Bir pencere açıldı, sokağa su döktüler.

Kedi mutfak kapısının eşiğiyle bitiştiği yerin aşınmış tahta aralığından patisiyle bir şeyler çıkarmaya çalışıyordu.

Açılan bir radyo sesi bastı taşlığı. Ne dediği anlaşılmayan bir konuşma sürüyordu. Düzgün bir Türkçenin yerli yerinde vurgularla iniş çıkışı söylenenlerin anlaşılacağı sanısını veriyordu.

Sıkıntıyla arkasına baktı yaşlı kadın. Kapıdaki aydınlık, sarıya dönüşüyordu.

— Ben gideyim artık. Yo, bak, öyle kötü şeyler getirme aklına. Ne yapacak, ne yana gidecek! Bir akrabanızda filandır. Yok mu kiminiz kimseniz, kardeş? Çıkıp geliverir bakarsın! O zaman bağışlar babası da.

— Kimsemiz yok sayılır. Dağılıp gitmişiz yıllarca önce. Ölüm elimizden yaşlıları komayıp aldı. Ama asıl şimdi dağıldık. Tam dağıldık işte. Adam iş peşinde koşturmaktan helak oldu yıllardır. Yaşımız geçti. Bir durak bulup oh, diyemedik. Öyle gönlümden geçiyor ki, onu bir daha hiç bulamayacağız. Bulsak da, kim bilir başına neler gelmiş olacak! Babası dayanamaz buna... Elinden bir cinayet çıkar. Keşke söylemeseydim cumartesi öğleyin eve dönmediğini, geç kaldığını. İyi olur sandım. Bir gözdağı verir dedim. Daha on altısında, gösterişli de biliyorsun. Oysa n'olcaktı? Arkadaşlarıyla çıkmış sonra...

— Gençtir canım. Delikanlı kız. Siz de çok üstüne vardınız. O gece babası döverken yüreğimiz ağzımıza geldi. Yan evlere kadar bağırtısı geliyordu. Tam ayıralım, kızın ölüsü ellerinde kalacak, diye kalktığımızda sizden ses seda kesiliverdi. Sonra Recep Efendi'nin kahveye çıktığını gördük.

— Cumartesi tuttum da kendimi, pazar su çekerken yanımda durmadan her sözüme çemkirmesi sabrımı taşırdı. Hiç eski Nesibe değildi zaten bir zamandır. Bizimle ne konuşuyor, ne halleşiyordu. Susmaları da küçüklüğündekine benzemiyordu. Benden, babasından utanır olmuştu. Çıkan kısmetleri beğenmiyordu. Yorgancının oğlu Kadri için ne kadar direttim. Nuh dedi, peygamber demedi. Onca öğüt, onca gözdağı...

Yaşlı kadının gözlerinden bir ışıltı geçti. Kaşlarını kaldırdı, alnı kırıştı.

— Eh onlar da gül gibi bir kız alıverdiler. Polise haber vermeli. Olmazsa gazeteye fotoğrafını bastırıp, "Kızım seni affettik. Evine dön!" diye yazdırmalı. Bizimki söylüyor, en iyisi oymuş. Altına da imzanızı korsunuz.

— Hiçbir resmine benzemiyor artık komşum. En yakın altı ay önce çektirdiği bir fotoğrafı var. Foto İbrahim'e çekinmişti. Hani Mahmutpaşa'dan senin Atike'yle birlikte eş mor kazak aldılardı ya, onunla. O bile andırmıyor. Verdik diyelim gazetelere resmini. Kendi gönüllenip gelmezse gören tanımaz. Hem ben cahil kadınım, ne bilirim gazeteyi mazeteyi. Dün dükkânına gittim de giremedim içeriye bir zaman. Biz iyice korkak olmuşuz. Babasına da açamıyorum. Üsteleyemiyorum. "Namussuz kızı el alacağına yer alsın" diyor. Başka bir dediği yok.

Yanındaki iki küçük çocuğuyla kara mantolu genç bir kadın ahşap merdivenlerden indi. Duru ak yüzüne kaşlarının kumrallığı yumuşak bir güzellik veriyordu. Elindeki pazar filesine boş iki şişe koymuştu. Çocukların zayıf çenelerinde kararmış yara kabukları vardı.

— Nasılsın ablacığım?.. –dedi son basamakta dönerek–. Bir haber çıktı mı, hayırlı bir haber?

— Yok... –dedi kadın kırgın, yorgun bir sesle–.

Çocukları bırakan genç kadın, kapının ardına sinen pazen yığınının içinde sanki erimekteymiş gibi duran kadını umulmadık bir engelsizlikle kucaklayıverdi.

Odanın kapısı ardına kadar açılmıştı.

Bir yer yatağının buruşuk, ak çarşaflarının üstünde yeşil kaplı bir Kur'an-ı Kerim duruyordu.

— Ablacığım –dedi genç kadın–, ablacığım o da haklıydı kendine göre. Nesibe'ye kızmayın! Ben dört yıl oldu evleneli, gün mü gördüğüm var. Geçen kış bir akşamüstü siz iş teslimine gitmiştiniz. Nesibe de anahtarını unutmuş, bizim odaya alıverdim. Bilirsin, kuyulu incirliği görür bizim oda. Camdan dışarı gözü ilişti de, 'Mezarlık gibi burası, ablacığım...' dediydi. 'Her yan öyle. Anneme, babama acıyorum. Ben daha çok para kazanmanın yolunu bulsam da, onları rahata çıkarabilsem diye düşünüyorum hep.' Saçlarımdan örtüm kaymıştı. Gelip saçlarımı tuttu eliyle, 'Biliyor musun abla, yukarıda şebek gibi kadınlar

güzellenelim diye neler yapmıyorlar. Senin şu saçların var ya, onlarda olsa çıldırırlar vallahi...' dediydi. Sonra birden her şeyi unutmuş gibi bana, son gördüğü filmi anlatmaya başlamıştı. Öyle de canlı anlatıyordu ki... İyi kızdır o. Amcanın öfkesini yatıştırmaya bakmalı ilkten...

Yün hırkasını yeniden sırtına yerleştiren yaşlı kadın, bu sevgiyle birbirine sarılmış iki insanın uzağında duydu kendini. Sustukları ânı kolladı. Sesini abartarak,

— Hadi bana allahaısmarladık!.. –dedi–. İnşallah bu akşam çıkar gelir... Hep söylerim: kız kısmını hemen üstünü görünce evlendirmeli. Yoksa türlü haller geliyor başlarına.

Hızla yürüdü.

Kapıya varınca yan yana oturan çocukları kaldırdı.

Eşiği aştı.

Açıklığın dışına çıkmadan yeniden geriye baktı.

Genç kadın başını eğmiş, kızın annesinin anlattıklarını dinliyordu.

Kadının yüzü birden durulmuştu.

Pazen giyiminin artan günışığında açığa çıkmış hünerli yamalarıyla görünümü daha da acıklılaşıyor, eliyle odanın içersini göstererek sürdürüyordu konuşmasını:

— Recep Efendi kahveye çıkınca ben de çamaşırları leğene ıslatmıştım. Siz Rami'ye gitmiştiniz o gece. Dönüşünüzde dış kapıyı ben açmıştım ya size. Uyuyan çocukları paylaşmıştınız kocanla. Omuzlarınızdan başları sarkıyordu yavrucakların. Ta sokak kapısına kadar gelmişken dönüp odaya baksaydım ya... Ben onu uyuyor sanmıştım. Perdesini aralayıp kendi bölmesine girmişti. Babası döverken tek damla yaş çıkmadı gözünden. Bağıran bendim. Yalnız, "Vurma baba!.. –diyordu–. Ben alıp başımı gideceğim birgün." Dağıldık kızım. Hiç ağlamadı dayaktan önce de, sonra da. Koyuldu kaldı yüzü bize bakarken. Ne bilirdim ki sular kararıp da el ayak çekildikten sonra, gece, sokaklardan korkmadan, vurup kapıyı gidecek. Nasıl darılttık ki yavrucağı bunu yaptı? "Bir cumartesi pazarım var. Gezmeyeyim mi anne!.. –diyordu durmadan–. Benim de canım çekiyor yaşıtlarımla olmayı. Sinemaya gitmekte ne kötülük var?" Üstüne çok vardık. Mahalleli de vardı. Gülmelerle, yolundan çevirip çevirip

öğüt vermelerle küstürdük onu. Bugün de dönmezse üç gün bitecek gideli.

İki kadın çömelip dışarıya bakmaya başladılar.

Çocuklar görünmüyordu kapıda.

Kedi mutfağın kapı kasasını aralıksız tırmalıyordu.

— Katlanmayı öğrenmeden üstüne gittiniz... –dedi genç kadın–.

Sustu, elindeki ince evlilik yüzüğünü çevirdi.

Ötekisi doğrulup odanın içine yöneldi. Sonra elinde küçük bir fotoğrafla dönüp uzattı.

— Bak, bunu gazeteye basarsak, bilen, gören haber verirmiş Nesibe'nin yerini diyorlar. Benziyor mu bu ona? Resmi çeken dudaklarını koyultmuş. Oysa kızım ağzını filan boyamazdı.

Genç kadın resmi avucunun içinde tuttu.

Dalgın, sanki başka bir yere bakıyormuş gibi baktı.

Cansız, yersiz bir gülmeyle yüzünü çevirdi.

Geri verdi resmi.

— Benziyor ya! Ağzı dışında her şeyi benziyor. Bana o gün filim anlattığındaki gibi tıpkı. Sevindiği zaman demek böyle oluyor...

Genç kadın kara mantosunu düzeltti. Doğruldu. Filedeki şişeler birbirine çarptı.

— Oğlanlar şimdi çeşmenin yanını bulmuşlardır. Islatmışlardır da üstlerini. Evde bırakamıyorum ki... Hemen yan odaya geçiyor, yatalak ihtiyara musallat oluyorlar. Bu resmi bir yolunu bulup gazeteye bastırmalı. Başına ne hal geldiğini bilmiyoruz ki... Nesibe hain kız değildi.

— Ne yazılır acaba? Onu bilsek...

— Benimkine sorarım. Ne de olsa kahveye çıktığında gazete okuyan adamdır. Nasıl yazılacağını elbet bilir.

Yumuşak adımlarla uzaklaşıp sokak kapısını ince bir aralık kalıncaya dek örttü.

Taşlık koyuldu.

Odadaki kadın anahtar deliğinden sarkan kalın sicime baktı. Bu kalın sicimi dıştan çekince açılırdı sokak kapısı.

Kapının orta tahtaları çakılı yerlerinden bel vermişti.

Ayrıklardan güneş sızıyordu.

Kedinin sesinin kesildiğini fark etti birden. Konuşurlarken sokağa çıkmıştı demek.

Üst katlardan küçük çocuk ağlamaları başladı.

Bir kadın sesi alabildiğine öfkeyle bağırdı.

Elindeki resmi yeniden yaklaştırdı yüzüne.

Öptü.

Merdivenlere baktı.

Tutamaklarda çocukların evcilik oynarken bağladıkları renkli basma artıklarını gördü.

— Nasıl da sessizce gitti –diye konuştu–, yapayalnız. Kimselere duyurmadan. Sabah onu uyandırmaya gittiğimde helada sandım ilkten. Keşke demeseydim babasına izinsiz gezmelere gittiğini. Yalnız gezme değildi elbet... Daha çoğu erkek kısmına söylenmezdi ki. Geri gelse de gittiği gibi döner mi? Kimseleri inandıramayız eski Nesibe olduğuna. Ne talihsiz bir kadınım ben Yarabbi.

İçeri girdi. Odanın kapısını kapadı.

Taşlığın köşesinden kedi beliriverdi.

Önüne kattığı bezden bir topla oynuyordu.

Merdivenlerden inen ayak seslerini duyunca ürktü.

Çıktığı karanlık yere sindi.

— Hiçbir yere gitmeyecek miyim ben? Sabahın yedisinden akşamın yedisine kadar çalış çalış, canım çıkıyor. Büyüdüm artık, anne, görmüyor musun? Dünyadan haberin yok senin! Çık, bak, herkes nasıl yaşıyor! Nasıl gamsız! Çoğu karnını ekmek bile yemeden safi yemekle doyuruyor. Durmadan eğleniyorlar. Ben hep uzaktan bakayım istiyorsunuz. Sokağa birlikte çıktığımızda ayağına hâlâ lastik giyiyorsun. Artık eskisi kadar parasız değiliz ya! Bir şey gördüğünüz yok babamla senin. Ama ben görüyorum.

— Sus diyorum, sus... Biz namuslu insanlarız. İyi ki babana

gitmedi Aslan enişten. İyi ki seni vapur iskelesinde o deniz subayına benzeyen çocukla görünce, yanındaki pazarcı arkadaşlarından ar etti de işi açığa vurmadan gelip beni buldu. Baban burda olaydı, n'olurdu? Bıçaklardı seni, vururdu.

— Niçin eniştem oluyormuş o benim? Üvey teyzemin kocası. Eniştem filan değil. Hem niye tokatlayacakmış, ne hakla? Çocuk muyum ben! Koskoca kız oldum! Yanlış görmüş diyorum sana. Ben değildim gördüğü. Pazarcılarla içmiştir gene. Sonra da Makbule Ablama götürüp beş on lira verir. Akşam pazarında kalanları ucuza sattık diye. Yalancı sarhoş... O kendisine baksın.

— Sus. Saçlarını almayayım elime... Seninle gezip eğlenip bırakırlar. Başka ne yapacaklarını sanıyorsun? Evlenirler mi seninle a benim aptal kızım? Onlar iyi aile kızı ister, okumuş isterler. Bir de adını dillendir.

— Hıh, sanki ben onlara pek bayılıyorum. İsteseler de ben ister miyim sanıyorsun? Tırnağımı koklatmam hiçbirine. Kimmiş sanki onlar, kimmiş?

— Baban duysaydı bıçaklardı diyorum sana. İş peşinde gene bugünlerde, dua et! Sabahtan Cibali'ye gitti, hâlâ gelmedi. Saat yatsıyı geçeli yıl oldu. Mahalleliden utan. Vurur seni... Bıçaklar... Yoksuluz, ama namusluyuz. Eskiden iyi günlerimiz vardı bizim de. Sen hatırlamazsın, küçüktün.

— Bıçaklasın. N'olucak? Benim aldırdığım mı var? Ölürsem öleyim. Kışın dona dona işe gitmekten, doya doya uyuyamamaktan bıktım. Ölürsem öleyim, kime ne? Zaten on altıma gelmişim. Yaşadım yaşadığım kadar. Yalnız sen gene başlama iyi günlerimizden anlatmaya.

— Biz namuslu insanlarız, Nesibe. Ona göre!

— Beni konuşturma, anne, namus namus deyip de! Ne babam, ne sen, haftalığım durmadan artıyor diyorum da meraklanıp nedendir diye sormuyorsunuz bile. Sade gelen paraya bakıyorsunuz. Sonra bir iki cumartesi yaşıtım bir çocukla çıktım, eve geç kaldım diye dövüyorsun beni. Üstelik babama da söylemeye kalkıyorsun. Harcadığım paraları da sormuyorsun. Singer dikiş makinesini almaya gittiğimizde rahatça alıverdin. Taksitleri elbet ben ödeyeceğim. Bunu hem sen, hem babam biliyorsu-

nuz. Çalıştığım yerdeki işi herkes yapar. Niye durmadan haftalığımı artırsınlar!

Yirmi beşlik çıplak bir ampulün aydınlattığı odanın ucundaki Nesibe, üstüne ummadığı bir çabuklukla gelen annesinden korunmak için elleriyle yüzünü kapadı. İnce, çocuk kollarına annesinin vuruşları art arda inmeye başladı.

— Sus... Öldüreceksin beni... Peki o paraları oradan kazanmıyor muydun?

— Sen de biliyorsun, bu kadar kolay para kazanılamayacağını. Bizim mahallenin kızlarından biliyorsun. Eskiden beri yoksul olduğumuzdan biliyorsun. Yaşlı adamlarla gezdiğimi de bal gibi biliyorsun. Genç adamlar hoşunuza gitmiyor yalnız.

Annesinin sesi düşmüştü. Alabildiğine bağırma isteği boyun damarlarının aşırı belirmesinden anlaşılıyordu. Gene de sesi istediğince yükselemiyordu.

— Sus, sus diyorum... Baban şimdi gelir. Duymasın. Parçalamayayım seni, sus.

— Biliyordun, anne... Biliyordun...

— Sus... Hiçbir ana böyle şeye bile bile evet demez.

— Biz yoksuluz ama...

— Sus, sus, sus diyorum, sus...

Kadın kızını dövmekten cayıp durdu. Göğsünde bir yara açılmış da kanlarını durdurmak istiyormuşçasına ellerini sıkı sıkıya yüreğinin üstüne bastırarak eğildi. Odanın pencere dibince uzanan sedirine yorgun oturdu. Tüm kanı çekilmiş yüzü apaktı. Bacakları kendini taşıyamazmış gibi sedirin aşağısına doğru cansız sarkmıştı.

Muşambayla örtülü masadaki yuvarlak saatin sesi deminki bağırışmaları kesinlikle yok ederce öne geçti.

Sedirin dibinde duran, üstü çiçeklerle işli bir örtüyle kapatılmış olan dikiş makinesinin yalnız kolu açıktaydı. Mavi bir nazar boncuğu takılıydı kolun ucunda.

Odanın sağ köşesinde basmayla ayrılmış bölüme doğru yürüdü Nesibe. Sırtının kamburluğu, saçlarının terle alnına yapışmış olması, yatağından kalkmış onmaz bir hasta görünümü veriyordu ona.

Perdeyi aralamadan annesine baktı.

Kadın başını önüne eğmişti iyice. Şimdi gölgede kalmış yüzünde ışığın sarı aydınlığı salt alnında birikiyordu. Kırış kırıştı alnı. Üst üste çizilmiş kırışıklıkların kesinliği Nesibe'nin deminki zorlu öfkesini sildi. Annesinin gövdesinde büyük bir seyirme gibi dolaşan aralıklı kıpırtıları izledi.

Yan yana dizili üç tahta iskemleden birinin üzerinde duran çantasına uzanıp aldı.

Perdeyi açtı.

Bir yatağın sığacağı genişlikteki yere girdi.

Perde ardından örtüldü.

Çiçeklerin solgun kırmızılarından süzülen elektriğin ışığı, güzelleşerek doluyordu içeri. Yer yatağının yanında, portakal sandığından yaptığı, bölmesini ayıran basmanın eşiyle sardığı masasına bıraktı çantasını. Bir el aynasının önünde duran saç tokalarına, süslü boş kolonya şişesine, birkaç düzgün çakıl taşına, yuvarlak Krem Pertev kutusuna baktı.

Saçlarını çözdü.

Tokaları ötekilerin yanına koydu.

Açık seçik görünmeyen aynada, sığdığı kadarına baktı yüzünün.

Küçük bir kız çocuğu gördü orada.

Son zamanlarda görüntüsü onu şaşırtıyor, beklediğini bulamamanın yanılgısı öfkeye dönüyordu.

Birden çantasından dudak boyası çıkardı. Aynayı iyice yüzüne yaklaştırdı. Bastıra bastıra boyadı ağzını. Yarı aydınlıkta en koyu yer oldu ağzı yüzünde. Gene de istediği şey belirmemişti. Kuytularda tek başına yüklendiği onmaz utançların açlığı ne yapsa yüzüne hiç yansımıyordu. Mendiline sildi ağzını.

"Oysa kaç yaşını buldum. Atike benden büyük duruyor. Tütün'de ustalar ona, 'Varsın kız yirmisinde' diyorlarmış.

Atike güldü Nesibe'ye, kocaman gözleri kısıldı gülünce. Etekleri hiçbir zaman eşit bastırılmamış uydurma giyimleriyle Haliç vapurlarının geç kalmaz gencecik yolcusu Atike'yi göremiyordu epeydir. İşleri ayrı yerlerdeydi bir buçuk iki yıldır.

Üstündekileri çıkardı. İnce kemikli omuzlarının ürpermesi yüreğine de geçti.

Yatağına girdi.

Yorganı başına çekti. Duyulmaz bir iç ağlama tutturdu.

Ağlamasının sese dönmemesi için yumruklarıyla ağzını kapatıyordu. Arada, katılan, boğazında köşelenen tıkışmaları tutamayacak olursa bir yandan öte yanına dönüyordu yatağında. Hamarat annesinin tertemiz tuttuğu çarşaflardan gelen temizlik, sabun kokusu daha incitiyordu sanki, Nesibe'yi.

Küçükken, annesinin yüzünü, boynunu sabunlu bezlerle sildiği günler öylesine yakınındaydı ki... Cumartesi günkü gecikmesini hâlâ babasına söylememiş olması, sedirdeki kıpırtısız oturuşu, tedirgin ediyordu Nesibe'yi. Kavgalarının hoyratlığı, kızının verdiği yanıtlardaki onmazlık dolu sözlerle cansızlaşmıştı sanki kadın. Kocasının Cibali İskelesi'nde sabahtan iş danışmak için gittiği yerden hâlâ dönmemiş olmasını düşünmüyordu bile. Pazar günü ne iş olur ki dediğinde, "Cibali orası –demişti Recep Efendi–. Pazarı mazarı yoktur ora işinin."

Kadın doğruldu yerinden.

Sokak kapısı vuruluyordu.

Çabuk, alışkın yürüdü.

Karanlık taşlığı geçti.

Ağır kapıyı çekti.

Sokağın bildik, kapanık havasıyla birlikte girdi içeri kocası.

İki evin arasından gök görünüyordu.

Mavi ve yıldızlıydı.

Haziran sonlarının gittikçe artan sıcağı sokaklarında duyuluyordu şimdi.

Nesibe babasıyla annesinin bildik, bezgin konuşmalarını dinlemeye başladı. İş yoktu. Adam pazartesiye halde biriyle konuşacağını söylemişti. Babasının soyunduğunu, burnuna çarpan ayak kokusundan anladı.

Dükkândan ayrılınca doğru muhallebiciye gitmişti. Dudaklarına sıvanan muhallebinin şekeri, durmadan gülerek birbirle-

rine yanaşmaları, çocuğun parlak, düzenli düğmeleri, ikide bir cebinden çıkardığı ak mendil...

— Sahi siz Afrika'ya da gider misiniz, kaptan olunca?

— Tabii... Bizim işimiz açık denizlerde.

— Mısır'a... Hani burunsuz heykelin oraya da gider misiniz?

— Tabii... Amerika'ya bile gideriz.

— Ben en çok Afrika'yla Mısır'ı merak ediyorum. Sinemada iki film görmüştüm. Ağaçlarla dolu, buharı tüten ormanlar. Bir de Mısır'da mumyaların konduğu kocaman mezarlar var, içine giren çaresiz büyülere tutuluyor. Ben çok severim sinemayı.

Muhallebicinin cumartesi kalabalığı, itişen insanlar.

Yanındaki, inanılmaz uzaklıklara gidebilecek olan çocuğun güzel, fındık rengi gözleri.

Evet, Nesibe'den büyük. On dokuz, yirmi yaşında, ama buna büyük demek doğru mu?

Önüne bakıyor Nesibe.

Yerdeki talaş tozlarını ayakkabılarının burnuyla toparlamaya çalışıyor.

Kalabalık yokmuşça dalıveriyor.

Cumartesilerin nedense kaygısızmış sanısı veren insanlarını görmek, onlara katılmak isteği sönüp gidiyor içinde. Öylesine gülmelere kaptırmışlar ki kendilerini, aralarında otururken kinleniveriyor topuna birden.

Başını iyice eğiyor.

Delikanlıyı da görmek istemiyor.

Talaş tozları açıldıkça alttan çıkan koyu mozaiklerin çağrışımları yüklü beliriyor.

Kendine uzanan erkek yüzlerinin tümü tekleşiyor, bir baştan oluşan ortaklaşa görüntünün somutluğu bulunduğu yerin havasını içip bitiriyor.

Ağzında o çok bildik kuruma.

Yutkunuyor.

Bacaklarını iyice bitiştiriyor.

Engellemek istediğinin ilk belirtisidir bu Nesibe'nin.

Kulaklarının enseyle kesiştiği yerdeki bitmez kırışıklıklarını anımsıyor adamların.

Elleriyle itiyorlar kapadığı her yerini Nesibe'nin, acıtıyor, tartaklıyorlar. İnciten, iç bulandıran yapışıklığı yatma süresi boyunca gözlerini sıkıca yumarak yok etmeye çabalıyor.

İlk yılın sonuna doğru seçilir bir ustalık edindi bu konuda.

Belinden aşağısını durultmayı öğrendi.

Telaşlanmadan durmayı öğrendi.

Tulumbanın yanına konan bir teneke sıcak suyu ılıttıktan sonra çekiliyor annesi.

Artık büyük kızdır Nesibe kendisini yıkamayı epeydir bilir.

Mutfağın penceresine gerilmiş peştamaldan uydurulma perdenin akçıllaştırdığı boşluğun içinde su dökünüyor.

İncecik gövdesi yansıyor alacakaranlıkta.

Sular onarıp örtüyor onu.

Dinlendiriyor.

Gerçi yorgunluk nedir bilmiyor daha, gene de duyduğu o yorgunluktan kurtulmanın gevşek mutluluğuyla ürperiyor sular aktıkça üstünden. Bacak aralarının utangaç kapanışı, sıkıca sabunlanması. Köpüklerin ak topakları geçiştiriyor acıları. Yıkanmasının bitimine yaklaştığında şarkı bile tutturuyor. Anca işitilir gibi alttan, gizli gizli.

Sabunun durduğu bakır hamam tasındaki 'Yeşil Bursa, Nail Usta' yazısının kabartılarını parmaklarıyla tanıyor, yıllardır. 'İ' harflerinin üstündeki noktaların gülünç kocamanlığını eller ellemez buluveriyor. Kesenin pürtüklü sert yüzeyinde toplanan kirler akıp gittikçe hafifliyor. Leğenin içindeki suları, dokumaları eprimiş, suyu içmeyen havlusuna sarındıktan sonra çukura boca ediyor. Sabun köpükleri delikten dönen suların arasında taneleşip morlardan acı yeşillere dönen pırıltılarla dolaşarak şişiyorlar. Nesibe yerinde duramaz oluyor. Öylesine güzel ki renklerin dönüşüp durması... Gidip peştamal perdeyi aralıyor, incirin dal budak salan karartısını görüyor. Hep başka şey görme isteğiyle, gene de karartıları görerek,

— Anneciğim çıkıyorum, bitti... –diyor–.

Tam çocuk sesini buluyor bağırırken. Yüklerden arınmış, parlak, yayılıyor ses dışarı.

— Kimse yok, hadi, sabunu, sabun bezini unutma, gerisini ben toplarım...

Başını kurulaması için, annesinin karnına dayıyor, sedire oturup.

Havlunun içinde çitilenen saçlarının sabun kokusu gövdesinin tam arınmış olduğuna inandırıyor onu.

Gittikçe ılınan yanaklarında ana karnının sevecenlikle saran ılık yumuşaklığı...

— Hadi saçların adamakıllı kurudu, kulaklarının içini sen kurula bakiyim...

Toparlanacak talaş kalmamış oturduğu yerde.

Dışarı bakıyor.

Ceketlerini ellerine almış adamlar konuşarak geçiyorlar.

Camdaki tezgâhın üstünde iri çileklerle bezeli tatlılar duruyor.

Yanıldığını anlıyor.

Elbette bu çok genç bir delikanlı. Nesibe'den küçük sayılır bir anlamda.

Bir kırıklık istemese de geliyor yüreğine.

Islak mozaiklerin tanışlığını nasıl yadsıyabilir.

Kapalı yerlerin özensiz taşlarıdır bunlar.

Neden ayakkabıların çıkmasını ister yaşlı adamlar!

Oysa yapılacak şeyler öylesine sıradan olmuştur ki Nesibe için!

Başlarken bu işler hiçbir tören gerektirmez.

Bu bedensel yakınlaşma isteğini ardı sonu olmayan duygu kuruluklarıyla yüklü yapan adamların en kolay, en çabuk çözümlemeleri o yaşta bile bulmamış olmalarına şaşar Nesibe.

— Niye daldın, ne düşünüyorsun?

— Hiiç... Hiçbir şey düşünmüyorum...

— Deminden beri başın eğik, öyle kıpırdamadan duruyorsun, neyin var, bir şeye mi üzülüyorsun?

— Hiçbir şeye üzülmüyorum... Bak talaşları bir yana yığdım... Bir şey de düşünmüyorum...

— Sevindim üzülmemene...

— Niye sevindin, amma da tuhafsın. Düşünmüyorum sahiden...

Bir plaj odasının kapanan kapısı önünde duran kol altları gevşemiş bir adam.

Giyimin toparlayıp çizdiği gövdesi, soyundukça boşta, açıkta kalıp çözülüyor.

Gittikçe artan bir utançsızlık.

Belki de yaşlılığının iyice yardımsız kalışından doğan saldırı, aşağılama isteğinin getirdiği duygusuzluk.

Bir tepe camından görülen renksiz yaz göğü.

Denizden gelen bağırışlar.

Hiç susmamacasına günü dolduran insan sesleri.

Odanın kapısını, dıştan takılıp çıkarılan kolla açan plaj görevlisinin bahşişi aldıktan sonra Nesibe'ye bakışı.

Kiralanmış yün mayonun saramadığı, katlanarak biriktiği silik çocuk karnı.

Belkemiğinin sırttaki belirgin, ince dizisi.

Mayonun kalça bitiminde tiftiklenmiş bir martı resmi.

Göğüslerini dalayan yünün tedirgin edici bolluğu.

Başlarda denize girer gibi yapmanın gerekliliği yüzünden hiçbir yana bakmadan ta ufuk çizgisine doğru çevirdiği bakışlarının içine giren saydamlaşmış yelkenli.

Güneş ışıklarıyla eriyen denizdeki yansımaların verdiği boşunalık duygusu.

Uzakta, havada öbeklenen martıların dağınık bağrışmaları, yeniden bir araya gelişlerinde saldırırca iç içe geçişleri.

Adamın ayaklarının bir vurulma sonucu körelmiş tırnaklarındaki inanılmaz kalınlık. İnsan gövdesinin böylesine bir sertliği nasıl geliştirebildiğine şaşılacak denli kaskatı bir görünüm.

— Denize gir hadi. Yüz, bak. Çok sıcak. Hem iştahın açılır. Sonra da sana iyi bir yemek yediririm.

— Yok, ben yüzmem.

— Eh, iyi, peki. Dondurma ye öyleyse. Ben bir dalayım, gelirim.

Dizlerinin üstüne dayadığı başını örten çözük saçlarına abanan sıcak. Sarı tüylerinin en küçüğe varıncaya, aydınlıkta

belirişini izlemek. Kumların ipince ışıltıları. İnanılmaz ufaklıkta, içi boşalmış şeytanminarelerinden oluşan birikintiyi toplamak, avuçlamak isteği.

Eve giderse onları nerede saklar.

Soruverirse annesi, çabucak bir vazgeçiş.

Önünden geçenlerin taşıdıkları onun görüş alanına düşen bölümünde kalan buğulu bira şişeleri.

Annesinin ardından sürüklenen küçük bir oğlanın domates kızılı kum kovasıyla kendini tutan ele asılı yürüyüşü.

Nesibe'nin başına kadar bütünüyle görebildiği bu tombul, bakımlı çocukla uzun bakışması.

Karşılıklı gülüverme.

Bildik ikisi de.

Tutan el bıraksa ne güzel kumdan oyunlar kuruverecekler, kovayı kalıp yaparak.

Sonra hep büyükler, salt bacaklarını görebildikleri.

Dizlerinden başını kaldırmaz.

Çünkü bugünü bütünüyle sahiplenmenin gereği yok.

Kapanık kalmanın kurtarıcı donukluğu, beklemek.

Güneş.

Kapıyı açan adamın, kolu içeri taktıktan sonra duruşu, bakışlarının genç kızın mayonun saramadığı kalça bacak çizgisine yapışıp kalışı.

Plaj odasının içindeki, geriden bakınca görüntüyü eğrilten, her devinmede kaydırıp çarpıtan ayna.

Yatağın sırtına batan ot tıkıştırılmış sertliği.

Önce sıkıntı, sonra duygusuzluk.

Adamın her değişimindeki ağırlığını dengelemek.

Bir de en az gürültü olması için yüreğini hiç bırakmayan kaygı.

Bakmamak.

"Senin dilin yok mu, güzelim? Hiç konuşmaz mısın?"

Gülümsemek adama.

Gerekir çünkü.

Parayı cömertçe verenden gülümsemeyi esirgemek olmaz.

Üstelik zararsız bir adam.

Can acıtma huyu yok.

Belki de gücü yok.

Nesibe küçüklüğünden ötürü her şeyi el yordamıyla öğreniyor.

Karnında biriken teri mayoya kurulamak.

Adamdan geçmiş olan deniz tuzunun göğüslerinin ince derisini yaktığını duyar duymaz basma giyiminin tersini boynuna, karnına bastırmak.

Göğüslerindeki dikenleşme.

Göğüsleri daha pek ağırlaşmadı, sırtını aşağı çekmiyor.

Uçlar belirsiz.

Yapılana uyamayan gövdesinde gittikçe duyduğu cansız etleşme.

Yeniden sıkıntı.

Tepedeki camın aydınlığının içinde artan güneş sarısı.

Ayakkabılarının tokaları donuk donuk parlar yattıkları yerin dibinde.

Nesibe yandan tokalı ayakkabıları sever.

Gerçi bu durumlarda onları iliklemek büyük bir usanç veriyorsa da, öteki günler bu usancı duymadığından yandan tokalı ayakkabı almaktan caymaz.

Her şey bittikten sonra giyinmek.

Örtünen adama bakmanın gittikçe kolaylaşması.

Kiralık mayonun çıkarıldığında elde daha eski ve pörsümüş görünüşü.

Paraları çantasına koyar koymaz adamın yeniden onu ağzından öpmek isteyişi.

En zor ânı günün.

Birden ergenleşen Nesibe zedelenen içini belli etmeden, ağzına değen, bastıran yapışkan yığının çekilmesini utançla bekler.

Kapıyı açtıklarında her şey durağandır.

Plajın kumlarında güneşin dalgalanmasıyla camlaşarak örttüğü kalabalık sessiz devinir.

Hiç duymaz sesleri Nesibe.

Bir esinti uydurur kendi kendine. Gövdesinden geçirir onu. Yılların geliştirdiği aşırı duyarlığı, kulaklarına içini acıyla dolduran bir şarkı getirir. Uzakları anlatan şarkılardır bunlar.

Nerede bulunmuşsa oranın kurtuluşu sayılacak sözlerle örülmüş gelirler.

Küçüklüğünün sinemalarından seçtikleridir, hep parazitli, ama dokunaklı.

Elindeki kiralık mayonun götürüleceği yere çabucak varır, adamla birlikte.

Biraz önce onunla kapandığı odanın boğuk gerçekliği günışığında yitip gitmiştir çoktan.

Çocuklara özgü, ayrıntılara dalma yetisini hemen elde ediverir.

Yanından şişman, yorgun, Nesibe'nin yeni başladığı bu işi yıllardır sürdüren çipil gözlü kadınlar geçer.

Çünkü bu plaj, kimileri için bilinen işlerin plajıdır. Oysa asıl kalabalık semtin ailelerinden oluşur.

Bu da güveni daha artırır.

Orta sınıf tarife kullanan, aşırılığa kaçmayan bir yerin gündelik, hemen yakınlık kurulan sıradanlığı vardır.

Gizli şeylerin dönebileceğini duyurmayacak denli yalın bir güneşle doludur.

Beton bir tezgâhın ardında uyuklayan adam gözlerini aralar. Geri aldığı mayoyu dikkatle inceler.

Özellikle askılarını ve ağ bölümünü.

Utanma, sıkılma, beklenmedik bir anda tam bitmişken dönüverir.

"Kopmuşu, yırtılmışı ben tamir edemem ya beyim!" diye destek ister Nesibe'nin yanındaki adamdan. Mayoyu nedense, hep mavi ve kırmızıdan yapılmış olanların yanına atar.

Bir daha gelişinde bu kırmızıyı değil, şu göğüslerinin arasında ak çizgiler olan mavi mayoyu seçmeye karar verir Nesibe.

Karabasandan sonraki uyanışın şenliği pıtraklanır mayoyu bıraktıktan sonra.

Plajın çıkışındaki yolda genç bir adam, bir aynanın önünde kamburlaşıp yüzünü görmek için ayarlar kendini. İlgiyle izler görüntüsünü. Saçını kabartarak tarar ve tarağını mayosunun art cebine yerleştirir. Bir sağdan, bir soldan bakar kendisine. Nesibe'yi görmez bile.

Çünkü Nesibe hiç çekici değildir bu çevrede gölge komayan güneşin altında.

Acemi dikişli basması onun yarı çocuk, güzel vücudunu gözden saklar.

Bir güzel yüzü kalır açıkta.

Hafif yanmış burnu, gözlerinde yavaş yavaş yer eden yabancı bakışın aldırmazlığını henüz dışa taşırmayan yüzü.

Plajdan uzaklaştıkça adamı dost bile sayar.

Canını yakmamıştır çünkü.

İnce eklemlerin zora girmesi, bunalan yüreğini fazla kışkırtmaz.

Yeter ki onunla yatanlar zevk olsun diye canını yakmaya kalkmasınlar.

Ötekiler böyle değildi.

Bundan öncekiler.

Babasının yorgun yataktan taşmış horlamasının odayı kaplaması gelir aklına Nesibe'nin.

Her yanı kaplayan ağaçları görür.

Bir küçük kır lokantasında et yemek isteyen adama.

"Hayır –der–. Ben trene biner dönerim. Sen kal. Zaten bir arada olmaz."

İstasyondaki yolcuların arasına basma giyimli küçük bir kız olarak karışır.

Yandan tokalı ayakkabılarına bakar.

Çantasını açıp yeniden kapar.

İstasyonların kapalı duran musluklarını görür.

Bekler.

Hiç kimsenin oralardan su içtiğine rastlamamıştır.

Hemen susayıverir.

Yüreklenip de içmeye davranmaz.

Bir hafta sürecek kesin çocukluğunun özgürlüğüne kaptırır kendini.

Gelen trenin kurum kokusu çarpar burnuna.

Cam kenarında yer bulmak için en öne geçer.

Tam her şey silinmişken plaj odasındaki bastırmaya çalıştığı solumaları duyar.

Çevresine bakınır.

Böylesine uzaktayken adamın ne etse depreşip duran davranışlarının önünü alamamak, daha sessiz, daha sessiz yapamamak... Yeniden belirip yaralayıverir.

Göğüslerinin arasındaki adamdan geçen deniz tuzlarının yakması belirginleşir.

Oysa kırmızı yün mayoyla da silmiştir, basma giyiminin tersiyle de.

Yüzüne bakan var mı diye araştırır.

Kimseler yoksa rahatlar.

Genellikle bakan yoktur.

Tren yaklaşır.

Herkes girme durumundadır.

Büyük kentin birbirinden kopuk insanları hiçbir dış özelliği olmayan bu küçük işçi kızı görmez.

Kapılardan girenlerin içine karışır Nesibe.

Muhallebicinin artan müşterilerinden ötürü, kasada oturan adamın aralıksız onların masasına takılıp kalan bakışları, "Salonumuz vardır!" diye çığırtkanlık eden sarışın küçük kominin güleç yüzü,

Nesibe'nin anlaşılmaz sevincini durulttu birden.

Çevresine tam verdi kendini.

Girdiklerinden beri gördüğü her şeyi inceden tarttı.

Gülümsedi.

Elini yürek kesimli muhallebi kaşığının sapına değdirdi.

Kucağı leylak demetleriyle, mimozalarla dolu bir cüce, basık burnunun dibinde bitiveren tavşan dudağının yırtığını geren bağırtısıyla, "Çiçekler, mimozalar, çiçekler, kokulu bunlar" diye geçti.

Nesibe gülümsedi delikanlıya.

Onun deminden beri kendisini izlediğini anlayıverdi.

Alnında beklenmez iki çizgi vardı.

Nesibe gözlerine bakıp gülünce, dağıldı çizgiler.

— Çıkalım mı, başka bir şey ister miydin?

Az yemenin ince görünme töresi olduğunu bilmez değildi Nesibe. Çilekler ak diri krema yığınının gittikçe gevşeyen yumuşaklığına gömülüyorlardı. Zaten dört tabak kalmıştı görünürde.

Kalkarlarken, masalarına karalar giyinmiş bir madamla yakasına kara kurdela takmış yaşlı kocası oturdular.

Kadının şapkasına ağarmış, eski bir dantel parçası iliştirilmişti.

Cumartesi kalabalığı caddeyi baştan sona sarıyordu. Ona buna çarparak, ama birbirlerine durmadan değerek yürümeye başladılar.

— Nerede oturuyorsunuz?

Nesibe her odasından bir başın uzandığı, günboyu kapısının önünde burnu akan çocukların oynadığı evini düşündü.

İstanbul'un en alçak toprak parçasına kurulmuş, denizden bile aşağıda kalıyormuş sanısını verirdi mahalleleri. Fabrika dumanlarının, Haliç'in sislerinin hiç kalkmadığı sabahlarda, kırık, zor duyulur ada vapurlarının seslerini duyardı. Gün doğarken Haliç'ten açık denize doğru yol alan onarılmış gemilerin tok, dolu sesleri hüzünlü çağrışımlar yapardı.

— Tepebaşı'nın biraz aşağısında oturuyoruz.

— İşine çok uzak değil desene!

— Uzak olsa çalışmama izin vermezler ki evden!

Nesibe nazlatılan aile kızı sesiyle konuşuyordu. Buluştuklarından beri her konuşmanın sonunu gülmeleriyle bağlıyorlardı.

— Bu kız yemek yemeden mi yattı bu kadar erken? Pazar geceleri roman okurdu. Vaz mı geçti yoksa burnunu kitap içinde tutmaktan...

Annesi alçak sesle bir şeyler söylüyordu.

Yorganın daha kalın olmasını istedi Nesibe.

Yoksulluklarının seslerini, kokularını engelleyecek kalınlıkta olmayan yorganını, yastığın da altına başını sokarak daha pekişmiş bir duvar yaptı, dışa.

Bu birbirinden ayrı odalarla, yılların gölgelerini saklayan

taşlıklarla dolu evlerde gelişen çocukluğunun kıyıcı, sızlatıcı korkusu belirmeye başladı içinde. Keskin, yıpratan o korku.

Tulumbanın yanında bu sabah tartışmasalardı annesi bağışlayacaktı belki de Nesibe'yi.

Sorulmayan paraların kaynaklarına eğilmedikleri için art arda sıraladığı karşılık vermelerini kesseydi, kanında ılık ılık yayılan ezikliği duymayacaktı şimdi.

Tekdüze bir konuşma sürüyordu deminden beri babasıyla annesi arasında. Dışarıdan kiracıların gidiş gelişleri de kesiliyordu yavaş yavaş.

Yemek yeniyordu bütün odalarda.

Çok soğan katılarak tadı artırılmaya çalışılan yemeklerin yanına kıştan kalan turşular ekleniyordu.

Konuşma uzamıştı.

Neydi annesinin söylediği?

O yaşlı adamlar mı?

Kesinlikle bunu yapmazdı annesi.

Belki o da Nesibe gibi, bu adamların varlığına hiç inanmıyordu.

Vardılar, ama yok da sayılabilirlerdi.

Çünkü Nesibe onlara düşlerinde hiç yer vermemişti.

Onlarla birlikteyken bir konuşma, bir gülüşme geçmiyordu aralarında.

Sakınıyordu böylesi yakınlıklardan.

Ellerini olabildiğince sürmemeye çalışıyordu o adamlara.

Elbette çocuk değildi artık.

Her şeyi öğrenmişti.

Birlikte çalıştığı kızların çoğu böyle şeylerin içindeydiler.

"Şimdiki zamanda kız oğlan kız mı olurmuş!" Hemen ardından gülmeler.

Derinde, taşlığın derinliklerinde duran küçük Nesibe'yi görüyordu.

Büyüdüğünde et yemekleri yemeyi kuran, her taşındıkları eve birlikte götürdükleri taşlıkların kuytularında kimsesiz durup çocukluğun özleyeceği şeyleri düşleyen Nesibe'yi... İnce boynunu çevreleyen saç örgüleri epeydir kesikti. Şöyle omuzlarının üstünde aynı uzunlukta biten, kestane rengi, güçlü, dokunulmamış saçlar.

Sesler yastığın, yorganın engelini aşıp tepesinde durduğunda, babasını gördü sığınağından başını çıkarıp.

Babasının yanak kemiklerinin ittiği, yorgun çizgilerle bezeli yüzü sararmıştı.

Basmanın içinden geçerken eriyip dönen ışığın yumuşaklığı bile babasının yüzündeki yorgunluğu, öfkeyi değiştiremiyordu.

— Kalk... –dedi–. Seninle konuşacaklarım var.

Sonra ilk kez görüyormuşça, yer yatağıyla biten bölmeye baktı. İki yıldır oturdukları bu odada, kızına ayırdıkları girintiye, basma perdeyi çaktıktan bu yana girmemişti.

Yorganın sıyrılan yanından kızı küçük, ürkek bakıyordu ona. Giyimlerini katlayıp tahta sandıktan bozma masasının üstüne dizmişti. Kırmızı plastik ev terliklerinin topuklarındaki yırtıkları gördü babası:

— Hadi, savsaklanma. Senle konuşacaklarım var.

Eteğinin yanını ilikledi.

Yüreğindeki kasılma, çarpıntı çoğalıyordu.

"Paraları alırlarken iyiydi –diye düşündü–. Benim ne umurumda sanıyorlar! Öldürecekmiş. Yaşıtlarımla gezmeyecek miyim? Beni de beğeniyorlar işte. Yok iyi aile kızı isterlermiş. İşe gidip gelirken görüyorum, iyi aile kızlarını. Benden üstünlükleri neymiş yani! Yavuz Sineması'ndaki filmde nasıldı? Yoksulun yoksulu kızı, koskoca, kont dedikleri adam alıverdi. Ben de o olanlara bayılmıyorum ya!.. Gitmezsem haber salıyorlar dükkâna. Arıyorlar beni. Namusmuş, vururmuş babam. Kendi paralı iş bulsun da beni çalıştırmasın. Yaşamak umurumda mı sanıyorlar! Akşamları, Âşıklar Mezarlığı'nın oradan geçerken Nesibe hayatın hepsi bu kadar işte, diyorum."

Örtüyü çekti.

Annesi deminki yerinde oturuyordu.

Nesibe'den yana bakmadı.

İlk soruyu sordu babası.

Yanıtlamadı.

Yukarı katların birinden radyoyu açtılar.

Duvarın köşesinde yeni bir örümcek ağının belirdiğini gördü.

Demek annesi bu hafta büyük temizlik yapmamıştı.
Oysa bu hiç eşyasız sayılacak odayı aralıksız temizlemeden edemezdi.
İkinci soru da boşlukta kaldı.
Babasının dizleri yamalı pantolonunun yukarısına kaldırmıyordu başını.
Yama pantolonun yenilikten kalma kumaşındandı.
Yamanın iliştiği bütün öylesine eskiydi ki hemen göz alıyordu bakınca.
Niye uğraşıyorlardı kendisiyle?
Niçin işten eve, evden işe gitsin istiyorlardı?
Onlar gibi olsundu!
Acılı, hasta, yorgun.
O namus dedikleri şeyle neyi düzeltmişlerdi ki!
— Konuşmaz –dedi annesi–, üsteleme. İnadını unuttun mu? On yaşındayken, yokuştaki evde, sabah taşlığa çıkmıştı, yatsıya kadar içeri sokamamıştık. Unuttun mu? Bütün kiracılar şaşmışlardı. Öyle dimdik, sırtını duvara dayamış durmuştu. Konuşmaz, ağlamaz, ama susar. Yalnız bakar. Ama ne bakış, düşmanı olsa adamın bakmaz öyle. Boşuna uğraşma, beni yedi bitirdi.
Babasının yaklaştığını iki yamanın büyümesinden anladı.
Başını daha eğdi.
Çıplak, iri ayakları gördü.
Yorgunluğun alabildiğine genişlettiği damarlar soluk morartılarla sarıyordu ayakların üstünü.
Acıma birden atıverdi yüreğinde.
Babasına sarılmak, onu Cumhuriyet bayramlarında renkli suların akışını görsün diye yukarıya götüren babasına sarılmak istedi.
Kendilerine eş bir kalabalığın doldurduğu Taksim Alanı'nın oraya dek saçılan ince su damlalarının yanağındaki fiskelenmelerini sevinçle, coşarak sildiğini anımsadı.
Yan yana durmuş taşralıların alanın ortasındaki heykele gidip bakmalarını gördü.
Bakanlardan birisi kulağının ardına pörsümüş bir gül iliştirmişti.

Kendisine koz helvası alan güven dolu koca bir elin içine bıraktığı küçük çocuk ellerini tutan babasını düşündü.

Deminki, iğrendiği adam değildi o.

İçinde atan, kanırtan bir sevgiyle yakınında duyuyordu şimdi onu.

Saçlarından tutup yüzünü yukarı çekti babası.

Gözleri Nesibe'ye bakmıyordu.

Birden ilk tokadı indirdi.

Zor işlere yatkın, güçlü ellerinin öfkeyle iyice keskinleşmiş ağırlığı altında kız yere çöktü.

Dizlerine gömdü başını.

Sırtına aralıksız inen vuruşların acısı çoğalıyordu.

Kanının her vurulan yerde toplanıp pıhtılaştığını sandı.

Yeniden yüzünü kendisine çevirmek isteyen babası saçlarından kavradı.

Direndi Nesibe.

İyice sıkıştırdı kafasını dizlerinin arasına.

Bir tutam saçın kafa derisinden koptuğunu ince, sıcak bir yanma olarak duydu.

Öfkeyle dudaklarını ısırdı.

Dudaklarından kan ağzına yayıldı.

Acıdan ağlamaya başladı.

Sırtına inen vuruşların gücünden kendini savunamayarak yan düştü yere.

Annesi Nesibe'yi böyle, doğumun ilk çıkışındaki çocuk bükülüşünde görünce birden bağırdı.

Babası kadının bağırtısı arttıkça vuruşlarını hızlandırıyordu.

Böğrüne gelen bir tekmeyle tutamadı kendini, inledi Nesibe.

Daha da kıvrıldı.

Odadaki tahta masanın, üç iskemlenin, dikiş makinesinin ötesindeki boşluğu şimdi annesinin bağırtıları dolduruyordu.

Kadının sesi alabildiğine pürüzlenip ürkütücü, korku verici çığlıklara dönüşmeye başlamıştı.

Acıdan öylesine ikiye katlanmıştı ki salt kolları ve sırtı korunaksızdı şimdi Nesibe'nin.

Annesinin sona doğru incelmiş, çocuk sesini anımsatan ba-

ğırmaları, babasının ardı kesilmeyen vurmaları, ona bir zaman sonra hep böyle sürecekmiş gibi geldi.

Ağlaması kesilmişti.

Uyumak, sessiz, geniş bir boşlukta uyumak istiyordu.

"Hadi saat artık yedi" denmeyecek bir boşlukta uyumak.

Gövdesini, acıları yitiriyordu dayak sürdükçe.

Ağaç hışırtılarıyla dolu bir havuza taş attığını, sonra sevgiye benzer bir beğenmeyle baktığı delikanlıyı düşündü.

Başını omzuna dayadığında yanaklarının kızardığını ve onunlayken hiçbir ayıbı görmemiş gibi değişiveren genç kızlığının yeniden belirdiğini duydu.

Dayağın acılarını engelliyordu bu güzellikler.

Durgun su kurbağalarının otlardan ayırt edilmeyen renkleriyle birden sıçrayıp onları şaşırtmalarını görüverdi.

Annesi inleyerek bir şeyler söylüyordu babasına.

Söylenenleri anlamıyordu. Annesinin yaşamalarının neresinde yanlış yaptıklarını bağıra çağıra anlattığını biliyordu babasına.

Gene yakınıyordu.

Tüm geçmişlerini seriyordu ortaya.

Kuşkusuz durmadan yinelediği bildik sözlerdi.

Sonra bebekliğinde ninnilerine karıştırdığı avlularla çevrili ak badanalı evlerden söz ediyordu.

Babası en utanmazca küfürlerle yanıtlıyordu annesini.

— Yok... –diye bağırıyordu–, dövünme budala karı. Yok... Yok...

Kapı kapanıp babası çıktığında Nesibe bükülmüş durumunu değiştirmemişti hiç.

Sessizlikle dayaktan önceki odaları kuruluvermişti.

Annesi neredeydi acaba?

Sedirde miydi, yoksa pencerenin içerlek girişine mi dayanıp durmuştu?

Acıları çoğalarak belirmeye başlamıştı.

Yüreğinin gürültülü vuruşları bitince elleriyle birlikte bacaklarını da çözdü.

Gözlerini açmadı.

Gözkapaklarında ışığın kırmızılığını seziyordu.

Birden tavana baktı.
Çıplak yirmi beşlik ampulü gördü.
Üşüdü.
Korunamadığı ilk tokadın kabarıklığı duruyordu yüzünde.
Ellerini yüzünden geçirdi.
Vurulan yer yanıyordu.
İçi sevgisizlikle doldu.
Damağı kurumuştu.
Doğruldu.
Annesi pencerenin oradan birden yaklaştı.
Kucaklamaya kalktı Nesibe'yi.
Hoyratça itti kadını. İtme çizgilerini havada elleriyle sürdürdü.
— Vurma baba, dedim ona. Duymadı mı? Vurma, dedim.
Duraladı kadın, sonra çekingen,
— Hiçbir şey demedin... –dedi–. Sustun hep. Dedinse de duymadı baban. Büsbütün öfkelendi susmana. Yalan söyleme.
Annesinin sesi barışık ya, pürüzlüydü.
— Sizsiniz yalancı. Yok avlulu ak evlermiş, yok saksılarmış... Hadi be siz de! Asıl yalancı sizsiniz. Hem de bu ihtiyarlığınızda...
Derinde bir şeyler kıpırdandı.
Geçmiş yılların güzel anne gözleriyle bakıyordu kızına şimdi.
Geriye doğru bir adım attı Nesibe. Gevşemedi. Annesinin de, babasının da onu sevmediğine inandırdı kendini.
— Ben yatacağım.
— Ekmek koyalım yanağına. Çürümesin. Çiğnenmiş ekmek yapayım şimdi.
— İstemem işte. Çürürse çürür n'olucak. Uykum var. Hem dayağı attırdın. Hem...
— Ben... Nesibe... Artık dayanamıyorum kızım! Benimki de can.
Nesibe çabucak bölmesine girdi.
Ardından perde kapandı. Berelenmiş gövdesiyle yavaşça oturdu.
Aşık kemiğine rastlamış bir vuruşun sızısı beliriverdi oturunca. Küçük bir kutuya biriktirdiği ıvır zıvırını açtı.
Yatağın üzerine boşalttı.

Süsleri kopmuş saç tokasını eline aldı.

Bakmaya başladı.

— Bu köşkte padişahlar oturmuş. Bak penceresinden, içi mermer döşeli havuzu göreceksin.

Nesibe her yanı tutmuş, serin, yosun rengi havanın içinden uzanıp yağlıboyaları kavlamış pencere pervazının yanına dayıyor başını.

Benzersiz bir yenilik duygusu içinde, bu koca kentin en büyük parkında.

Her yan topraklar, çakıllar, yapma çağlayanlarla dolu. Üstlerinde ağaçların kuytu bileşikliği ve renksiz, saydam, çok yükselmiş bir gökyüzü.

Camdan koyu yeşilliği aralayarak görebildiği yerin bir düş olacak denli şaşırtıcı görkemi. Mermerden değil de, ak bulutlardan yerleştirilip dondurulmuş gibi duran havuza bakıyor. Duvarlarda yaldızla süslü, tavusları anımsatan çizgiler beliriyor, bir cam kapının üstüne yığınla kazılmış çiçekler, sıcak iklim kuşları, arttan gelen ışığın içinde kayarca süzülüyorlar.

— Ne güzel buralar... Niçin açık bırakmıyorlar kapılarını? Kim bilir içerisi ne hoştur. Çok şaştım evin içinde havuz olmasına. Üstelik fıskiyelerinden sular da akıyor. Kimseler de yok. Kim bakar buralara acaba?

— Ev değil orası, köşk.

El ele tutuşuyorlar.

Yanındaki delikanlı öylesine özenli davranıyor ki Nesibe'ye, eşit bir birliktelik kuruluyor aralarında.

Yürüyorlar.

Sıkışık taflanların gözden gizlediği suların sesi taşıyor yola.

Yüreğinde kütürdeyen bir acıyı duyuyor.

İnceliklerle dolu bu park gezintisinin böylesine şaşırtıcı olacağını önceden hiç kestirmemiş olan Nesibe, baskınlaşan duyarlığın beklenmezliği içinde.

Her dalı ilkyazın ince yapraklarıyla bezeli bir ağacın altına oturuyorlar.

Gittikçe sinmeye, çekilmeye başlayan, öteki erkeklerden edindiği pişkinlik, sonunda kökten bırakıyor Nesibe'yi. Somutlaşan, ellenmemiş bir gerçeklik kazanıyor genç kızlığı.

Çimenlere yatıyor.

Ağacın alttan görünen dağınıklığı, doluluğu coşturuyor içini. Öylesine bir mutluluk duyuyor ki, bu hiç yaşamadığı denli ağır on altı yaş sevincinin ağlamaya dönmesi bir an işi.

Dudaklarını ısırıyor.

Duyduklarını susarak bastıramayacağını anlayınca konuşmayı yeğliyor.

Ağaç adlarını sıralamaya başlıyor.

— Tellikavak, servi, kestane ağacı, akkavak, karameşe, gürgen, ıhlamur, çınar, çam, kayın.

Başının üstündeki ağacı tanımıyor.

Hiç tanımamış olsa da, bu altında haziran sıcağının henüz yeterince ısıtmadığı topraklardan çıkmış, ince çimenlerinin üstüne yattığı ağacın adını bilmek istiyor. İlerde bu güzel cumartesinin anısını adlandırmak gereğini duyacak elbet.

Çünkü annesinin dediği gibi, bu çocuk onu almaz. Buna benzer ötekiler de.

Her pazar ya da cumartesi vaktini birlikte geçirmeyi sevdikleri.

Ellerini tutmaktan öteye gitmeyen utangaç yaşıtları. Para aldıkları, annesinin hemen, "Evet senin gibi işçiyi nerden bulacaklar? Üstelik beceriklisin. Hiç geç kalmazsın işine. Ya evladım az bile paranı artırmaları. Ne diyorum biliyor musun Nesibe, baban da durmadan çıkarılacağı değil de sağlam bir iş bulsa. Ben de evde dikişe otursam. Senin çeyizini hazırlasam. Helal süt emmiş (burada annesinin, genç kızlık gülüşü dönüverirdi, çekingen, giz dolu)... Üç ayları da tutacağım bu yıl. Sana da bir somya alacağım yakında" deyip üstelemediği. Babasının, "Demek bizim kızın parasını artırmışlar ha..." diye gülerek geçtiği... Yaşlılar takımı... Onlar var mı ki!.. İnanmak güç şimdi onların aşağılarda değişmez günleri sürdürdüğüne... Üstelik Nesibe büyüklerle olduğunda hep tek başına değil midir?

Aydınlık bir gülüşle soruyor delikanlıya:

— Bu ağacın adını biliyor musun?

Aynı kaygısız gülüş onun yüzünde de beliriyor. Bakıyor. Başka istekleri de var elbet.

Nesibe bunu bilmez mi?

O öyle şeyler öğrenmiştir ki, kendi bile düşünmekten sakınır.

Gövdesinin iki üç yıldır tanıklık ettiği, sınır koyamadığı şeyleri bilmezlikten gelmenin kurtarıcı yumuşaklığına sığınır hep. Yüzü de hiç yansıtmaz, belirtmez kapatılmışları. Çünkü Nesibe şimdi güzel ütülenmiş ak bluzu, renkli karelerle bezeli eteği, sıkı taranıp atkuyruğu bağlanmış saçlarıyla iyi bir aile kızıdır. Hiçbir aşağılama bu kesin karşı koyuşu aşamaz. Sevilmeye, nazlatılmaya yaraşan bir kızdır şimdi. Üstelik duru açık gülüşüyle bunu kolaylaştırır bakılınca.

— Ben ağaçları pek bilmem. Daha çok gemilerle ilgili şeyler öğreniyoruz. Açık deniz kaptanlarına gerekli şeyler.

Anlamını yersizliğinden alan gülüşlerini sürdürüyorlar.

— Ninem olsa bilirdi –diyor Nesibe–. Demin saydığım ağaç adlarını bana o öğretmişti. Gösterebildiklerini de göstermişti. Ama bu, anlattıklarının hiçbirine benzemiyor. Ad takalım ağaca. Ninem öldü de... Eğer sağ olsaydı bir anlatmamda çıkarırdı bunun ne ağacı olduğunu.

Delikanlı ağaca alıcı gözle yeniden bakıyor.

Diplerine doğru koyulaşan kirpiklerinin içinden geçen aydınlıkta, maviye çalan gözakları ışıyor.

Sağlam bir boynu var.

— En çok pruva direğine benziyor bu ağaç. Çok rüzgâr alır pruva direkleri de...

Nesibe takılan adı beğeniveriyor. Gerçi ağacın kıpırtısızlığı rüzgâra ters düşüyor ama... Dallarının kendiliğinden rüzgârlanmış, uzayan bükümleri var.

İsteklenme ilk kez açıkça beliriyor göğsünden doğru. Hiç duymadığı bir itiş bu.

Utançla kalkıp dizlerine dayıyor başını.

Öylesine belirgin ki, kadınlığa doğru akan şey.

Peki, önceleri?

Önceler taşlaşan bir gövdenin aldırmazlığıyla dolu. Büzülüp kendine sokuluyor Nesibe.

Bir de evde böyle yapar hep. Yarı aydınlatılmış, renksiz odalarının bir kıyısına büzülüp durağanlaşan zamanın dışına çıkıp düşler kurduğunda... Sevmediği, beğenmediği şeylere karşı takındığı karşı koymuş duruşunu yeniliyor. Oysa ilk kez isteklenmenin kaçışı bu. Yaşamasının getirdiği, dar yerlerin zorladığı yıllarla edinilmiş köklü davranış bugün dertop olmuşken isteğinin açığa çıkmasını örtüyor. Yanındaki, beğendiği okumuş delikanlının yakınlığının böylesine somutlaşıp duygu vurmasına dönüşünün acı telaşı, tedirginliği içinde.

O, salt çalıştığı yerdeki öteki kızlara özenip bunları seçmişti.

Cumartesilerin yakışıklı toy delikanlıları.

Üstelik Afrika'ya bile gidebilecek bir delikanlı.

Lacivertlerinin yakasındaki sarı madenlerin daha önemli kıldığı giyimleriyle...

Afrika'yı Yavuz Sineması'ndan tanıyor.

İnce, gergin, karnı atan bir kaplanın karanlıkta sürünerek yaklaşması...

Gövdesi terleyen ağaçlar...

Ay ışığında binlerce yaban hayvanının, kıyısında ya da içinde barındığı, tüm dünyayı baştan başa dolaşan Afrika'nın gümüş nehirleri.

Yavuz Sineması'nın hangar boşluğunda dalgalanarak cızırdayan filmin müziği...

Boğuk çalan tamtamlar... Ölüm korkusu... Çaresiz zehirler...

Tahta oturma yerlerinden film bittiğinde zorla sıyrılan, bakımsız, gözleri aşırı büyük çocuklar. Dışarıda gelecek filmlerin resimlerine bakmaktan kopamayan bir çocuk kalabalığı. Gece düşlerde sürdürülen serüven. Bu kez Nesibe de var içinde. İşte o Afrika'ya gidecek birini seçtiğinde gerekeni yapmış oluyordu. İşyerlerinde öbürlerini mi anlatacaktı kız arkadaşlarına?

Yaşlıları?

Para aldıklarını?

Şu iyi aile kızı olmasını sağlayıveren etekleri, bluzları, düzgün topuklu ayakkabıları alabilmesine aracı olanları?

Yoktu ki, zaten hiçbiri...

Soluğunu tutarak geçiştirmeye çalıştıklarını mı?

Evet seçkin delikanlılar onunla evlenmezlerdi.

Bilirdi Nesibe bunu. Önceki delikanlı nasıl da ona tutulmuştu.

Mektuplarını iş arkadaşı Mürvet'e saklatıyordu. Kıyamamıştı yırtıp atmaya baştan sona övgü, özlem dolu bu yazıları.

Gömülüyor düşünürken Nesibe. Beklenmedik, dert olabilecek bir yenilenmenin başladığını anlamış. İyisi mi sindiği dizlerinin arasından çıkmamalı.

— Beğendin mi ağaca bulduğum adı? Hıh?

Çimenlerin arasından hızla yürüyen sırtı yansıyan bir böceği izlemeye başladı.

— Beğendim, dedi Nesibe. Sesi örtülmüş, ezilmişti.

Delikanlı onu iki omzundan tutuyor.

Elbet o kadarından tutabilir.

Sindiği zamanlar tek açıkta kalandır omuzları.

Çekti kendine Nesibe'yi. Güçlüydü elleri, ama incitmeyen bir güç, yeterince kullanılmış.

Kolları çözüldü.

Başı ortaya çıktı.

Güneş epey yatmış, sıcağını duydu gözkapaklarında. Açmamıştı gözlerini. Delikanlının gittikçe yaklaşan soluğunu duydu. Yabanıl bir çarpıntı başladı yüreğinde. Göğüslerindeki ısınma boynuna doğru yürüyordu.

— Seni öpebilir miyim?

Soruyor delikanlı.

On dokuz yaşın acemi, istekli pürüzlenmesiyle aşınıyor sesi sorarken. Ağzının yanına kaymış öpülmeyi sıkıca tuttu Nesibe. Kısa, ancak duyulur bir kısalıkta süren bu çocukça, sakarlığın doldurduğu öpüşme şaşılacak bir güçle sarstı her ikisini de.

Gözlerini açtı.

Her şeyin birden saydamlaştığını, aydınlandığını gördü.

Bir kardeşe bakarmışça güvenle başını delikanlıya yakın tutmayı sürdürdü. Karşı konmaz ıpıltılarla sevecenlik akıyordu aralarında.

Kuytularda baharın bitmemiş nemi, güneşin ısısı arttıkça buharlaşıyor topraktan doğru.

Ayağa kalkıp yürümeye başladılar.

Güneş ışıkları inmiş. Yersiz, hiç akılda tutulmaz gevezeliklerle geçirmişlerdi günü.

Bir vapur iskelesinde durduklarında çevrelerindeki kalabalığı görüyorlar, gene de canlı ışıklarında eriyor ampullerin sarısı.

Denizden gelen esinti iskeleye kırılarak yaklaşıyor.

Ne konuştuklarını yerlerine döndüklerinde bilemeyecekler. Mutluluk en öndeydi günboyunca. Öylesine baskın bir duyguydu ki, neyin neden söylendiğini değil, kiminle olunduğunu önemli kılmıştı.

Hoyratça attı elindeki tokayı aldığı yere.

Yatağının büyüklüğünce başlayıp biten sığınağında annesinin bildik seslerini izlemeye çalışıyordu.

Odanın kapısı açılıp kapanınca onun çıktığını anladı.

Yanlarına düşen mutfakta başlayan sesler bir iş tuttuğunu gösteriyordu.

Düzenli nefes alışlarıyla ısıttığı çocukluk bölmesinden taşan ayaklarını serinliğe bıraktı.

Yaz gecelerinin odalarına verdiği boğuntuyu yattığında duyardı. Hâlâ çocuk uykusu olan uykularının kesin kopuşu gelene dek dönenirdi küçük girintisinde.

Babasının vurduğu yerlerin yanması durmadan artıyordu.

Sağ bacağını tuttu. Yukarıya doğru gezdirdi elini. Kalçasının yakınında derin bir sızlama belirdi parmaklarının altında.

Her şeyin boşunalıkla yer değiştirdiği bir gece başlıyordu dışarıda Nesibe için.

Annesinin, babasının kendisini hiç sevmediğini yeniden anladı. Sevseler, böylesine yüklenirler miydi bir cumartesi için.

Dünün cumartesi olduğuna inanamadı.

Öylesine uzakta kalmıştı ki dünkü cumartesi.

Yıllarca önce yaşanmışça eskiyip gidivermişti bir gecede.

En iyi giyimi saydığı kareli eteğinin dayaktan buruşup yırtılmış olabileceğini düşündü.

Öfkelenmedi.

Kopup duran bir şeyler dayaktan beri geçen saatlerde peş peşe gelişiyordu durmadan. Annesinin sıcak demir ütüsünde, nemlendirdiği ak çamaşırları ütüleyişini andı. Ne de özen gösterdi her şeyine Nesibe'nin.

Doğruldu.

Çevresine saçtığı giyimleri topladı.

Giyindi.

Saçlarını diplerine doğru eliyle düzeltti. Tokasıyla boğdu elindeki saç demetini. Çantasından mendilini çıkardı. Tükürüp ıslattı, yanağında katılaşan acının üstüne bastırdı.

Sessizce perdeyi araladı, çıktı.

Ellerinde ayakkabılarını tutuyordu.

Annesi elektriği yanık bırakmıştı.

Demek çok dalgındı bu gece.

Yemek masasında duran kulplu tuzluğa, ekmek bıçağına, çorap örmeye yarayan tahta yumurtaya baktı.

Babasının içtiği sigaraların dumanları ampulün dibine birikmişti.

Bir çorap yığını mindere bırakılmıştı.

Adamın çizgileri yitmiş kaba kunduraları belki de bu çorapları giymekten çarpılıyordu.

Ak duvarda asılı tek şey ipeği eskimiş kabının içindeki Kur'an'dı.

Başıboşluk duygusu ilk kez böylesine karşı konmazca beliriyordu.

Ürküntüyle oda kapısını araladı, dışarıyı dinledi.

Taşlıktaki hava ılık, tozluydu.

Annesinin mutfaktaki seslerinden öte bir ses yoktu evin içinde.

Her adım atışında vurulan yerlerinin acısı içine batıyordu. Kimsenin onu sevmediğini iyice pekiştiren bu acılar Nesibe'yi güçlendirdi.

Karanlık taşlıktan geçerken leğene boşaltılan suyun sesi yayıldı çevreye. İçi burkuldu.

Alışkın adımlarla yürümesini sürdürdü.

Yaşadıkları yerleri açık seçik anabildiği yıllardan bu yana tanıdığı taşlıklardan birinden daha geçiyordu. Umudun barınamayacağı, bırakılmışlıkların kol gezdiği taşlıklardan birindeydi gene.

Ayağı yumuşak bir şeye değdi.

Sokak kedilerinden biri içeri sığınmıştı anlaşılan.

Eğildi, el yordamıyla sıcak tüy tomarını okşadı.

Gitmekten cayar gibi oldu.

Üst kattan hızlı konuşmalar duyuldu birden.

Açıldı konuşmalar, daha yakına geldi.

Sokak kapısının kolunu tuttu, çekti.

Ekşi, değişmeyen havanın gerilen yaz sıcağıyla dolu karanlık boşluğuna çıktı.

Çömeldi, ayakkabılarını giydi.

Yüreğinde çekilen bir damarı seçti.

Uzun sürmedi bu.

Yukarılarda öbeklenmiş ışık kümelerinin görüntüsü açılana dek değişmez bir hızla yürümeye başladı.

Pazar yerini geçip çeşmenin oraya vardığında yokuşa doğru baktı.

Tanıdığı yokuşun gecenin ilk saatlerindeki yabancılığı ürkütücüydü.

Başını gene kaldırım taşlarına eğmeyi yeğledi.

Yokuşun sonuna varana dek çevresine bakınmadan yürüdü. Her sabah, her akşam gidip geldiği yolların alışkanlığı, geç saatlerde çıkmış olmanın korkusunu yine de engelleyemiyordu.

Beyoğlu'na vardığında orası ışıklar içinde olacaktı.

Aydınlıkta, bütün çocuklar gibi, Nesibe de korkmazdı.

Anacaddede bir erkek omzuna çarptı.

Tütüncünün sapağında kalakaldı.

Akşamüstlerinin tanıdık kalabalığından ayrıydı şimdi yürüyüp geçenler.

Dağınık, saldırgan bir anlamla yüklüydü çoğunun davranışları.

Tütüncünün yanındaki yapının girişi olan kuytuya sığındı.

Girdiği yerin ucundan doğru gürültülü bir davul sesine ka-

rışan akordeonun uzatıp durduğu, o günlerin yaygın şarkısı duyuluyordu.

Kızlarla birlikte işlerinin en sıkışık, en yorucu saatlerinde ağızlarından düşürmedikleri o şarkı.

Evden ayrıldığından bu yana içinde büyüttüğü kurtulma düşüncesini bu şarkı sarstı.

Mahallesinin bildik insanlarından iki üç yıldır uzaklaşmanın getirdiği başkalaşma, ilk kez onlardan kesinlikle ayrılma kararı verdiği bu gece, bozuluyor, dağılıyordu. Her sabah yedi buçuk, sekizde ayrıldığı, akşamları gün dönüp koyuluklar inerken döndüğü yerler canlı belirivermişti.

Yanından bir kadınla bir erkek birbirlerine dolanmışça sarılmış geçtiler.

Ağır içki kokuları dar geçide dağıldı.

Kadının kısa kollu giyimi bir omzunu açıkta bırakıyordu.

Adam, seslerin geldiği kapıyı araladığında koyu kırmızı ışıklarla dolu yere girerlerken kadın kahkahalar atmaya başlamıştı. Sesi çatlak, yorgun çıkıyordu.

Adam tam kapı kapanırken kadının kalçasına eliyle bir şaplak indirdi.

Nesibe sindiği yerden çıkamayacağını sandı bir süre.

Duvara sırtını dayadı.

Önünden taze badem satan bir çocuk geçti.

Mavi gömleğinin açıklığından ak teni görünüyordu.

Nesibe'ye alaylı baktı.

Oysa öteki geçenler onu hiç görmüyorlardı.

Daha da kapandı oraya.

Ne olursa olsun geri dönmeyecekti.

Külrengi bir arsada çömelmiş arkadaşlarıyla birden kalkarak toz toprağa bulanıp sürdürdükleri koşuşmalarını anımsadı. Akşamları tahta perdeyle ayrılmış yazlık sinemanın önünde bekleşirlerdi.

Aralarında, geceleri sinemada "Fındık, fıstık, eğlencelik!" diye bağırarak satış yapan Harun'un en önem kazandığı andı bu.

Çünkü Harun kapıda bilet kesen Bahriyeli Salih'e yalvar yakar olup içlerinden o gün oyun boyunca kendisine en iyi davranan bir ikisini sokturardu içeri.

Harun'un boynuna astığı tahta kutunun ardında kayboluveren çelimsiz gövdesi, paçaları kısalmış pantolonuyla, içeri bedava soktuğu arkadaşlarını, uçtaki koca gürgen ağacının dibine gelip burnunu çekerek yoklaması, umulmaz bir ciddiyet içinde olurdu.

Filmin ortalarında dışarıda kalanlar da doluşurdu sinemaya. Sessizce süzülürlerdi ağacın altına.

Ötekiler filme kaptırdıkları yürekleri ve akıllarıyla yeni gelenlere uysal, geçimli yer açarlardı. 'Oğlanla kızın' serüvenleri bir çırpıda anlatılır, geç girenler gözleri perdede, söylenenleri seyrettiklerine eklerlerdi. Biraz büyük olanlar evlerden sinema için izin koparırdı. "Biz getirip götürürüz teyzeciğim, Salih Abi alıcam dedi hepinizi içeri."

Bahriyeli Salih eskimiş, bol paçalı denizci pantolonunun üstüne geçirdiği mor gömleği, işi olmadığında elinde durmadan çevirdiği zinciriyle dururdu yazlık sinemanın girişinde. "Veletler! –derdi gülerek–. Geçen defaki gibi oğlan kötü adamı döverken bağırmak yok ha... Anlarlarsa sizi beleşe soktuğumu, bir daha hava alırsınız."

Nesibe'yle arkadaşları erliğini denizci olarak yapmış Salih Ağabey'e, alttan alttan bakarlardı.

Korkularından hiç yanıtlayan olmazdı Salih'i içlerinde.

Ya sinemaya almazsa kaygısı yeniliğini hiç yitirmeden her gece çarpıntıyla üzerdi onları.

Salih Ağabey kışlık Yavuz Sineması'nda çalışmazdı. Çünkü gündüzleri havuzlarda kaynakçılık yapardı. Ama yaz geldi mi, briyantinlenmiş kıvırcık saçları, ince uzun boyu, güzel bıyıkları, bileğindeki deniz erliğinden kalma kalın meşin bilekliğiyle yazlığın önündeki yerini alırdı.

Nesibe üç yıl vardı ki ne yazlık, ne de kışlık sinemalarına gitmiyordu kendi semtinin.

Kim bilir belki de Bahriyeli Salih hâlâ oradaydı. Yeni beliren küçük çocukları parasız sokuyordu sinemaya.

Girdiği yerden caddeye çıktı.

Bir şey aydı içinde. Arsalarda kızgın yaz güneşinin kavurduğu, uysal, kolayca gülen Nesibe değildi epeydir. Babasından yediği bu son dayağın acısını hiç unutmamalıydı.

Böğründen doğru yayılan sızıltı kimseyi sevmemeyi kesinleştirdi kafasında.

Öfkesi boynuna, şakaklarına vurdu.

Yürümeye başladı.

Aralıksız itişen kalabalığın içine katıldı.

İlk kez neyi, nasıl yapacağının getirdiği şaşkınlığı olduğunca sanki gördü.

Evden çıkarken kaçmanın yeteceğini düşünmüştü. Şimdi saat anca gecenin sekiz buçuğuydu ve Nesibe bu gecenin nasıl geçirileceğini bilmiyordu.

Nedense daha önceden yaşadığını sandığı başıboşluk, o zamanlar kesinlikle yoktu demek ki.

Ne de olsa dönülecek bir ev, onun davranışlarına kendi kurallarıyla korunak olan bir ana-baba vardı.

Yattığı küçük bölmesinde düşler kurarken yorgun inlemelerle uyuyan, sabahları konuşmasız, soluk, yoksul bir çayla günlerine başlayan annesiyle babası. Hiçbir oyalayıcılık bulamadığı odasını, günlerini, yıllarını kesinlikle itermiş gibi elindeki çantasını savurdu.

Sapın uzantısının elverdiğince çanta boşlukta sallandı.

Sandviççinin önünde kendine bir peynirli sandviç aldı.

Beyazpeynirlere domates, yeşil biber katılmıştı.

Dudaklarını biberin acısı ilk ısırışta kavurdu.

Gözleri yaşardı.

İnatla kafasını kaldırdı.

Gözlerindeki yaşarma, sıkı sıkıya kurmaya çalıştığı deminki aldırmazlığı yumuşatır gibi olmuştu.

Kendisine bakan bir adama alışkın, arsız güldü.

Adam ilkten caddenin kalabalığından arınıp tekleşmemiş bir gülüşün kime olduğunu seçemedi.

Dikkatle baktı Nesibe'ye.

Yeniyetmeliği yüzünün, kollarının inceliğinde gezdiği bu küçük kızın utançsızlığından ürktü.

Arkasını döndü.

Bira bardağını eline aldı.

Adamın davranışı yüreğinde oluşan katılığı dışa vururcasına duyurdu ona.

Önüne bakarak güldü. Hiçbir utanmanın engel olamayacağını anladı artık kendine.

Korkusu geçti.

Dışarıda yürüyen çok boyalı iki kadın, gösterişli salınmalarıyla iki erkeğin yolunu kestiler.

Birinin dudak boyası konuşurken kalın, yağlı deviniyordu.

Adamların koluna girdiler.

Nesibe caddeye çıktı.

Aralıksız uzayan yapıların gökyüzünü daracık açıkta bıraktığı ağacı olmayan caddeyi gecenin bu saatlerinde yeniden tanıması gerekiyordu.

Sokak arasındaki saz salonlarının koca ışıklı çağrıları bitmez bir kirliliğe vuruyordu.

Kaldırımların çevresindeki giyim dükkânlarına, parfüm, boya satan süslü vitrinlere, kuyumcuların sergilediği değerli taşların üstünde biriken gözalıcı yalımlara bakarak yürümesini sürdürdü.

Bir sinemanın önünde durdu.

Kâğıda çizilmiş büyük boyutlu resimlere baktı.

Filmin adını okudu.

Eskiden sinemaya girerken duyduğu serüven başlangıçlarına özgü ilginin epeydir yok olduğunu anladı.

Koltukları yumuşak, özenli, yer gösterenleri sessiz yürüyen, seyircileri düzgün giyimli, kibar davranışlı olan sinemalardı bunlar.

Film başladığında motor sesi duyulmazdı.

Yıldızlar konuşurken sesleri boğulmaz, ikide bir film kopmazdı.

Eğlencelik satanlarının Harun çocuktan daha büyük yaşta oldukları sinemalardı.

"Benim sinemalarım değil elbet! –diye düşündü Nesibe–.

Daha güzel, daha aydınlık hepsi. Gene de eskisi kadar heyecanlı filmler oynamıyor çoğunda. Ya da ben hiç yaşıtlarımla gelmedim bunlara. Büyüklerse hiçbir şeyden heyecanlanmıyorlar."

Gerisini düşünmedi.

Girişte yanlara dayalı kapılardan birine yaslanmış, saçları oksijen sarısı bir kadına baktı. Göstermelik bir kendini be-

ğenmişlik içinde, giren çıkan erkekleri tartıyordu bakışlarıyla. Uzun topuklu rugan ayakkabılarının üstünde bel kırarak yürüyor, sonra dönüp gene deminki yerini alıyordu.

Tokasının gevşemeye yüz tuttuğunu sezen Nesibe, eliyle sıkıladı saçlarını.

Dik dik çevresine bakındı.

Dışarıdan bir cankurtaran sesi duyuldu.

Taşıtlar hızlarını kesip caddenin ortasını açtılar.

Dik vurucu ses iyice yaklaştı, gişenin önündeki bozuk neonun titreşimleri cankurtaranın yaban sesiyle uyum sağlamışçasına tekliyordu.

Nesibe ardına dönüp baktı.

Bu ses ona bir şeyi çağrıştırıyordu.

Eskiden, kendi mahallesinde bir evin önünden ayrılan ak bir araçtı anmaya çalıştığı.

Bakışlarıyla caddeyi taradı.

Gördükleri, geldiği yeri, oranın insanlarını, bildiklerini hiç andırmıyordu.

Bakmasını direnerek sürdürdü.

Diplerden doğru saran gizli bir ses duyuyordu sanki.

Küçük bir kız, yangın yerlerinin, çocuklara açılmış alanlarında arkadaşlarıyla bezden yapılmış bir topu paylaşamıyor, çocukluğun tükenmez canlılığıyla koşuyordu durmadan.

Bu boz, renkten yoksun görüntüyü iyice görmek istiyordu.

Yitirdikçe de ezik aranıyordu gözleriyle.

Bacaklarının düzgünlüğü gelen geçenin ilgisini çekmeye başlamıştı.

Daha çok babasını ya da ağabeysini bekleyen genç kız görünümüyle çevresinin taşkınlığını şimdilik geride tutuyordu.

O uyumsuz ses dağıldı.

Sesle birlikte boz görüntü de susarak yok oldu.

Gece yarısını hiç düşünmedi Nesibe.

Her yan elektriklerle aydınlanmıştı.

Kuytulara, ara sokaklara girmek zorunluluğunu daha bilmiyordu.

Kaldırım diplerinde biten içerlek kapıların açıldığı dar, kirli koridorları, yağlı kapı tokmaklarını bilmiyordu.

Gişedeki kalabalığa doğru hızlı adımlarla yöneldi.

Sağ yanağındaki tokat izi tam göğermişti.

Ak saçlarını özenle yandan ayırmış, eli bastonlu, yaşlı bir adamı iterek önüne geçti.

Sinemaya bilet alan kalabalığın içinde kayboldu.

Yaya kaldırımını anayoldan ayıran demir korkulukların üstüne bir sarhoş abanmış, kendi kendine konuşuyordu. Sonra kusmaya başladı.

Mayıs 1972

Temizlik Kolu

— Geç kalacaksınız, mari kızanlar –dedi kadın oturduğu köşeden.

Oda, tek penceresinden aldığı donuk sabah ışığıyla yarı aydınlıktı.

Sokağa bakan yaşlı kadın başını çevirmeden konuşmuştu.

Elindeki mangalı ortaya bırakan genç kadın yumuşak yanıtladı.

— Birazdan çıkacağız. Ateşleri külleyeyim mi? Üşür müsün, ha anacığım? Yoksa biz çıktıktan sonra sen istediğinde örter misin? Mangal geçmesin hemen.

Yaşlı kadın başını çevirdi.

Ak örtüsünün sardığı yüzündeki buruşukluklar yandan gelen ışıkta daha oyuk görünüyordu.

Gülümseyişi andırır bir çizgi dolaştı yanaklarında.

— Örtündüm mari gelin –dedi–. Külle sen korları. Siz çıkınca da ha şimdi geldiler, ha gelecekler deyip günü bitiririm. Bu sabah gene üşür en çok ellerim. Sanırım ki, canımın sonu toplandı ellerimde. Geri kalan yanlarına yürümez kanım. Duymam hiç soğuğu başka yanımda. Acı da sol böğrüme birikti. Çorba tabağını bırakasın mangalın altına, ılınsın. Açlığımı duyunca içiveririm. Kaldır şu kızcağızı. Bugün tuttuk evde diye toplanamaz sübyancık alıp başını uykudan. Oh demeli, demeli, ne demeli? Bre gelin kışa vardık, güneş çekti kendini her yandan. Açılır yüreğimin yıkık kapıları. Serilir gözlerimin önüne gençliğim. Üzülürüm senin için. Sebil oldu buralarda gül gibi kadınlığın. Kaldın tenhalarda.

Gelinin dal gövdesi alacalanan ışığın içinde devinmelerine incelik, hafiflik veren uyumlarla odada dolaştı bir süre.

Yaşlı kadını yanıtlamadı.

Gözleri birbiriyle karşılaştıkça gülümsüyordu arasız yaşlı kadına.

Odadaki üç beş eşyadan biri olan sandığın yanına serilmiş yatakta yorganın açıklığından kumral bir saç yığını taşıyordu.

— Ne zaman kaldıracan buncağızı? Hiç duymazlıktan gelirsin beni gelin.

— Uyusun be anacığım. Her sabah onca yolu tepip okula gideceğim diye az mı yoruluyor? Hem iyi çalıştı. Bu yıl nasıl olsa gene geçer sınıfını.

— Bunu demem sana bre gelin! İyice savsaklıyorsun bugün beni. Bilmez gibi...

Yaşlı kadın sırtını cama verip sedirden ayaklarını sarkıttı. Yün çoraplarının ak görünümü, kesik parçalardan örülme kapanık kilimde aydınlık, toplu kaldı.

— Yetişiriz korkma anacığım. Alacağımız kaç parça. Bir vapurla gidip dönmek iş. Kapalıçarşı'ya vardık mı tamam!

— Eh hadi kaldır. Kaldır da tez dönün. Kışın günler kısalıyor. Gece geliyor hemen. O zaman ölümü düşünüyorum. Vakittir ya... Bizler ölümden korkmazdık memleketteyken. Ordaki dağlar, çayırlar, esintili ılgıt tepeler gömülmeyi hiç zor göstermezdi kişiye. Çünkü gelinim, yürüyüp soluklandığımız alanlar vardı. Oysa burada açarız oda kapısını, dışarsı diyerek çıkarız kuyulara, sarnıçlara. Günsüz, nursuz sokaklara. Buysa zorlaştırıyor her şeyi. Tuttuklarımız, gördüklerimiz estirmiyor gönlümüze bir ferahlık. Burda çimenler anca duvarların örgüleri arasında çimleniyor yer bulup. Toprak ezile ezile su içmez olmuş. Kocadım. Devresi yıl hiç kıpırdayamayacağım yerimden. Öyle gibi elimin ayağımın yavaşlanması. Bari uzamasa. Size yeniden yük olmasam.

Gelin durdu.

Çevresi çizgilerle yeni bezenmeye başlamış soluk mavi gözlerindeki acı dolu bakışını yaşlı kadının üstünden sokağa çevirdi.

Küçük camın kesitinden kaba örgü bir taş duvarın renksiz,

katı koyuluğu uzuyordu. Taşların arasında çimenle yosun karışımı, tiftiklenmiş, yeşil otlar üremişti.

Oda ilk kattaydı.

İçeriden bakıldığında gelen geçen görünmüyordu.

Salt yaşlı kadın günlerini geçirdiği pencerenin dibinde oturup izliyordu dışarıyı bıkmadan.

Elindeki namaz örtüsünü katladı gelin.

Sedirin yanına koydu.

Yerdeki yuvarlak yemek tahtasını daha kaldırmamıştı.

Üstündeki çay bardağıyla, küçük bir bakır kaptaki zeytinlerin yanında beze sarılı duran ekmekten kalın bir dilim kesti.

Çaydanlığı yeni yaktığı mangalın küllerine yerleştirdi.

Yer yatağına doğru yöneldi.

— Böyle konuşma anacığım 'dedi'. Eh yaşlandın yaşlanmaya ya, acılanma bunun için. Gelecek yıl Naim daha iyi kazanır. Belki de birlikte, Bursa'ya ılıcalara gideriz. Bacaklarındaki, sırtındaki biriken ağrıları alır ılıcalar.

Yaşlı kadın gelininin yatağa eğilen gövdesine baktı.

Pazen giyimin örtemediği kürek kemikleri sivrilmişti bükülen sırtta.

Gelin dizlerini dayadı yatağın ucuna.

Elleriyle taşan saçları okşamaya başladı.

— Senin tuttuğun altın olsun demeyeceğim, dedi yaşlı kadın. Senin tuttuğun her şey bolluk bereket olsun. Nasıl bir yürektir seninki a gelinim. Hiç öfkelenmez hep okşar. Ben dizimde derman, gözümde fer olsa çıkıp sokak boylarına, 'Herkes mi aç, açık bu memlekette?' diye soracağım. 'Herkes mi sahipsiz, kimsesiz?' Mari, olmalı bir soran eden. İnsanlar böylesine mi yaşamayı, gülmeyi tanımamışlar. Ah oturmaz mıyım günboyu bu pencerenin önünde, gelin, açılır yüreğimin her bir yanında kan gülleri. Alırım başımı varırım ötelere. Hani çalışmanın da, konuşmanın da uygunca yapıldığı yerlere. Sen de bilirsin ya oraları. Taze gelindin. Başörtüne takılmış otlarla, eteklerine dolanmış sap artıklarıyla akşamüstü tarla, bahçe dönüşlerini unutmuş değilsindir. Bir maşrapa dolusu ayranı kana kana içişlerini... Yok gelinim, öfke içimi kavurur. Yaşlılıktan geçimsiz oldu demeyin. Yok. Sen susarsın hep. Çekersin acı, bilirim. İnansam

ki unuttuğuna oraları, açmam fikrimdekileri sana. Lakin bilirim güzellik koşuşturma, sevinme unutulmaz. Tiril tiril dururlar yürekte. Hepsi aklındadır. Nasıl susarsın bre gelinim. Tuttuğu altın değil, bolluk, bereket olası gelinim.

Hızla döndü gelin.

Gözlerinde sert, kırılmaz bir mavi tortu toplanmıştı.

— Anacığım bilsem de, ansam da, yeniden konuşsam da yararı ne ki? Geldik. Yerleştik. Çocuklar büyüyor. Artık onlar bura insanıdır. Çaresiz öfke, yolunu bulmaz öfke beni işimden gücümden eder. Bilmez değilsin, evin kadını demek, yoku var gibi gösteren demek değil mi? Sizler öyle öğrettiniz. Ben de öfkeyi yoldaş edersem kendime, nasıl yetiştiririz bu çocukları? Nasıl sabah ezanında suratlanmadan yollarım Naim'i işe. Memlekette sen gününü tam yaşadın anacığım. Bense adak ettim buralara canımı. Öyle lazımdır. Hadi üzme kendini. Bu hep böyle gitmez ya! Yorgunluk beni eğdi. Hep Naim'i düşünürüm. Bir onun eline bakmanın arını az mı taşıyorum? Gelecek yıla daha iyi çıkacağız. Hem ılıcalara gideceğiz. Bir hamam parasıyla yol parası gerek. Piriştine'den gelenlerin bir kolu Bursa'ya yerleşmiş, geçenlerde Naim söylüyordu. Şaban'la anası, gelini, çocukları Çekirge'de otururlarmış. Saliha gelini bilirsin, benle aynı yaşlardadır. Otuz beş oldu Saliha da. Gençliğini bıraktı geride. Sütü çekilir göğüslerinden benim gibi bilirim onun da.

— Otuz beşe vardın ha, gelin kızım! dedi yaşlı kadın.

Geçimsiz sesinin yatışıp durgunlaştığını duydu gelin.

— Ya dedi yorganı açıp, yirmi yılı tutacağız handiyse buralarda anacığım. Zaman geçiveriyor. Gençlikse bahar yeli. Esip, ılıtıp varıyor dağlara uzaklara hemen... Hediye, kalk! Bir çay iç. İki lokma ye. Erken gidip dönelim çarşıya.

Küçük kız üstünde pembe patiskadan içliğiyle kalktı, oturdu yatağın içinde.

Uykulu bakındı çevresine.

Üşüdü.

Kollarını omuzlarına götürdü.

Boynunu içeri çekti.

Kadınların ikisine de gülüverdi.

— Yengeciğim, amma uyumuşum dedi. Bugün beni derste arayacaklar. Çünkü sınıfın temizlik kolu Şahver'le benim.

— Bir günden bir şey çıkmaz dedi yengesi. Pazarları her yan kapalı. Cumartesileri de çamaşırların anca ütüsünü bitirip sahiplerine teslim ediyorum. Çarşı için en tenha gün pazartesidir. Hem belki de müşteri azdır diye daha ucuza bile alırız alacaklarımızı.

— Temizlik kolu ne yapar, mari Hediye kıymetlim? diye sordu yaşlı kadın ilgiyle.

— Toz alır. Yerlere düşen kâğıtları toplar... Öğretmenin masasını hep temiz tutar... Karatahtayı siler... Yeniden yazılır... Yazıldıktan sonra zil çalınca gene siler...

Yaşlı kadın yüzünü camdan dışarı çevirdi.

Bacaklarını toplamıştı.

Demin mindere çizilen, değilmemiş kar aklığındaki çorapların aydınlığı yoktu.

— Şahver kimin kızı olur mari Hediye? dedi yaşlı kadın. Sesi örtülüydü.

— Nineciğim, hani bizim mahallenin başındaki kundura tamircisi Hilmi Amca var ya, onun kızı.

— Hepsi mi siz temizlersiniz sınıfı? diye üsteledi yaşlı kadın.

— Ders yılı başında değiştirilecek dediydi öğretmen. Sonradan, Şahver'le Hediye'nin elleri doğrusu işe pek yatkın, onlar yapsın bu işi hep, dedi sınıftaki arkadaşlarımıza. Herkes de evet, evet öğretmenim, Şahver'le Hediye yapsın, dediler. Biz de sevindik.

— Sen niye hayır demedin bre Hediye! Hep çöp dökmek istemem demedin. Niye sevindin mari kızan?

Küçük kız omuzlarını kaldırdı, şaşarak baktı yaşlı kadına.

Yavaşça doğruldu.

Evin derinlerinden, işleyen bir makine gürültüsü gelmeye başlamıştı.

Gelin yatağı alışkın toparladı.

Yüklüğün içindeki yığının en üstüne yerleştirdi.

— Sucunun gelini, kızı tezgâhbaşı yaptılar. Vardır saat sekiz dedi yaşlı kadın. Basar makinelerinin sesi her yanı. Alacak-

larmış iplik ya da yün. Öreceklermiş artık kendilerine iş. Sucuların o sarhoş damadı varken yapamaz hiçbir şey, yararlansın kızları diye.

Hediye pazen giyiminin üstüne yün hırkasını geçirdi.

Gülerek yaşlı kadının yanına yaklaştı.

Yüzünde rahat uyunmuş bir uykunun bitimindeki ince pembelik vardı.

Boynuna ak bir tülbent sarmıştı.

Karası çok gözlerinde mutluluk doluydu.

Yaşlı kadının oturduğu yerin kıyısına ilişti.

Ellerini ninesinin dizlerine yan yana koydu.

— Bugün bir yanların ağrıyor mu, nineciğim?

— Hem nasıl, mari Hediye, hem nasıl kıymetlim... Bir yıldır olmuşum kalıntı. Çıkamam hiçbir yanlara. Sen de ya gidersin okumaya, ya çıkarsın kapı önlerine. Demezsin ki, bu ihtiyara okumak lazım bildiklerimden.

Sesi, söylediklerine ters düşen bir şaka havasıyla doluydu.

— Ama nineciğim, onlar bizim gibi küçük çocuklar için yazılmış. Sıkılırsın. Hiçbiri senin masalların gibi meraklı değil. Hani masallarını dinlerken hiç uykum gelmez ya... Yengem de, Naim Amcam da işlerini yaparlarken, sonra sonra diye dinlerler ya, işte öyle değil kitaplarımda yazılı olanlar. Hem dili çok Türkçe anlamassınki.

Yaşlı kadın üstü kızıl çillerle kaplı elini Hediye'nin başına koydu.

Küçük kızın çitilenircesine yıkanmış saçları elektriklendi parmaklarının altında.

Eğildi, kuru kaybolmuş dudaklarıyla, gergin çocuk yanaklarından öptü kızı.

Kız her öpücükte, iki yanağını da arasız çeviriyordu.

— Öpüşme yeter, Hediye dedi gelin, elinde çay doldurduğu bardakla, karnını doyur da çıkalım. Nineni de yorma. Yalnız kalacak evde. Anacığım ben suculara haber salayım. Firdevs arada gelip gözler seni.

Kızla ninesi yüzlerini birbirine yanaştırmış gülerek bakıyordu geline.

Dışarıda kış güneşi açmış, karşı duvara donuk ak bir ışık yanlamasına vurmuştu.

— Yok dedi yaşlı kadın. Sesi kesindi. Gelmesin hiçbir kimse yanıma işini bırakıp. Ben vururum bastonumla tavana, eğer olursa bir hacet. Eh bu baston da yarar şimdilerde anca böyle şeylere. Yoksa çıkamam sokağa, dayanıp Tanrı'nın ölü bir ağacına. Elvermez kafam. Eskiden yürüdüğümde, yele katılmış uçan bahar tohumları sanırdı her bir ahbap ve tanış. Hem sağlam basar, hem hafif tutardım adımlarımı. Eh bir insan ki sonunda kendi adımına söz geçiremez, o zaman oturup düşünsün köşesinde ölümünü ve de çocuklarını. Elden ayaktan olunca lazım ölmek temizcecik, sessizcecik.

— Ölüm uyumak değil midir, nineciğim? Babam öldüğünde, "O uyudu. Yoruldu dinleniyor" demediniz mi? Sen uyuma n'olur? Kimse uyumasın artık, çocuklardan başka. Çünkü okula gittiğimizden biz sabahları erkenden hemen kalkıyoruz.

Yaşlı kadın oturuşunu yeniden değiştirdi.

Hediye durgun, indi sedirden.

Yemek tahtasının yanına çöktü.

Küçük sırtı büküldü.

Ekmeğini çaya batırdı, yemeğe başladı.

Zeytinlerin damağında bıraktığı tuzluluğu çayını yudumlayarak azaltıyordu.

Gelin, demin geçen konuşmanın, çocuğun üstündeki olumsuz etkisinden yaşlı kadını sorumlu tutan bakışlarla baktı camın önündeki karaltıya.

Yaşlı kadın, berelenmiş de bir yere değerse acısına dayanamazmış gibi sol böğrünü özenle tartarak yavaşça kalktı yerinden.

Beline sarılı yün kemerin ucunda takılı duran işlemeli bez keseyi çıkardı.

Bağını gevşetti.

İçinden üst üste katlanmış birkaç kâğıt parayı aldı.

Kesenin bezi boşaldı.

Gözlerindeki yerici anlam değişmemiş olan gelinine doğru güvensiz adımlarıyla yaklaştı.

— Mari gelin dedi, parayı oğlumla sen kazanırsın, bana saklatmak neyin töresi. Bunlar yeter Hediye'nin lastik çizmesiyle üstlüğüne. İki aylık tutumumuzun budur elde kalanı.

Gelinin küskün yüzü ayıldı.

Bir zamanlar ince uzun olan kaynanasının yıllardır gittikçe küçülen gövdesini, sevecenlikle sırtından doğru kavradı.

— Elbet sende duracak paralar, mari ana. Sensin evin büyüğü. Niçin hep acılansın istersin için ve günün. Hadi hadi bir yıllık ağrılanma, dinlenme seni yıldırmasın. Bahara torunlarını alıp Bağlarbaşı'na, Asiye Yengelere gideceksin gene. Bre anacığım sen ki evimizin usu, dirliğisin. Bir yıllık durma oturma nasıl vazgeçirir seni bizlerden canından? Yapma. Bildiğin, yaşadığın her şeyin gülmezini, buruksamışını getirme aklına. Baklalar çiçeklenince hep birlikte gideceğiz dışarlara. Şimdi neyin tadı var ki... Kışı yarıladık. Bahara ne kaldı şurda? Yıllardır çalışıyorsun bizler için. Bir yıl oturmak seni niye arlandırıyor. Dinlen ki, hazır ol bahar gezmelerine.

Birlikte sedire doğru yürüdüler.

Yaşlı kadının sol yanını sakınarak oturttu gelin.

Üç dört işlemeli temiz yastığı sırtına destek etti.

Yaklaşmıştı iyice kaynanasına, onu yerleştirirken.

Tülbent örtüsünün altından taşan pamuklaşmış saçların ışıkta incelen aklığı depreştirdi gelini.

Bir yıla yakındır yoksul odalarında izlediği kaynanasının hızla süren çöküşünün, böylesine taşmasına ne zaman yaklaşsa, ağlayacak gibi olurdu.

Yere kaymış yün örtüyü aldı.

Kaynanasının yaşlı, kuru dizlerini, dallaşmış bacaklarını özenle sıkılayıp sardı.

Gözlerine doğru yükselen ağlamayı itti, duruldu.

— Sen ne istersin bakayım anacığım, Kapalıçarşı'dan?

— Hadisene mari dedi yaşlı kadın. Sesinde diretmekten caymış vurgular vardı. Çevresi boncuklu tülbent mi istesem taze gelin gibi? Yoksa menekşe kokusu mu, gerdek öncesi gibi? Bak gelin, alay için de konuşsam acı geliyor sana da, bana da. Çünkü bilesin ki, alay kaldıracak gibi yaşamamaktayız. Hadi mari gene kızma. İndirme kirpiklerini. Almalısınız bana ordan yüz gram un kurabiyesi. Hem de şekeri bol olsun.

Gelin ardını dönmüştü.

Kimseye göstermeme kaygısıyla gözlerini sildi.

Hediye, ninesi parayı çıkardığından beri yengesiyle onun arasında geçenleri anlamaya çalışıyordu.

Bardağından, ılıklaşmış son çay yudumunu aldı.

Yüklüğe yüzünü vermiş yengesinin başına doğru kalkan kollarının devinmesini, kaybolup yeniden belirişlerini gördü.

Yemek tahtasının önünde kıpırtısız oturmaya başladı.

Odalarının önünden inen çabuk adımların, konuşmaların artmasından, yukarı odadakilerin Beyoğlu'nda çalışan kızlarının gittiğini anladı.

Okulda şimdi ilk dersin zili çalmış olmalıydı.

Sınıfta arka sırada, Şahver'le sessiz ders dinleyişleri geldi aklına.

İkisi de derslerini bilseler de parmaklarını hiç kaldırmazlardı.

Şahver sımsıkı iki örgüsü kulaklarının yanından sarkan kara saçlarının daha da esmer gösterdiği yüzüyle öylece otururdu. Boynuna sicimle astığı silgisini arada dolardı parmağına.

Kurşun rengi kısalmış önlükleriyle onlar sınıfın en arka sırasındaki yerlerinde, duvarın kirli badanasıyla eşleşip solgunlaşarak göze çarpmazlardı hiç.

Geçenlerde önlüklerinin değişmesi gerektiğini söylemişti öğretmen.

"Bir siz kaldınız bu önlüklerle demişti. Kara saten önlük giymeniz gerek artık çocuklar. Evet, okul aile birliğine de söyledik bu önlük işini, ama babaları olanlar bu yardıma güvenmemeli. Hem senin, hem Şahver'in babası var Hediye. Ay sonuna kadar bu önlüklerle gelmeyin."

Hediye ayağındaki altı lastik, keten ayakkabılara bakıp susmuştu.

Babasının üç ay önce öldüğünü söyleyememişti.

Gerçi amcası vardı ya, sanki babam öldü derse amcasına da ölümü yaklaştırmış olacağı sanısına kapılmıştı.

Ayakta durduğunda, bayramlarda harçlık verdiğinde tıpkı babasının eşi oluveren amcasını.

— Yengeciğim dedi Hediye, bir de kara önlük kestirsek bana. Paramız çıkışır mı? Olmazsa lastik çizme almayalım.

Yengesi yüzü solmuş, döndü yüklüğün önünde.

Mavi gözleri kızarıktı.

Gülümsedi, düzgün ak dişleri belirdi.

— Bakalım dedi, bakalım... Eğer paltoyu ucuza alabilirsek... Firdevs'ten öğrendim. Lastik çizmeler çok tutmaz. Geçenlerde kızına aldı o. Paltoyu önden düşüneceğiz. Geçen kış hep boğaz ağrısı çektin. Gene kasımın sonundan beri ikide bir ateşlenip yatıyorsun.

— Evet, ama yenge... dedi duruşunu bozmadan Hediye.

Ninesine de, yengesine de bakmıyordu.

Mangaldaki ak ak küllenen kızıl korlara dikmişti gözlerini.

Ne söyleyeceğini bulmuş gibi. Konuşmasına, duruşunu değiştirmeden yeniden girişti.

— Benle Şahver temizlik kolu olduğumuzdan da sık üşütüyoruz. Çocuklar çıkınca pencereleri açıp sınıfı havalandırıyoruz. Kâğıtları topluyoruz. Koridorlara kâğıt atarlarsa çağırıp onlara gösteriyoruz. Kara önlüğüm olursa üşümem yengeciğim. Çocuklarda gördüm. Parlak, katı duruyor. Isıtır vallahi.

Yaşlı kadın biraz önce suskunluğa dönüşen kıpırtısız oturuşunu birden değiştirdi.

Ellerini hırsla uzattı.

Sert bir devinmeyle gövdesini öne verdi.

Sonra irkildi.

Sol yanına saplanan sancı, kendisini tutan öfkeyi bir an engelledi.

Sağ elini gövdesinin sol yanına bastırdı.

Dikildi.

Aynı sertlikle eğildi torununa doğru.

— Nerden bulursunuz da arkadaşlarınızı kâğıtları toplattırırsınız? Onlar nerededirler ki?

— Arkadaşlarımız zil çalınca hava iyiyse bahçede, değilse cimnastik salonunda oynarlar. Oradan çağırırız nine... dedi çekinerek Hediye.

Yaşlı kadının sesi kat kat artarak sardı odayı:

— Ya siz hiç oynamaz mısınız kızanlarım? Hep hizmatçılık mı edersiniz?

— Yok nineciğim dedi Hediye. Sesinde korku belirmişti. Yok... Biz de oynarız... Şahver'le.

— Siz hep Şahver'le mi oynarsınız? Yok mudur herhangi başka arkadaşınız?

— Var, ama nine, onlar temizlik kolu değiller ki... dedi Hediye. Korku adamakıllı almıştı sesini. Biz hem işleri yaparız, hem oynarız. Bu yıl da, belki gelecek yıl da hep temizlik kolu olacağız. Nâre de var. Belki arada o da olacak temizlik kolu.

— Kim o Nâre çocuk? dedi yaşlı kadın.

Sedirden doğrulmuştu.

Gövdesinin belden yukarısını epey bir zamandır görmedikleri eski dikliğiyle tutuyordu.

Ardından gelen aydınlık, ak saçlarını tozlandırıp ışıklandırıyor; yaşlı görüntüsünü anlatılmaz bir ışımayla çiziyordu camın önünde.

Sol yanını alan ağrının onmaz katılığını unutmuşça daha daha dik durmaya çabalıyordu.

— Kim ki o Nâre? De, söyle bana. Korkma, korkma... diye üsteledi yaşlı kadın.

— Gündelikle evlere işe giden Teyzenin kızı... –dedi Hediye–. Bekçi Sadık Amca var ya, onun da kızı.

Sesi zor duyuluyordu konuşurken.

— Şu bizim yanımızdaki evde, odaların birinde oturan genç irisi, yağız kadının kızı mı? dedi yaşlı kadın. Sesindeki öfke belirgindi artık. Sabahları kuşlar uyandığında benim gibi ihtiyarlar, uyku tutmayıp camlara varınca, şu cenabet kara duvarın önünden elindeki yoksul torbasıyla ilk geçen kadının mı? Kocası da geceleri gezer. Hani şu şapkasının altından kaşları kara kara parlar adamın kızı mı bu Nâre?

Gelin yüklüğün önünde kalakalmıştı.

Büyük, yaban bir kuş gibi karşısında gerilen kaynanasının yaşlı görüntüsüne acıyla, ürküntüyle bakıyordu.

Yıllar yıllar önce, doğumunda yanında duran. Her ağrının parçalarca bastırmasında anlatılmaz bir gücün, inancın toplandığı gözleriyle kendisine bakan, zorlu, becerikli elleriyle kollarını tutan kadını görüyordu şimdi odada. "Utanıyorum anacığım, sen çık odadan" dediğinde, sevgiyle eğilen kadını görüyordu. "Doğumdan utanılır mı a benim saf gelinim? Çocuk getiriyorsun dünyaya. Bizim elimizi alacak olan geliyor. Çiçek açıyorsun. Ben de kadın oldum. Ben de kavurucu ağrılar çektim. Çözüldüm. İlk bağırışı duyduğumda acılarımın yalanlanmasını

bildim. Hadi daya başını göğsüme" diyen kadının canlanmasına eğilerek inanmazca bakıyordu.

Sedirin üstünde duran yaşlı kadının başının çevresinde dağılan saçlarının anlatılmaz güzellikteki aklığıyla diklenmesine, korkutan bir dirençle yenilenmesine tutkuyla bakıyordu.

— Anacığım, yorulucan, öfkelenme dedi gelin.

Sesindeki sevecenlik tatlı, ılık bir esinti gibi sardı odayı.

Hediye neden olduğunu bilemeden kendini tutan korkuyu durultan yengesinin sesine döndü.

— Biz de oynarız arada yengeciğim dedi. Söylesene. Ninem kızmasın n'olur! Şahver'le beştaş oynarız. Elim üstünde oynarız. Ne yapalım bizi öğretmen hep o işe ayırdıysa. Kızmasın ninem. Öğretmen dedi ki: 'Bakın bunların eline ne güzel yaraşıyor süpürgeyle toz bezi. Çok becerikli çocuklar bunlar.' Öğretmen seviyor bizi. Şahver'in iki küçük kardeşi de var. Nâre'nin de beş kardeşi var. Nineciğim kızma n'olur.

Yaşlı kadın söylenenleri duymamış gibiydi.

Bir daha, eski dikliğine dönmez sanısını veren duruşuyla kalktı sedirden.

Dizlerine gelinin otururken doladığı yün atkıyı sıyırdı attı yere.

Küçük kızın oturuşunu sürdürdüğü yemek tahtasının yanına yaklaşıp durdu.

— Kalk ayağa altıncı torunum benim... dedi. Dört oğlumun üçünü yitirdim ben göç edip buralarda. Hepsi de namuslu adamlardı. Kimseye el avuç açmadan öldüler. Alınları paktı ölürken. Ben yaşarım ya, düşünürüm ya! Bilir bu yengen. Memleketin en iyi mani düzen, masal anlatanıydım. Bizi biz yapan her şeyi günlerimiz sürdükçe yeniden düşünürüm şuracıkta otururken. Oğullarımın acısını hep tutarım içimde, eksiltmeden. Bizde derler ki, bir ananın en onmaz kederi oğullarının ölüsü üstüne yanmaktır. Kadersizliğin bu türlüsünü Tanrı düşman başına vermesin, artlarında saçları bitmemiş öksüzler bırakan oğullarımın bitişlerini gördüm ecel elinde. Ben de buralarda gömüleceğim. Yaramayacak ölümüm bir işe. Yaşamamın yararı nedir?.. Onca çektiğimden öğrendiklerimi düzgünce anlatmalıyım insanlarıma. Öğrenesin Hediye şunu: Niçin

yapılmaz sınıfınızda her bir iş sırayla. Var bir terslik bunda. Doksanıma varıyorum mari kızanlar. Bir yılı bulur ki, çakılmışım insanları da duvarları kadar solmuş, kararmış bir sokağa bakan şu camın önünde. Neler gelmez ki aklıma... En iyi masalların, en iyi manilerin en acı sözleriyle bezerim, canlandırırım düşüncelerimi. İstemez kara önlük sana mari Hediye. Alacaksınız bugün palto gibi bir şey ve de lastik çizme. Çünkü sen seçilmişsin çöp toplamaya. Yakıştırılmamış sana herhangi bir başka iş.

Küçük kız başını kaldırıp ninesine umutsuz baktı.

İki yıl onu elinden tutup her yana götüren ninesinin sert dönüşünü yadırgıyordu.

Yorgunluk nedir bilmeden didinen kadındı yeniden beliren şimdi.

Bazı günler ninesinin içi sevinç esintileriyle dolunca küçük ada vapurlarına binerlerdi Hediye'yle.

İkinci mevkilerin dar alt katlarının camlarından süzülen boz denize bakıp, "Çamur mari bu! Nasıl denizmiş?" diye gülen çevik ninesiydi yeniden kendisine yaklaşan.

Bir yıldır köşesinde oturup kemiklerine işleyen acılarla yenik düşmüş yaşlılığını, alt ediyordu sanki tepe tepe.

— Ama nineciğim çok kızar öğretmen alınmazsa önlük. Çok kızar yenge.

— Haydi mari dedi yaşlı kadın. Sesindeki öfke bozulmamıştı. Ne zaman gidip öğretmene: Hep ben çerçöp toplayamam. Başka arkadaşlarımız da bu işi yapsın dersen, alınacak sana önlük.

Bilmediği bir çekiciliğin etkisiyle gelin de yanaşmıştı kaynanasına. Ne söyleyeceğini çıkaramadan konuşmaya başladı.

— Anacığım çocuk... belki... notunu ya öğretmen kırarsa. Nasıl desin?.. Hem bu insanlar kolay kızıyor. Biliyorsun hani...

Hediye'nin başı göğsündeydi şimdi.

Önündeki yemek tahtasında yarısı yenmiş bir dilim ekmek, bir çay kaşığı, bakır kabın içindeki donuk zeytinler, dibindeki kara tortusuyla çay bardağı duruyordu.

Zayıf bileklerini çevreleyen kol kapaklarına dikilmiş kopçalardan biri kopuktu.

Yenin açıklığından görünen kolu bileğinin inceliğinde sürüyordu.

Ninesi izlediği çelimsiz bilekten çekti gözlerini hemen.

Gelinine baktı.

Şimdi gelininden daha uzundu.

Neredeyse eski boyuna yakındı.

Kış gelince yıllardır giydiği yün yeleği, kıvrıntılarından arınmış, düzgün duruyordu gövdesinde.

— Gider, benim dediğim gibi der. Kolayca. Hep temizlik kolu olamam, der. Kimse de kızamaz. Ne hakları var? Şahver'in anasına da görünüp söyleriz. Mari her çocuk çocukluğunu bilmeli.

Hediye'nin eğik başındaki saç yığınının kızıl yansımalarına baktılar gelince.

— Peki nineciğim dedi Hediye yenik, dediğini derim öğretmene. O zaman da Nâre'yi alır.

Yaşlı kadın eksiksiz güldü.

Sabahtan beri sürüp giden tedirginliği yatağını bulup yatışmıştı.

Sesindeki öfke, pürüzlerini yitirmiş, aydınlanmıştı.

— Nâre'yi bulup dersin. Sırayla durursunuz kaç kişi varsa sınıfınızda. Tıpkı bizim memlekette bahçelere gitmemiz benzeri. Gün doğarken azık torbalarını düğümleyip çıkardık yola. Kanımızda harlardı çalışma isteği. Gençlik gevezelik kolaylardı her şeyi. Paylaşırdık işimizi dostlukla. Ah benim dördüncü oğlumun yetimi! Hiç değil bunca oturmamın, düşünüp kurmamın bir yararı olsun derim size. Sizler estirirsiniz artık her şeyi Hediye kız. Şimdiden olmayın boynu bükük. Kim sevmez ve görmez hiç seni, sen de olacaksın aynı, söyle ona.

Gelin sessizce uzaklaştı yaşlı kadının yanından.

Karaçarşafını yüklüğün içindeki bohçadan çıkardı.

Belinden büzülerek toplanan uzun eteğini giydi çarşafın.

Kaynanasının taşkın öfkesini son yıllardaki, uyum tanımaz sertliğini biliyor, çoğunlukla susarak geçiştirmeye çalışıyordu o dönemleri.

Bu sabahki kesin istekleri ürkütmüştü gelini.

Küçük kızın suskunluğundaki çaresizliği, ne yapacağını bilmeyişinin şaşkınlığını sezmişti.

— Anacığım, öyle diyorsun, ama henüz küçüktür kıymetlimiz Hediye dedi. Yaşı ne, başı ne ki? Zorluk çekecek buncağız her yapılana karşı çıkarsa daha şimdiden.

Yaşlı kadın ağır ağır sedirin yönünde yürümeye başladı.

Başından doğru inerek sırtını saran örtüsünün maviye dönen aklığı belirgindi.

Dik durmasından ötürü açığa çıkan, belini sıktığı yün kemerin kırmızısı baskın işlemeleri, odanın yoksul yitik renksizliği içinde göz alıyordu.

Her sözünün önemini artırırcasına elinin tekiyle çizgiler çiziyordu havada.

Odanın alacalığında kansız yaşlı elin ince, uzun, kuru parmakları değişik vurgulamaları saptıyordu.

Hediye ile gelin gözlerini, bu buyruk veren elden çekemiyorlardı.

— Elbette çekecek zorluk. Öğrenecek şimdiden zorun başı dik olanını. Sus gelin, sus. Korkutma sübyanı. Biz neleri esirgedik unuttun mu? Esirgemenin güçlüklerini bilip de esirgedik. Görmez misin ki şimdi her kaçındığımız şey gelmektedir başımıza. Değmeyeni sevmeyecek bu kız. Lazım böylesi. Biliyorum. Varsa bu kış da ömrüm, göreceksem gelecek baharı da öğreteceğim insanı insan eden her şeyi buncağıza aklımın erdiğince. Günlerim kıt. Elverirse ömrüm bahara çıkmaya, kırlangıçların dönmesini, buzların ırmaklara akmasını, düşlemeye varsa daha birkaç ayım, anlatacağım ona birçok şey.

— Yok anacığım elbet göreceksin baharı. Gideceğiz Bursa'ya, ılıcalara. Daha dur, daha dur! Nedir acelen? Biz mi densizlik ederiz sana. Küstürürüz içini.

Gelin durmuştu.

Çarşafının üst yanını ne yapacağını bilmez gibi elinde tutuyordu.

Konuşmasının sonuna doğru sesi titremeye başladı.

— İnsanlar ölür, bilirsin gelinim dedi yaşlı kadın. Sedirin kıyısına dayandı, epeydir harcadığı gücün bitmesinden ürkermişçe dik durmada direnerek. Bu böyledir bilirsin. Zoruma git-

mez ölüm. Oturmaktır zoruma giden. Bir şey yapmamaktır. Yıllar geçti gitti görüyorsun. Sen bile yitirdin gençliğini yoksulluğa yenilerek. Yitirmedin mi? Benim nazı taze gelinim. Ne dersin? Bu kıza demeyelim mi bir şey?

— Evet anacığım gençliğim geçti. Epey var ki Naim'le konuşup dertleştiğimiz yok. Sanırım hallerimizi daha kötüleştirmemek için konuşmayız. Evet gençliğim geçti. Hediye'ye neyin yararı olduğunu bilebilsek yanmam.

Çarşafının üstünü saçlarına iliştirmişti gelin.

Kara kumaşın koyuluğundan yüzü daha da saydamlaşmıştı sanki. Güzel, çakır gözlerindeki ışıltı artmış, dudaklarındaki solgunluğun değişmemesine karşın yanaklarına yürüyen kızartı, yaşından on yılı almıştı.

Deminden beri kendini sıkılayıp günlük konuşmalarının dışına kaymama direncini yitirmişti.

Kapıldığı duyarlığıyla anılarının fışkırmasına engel olamadan yıpranmış yüreğine istekli bırakmıştı kendini.

Kaynanasının güçlü duruşu, sözlerindeki acımasız doğruluk egemendi şimdi odada.

Küçük kız konuşulanların onca anlaşılmasını güçleştiren yoğunluğuyla kıpırdandı.

Yemek tahtasının ayırımında birleşen çizgide gelişen koyu kahverengi bir budak kesintisinin insan başını anımsatan dalgalanmalarına bakıyordu.

Kulağına ders arasını bildiren zil sesleri geldi.

Şaştı Hediye.

Okulu öyle uzaktı ki mahallelerinden.

Böyle bir şeyi duyabilmesine inanamadı.

Olan dikkatini bu içten içe dalgalanarak genişleyen seslere verdi.

Dışarıdan gelmiyordu sesler.

Düşüncesine çizilmiş ışıksız okul koridorlarından taşıyordu.

Titreşimler genişliyordu kulaklarında.

Öğretmenin masasının bitişiğinde karatahtada sürtünen tebeşirin eline sinip tozuyan kuru kokusunu çekti içine.

Arka sırada Şahver bileğinde bakır bilezikleriyle, boynunda sicime asılı silgisiyle, eli çenesine dayalı bakıyordu Hediye'ye.

Öğretmen onun ve Nâre'nin süslerini çıkarttıralı epey olmuştu.

Nâre'nin boynundaki çini mavisi boncuklar şimdi düşündüğünde ilk günlerdeki gibi ferahlık verdi Hediye'ye.

Nâre maviliklerle. Şahver bileğinde vuruşan bakırların tınılarıyla duruyorlardı öylece.

Öğretmen onları azarlıyor, "Bir öğrencinin asıl süsünün temizlik olduğunu biliniz" diyordu.

Hediye parmağındaki, dayanıksız madenden yapılma çitlembik rengi taşlı yüzüğünü çıkarıp cebine atıveriyordu.

Yerden çöp, kâğıt toplarken de cebinin açılmasına eliyle engel oluyordu yüzüğü düşmesin diye.

Taşı gömen oyuğun çevresindeki uyumsuz maden çentiklerin kaba, sıradan işçiliği bile onun için hep ilgi çekici olmuştu.

Her çıkıntının ötekine uymazlığını ilgiyle izlerdi.

Odanın kapısı açıldı.

Hediye'nin kulaklarında zil sesleri kesildi.

Orta boylu, genç bir kadın eşiği aştı, durdu.

Işığın bütünüyle aydınlattığı yüzünde çevresini araştıran gözleri, yuvarlak yemek tahtasının başında önüne bakarak oturan küçük kızda takılı kaldı.

— Hediye dedi şakacı bir sesle, ben de sizle geleceğim alışverişe. Turuncu yün bitmiş, tezgâha yetiştireceğim öğleye kadar. Hadisenize! Bak yengen çarşafının altını giymiş. Yoksa sevinmiyor musun sana yeni şeyler alınacak diye. Teyzeciğim nasılsın? Ağrıların azaldı mı bari? Bugün çok soğuk. İliğine işliyor insanın. Ateşe lahana koyduk. Vallahi buğusuna, kokusuna hiç aldırmadan odada pişiriyoruz. Camlardan dışarsı görünmüyor. Kışın buğulanmış cam seyretmek insanı iyice keyiflendiriyor.

Genç kadın konuşmasının yersizliğini anlayıverdi, sustu.

Gür kumral saçlarını alnını açıkta bırakacak gibi iki tokayla germişti yanlarından.

Utandı.

Yanıt alamayışının getirdiği tedirginlikle, girdiği an attığı adım kadar bir uzantı içinde toparlandı.

Kapı açıldığında yaşlı kadın sedire oturmuştu.

Karşı duvarda birden başlayan yağmurun vuruşları görünüyordu.

Gelin gülümsedi.

Sesindeki kırgın anlamı itti, gündelik konuşmasını yeniledi.

Yağmurun çağıltısı artıyordu.

— Hoş geldin Firdevs, kardeşim dedi. Birazdan çıkar eğlene güle birlikte gideriz. Hediye toparlanır şimdi.

Kapıdaki, yaşlı kadına yöneltti sesini, çekingen sordu.

— Teyzeciğim biz çıkınca annem sana uğrayacak, yalnız kalmayasın diye. Kardeşim tezgâhın atmalarını hazırlayana kadar iki laf edersiniz.

Yaşlı kadın duvardaki yosunlaşmış otların arasından hızla akan yağmurdan gözlerini çekmedi.

Ellerini gene dizlerinde birleştirdi.

Altına aldığı ayaklarının üstünde isteksiz kıpırdandı, baktı kapıda duran genç kadına.

— Gelsin isterse. Yalnızım diye olmasın gelmesi Firdevs kız. Öyle çok düşünüp estirecek şeyim oldu ki bir yıla yakındır, Tanrı bilir böylesine yalnızlık denmez. Yalnızlık duymam, ancak geçmiş yıllardaki onmazlıkları kopup koparamadığım da oluyor. Onda da geç kaldım. Yaş doksana varır a be kızlar. Biz eskiden bu yana yaşadığımız, görüp geçirdiğimizi şu kara duvarın önünde yeşillendirirken artık sizler için düşünür olduk. Gelsin annen, başım üstünde yeri var. Dedim ya gelişi yalnızlığımıza olmasın.

Sustu yaşlı kadın.

Yüzünü tam çevirdi odaya.

Küçük kalkık burnunun altında derin çizgilerle bezeli ağzının yaşlılıktan düşen uçları gerildi...

— Haydi Hediye kalk bakalım! dedi. Mari bu ne uyuşukluk. Bir kat hırka daha giy. Başına da örtü sar. Yağmur fena bastı. İskeleye varınca çıkarırsın örtünü. Utanır bu kız Firdevs yavrum, giydiğinden çıkardığından. Bugün yengesi alacak ona bir palto. O zaman demeyecek, nine herkes soruyor bana, üşümez misin böyle gezerken paltosuz... Al buna gelin bir iyi şey giysin burnunu dikerek. Sormasın kimse çocuğa, yok mu giyeceğin kara kışta a be çocukçağız diye...

Gelini saran gölgeyi Hediye hemen tanıdı.

Bir de yemek tahtasını kurduğunda ara sıra görürdü o kararmayı yengesinin yüzünde.

— Anacığım çok kalın olmasa da bir üstlük alacağız kıza. Hem ben ona örüyorum ev yününden bir yelek, giysin altına her şeyinin diye. Yetmez belki para hepsine.

Hediye ayağa kalktı.

Ninesine yöneldi.

Yaklaşmadan durdu.

Elini hırkasının cebine soktu, yüzüğünü çıkardı, özenle parmağına geçirdi.

Duvarda asılı dört köşe küçük aynanın oraya döndü birden.

Kendisine aynada bakmadan duvar girintisindeki tarağı aldı, saçlarını taramaya başladı.

Saçlarının bir bölümü yüzünü yarı yarıya kapamıştı.

— Ben yarın gittiğimde peki söylerim nine, öğretmene dedi. Bugün paramızın yettiğince palto gibi bir şey alalım? Giydiğimde ısıtmasa da herkes paltom var sansın. Yengem bana nasıl olsa yün yelek örecekmiş. Bu kış artık paltom var sansınlar istiyorum. Kara önlük de alalım. Ha nineciğim? Vallahi dediklerini diyeceğim bir bir öğretmene.

Saçlarını taramaktan cayıp tarağı aldığı yere koydu.

Duvarın oluklaşmış taş aralarından yağmur selleşerek fışkırıyordu şimdi.

Kapıdaki genç kadın konuşmayı ilgisiz dinledi.

Yaşlı kadının konuşma vurgularındaki değişiklikten ötürü pek de çıkaramazdı söylediklerini. Yüzü rahatladı.

— Peki öyleyse. Ben de şimdi hazırlanayım. Gelirim, çıkarız hemen... dedi.

Çıktı. Oda kapısını örttü.

Gelin, Hediye'nin giydiği genişçe yün hırkanın önünü kavuşturdu.

Çengelliiğneyle sıkıca iğneledi.

Başına çiçekleri boya salmış bir eşarp bağladı.

Kızın küçük gövdesi, sıska bacakları, bunca kalın, kaba şeyin altında başına örtü de bağlanınca gülünç, garip bir görünüm aldı.

Yengesi çarşafının üstünü aramaya başladı.

Yaşlı kadın da, Hediye de gelinin aranıp durmasını önce seçemediler.

Bir süre sedirin oralara dek bakınan kadını izlediler. Sonra.

— Ne aranırsın a be gelin? dedi kaynanası.

— Çarşafımın üstünü anacığım. Nerdedir bu, nereye gitmiştir?

— Kafandadır mari gelin dedi, gülmeye başladı.

Bakınıp duran küçük kız da ninesinin gülüşüne içtenlikle katıldı.

— Bende kafa mı kaldı be anacığım? dedi gelin. Olmayan kafaya örtü ne gerek.

— Ya, öyle ya dedi yaşlı kadın. Bu çarşaflanmak da yosulluğumuzun töresi oldu. Olmalı ki çok paramız kestirmeliyiz sana kadife karası, kadife yumuşağı paltoluklar. Geçirmelisin fidan bedenine, salınmalısın. Var mıydı senin gibi gelinim! Düğün kurulduğunda, karşılama oynarken adım atışları, sekişleri meltem, peri uçuşlu olan. Ah benim kızım! Deme bana gençliğim geçti diye. Elbette örtünürsen, ucuzdur, bir kesimde elden çıkar, bir boyada her ak pamuklu kara olur, diye bu kumaş torbayı üstüne, unutur insan adımının güzelliğini, bakışının serbestliğini. Bunlar bize bura yadigârıdır gelin. Bu yaz ılıcalara varırsak alacağım sana aktan, pembeden has Bursa ipeği. Ah benim gelinim, gezeceğiz ulu çınarlı Bursa çarşılarını. Gövdeme girmiş kötü ağrıları bir geri teptirelim, deme bir daha bana gençliğim geçti diye. Ben otuz beşlerimde mor atkıya bürünürdüm, saçıma karanfil yağı sürerdim.

Gelin kara örtüyü yüzünü üçgenleştiren bir kapalılıkla dolayana dek düzgün sardı başına.

Çenesinin altından ucu kara topuzlu, küçük bir iğneyle sıkıladı.

Ses çıkarmaksızın kaynanasının konuşmasına giderek kendisini kaptırışını dinledi.

— Varacağız evet dedi kaynanası. Bursa'ya yeniden. Bir yol parası epi topu. Bahara daha çok var. Kısarız masrafı bakınıp alınana...

Oda kapısı açıldı.

Kırmızı eski bir manto giymiş komşuları başını uzattı.

— Çıkıyor muyuz? diye sordu.

— Çıkıyorlar dedi yaşlı kadın. İkisi de hazır. Benim un kurabiyelerimi unutmayasın Hediye kız. Hem yaza Hediye'nin yengesi de yeldirme giyecek ipekten. Bursa'ya gidip Pirıştineli Şebike'yi bulacam. Ah benim has ahbaplarım. Tıpkı çeyiz düzer gibi yeniden toplanıp çıkacağız çarşılara. Unutmayın mari dediklerimi. Almayın eğlenceye beni.

Hediye örtünün daha küçülttüğü ince yüzüyle dalgın, ninesini dinliyordu.

— Unutmaz dedi yengesi. Senin hiçbir dediğini unutmaz, anacığım. Yıllar geçse de unutmaz Hediye.

Sonra konuşmasındaki 'yıllar geçse de' sözcüğünün ağır, karanlık anlamını kavrayıverdi.

Yüreğinde dikenleşen bir acının vurmasıyla ne yapacağını bilemeden bir iki adım atıp durdu, yeni şeyler söylemek için arandı bulamadı.

— Güzel gelinim dedi yaşlı kadın. Has kızım! Hadi tez gidin, tez dönün. Benim Hediye'ye anlatacağım bir masal var.

Hediye içinde arı bir sevincin unutkan saf açılışını gördü, dikleşti.

Örtülü küçük başını yukarı kaldırdı.

Burnunun üstünü kırıştıran kocaman gülüşüyle,

— Yaşa nineciğim! Senin her dediğini yaparım ben vallahi billahi dedi. Yengem doğru söylüyor. Yıllar geçse de unutmam bana söylediklerini. Hattâ...

Duraladı, arandı, gülüşü silindi, çilli burnunda biriken gülüş çizgileri dağıldı, kara gözlerinde beliren kesinlik söylemek istediğini seçmenin rahatlığıyla parladı:

— Hattâ ölsen bile nineciğim... Hiçbir sözünü unutmayacağım vallahi billahi. Yengem doğru söylüyor...

Haziran 1972

Seyyid

Hanın oda kapıları açılınca kat araları ışıklanırdı.

Küflü havanın doldurduğu loşluğa taşan aydınlıkta, elindeki çay askılığıyla küçük, kuru Seyyid beliriverirdi. Onun sevinç, gülüş dolu yüzünün kurşun rengine dönüşen alacakaranlığın azaldığı yere çizilişi, görene gülme ya da acıma isteği verirdi. Odalara hızla girer, çayları kahveleri dağıtır, söylenenlere geldiği yere özgü konuşmasıyla karşılık yetiştirirdi.

Çoğunlukla ona yönelen sözler küçümseme, alay doluydu. Arada "Aslan Seyyid, hadi fırla!" diyenlerin desteklemesi, tükenmez duygu birikimlerini kabartırdı yüreğinde. Aşağılanıp azarlandığında bile gülüşü sönmez, bir yerlere bakarak hoşgörüyle dinlerdi kötülenmesini.

İki ay önce ağabeysi getirmişti onu buraya.

Hanın çay ocağını işleten Sıvaslı Ömer Sert'i beklemişlerdi birlikte.

Seyyid de ağabeysinin yanında durmuş, öylece bakmıştı çevresine.

Kadife karası gözleri susuşuna yoğunluk katıyordu Seyyid'in.

Bir hamalın gösterdiği çay ocağını bulup dinlenmişlerdi.

Hemşehrileri Ömer Sert biraz ötelerindeydi.

Dışarıda ilkyaz güneşi alabildiğine sıcaktı o gün.

Hanın güneş almayan serinliği Seyyid'le ağabeysinin terli sırtlarına yapışmıştı. Üç dört saattir gezdikleri Sirkeci'nin yabancı kalabalığı, kargaşası ikisini de yorup tedirgin etmişti.

Onların uzak duruşlarını, yol yöntem bilmeyişlerini izleyen hamallar gülerek duyururcasına köylülükleriyle, konuşmalarıyla alay etmişlerdi.

İstanbul'a geleli beri dillerini düzeltmiş, söyleneni hemen kapar adam olmuşluğun tadını iyice çıkarmışlardı. Seyyid'in ağabeysi yanlarına yanaşıp adres sormak için zorlanarak konuştuğunda.

Sıvaslı Ömer Sert çay ocağı bölümünde durmadan bardak yıkayan ortağına sanki hiç görmediği bir iş yapıyormuşçasına dalıp gitmişti.

Bardaklar arınıp sıralandıkça daracık yerin kirliliği yitiyordu.

Duvarda boydan boya, dergilerden, gazetelerden kesilip yapıştırılmış futbol takımları resimlerinin yanında, acemi yazılarla yazılmış övgü sövgü dolu istekler okunuyordu. Bikinili yarı çıplak kadınların ağızları aralık duruyor, gözleri aynı anlamsızlıkla bakıyordu.

Bir kartpostalın çevresi kartonlanıp tüm resim kalabalığının arasına seçilir gibi yapıştırılmıştı. Uzun kirpikli kara gözleriyle, bakana çevrik gülümsemesiyle duran bu ünlü yerli film yıldızının tutkunu, Sıvaslı Ömer Sert'in ortağı Şehreminili Kâzım'dı. Arada "Varol be Türkân Abla'cığım" derdi iç geçirerek. Alt katın giriş-çıkış gürültüsünü de bastıran bu dileği duyanlar: "Soyunacak seninki Kâzım Efendi, göreceksin az kaldı" diye takılırlardı.

Sözlerini tamamlatmazdı Şehreminili Kâzım onlara, "Yok be canlarım, ciğerlerim derdi neşeyle. Türkân Abla'nın kıç baş göstermeye ihtiyacı yok. Gözleri, ağzı yeter anam babam. Yanılıyorsunuz."

Bir ıslık tutturur, hep temiz olmasına çalıştığı çay bardaklarını parlatma bezini çenesine sürerdi.

Bardakların işi bitince ocağın altını harlandırmaya yönelen Ömer Sert, Seyyid'in ağabeysini iliştiği köşede görüvermişti.

Marka isteyenlere göndermek için çekmeceyi açıp da marka kutusunu alırken, orada dinlenip duran esmer, zayıf delikanlının görüntüsü irkiltmişti Sıvaslı Ömer Sert'i. Köyünden İstanbul'a gurbetçi olalı yedi yılı bulmuştu. Bildik gözleriyle kendine bakıp duran Karalar'ın Zülâli'si miydi?

Ömer askerliğini candarma olarak yapmıştı.

Köyüne son kez varıp büyüklerinden helallık alırken Zülâli daha erişkinliğinin başındaydı. Ömer Sert köyündeki düğüne katılıp halaya çıktığında gece toplanan düğün alayının kına taşıyan çocuğuydu Zülâli.

Güveyin kına götürünce eline para sıkıştırmasından sonra, çıralarla toplanmış delikanlı kalabalığının yanında gözleri kor gibi yanan küçük oğlan mıydı karşısındaki!

Gençlerin yazıya uzanan yakışıklı görüntülerine bakmak için, gelinlik kızlar pencere altlarında, hayatların, dikenli çitlerin kuytularında itişirlerdi. Çıraların kızıl yalımında her şey daha güzel olur, düşü andırır bir gize bürünürdü. Dere yataklarının kurumaya yüz tutmuş derinliklerinden yaz böceklerinin dinmez ötüşleri duyulur, arada düğünün seslerini bastırırdı. Halay başının isteklendirici naralanmaları gecenin içinde dağılıp dağlara doğru uzar giderdi. Baharda yağmurların bereketli olmasını dilerdi, düğün türkülerine katarlardı dileklerini. Köyün insanları üç gün aralıksız yapılan düğün boyunca zorlukları unutup coşkuyla törelerini sürdürürlerdi.

Sıvaslı Ömer Sert, düşüncesinde bir anda biriken şeyleri kendisine anımsatan, köyünden dün ayrılmış gibi oraları yineleyen hemşehrisine doğru yürümüştü.

Elindeki kutuyu unutup onu kucaklamıştı.

Sonra durup yerlere saçılan markaların yakışıksız dağınıklığına bakmış, toparlanıp omzundan tutmuştu Zülâli'yi.

Köylüsünün saygılı, ölçülü bekleyişinden utanmıştı.

— Nereden çıktın Zülâli be kardeşim? diye sevinçle sormuştu.

— Geçimimiz iyice daraldı ağam. Accık da İstanbul'a varam dedim. Anamı, Seyyid'i alıp ardıma geldim. Elimdeki üç kuruşu bura kapılarına döküp beklerim. Almanya'ya işçi durmaya varacağım. Aha Seyyid çık, öp ağamın elini.

Seyyid'in sığındığı gölgeden çıkışını Ömer de ortağı da ilgiyle izlemişlerdi.

Seyyid on yaşlarında, zayıflıktan ensesinin çukuru çökmüş, koyu esmer bir çocuktu. Kirpikleriyle kaşlarının karası arasız ışıldıyordu yüzünde. Yapısının ufaklığı yaşını olduğundan da küçük gösteriyordu. Buna karşın, yüzündeki kocaman

gözlerine yer etmiş ceylan bakışı, bir yaşama yükünü anlatılmaz uzunluktaki yıllar boyu sürdürmüşçe acılı, durgundu. Saçlarını dipten kazıtmışlardı. Kocaman kulaklarında bile aşırı zayıflığının belirtileri vardı. Işık ardından vurduğu zamanlar Seyyid'in kulakları saydamlaşıp kansız iki parça et görünümünü alıyordu. Ayaklarına ağabeysinin kunduralarına benzer büyüklükte kocaman kunduralar giymişti. Mintanı tertemizdi. Giydiği yün hırkanın değişik düğmeler dikili önündeki kabuklaşmış kirler mintanının temizliğine aykırı düşüyordu.

Ömer Sert'le ortağının ellerini öpüp başına koymuştu Seyyid.

Sonra gülmüştü iki adama.

Esmer, zayıf yüzünü güler gülmez saf çocukluğu kaplamış, gözlerinin koyu umutsuzluğu dağılmıştı.

Şalvara yakın bollukta, kurşun rengi pamukludan dikilmiş pantolonunun ceplerine ellerini sokuvermişti.

Ceplerini yukarıya doğru çekince ince ayak bilekleri açığa çıkıyordu.

Ayağında çorap yoktu.

Kemikler deriyi iterce sivri görünüyordu.

Kâzım bakışlarını çekememişti bu zayıflığın her an pekişen görüntüsünden.

— Demek bu delikanlı bizimle çalışacak artık... deyip elini Seyyid'in başına koymuştu.

Saçsız başın doğal engebeleri Şehreminli Kâzım'ın içine beklemediği bir yorgunluk vermişti.

Durmadan gülen Seyyid, bir ağabeyine bir de bu yeni adamlara bakmıştı.

Şehreminli Kâzım'ın, konuşmanın başında ileri sürdüğü düşüncesi Zülâli'yi rahatlatmıştı. Gerçi hızla dizilen sözcükleri pek çıkaramamıştı, ama çalışma lafı geçtiğine göre gelmelerinin nedeni ilk anda açıklanmış oluveriyordu. Üstelik adam, elini Seyyid'in başına koyup konuşmuştu.

— Ağam ben Almanya'dan...

Sıvaslı Ömer Sert hemşehrisi Zülâli'yi daha içe doğru yürütüp helaların olduğu aralıkta durdurmuştu.

Birer sigara yakmışlardı.

Çömelmiş birbirlerine bakmadan konuşmaya başlamışlardı.

Seyyid olduğu yerde duruyor, karşıdan görünen iki adamın arasındaki ayrımı izliyordu.

Ömer Sert köyden Hafik'e indiklerinde gördüğü çerçilere benziyordu. Üstü başı daha şehir işiydi. Ağabeysi güneşin yanığından kopmamış, ağır esmerliğiyle yaban, kapanık, söylenenleri dinliyordu.

Seyyid, gel gitin içinde yalnız kalakalmıştı.

Öylesine çok insanın girip çıktığı bir yerdi ki han, bu kalabalığın İstanbul'a vardıklarından bu yana kendisine verdiği baş dönmesi ve sevincin bitmediğini biliyordu yalnız olsa da. Köylerinde, davarın inişiyle başlayan akşamların ıssızlığını istemiyordu artık.

Demin başını okşayan, soluğu içki kokulu adama dönüp bakmıştı.

Adam elindeki parlak çay askılığına dizdiği bardakları korkusuzca sallayarak yukarı çıkıyordu merdivenden.

Seyyid, o günden sevivermişti Şehreminili Kâzım'ı.

Konuşmaları bitince yanına gelmişlerdi ağabeysiyle.

— Bugünden kalsın Zülâli, alışır demişti Ömer Sert. Yalnız yolları sökene dek sen sabahları bırak, akşamları alıver. Burası mahşer yeridir. İnsan izini yitirirse elden çıkar.

— Elbet. Gardaşım cin alımlıdır. Hemen kestirir üç güne galmaz.

— Eyi ettin mi acaba kardeşim Zülâli, bu sübyanla anan kadını buraya göçürmeylen?

— N'edek ağam! Orda ot ocak komadık. Ana bir dul avrat. Ben Almanya'ya kul olup da para ney kazanınca dönüp bulacağım elbet onları.

— Sen bilin ya... İstanbul'un yabancılığı bir Almanya yabancılığına denktir.

— Accık düşünmüşsem de çıkan akarı bulamadık demişti Zülâli. Seyyid her sözüne he deyecektir. Başka türlüsü yakışmaz. Bunun için elimde teberim var. Fikrinden çıkarmaz bunu Seyyid. Cin akıllıdır.

Seyyid kendinden konuşulduğunu anlayınca sesli gülmüştü.

— Hiç okumaya vardı mı? diye sormuştu Ömer Sert.

— Yok ağam! Ne gerekli... Saymayı bilir. Ben askerden varınca öğrettimdi. Gerisini toparlamadı. Bilirsin bizim köyün çocuğu çomak yontup davar gütmekten göz açar mı ki...

Seyyid bu gittikçe uzayan konuşmaların kendisiyle ilgili olduğunu iyice kestirdiğinden dimdik duruşunu sürdürmüştü. Oysa, ardına dönüp giriş kapısının geniş açıklığında süren caddeye gidip gelen araçların hızını, rengini izlemeyi öylesine istiyordu ki...

Trenden indiklerinde bitermiş gibi olup yeniden bir yanlara doğru açılan deniz dedikleri uçsuz suyu görünce ak taş merdivenlerden aşağıya adımını atamamıştı. Sıkıca örtünmüş anası bile unutup bırakmıştı örtüsünü.

— Umman, hi bacım, umman... deyivermişti.

Sepetlerin, iki yatak denginin sıralandığı yüklerinin dibinde dikilip ağabeysi Zülâli'nin vapur bileti almasını beklemişlerdi.

Yanlarından geçen şehir insanları bakmıyorlardı denize.

Karşılarda soluk mavilere bürülü, büyük yapılar vardı. Bitmeden diziliyordu üst üste bu yapılar.

Son yufka dürümünü annesi eline iteklemişti.

— Yeyiver ha... Akşamı bulacağız. Baş sokacak kovuğu kim bile, kim göre...

Seyyid elindeki kararmaya, kurumaya dönüşmüş yufka parçasını ağzına götürmeyi unutmuştu. Neden olduğunu bilmeden sevinip öylece kalakalmıştı.

— İstanbul bu ha ana? Bu ha... Masallardaki Urum padişahlarının şahının şehri böyledir herhal...

Denizin üstünde kayıp gidiveren vapurlara vurulmuştu.

Ak kuşların biriktiği duvarları izlemiş, kara trenlerin içinde sıralandığı ulu yapının mermer merdivenlerine sinmiş günün sıcaklığına gövdesini bırakmıştı.

Öylesine çok görülmedik şey vardı ki karşısında, hiçbirinin adını bilmiyordu.

"Bir yere kıpırdamayız şimden geri İstanbul şehrinden" diye geçirmişti içinden.

Seyyid, İstanbul'a vardıktan sonra anasının, ağabeysinin umutsuzca dertlenmelerine hiç katılmamıştı, tükenmez, inanılmaz güzelliklerle doluydu her yan.

Handa işe başladığından beri de durmadan tomurlanan beğenmesiyle, şaşmasıyla koşturup duruyordu.

Yoksulluğun üstünde sahicilik kazandığı görünüşüyle kimleri ürkütüp iğrendirdiğini bilemeden hemen herkeslere gülmeye hazırdı.

— Eyi derim, eyidir derim, Zülâli demişti Ömer Sert. Başlasın işe Seyyid. Sen akşama doğru uğra al.

— Ben yatsıyı bulmadan varırım.

Seyyid'e bakmışlardı gene ikisi.

O ayrı yerde uslu, sessiz duruyordu.

Ağabeysi yanına yaklaşıp şöyle omzuna değdirmişti elini.

— Göreyim seni, Seyyid. Anam bu oğlana nitmeli deye dertlenmesin gurbette. Bak iş de bulduk. Avrat kısmısı oğullarının yaşı güççük de olsa bizim töreye bakarak onu baş sayar. Ben Almanya'ya varanda anamı ağlatma ha gözüm Seyyid. Artık sen de er kişiye sayılırsın.

Hanın içindeki kalabalığın tüm kapıları açıp kendisine baktığını sanmıştı Seyyid. Belirsiz, kımıldayan bir korku geçmişti içinden. Killi topraklardan kayan yağlı, sarı yılana benzetmişti korkusunu.

Baharda güneş yaklaşıp toprağı ısıtınca karınca yuvalarının tepeciklerine kulağını dayayıp yerin seslerini dinlerdi. Derinlerden gelen uğultulara ne denli dalsa, yılanları unutamazdı hiç. Kuytuluklarda çiftleşen yılanların azdırılmaya gelmediği dönemlerdi. Umulmadık deliklerden akıveren sürüngenlerin ağularını etinde duyardı.

Karıncaların sırt sırta sürdürdükleri çalışmalarını izlerken uzayan garip anları anımsatmıştı o günkü korkusu Seyyid'e.

Çocukluğunun elden gittiğini açık seçik sezmişti.

Kesin bir ayrılma oluyordu.

Köydeki evlerinin pencere girintisinde duran lambanın sönük, isli yanışına bakarken gelen uykularını özlemişti. Oralar ıssızdı, az insanlıydı. Öylesinin daha kolay olduğunu Seyyid, ağabeysi konuşurken birden anlayıvermişti.

Ağabeysinin onu, hemşehrisi Ömer Sert'in yanına çıraklık için bırakmasından sonraki günlerde Seyyid, askılığı çayları dökmeden taşımayı umulmadık bir çabuklukla öğrendi.

Konuşmasındaki tüm ‘k’ları ‘g’ yapmasından ona Kürt Seyyid deyiverdiler hanın büyükleri.

Daha sonraları salt Kürt demeye başladılar.

Seyyid, eksilmez gülümsemesiyle, söylenenleri dinliyor, topladığı hesapları Ömer Sert’i ve ortağı Kâzım’ı hayretlere düşüren bir şaşmazlıkla eksiksiz getiriyordu.

Merdivenleri ikişer ikişer adımlıyor, inen çıkanların ona yol açmak için çaba göstermedikleri zaman en dar yerlerden süzülüveriyordu. Sırt hamallarından ‘yağlıboya’ diye bağırmayı öğrenmişti.

Elindeki askılık silme çay bardağıyla dolu olduğunda beklenmedik bir anda “Yağlıboya!” diye bağırıp geçenleri ürkütmekten çok hoşlanıyordu.

Çıraklığı ona, bayram çocuklarının oyalanmaya yatkınlığını getirivermişti.

Azarlamaları da, ilgisizlikleri de aynı güleryüzle karşılıyordu. Her gece merdivenleri daha ne kadar hızlı çıkacağını düşünüp dururken uykuya dalıyordu.

Masalarının yanına geniş yapraklı çiçek saksıları koyan, koltuklarında gergin göbeklerini ileri verip oturanlardan bir iki kişi, sonunda Seyyid’in giyiminden tedirgin olmuşlardı. “Eh, biz aldırmayız ya... Bu çocuk çayları getirdiğinde müşteri, eş, dost dilenci sanıyor değil mi Kâzım Efendi? Düzeltmeli üstünü başını bunun” demek için birkaç kez çay ocağına uğramışlardı.

Seyyid, onun da duyabileceği gibi geçen bu konuşmaları dinlerken kirpiklerini bile oynatmıyordu.

Bir süre sonra üstündeki hırkanın müşterilerce hoş karşılanmayan eskiliğinden Kâzım Usta’nın verdiği bir ceketle kurtulmuştu. Ceketin kollarını uygun uzunlukta bastırmıştı anası. Gövdesinde çok bol kalan, bitimi dizlerine varan bu ceketle Seyyid, artık daha zayıf, daha küçük görünüyordu. Odalara çay verirken kapıları öylesine bir hızla açıyordu ki, bazı odalardaki zamanından önce büyümüş, yorgun yardımcı kızlar çarçabuk fırlayıp eteklerini topluyorlardı. Yaşlı patronlar, “Destur! Destur! Ahıra mı giriyorsun?” diye çıkışıyorlardı.

Seyyid, eteklerinin buruşukluğu içinde daha solgun, daha bakımsız görünen bu genç kızlara, onların öfkeli patronlarına iri

iri bakarak anlamaya çabalıyordu odaya girince başlayan telaşın nedenini. Ve gülerek girdiği hızla hemen çıkıyordu dışarı.

İşteki ikinci ayının bitiminde ağabeysi Zülâli, Almanya'ya gideceği günün öncesi Seyyid'i son kez işine bıraktı.

— Artık bu akşam tek başına dönsün işten –dedi.

Radyoyu açmışlardı.

Dinleyici isteklerinde arada bir uzun hava da çıkıyordu.

Seyyid, Polis Radyosu'nun yerini de öğrenmişti artık.

Çay ocağında duvarda küçük bir tahta rafın üstünde duran radyoda her öğle sonu Polis Radyosu'nu bulup dinliyordu.

Yayının karışıklığına, çoğunlukla isteklerin Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen adlarına tutkusu vardı.

Seyyid gene arkalıksız sandalyeye oturmuş, dalıp gitmişti.

— Eh, hadi yolun açık olsun! Dönüşünde düğün yemeğini yeriz dedi Ömer Sert.

— Güvey seccadesi açacak gelini bulduğumuzda ağam. Başlık verebildiğimizde gayrı... diye yanıtladı Zülâli. Sesi ezik çıkıyordu.

Şehreminili Kâzım omzuna attığı bezin ucunu çenesinde gezdirerek,

— Eh Zülâli Efendi, Almancada gayrı lafını nasıl bulup da öğrenicen ha? dedi.

Seyyid konuşmaları duymuyormuş gibiydi. Zülâli uzak, sert bir bakışla baktı Şehreminli Kâzım'a.

— İstanbullu gibi gonuşsak da anlamaz ağam bilesin gâvurlar... dedi. Onların istediği kendi dillerini sökmemizdir. Öylesi yaraşır, parayı verecek olan onlar, alacak olan biz olduktan kelli.

Şehreminili, içtenlikle yaptığı şakanın sönmesine üzüldü. Elini uzattı Seyyid'in ağabeysine. Omzundan tuttu, birbirlerinin sırtını sıvazladılar.

Seyyid, sessiz durduğundan onu unuttuklarını sandı.

Üç erkek yan yana duruyorlardı.

Ömer Sert, Seyyid'in birikmiş parasını çıkardı, ağabeysine uzattı.

— Al hele bunları. Anangile verirsin. Yalnız çocuğa bir iki kuruş ayıralım mı gidiş gelişi için?

Ağabeysi Seyyid'i arandı çevresinde.

Seyyid kalktı, aralarına girdi.

Onlara baktı.

Gözleri gene ceylan bakışının ezikliğini almıştı. Acılı, yalvarır gibi.

— Ne o? dedi ağabeysi, para mı isteycen?

— Yok ağam dedi Seyyid. Gurbete varacan deye yüreğim yarıldı.

Zülâli, Seyyid'i kucakladı.

Ağabeysinin tozlu, sasıyan havasını içine çekti Seyyid.

İnce boynunu büküp başını onun erkek omuzlarına dayadı.

— Yok ağam dedi. Bana para gerekmez. Anamgile vermeli. Ben gazoz kapaklarının hediyelisini topluyorum veren olunca. Kimi de yayan giderim eve, senle gidip geldiğimdeki gibi.

Gülmeye başladılar hepsi.

Seyyid'i sıkıca sarmıştı kollarıyla Zülâli. Ağabeysinin böylesine yakınında kendini güçsüz buldu.

Ondan ayrılmak istemediğini, onun sert gövdesinden gelen güven verici duyguyla anladı, daha sokuldu, küçüldü, gözlerini eğdi, kirpikleri koyuldu yüzünde.

Bir de böyle köyden şoseye varana dek taşımıştı Seyyid'i.

Anası bir yatak dengini sırtlamıştı, at kolanlarıyla önden çaprazlama sardığı dengin altında konuşmadan yürüyordu. Elleri kolları doluydu. Yolun kağnıların böldüğü çöküklüğünde ırgalanıyordu yürürken. Boynundaki muska iki yana savruluyordu her adım atışta. Birbirlerine elmişçe hiç konuşmuyorlardı ağabeysiyle anası. Ayağına mavidiken batınca tabanı irinlenmiş, üstüne basamamıştı Seyyid. İşte ağabeysi bugünkü gibi kucaklamıştı onu. Anası ısıttığı bıçakla eti dağlayıp almıştı dikeni.

Rayları gördüklerinde gene yürüyordu Seyyid.

Tren yolundan öte uzanan yatık dağlar, buğdayların taze başaklarını ağır ağır sallamaları, batan güneşin buzlanan aydınlığı...

Seyyid bunların tümünü yeniden çizdi içinden. Yüreği buruldu. Anası sanki yükünü çatmış, kimsiz kimsesiz boz yolda tek başına gidiyordu.

— Gitme– ağam dedi.

Yavaşça, anca ağabeyinin duyabileceği gibi.

Ağabeysi Seyyid'i bastırdı göğsüne.

— Gitmek gerek Seyyid oğlan. Bir hal, bir yol bulmak gerek. Yoksa acımızdan kıvrılıp it enciği benzeri ölmek var. Ölmekle kalınsa ar edilmez a... Muhanete muhtaçlanmak var ki, eşi benzeri olmaz...

Anca duyulur yavaşlıkta söylemişti ağabeysi Zülâli de bu sözleri.

— Neler konuşuyorsunuz vıdır vıdır? dedi Ömer Sert.

Radyoda uzun havalar bitmişti.

Ardından bir kadın sesi, bir kamyonla plaka numarasından söz etti.

Şehreminli güldü.

— Burdan başka İstanbul yok. Herife bak koca kamyonunu çaldırmış. İçinde otursaydı ya... Her şey gittikçe pahalılaşıyor. Malını ortaya bırakmaya gelmez, kamyon bile olsa. Millet aç cancağızım.

Seyyid'i yavaşça yere bıraktı ağabeysi.

Dışarıda gürültüyle yayılan koca kentin içine artık tek başına çıkamayacağını sandı yere basınca Seyyid.

Ağabeysinin köylerinden ayrıldıklarından bu yana, konuşulan Almanya'ya gitme işine, demek önceleri hiç inanmamıştı. İçindeki düğümlenme katılıp göğsüne tepti.

— Anangile bir şey gerekir de eş dost ararsa, bize eve uğrasın. Sana adreseyi vereyim dedi Ömer Sert.

— O da gündelikle evlere hizmetçi duracak dedi Zülâli.

Seyyid kor kesmiş bir ocağın önünde fırına ekmek süren anasını geçirdi içinden.

Örtüsünü ince çenesinin altından bağlayan, kalın saç beliklerinin sırtını bezediği anası, alazlanan yanaklarıyla mutlu bir sesle bağırarak, hayatın çevresinde biten ayrık otlarını ayıklamasını söylüyordu Seyyid'e.

Yoğurdun karılıp ayran yapıldığı bakır bakraçların yanında toprak kâsesine ekmek doğrayan babası olmalıydı.

Seyyid'in açık seçik tanımadığı babası...

Zülâli ağasının tıpkısıydı.

Tütün tabakasını açıp sigarasını ağır ağır ağzına götürür-

dü... Anası taze soğanı yağda çevirdikten sonra yufkaya dürümleyip verince, davarların dönüşünü karşılamaya çıkan çocuklara katılan kendini gördü.

Akşam gün inerken dağların ardından doğru gelen karanlığın katmerlenip koyulmasını, davarların sıcağı birlikte sürüdükleri bağrışlarını, sonra çit aralarına dağılmalarını anımsadı. Ocağın balçıkları döküldükçe, ustalıkla incelttiği killi çamurla kopukları sıvayıp düzgünleştiren anasının gençliğini yineledi düşüncesinde. Yüzünü açmaktan sakınan anası, kimlerin evinde, hangi bilinmez töreyi öğrenip de hizmetçi duracaktı?

"Bu dert bizi öldürür" demişti anası, sabah köyden çıktıklarında.

Babasının, köyün dışında, gömülü olduğu kaya parçalarıyla bölünen mezarlığın oradan geçerlerken durmuşlardı. Üçü de, alabildiğine engebeli boz toprakta uzanan göçmüş duvarlarla çevrili, rüzgârın daha da yoksul kıldığı yere bakmışlardı. Anası yanlarından ayrılıp sırtındaki yatak dengini indirmeden yönelmişti mezarlığa. Hiçbir özellik taşımayan, şurdan burdan toplanıp dikilmiş kaya parçalarından birinin önünde çöküp kalmıştı.

Anası şimdi artık genç durmuyordu bakıldığında.

Bir de Hafik'e vardıklarında konuşmuştu.

"Bağımızı, toprağımızı yitiriverdik ya... Unufak olacağız" demişti.

Hizmetçi gittiği yerde, o anlaşılmaz dilini anlayıp nasıl hoşgörüyle karşılayacaklardı.

Seyyid boğuntusunun somutluğuna yenik düştü.

Gülüşü boşaldı sarktı yüzünden.

Ağabeysinin yanına yeniden yaklaşıp elini tuttu. Sıktı küçük kuru avuçlarında.

— Ben İstanbul'u sevmedim Zülâli ağam dedi.

Üç adam irkildiler Seyyid'in bu konuşmasından.

Ağabeysinin "Yarın gidiyorum" diye haberi getirdiğinden bu yana Seyyid'in davranışları ağırlaşıyor, gözlerinin karası ışıksızlanıyordu.

— Nedenmiş, Seyyid oğlum? dedi ağabeysi.

Demin başladıkları Almanyalı kızlarla ilgili konuşmanın büyüsüne kaptırmışlardı hepsi kendini.

— Anamın el kapısında horlanacağını bilmez değilsin ağam dedi Seyyid, başını eğdi.

Zülâli'nin erkekliğine vuran, ısıtan isteklenme dağıldı. Deminden beri söze hiç katılmamış, yarı utanç, yarı ilgiyle Almanya'ya varınca kara gözleri, dal boyuyla nasıl kapışılacağının anlatılmasını dinlemişti.

Ora kadınlarının sarışınlığını, sıcaklığını, tarlalarda uzayan olgun, ağır Sıvas başağıyla eşlendirmişti. Sıvas topraklarının verimini yeniden diriltmişti gönlünde.

Ne yararı vardı bu toprakların onlara... Başkasının yarıcısı olmanın bel doğrultmadığını babasından bilirdi Zülâli.

— Hep öyle sürecek değil a dedi Seyyid'den gözlerini kaçırarak. Ben oralarda bir işin ustası olacağım. Makine, ney öğreneceğim. Dönüşün el kapısı bağlamasın bizleri diyedir her bir yaptığım. Anamı da, seni de çekeceğim yoksulluğun elinden.

— Dönüşün, Sıvas'a köyümüze varacağız hemen ha, ağam? dedi Seyyid.

Der demez, köyünün özlemi ağlatacak gibi aldı yüreğini.

İstanbul'un nazlı minareleri, denizlere asılı köprüleri, bu köprüleri yürüyüp duran insanları, göğe karışan kavi yapıları, güzelliğini, görkemini yitiriverdi.

Üşüdü Seyyid.

Gurbetçiliğin içine belirgin oturuşuyla ezildi.

Iğım ığım vücuduna yayılan korkusu sabra döndü.

Zülâli Ağabey'i gitmese de o köyüne birgün dönecekti.

Yeşermeyen, ince iki kavruk kavağın salındığı mezarlıkta durup anasının yaptığını yapacak, babasının toprağına dua edecekti.

Sonra, köyünün her dertten arınıp da üç gün üç gece sürdürülen düğünlerinde sunulan şerbetleri içecekti.

Gelinin elinden tutup ata bindiren oğlan tarafı olacaktı.

Belki de kendisiydi güvey.

Güvey olunca da dama çıkıp sert, kaygan buğday tanelerini kuruşlara, liralara katarak gelinin başından savuracak, bolluk, bereket çağrısını yapacaktı köyünün öteki delikanlıları gibi.

İçini arındırdı istekleri Seyyid'in.

Caddeye bakmaya başladı.

— Dönmeyiz. Batsın Sıvas'ın toprağı! dedi Zülâli.

Zülâli de hınçlı, bıkkın bakışlarını dışarıdaki kent insanlarının gidiş gelişlerine çevirdi.

Hemşehrisi Ömer Sert de susmuştu.

Kâzım yeniden çay ocağının başına dönmüş, demliğin ağzını örten bezi çıkarıyordu.

Polis Radyosu'nun çaldığı plaklara ara verilmiş, bir konuşma başlamıştı.

— Tırnaklarımızla toprak kazmaktan hayvan olduk... diye ekledi Zülâli. Çok ağlaştık, tez gülmenin yolunu bulmalı gayrı... Kararlı, şen bir sesle ekledi:

— Gayrının Almancası ne ola ki?

Ocakta işini sürdüren Şehreminli Kâzım duyuverdi sözün bitimini.

— Benim sorduğum da oydu ya, Sıvaslım, cancağızım... dedi.

Şehreminli Kâzım, örtüyle çenesini sıvazlama alışkanlığını yineledi.

Demliği kapadı koydu.

Aradan çıktı, Ömer Sert'le Zülâli'ye sigara tuttu.

Seyyid ağabeysinden uzaklaştı.

Yürürken bir sırt hamalıyla çarpıştılar.

Kendini geldiğinden bu yana ilk kez sığıntı, yabancı duyuyordu handa. Oysa, ağabeysi demin gözlerinden sıyırtıp geçen yaban anlamını yitirmiş, gülüyor, sigarasını içiyordu. Arada söze karışıp Ömer Sert'in yüzüne yaklaştırdığı ellerinin devinmeleriyle çizmeye çalıştığı bir şeyler anlatıyordu.

Seyyid ilk kat merdiveninin basamağına oturdu.

Küçük çelimsiz gövdesi inen çıkanın ilgisini çekmedi. Fazlalık olmamıştı oturduğu yerde.

Koca ceketinin cebinden bugün topladığı otomobil armağanlı gazoz kapaklarını aldı.

Mantarlarını açmamıştı daha.

Küçük mantarları kanırttı, açtı.

Sayıları okudu.

Daha ne kadar gerekiyordu otomobil çıkması için!

Üstelik önce biriktirdiklerinde sekiz tane otuz dört vardı.

Son açtığı otuz dokuzdu.

Otomobil çıkınca arkadaşlarıyla doluşup çay ağzına varacaklardı. Hafik'e, Sıvas'a bile götürecekti arkadaşlarını otomobiliyle.

Çomak oyunu da neymiş diyecekti arkadaşlarına, bir çıksaydı şu otomobil! Hafik'teki malmüdürünün otomobili iyice eskidi, Seyyid'in düşüncesinde dağıldı.

Üst katlardan bir kapı açıldı.

— Üç çay, bir orta kahve... diye seslendiler boşluğa.

Ayaklarını sürüyerek yürüdü. Ağabeysiyle Ömer Sert'in, Kâzım'ın yanına geldi.

— Kâzım Ağam, yukardan üç çay, bir orta kahve istiyorlar... dedi.

Ağabeysi gülüşünü kesmeden baktı Seyyid'e.

Döndü, küçük bölmeye girdi Seyyid.

Askılığı aldı.

Soluk eski bir havluyla iyice, dikkatle ovdu.

Parlaklığını yeniledi sarı pirinç madenin.

Yansıyan görüntüsüne baktı aynalaşan sarı madende.

Zayıf yüzündeki koyulmuş acılı gözleri en baskındı gene.

Yeni uzayan saçlarının kertikli düzensizliği dağılıp gidiyordu, sarı yalımların ucunda.

— Daldın Seyyid Efendi cancağızım... dedi Kâzım Usta. Daha ağanın gidişi yarın sabah, seni gören, bu Seyyid çocuğun kederi nasıl bir keder ki karalara bürünmüş, diyecek? Bilmeyen, ağası Yemen'e askerliğe gidiyor diyecek. Üzme kendini cancağızım, seni bu yaz Şehremini'ye götürüp bizim haytaların top oyununa katacağım şart olsun!

— İstemem Kâzım Ağam. Anamgilin yalnız kalacak yüreği mi var? Dudu kuşu gibi ağıt yakar oldu. Ağamsa ha devrisi gün, ha bugün gitmiş n'olur ki?

Polis Radyosu'nda kayıpların okunması bitmiş, yeniden yanık şarkılardan biri başlamıştı.

— Hadi aslanım... dedi Kâzım Usta. Tamam. Markaları almayı unutma. Çok uçtun bugün. Gene de seni Şehremini'ne götürmek lazım. Top peşinde efkârın dağılır cancağızım, daha çocuksun.

Seyyid, ağabeysiyle Ömer Sert'in yanından bakmadan geçti.

Almanya'da ne kadar çok Türk işçisi olduğunu konuşuyorlardı.

Güçlük çekmeyecekti ilk günler.

Türk mahalleleri bile kurulmuştu oralarda. Zülâli hemen Sıvaslıları bulurdu. Sıvaslı da vardı, hem de nasıl... Sayısını Tanrı bilir, öylesine çok...

Ömer Sert de gitmek istemişti beş yıl önce.

Bozuğa çıkmıştı sağlık kâğıdı.

Almanlar genç, gık demeyecek adamlar istiyorlardı.

"Zülâli kardeşim, tamsın dedim ya diyordu Ömer Sert. Her yanın iyi çıktı ha? Yaşın da delikanlılığın en şanlı bayrağını açtığı yaştır. Bizden geçti o çağ."

Ayaklarını sürümesini çoğaltarak çıkmaya başladı basamakları Seyyid.

Duvarın görüntüyü kapadığı bölüme gelince son kez dönüp Zülâli'nin olduğu yere baktı.

Görmediği bir sevincin içindeydi ağabeysi. Öylesine yabancıladı ki onu Seyyid, göğsüne derin bir soluk toplandı.

Sesli bıraktı soluğunu.

Duvarın karanlığına yürüdü isteksiz.

İlk kata vardı.

Oda kapılarının kapalılığından ötürü alacakaranlığın gözden sildiği bildik açıklıkta durdu.

Kat helalarının kokuları havalar ısındıkça baskınlaşıyordu.

Kare alanın tam ortasına düşen yedi numaranın önünde durdu.

Nerde, ne zaman gördüğünü, nasıl öğrendiğini bilmeden kapıya vurdu.

— Gir!.. diye bağırdılar.

Kapıyı itti.

Günışığı kapı boyunca birikiverdi.

Aydınlığın içinden Seyyid, başı yerde, koca ceketinin yenleri savrularak yürüdü odaya.

— Vay bizim dangalak bu, yahu!.. dedi bir ses. Ne zaman öğrenmiş kapıyı vurmayı...

Sözler tamamlanmadan kapı kapandı.

Eşiğin arasında daralıp çizilen ince gün ışığı uzandı, karton kutulardan oluşan bir yığında kesilip kaldı.

Uzaktan banliyö trenlerinin sesi geliyordu.

Temmuz 1972

Bir Evin Dıştan Görünüşü

Otuz yıllık memur Rahmi Merzifonlu yerinden kalktı.

Gün boyu süren ağır sıcağın etkisinin azaldığını incecik terleyen yüzünde duydu.

Balkon kapısının açıklığından belirsiz bir esinti girdi odaya.

Yemek masasındaki mutfağa henüz taşınmamış bulaşık tabakları arasından yarı boş rakı kadehini aldı. Tabağından artıkları salata konan kâseye aktardı.

Ucun ucun yediği peynirle, kavunun kıyılarına sıvışmış salçanın kızıl yağlı görünümüne baktı.

Tembel, alışkın bir gülümseme gezindi yüzünde. "Ehlikeyif kişinin bu mu olur işi!" dedi. Kendiyle şakalaşırmışça sesli güldü.

Çevresine bakındı.

Mutfaktaki karısının çalışma gürültülerini, açılan musluğun sesi tamamladı.

"Su gelmeye başladı diye düşündü. Saat sekizi buldu, eh... geceye vardık demektir. Temmuzda saatin sekizi günün alacası oluyor. Günler uzun, hele pazarları daha bir uzun. Yıllar geçti. Rahmi, hâlâ uzunlu kısalı pazarlara doyamadın. Memurların şanı olan pazarlara ve döküntü pazartesilere. Ya hep pazar olsa, gevşesen. Bu gevşekliğin can sıkıntısına benzediğini otuz beşinde kaç kez düşünmüşsündür. Yakındır yakındır her günün pazar olması. Emekliliğine şunun şurasında ne kaldı. Ehl-i dil-in kıblegâhı kûşe-i meyhanedir."

Anlaşılmaz bir şarkı mırıldanmaya başladı.

Pijama ceketinin açık yakalarından fışkıran ak tüyleri görünüyordu.

Rakı kadehini tabağının içine koydu.

Terliklerinin yumuşattığı yürüyüşle balkona yöneldi.

Açıklığa yaklaştıkça, geceye dönen alacakaranlığın serinliğini gövdesinde duyuyordu.

Karısının sabah biriktirdiği sularla yemeğe oturmadan önce, suladığı saksı çiçeklerinin yapraklarındaki damlacıkları seçti.

İçine alabildiğine bir sevinç doldu.

— Fıtnat... diye seslendi mutfağa doğru, Hadisene, bak serinlik başladı. Şu bulaşıkları yarına bıraksan olmuyor mu? Yahu, karşılıklı iyi bir balkon sefası yapalım, dedik. Görme, senin begonya alabildiğine kızarmış...

Mutfağı bölen kapının süt rengi camında yansıyan elektriğin ölgün ışığını görmek, Rahmi Bey'i durulttu.

— Fıtnat... diye öfkeyle bağırdı bu kez.

Yadırgadı sesinin değişen anlamını.

Ardına bakmadı.

Balkon eşiğini aştı.

Tüm balkonu çevreleyen süslü demir korkulukların dibine çeşitli çiçeklerin saksıları sıralanmıştı.

İki iskemlenin arasında duran bir sehpaya elindekileri bıraktı.

Demin esinti sandığı şeyin, aslında odanın yemek, rakı kokularıyla ağırlaşmış havasından uzaklaşmasından ötürü olduğunu anladı.

Balkonun açıklığında sıcak, dağılmadan öylece duruyordu. Yandakilerin henüz dışarı çıkmamış olduklarını gördü.

Saçlarını renkli ince eşarplarla ensesinde toplayan kırklık Şükriye Hanım'ın kahkahalarını özledi birden.

Her gece balkondayken, Şükriye Hanım, kısa kollu basma giyimlerinin içine sığmayan tombul gövdesini titreten neşesiyle, kocasının getir götürüne bir genç kız çalımıyla yetişir, Rahmi Bey'in isteklenmelerine, Fıtnat Hanım'ın itici durgun bakışlarına konu olurdu.

Rahmi Bey hazaren iskemlesine yerleşti.

Kadehinden bir yudum aldı.
Yüzünü buruşturdu.
Oysa, yıllar var ki, rakı onun damağına yayıldığında ince bir kekreliğin ötesinde tat vermezdi.
Boğazındaki yanmaydı asıl hoşlandığı.
Harlanan içkinin hemen kanına karıştığı sanısını veren o yanma sırasında olsa olsa buruşturması gerekirdi yüzünü.
Delikanlılığında ağzına ilk koyduğu yudumun yadırgı acısının getirdiği yüz gerilmesini, dudaklarının buruşmasını, gözlerin yumulmasını, yıllarla öylesine edinmişti ki... her yudumu alışında bunu yinelemek, kendisiyle bir çeşit şakalaşması oluyordu Rahmi Bey'in.
"Hep kendimizle elbet. Şöyle tek başıma. Bir zamanlar Fıtnat da içerdi arada. Kaç yıl oldu bilemeyeceğim. Ama gerdanında şimdiki gibi bir tutam kızarığın durup kaldığı kadın değildi. Mermerdi gerdanı. Memeleri küçüktü ya, armut kesimli, ayrık, eli doldurur gibiydi. 'Aman Rahmi Bey... derdi. Ne anlarsın şu meretten. İnsanın içine kor akıtmaktan öte ne tadı var ki?' Sarhoş gülmeleri başlardı sonra Fıtnat'ın. Ak boynunda mavimsi damarlar çizilirdi."
Yan balkona yeniden göz attı.
İskemleleri de içeri almışlardı.
Belki de Florya'ya falan gitmiştiler...
Şükriye Hanım kat kat çıkıntılardan oluşan tıkız kalçalarını hangi mayolara sığdırıyordu kim bilir?
Burada komşuluklar kısa konuşmalar, kısa gülüşmelerdi.
Otuz ailenin oturduğu apartmanda, Rahmi Bey'e tanışı olan ne âmiri, ne memuru vardı.
Üstelik Rahmi Bey'in kapıcıyı alışverişe göndermeyişi de biliniyordu komşularca. Fıtnat Hanım'ın onur kırgınlığı saydığı bir sorundu bu da.
Verecek bahşiş olmadıkça kapıcıya saatsiz iş yüklemenin, uygunsuz olduğunu bilirdi Rahmi Bey.
Oğullarının yardımıyla almışlardı katı.
Yakında emekliliğinden gelecek bir bölük parayla daha da rahatlayabileceklerdi.
Rahmi Bey'in ilk işi kapıcıyı çağırıp, "Rüstem," demek ola-

caktı. "Yavrum şu karşıki Mavi Köşe Bakkalı'ndan bir büyük Altınbaş'la iki filtreli Samsun alıver, haydi."

Oysa kat sahibi olmanın ürküntüsünü hâlâ atamıyorlardı karı-koca.

Ne zaman apartmanın genel toplantısı yapılsa, Rahmi Bey bir özür ileri sürüp katılmıyordu.

Gelen öneri kâğıtlarını imzalarken de, çöp bidonlarının yenilenmesi için kat başına düşen parayı yeniden yeniden okuyup hangi ihtiyaçlarından keserek bu parayı sağlayacaklarını, geceler boyu düşünüyordu.

Otuz dairelik bir evin dıştan görünüşü. Rahmi Bey'i ezecek, Fıtnat Hanım'ı gönendirecek denli büyüktü, görkemliydi. Ön yüzü mozaik, her katı balkonlu, korkuluk demirlerinin üç renk yağlıboyaları, çatıda göğe uzanan televizyon antenleri, pencereler, pencereler, tül perdeler, tül perdeler,

"Bir evin dıştan görünüşü deyip durma diye üstelerdi Fıtnat Hanım, koskoca bir apartman bu, blok apartman."

Taşındıkları yıl, yıkadığında elinde bölünüp paralanan eski perdeler yüzünden karısı hastalanıp yataklara düşmüştü. Ve sonra naylon tüller alınmıştı.

Uçuk pembe üstüne fiske fiske çiçekli.

Yandakilerin balkon kapısı birden açıldı.

Alacakaranlıkta Şükriye Hanım belirdi.

Elinde asılacak bir iki parça çamaşırla yürüdü.

Kollarını gererek uzandıkça, koltuk altlarının gelmeye başlayan tüylerinin koyuluğunu seçiyordu Rahmi Bey.

Bir yudum daha aldı rakısından.

Şükriye Hanım'ın yatak teri taşıyan kokusunu çekti içine.

— Orada mıydınız efendim?.. dedi Şükriye Hanım. 'E'leri yayıyordu konuşurken. Nasılsınız?.. Biz de bir deniz yapalım dedik bugün. Ama ne sıcak efendim, aman ne sıcak... Ne kalabalık, ne kalabalık... Ana baba günü. Eşim yorgun düştü, yattı. Fıtnat Hanım nasıl?.. Kendisine lütfen selamlarımı söyleyin. İyi geceler Rahmi Bey...

İçeri girerken komşu kadının kalça kesitinin salıntısını tuttu gözlerinde Rahmi Bey.

Birden gülmenin ötesinde bir şey yapmadığını fark etti.

Peki, bu yarı karanlıkta görmüş müydü gülüşünü Şükriye Hanım acaba?

Tedirgin oldu.

Şükriye Hanım'ın 'Eşim' dediği, Mahmutpaşa'da triko atölyeleri olan kocasının yağlı, kalın derili yüzü belirdi Rahmi Bey'in gözlerinde.

Kendisini bir zamanlar okumuş olduğu 'Zavallı Necdet' romanındaki Necdet gibi, ince ruhlu, duyarlıklarının coşkusuyla hemen seçilen apayrı bir adam olarak düşündü.

Gülümseyişini görmediyse, Şükriye Hanım'ın kendisine kırılabileceği kaygısı, yeniden aldı içini.

Derin derin oh çekti.

Gövdesini saran sarhoşluğun, görmek istemediklerinden arıtıp düzelttiği çevresini izlemeye başladı.

Sokaktan, yazlık sinemaya gidenlerin akını geçiyordu.

Açık pencerelerin, balkon kapılarının önündeki insanların koyulaşan görüntülerini tek tek ayırmaya çabaladı.

Pijama ceketinin cebinden sigara paketini çıkardı, bir Birinci sigarası koydu ağzına.

Tütün lifleşip yapıştı dudaklarına.

Yaktı sigarasını.

Dumanın içine doluşunu, zevkle çoğalttı.

Açık pencerelerden taşan bölük pörçük sesleri yeniden duydu.

Kadın kahkahaları, geçen taksinin havalı korna sesine karıştı.

Geçmiş yıllardan kimin olduğunu çıkaramadığı bir kadın kolu uzandı boynuna doğru. Saydam fildişi rengindeki tenin yumuşaklığına sakallarının sertliğini gömdü.

İç geçirdi Rahmi Bey, kıpırdandı.

Kimin olduğunu yeniden arandı bu büyük sevecenliği taşıyan o güzel kolun, çıkaramadı.

Hüzün dalgalandı çöktü. Bulunduğu yeri yitirdi bir an.

Silkindi.

Aldırmazlığını yenileme çabası ile bir şeyler mırıldandı.

Sustu.

Bekledi.

Yumuşayan, acı veren şey bütünleşip kapandı, dindi.

— Fıtnat... diye seslendi içeri. Fıtnat. Gelirken bana kavun kes, radyoyu da aç. Hadi artık sallanma yahu.

İçeriden gelecek yanıta kulak kabarttı.

Su sesi kesildi.

Elektrik söndürüldü, odanınki yakıldı.

Sarı ışık balkona taştı.

Sardunyaların kızılı sarardı.

Akşamsefaları iri iri açmıştı. Odakları olduğunca görünüyordu.

Radyonun sesi balkonu basıverdi.

Fıtnat Hanım yeterince kıstı sesi.

— Duyuluyor mu Rahmi Bey... diye sordu balkona doğru.

Yaşı olmayan bir sesi vardı kadının.

— Biraz daha aç... Evet, şimdi iyi, şişeyi de getir...

— Çok olmaz mı, epey içtin, bu akşamlık yeter.

— Yok canım, ne çoğu, iyidir! İyidir! Havayı görme dışarda. İnsan bu gece bir battaniye atıp balkonda yatmalı.

— Daha neler!.. dedi Fıtnat Hanım, sesi birden yaşlanmıştı.

— Canım laf olsun diye söyledim. Hemen de inanıyorsun. Ama bu gece camları fora edeceğiz hanım.

— Ya mafsal ağrılarım azarsa... Bu yaşlarda yeni yeni alışkanlıklar edinilmez, Rahmi Bey.

Rahmi Bey balkona çıktığından bu yana, artan dirilik, dinçlik duygusunun sarsılıp öfkeye döndüğünü sezdi.

Bacak bacak üstüne attı.

Kadehini boşaltana dek dikti.

Midesindeki ısınma ciğerlerine vurdu.

— Hadi uzatma dedi sözcüklere basarak, elektriği kapat, dışarda ay çıkıyor, şişeyi de getir.

Elektrik söndü.

Fıtnat Haım anlaşılmaz bir iki sözcük mırıldandı.

Topuklu terliklerinin tıkırtısı, balkonun betonunda değişip sertleşti.

Şişeyi, kavun tabağını sehpaya koydu.

Boşalan öteki tabağı aldı, saksıların dibine bıraktı.

İskemleye oturdu.

Üstünden, taze salatalık, kavun, sarmısak karışımı bir koku yayıldı balkona.

Karşı apartmanların ardından ay, sıcak, turuncu rengiyle, kocaman belirip yükselmeye başlamıştı. Yazlık sinemanın sesleri dalgalanarak geliyordu.

— Bizimkiler bugün Florya'daymışlar... dedi Rahmi Bey.

— Kimler, hangi bizimkiler?.. Sedat'la Umran mı?.. Gelmezler, bir pazar uğrayıp, anamız babamız ne haldedir, demezler. El kızına verdin mi el oluyorlar. Kız evlat daha iyi, Rahmi Bey, vallahi daha iyi. Suna gelemiyorsa, ta Erzurum'da doğu hizmeti yapıyor kocası, kıza hiç kusur bulunmaz. Sedat evlendi evleneli böyle oldu.

— Aman, hanım sen de... dedi Rahmi Bey.

Sustu.

Ne söyleyeceğini şaşırmıştı.

Konunun beklemediği bir yana kayan uzantısı Şükriye Hanım'dan söz açma isteğini engellemişti.

Kadına karşı bu akşam birden artarak duyduğu eğilimin, karısınca sezilmesini istemiyordu.

Yanında oturan Fıtnat Hanım'a baktı.

Dağınık, özensiz saçlarının şakaklarından çoğalarak yayılan aklarını ay aydınlığı yaldızlıyordu. Giyiminin ne bel ne kalça yeri ayrımı olmayan kesimindeki baştan savmalık, orta yaşı aşmış kadının gövdesini sınırsız bir yığın gibi gösteriyordu.

Fıtnat Hanım bacaklarını sarkıtmıştı iskemleden. Bolarmış çorapların katları kalın bileklerinde birikiyordu.

Gündelik bildik sesiyle Fıtnat Hanım konuşmasını sürdürdü.

— Evet, Sedat bizi sever, sevmez demiyorum. Bu kat için az çaba göstermedi. Mühendis arkadaşlarını öne koymayıp kooperatife bizi sokmasaydı zor katımız olurdu. Yıllarca Anadolu'da gezdik, üç kuruş sahibi olamadık. Oğlum bilir neyle adam olunacağını. Öyle "namus rüşvet falan efendim almam" diyerekten olmuyor. Değil mi, Rahmi Bey?.. Namusla olaydı sen yükselir başmüdür, başmüfettiş olurdun değil mi, Rahmi Bey?.. Nerde birilerini aşıp da kendini öne sürdün ki?.. Bugünümüzde Sedat bize barınacak bir yer verdi. Yoksa kira köşelerinde sürünürdük. "N'apalım efendim Ankara'da arkası var.

Vekâlete gitti mi adamı hususi kalem müdürü karşılıyor" diyerekten konuşmaların da sürer giderdi. Eprimiş yaka, kol ağzı değiştirmekten öte, başka inceliklere uzanamamış benim gibi bir şanssızın yaşamaya gücü kalmayacaktı. "İki sözün hakkından gelemeyecek adam bunlar, fakat gel gör ki..." diyerekten yıllar yılı senin geçemediğin yerlere geçenlerin ardından bakmayla ne edinebildik? Bu kat alma işinin namusla ne ilgisi olabilir? Rahmetli annem derdi, "adam dediğin her işin altından kalkabilendir. Yeterki üstesinden geleceğine inansın, o kurnazlığı feraseti gösterebilsin. Başarsın, başardı mı söylenecek şey, kabiliyetlidir, elinden uçanla kaçan kurtulmaz. Bana öyle gelir ki" derdi annem, "kızım Fıtnat, senin kocanın da fazla namusluluk taslaması biraz da tembellik, beceriksizlik." Toprağı bol olsun anacığımın, yoo, elbette rahmetli hırsıza uğursuza iş bilir demiyordu, bunları söylemekle. Bazı yerlerde durmayı, bazen de geçmeyi bilenler...

— Yani el uğuşturup, boyun büküp, çanak yalayanlar demek istiyorsun Fıtnat Hanım. Yoo, ben okumuş yazmış adamım, bir Nedim, bir Fuzuli okurum. Hâlâ da okurum ya... Benim diyen incelikte edep görmüş adamın parmağı ağzında kalırdı. Evet el etek öpmek benim ruhumda yoktur. Hem senin rahmetli anan nerden okurdu bu fetvaları? Seni aldığımda, evinizin cihannüması uçtu uçacaktı. Altları boşalmıştı destek tahtalarının, böceklere mesken olmuştu...

Fıtnat Hanım kocasının dediklerini duymuyordu bile.

Rahmi Bey de, Fıtnat Hanım da seslerinin iniş çıkışlarıyla hangi konulara geçtiklerini ezbere biliyorlardı şimdi.

Rahmi Bey'in söyleyişi ağdalandığı zaman Fuzuli'den ya da Nedim'den bir şeyler okuduğunu anlıyordu Fıtnat Hanım.

Karısının konuşması yatışıp dinginleşince, onun yakınmalarından şükür bölümüne geçtiğini biliyordu Rahmi Bey de.

— Annemi bırak şimdi. Ölüler rahmetle anılır. Kirada değildik ya... Evet, laf sokuşturma, akrabalarımızındı ev. Gene de bir sofası vardı, cami avlusu gibi püfür püfür eserdi. Tahtaları silindiğinde çıplak ayakla gezerdim. Öyle rahatlardım ki... Neyse, neyse... Sedat'ı nerde gördün bugün, hiç çıkmadın ki! O mu uğradı? Sabah ben çamaşır ıslatırken mi? Umran denilen insaf-

sız, bir pazar da iki saatçik salamaz mı oğlumuzu bu yana... Kat sahibi ettiler diye bizi, nedir bu çalım gelindeki.

Rahmi Bey dalıp gitmişti yeniden.

Karısının sesindeki değişme onu uyarınca, dönüp baktı.

— Hayır oğlum uğramadı hanım. Unutulmasın bu katın ödemelerinin bir kısmını emekli ikramiyemle ben yapacağım... Florya'ya gidenler, bizim yanımızdaki katın sahipleri. Trikocu Lütfü Bey'le hanımı Şükriye. Demin balkonda mayoları asarken iki çift laf ettik. Ana baba günüymüş deniz...

Sustular.

Rahmi Bey karısını incitip kuşkulandırmamak için ilkten söyleyemediği sözleri birden söyleyivermiş olmanın rahatlatan hıncıyla derin bir soluk aldı.

Sigarasını balkon demirinde ezdi, söndürdü.

Sarhoşluğu uç noktasındaydı.

İçinden doğru yükselen hafifliğe çarpan sözlerden biri dönüyordu salt kafasında şimdi. 'Çanak yalayanlar' sözcüğü, itildikçe genişliyor, kalınlaşıyordu. Yıllar yılı durulup beklenilen üstlerinin masalarında geriliyor, işittiği her azarın, küçümsenmenin ardında el kavuşturan ölgün duruşlu memur Rahmi Bey'i sarıyordu.

— Ne tatsız kadın oldun sen, Fıtnat Hanım... Bunları söylerken sanki bir esinti geçiyordu yüzünden Rahmi Bey'in. Hani içmeye oturduğumda şarkı mırıldanan eski Fıtnat nerede?.. Bordo verev robunla karşıma geçip gülümser, acaba çok içmedin mi Rahmi Bey diye kuşkulanırdın. Gerçi şimdi de kuşkulanırsın ya... Yo yo, hayır, aynı şey değil... Gülümserdin. O yıllar Ankara yıllarıydı. Seni bir yaz İstanbul'da Florya'da denize sokacağımı anlatırdım. Ben nasıl mayoyu giyerim diyerek söylenir, kızarır dururdun. Ankara'nın o sopsoğuk kânunisani gecelerinde. Şimdi tutturmuşsun, Sedatım şöyle, Sedatım böyle. Sanki ben hiç kocan olmadım. Yahu, sen annenden çok benimle geçirdin ömrünü. Daha da geçirmektesin. Nasıl olur da desteklemezsin beni, hoşnutluk gösteremezsin bana. Sedat'ı, Suna'yı kim adam etti, kim okuttu, kim doyurdu, kim baktı onlara...

Fıtnat Hanım öksürdü, boğazını temizledi.

Titremesini engelleyemediği sesini bir iki ünlemle denedi, konuşmaya girerken.

— İyi, ama bey, kendi de çalıştı çocuk, biliyor musun? Üniversitede okurken ne derdi oğlumuz: "Ne yapmalı etmeli, iyi yiyip, iyi giyinip iyi yaşamanın yollarını bulmalı. Tabii sizi de yüzü yerde, açta açıkta bırakacak değilim" derdi. Senin eski gömleklerinin eteklerinden yaka yapardım onunkilere. Ayakkabılarının tabanı delinince mukavva koyardı yavrucak. Pantolon paçaları liflendikçe içine kıvırırdım. Vücuduna, boyuna uygun olmayan şeyleri giyerek büyüdü Sedatım. Gerçi yakınmadı, istemedi, ama bizi suçladı derim ben. Oysa ne yakışıklıdır oğlum bilirsin. Erkek yapılıdır. Suna'nın hangi kız arkadaşı eve gelse ayağını çekemezdi bir daha bizden. Bakmazdı hiç onlara. "Her fırsattan yararlanacağım anne" derdi. Yaptı da dediğini. Hem daha yaşı ne, başı ne ki! Bizim ilk gözağrımız Sedat. Onu doyurup sakındık, koruduk diye söylemek aklıma bile gelmez. Doğduğu zaman ebe demişti: "Bu çocuk ışığa bakıyor, cin gibi olacak, Tanrı sizi inandırsın." İşte, gerektiği gibi davranmayı öğrendi. Susmayı da, bağırmayı da bildi. Ahmet Kâğıtçı Bey ne dedi bilmiyor musun, Suna'nın nikâhına geldiğinde, "Oğlunuz benim sağ kolum Fıtnat Hanım. Firmanın en kıymetli elemanı. Ankara'ya ihalelere artık rahatça Sedat'ı gönderebiliyorum. Üstelik bizim gibi alaylı da değil. Koskoca bir inşaat yüksek mühendisi. Daha başka oluyor. Teknik konularda inandırıcı ve susturucu bilgileriyle bize en iyi işleri sağladı." Eh bunu da görmezden gelemezsin Rahmi Bey. Oğlumuz kısalmış ceketleriyle pantolonlarıyla okullara giderken... Suna bile Sedat'tan ötürü hemen kısmet buldu. Köşelerde süklüm püklüm dururken, Suna'yı kim görüp seçerdi eş diye?

— Evet, kızın sinema yıldızlarına imrenip öğretmen okulu sınavlarını kazanamazken. Unutma Fıtnat Hanım, Suna pekâlâ öğretmen olabilirdi. Ben yaşlılığımda, onun bulunduğu yere gidip öğretmen hanımın babası diye onur görmeyi isterdim. Koca diye seçtiği adamın kendini bilmezliğini, görmemişliğini böylece çekmek zorunda kalmazdı kızımız da...

— Suna'nın kocası hiç de fena çocuk değil. Kız yirmi beşini geçiyordu handiyse evlendiğinde. Bir ağlar bir güler olmuştu. Gittikçe zayıflıyordu. Hayır mı diyecekti? Diyemezdi, diyemez-

di. Daha şimdiden kısım şefi olmayı başardı kocası. Yaşı ne başı ne ki! Sen otuz beşlerindeyken, biz Ankara'daydık. Her yana yeni atanmalar yapılıyordu. O kadar dedim, Halk Partisi'ne gir Rahmi Bey, Halk Partisi'ne gir Rahmi Bey... Dinleyen oldu mu?

— Yok canım, biz devlet memuruyduk, sonra Demokratlar geldi. Ben yan tutmadığımdan hiç olmazsa senin beğenmediğin işimde Ankara'da kalıp şuraya buraya sürülmedim. Birkaç yıl için miydi bütün telaş hanımcım?..

— Birkaç yıl dediğin zaman içinde, kimlerin gerektiği gibi görünüp, konuşup nerelere kapılandığını unutuveriyorsun Rahmi Bey. Kimlerin karılarının Yenişehir'de, Kavaklı'da ev kat beğenmez hallere geldiğini unutuveriyorsun. Bileklerinin taşlı saatlerini, evlerinde has tereyağlarla taskebaplar yaptıklarını unutuveriyorsun. Ben de genç kadındım. Ben de güzeldim...

— O adamların yaptığını yapamazdım. Alnı açık, içi pak olmayı isterim daima. Yalnız sen genç değildin ya iki gözüm. Ben de gençtim. Aslanlar gibi erkektim. Daktilo kızlar yazılarını parafe ettirirken, gözlerini yüzümden alamazlardı. Çocuklarımızı ben terbiye etseydim daha iyi olurdu. Ama senin hırsın yok mu... Dairemde üstlerime hademelik yapamazdım üç günlük dünya malı için.

Fıtnat Hanım iskemlesinde kıpırdandı.

Kocası konuşurken, sanki hiç susmamış, karşılıklı konuşma yapmamışlar gibiydi baştan beri.

Rahmi Bey'in 'üç günlük dünya malı' demesini duyar duymaz ilk kez bir söyleşinin gereği olan ötekini dinleme kuralına uyup kocasının sözlerini bitirmesini beklemişti.

— Yapamadın Rahmi Bey, çünkü beceremedin... dedi, sesi coşkuluydu. Üç günlük dünya dediğin öylesine üç günde bitmiyor. Eski tanışların hali değişti görmüyor musun? Bir evin dıştan görünüşü diyerekten hafife aldığın şeyin ne kadar önemli olduğunu anlamıyormuş gibi davranma. Getirdikleri ev kutlama armağanlarını düğünümüzde bile almamıştık biz. Küvet, banyo önü, lavabo takımını görmedin mi? Basmaya kıyılmaz. Kim bilir kaç liradır. Niye?.. Oturduğumuz binanın, katın değeri ortada. Sen bunu sağlayamadın. Kabullen bari. Sedat çektiklerini unutmadı. Benim çektiklerimi de elbet.

— Yok canım!.. O zaman oturmayaydın benimle. Daha iyisini bulaydın. Gençtin güzeldin madem. Ankara'nın Demokrat Parti furyasında umulmadık sandalyeleri kapanlardan birini bulaydın. Gençtin, inceydin doğru, hatta şarkı bile söylerdin arada.

Sesi yorgundu, isteksizdi Rahmi Bey'in.

Şimdi ne küskünlük, ne öfke vardı bu seste. Alışkanlığı da aşan bir tükenişin yıkıklığı, kolay vazgeçişiyle doluydu.

Dolunay gümüş rengine dönüşüp yükselmişti.

Her yan sıcağın ezdiği buzullu aydınlıkla dolmuştu.

Ay bir bozkır ıssızlığıyla ışıyordu uzakta.

— Söylemesi kolay, ayrılaydın diye. Çoluk çocuğa karışmış bir kadın için ne de kolay, gençliğini heder etmiş bir kadın için... Bunu söyleyiverip atıyorsun sorumluluğunu. Senin öteden beri edindiğin bir yaşama kolaylığıdır bu Rahmi Bey...

Fıtnat Hanım'ın sesi ilk kez yenik bir anlama bürünmüştü.

Özür dilerce konuşuyordu.

Bu özür dileyiş geçmiş yıllarına dönüp baktığında acınarak, içi titreyerek andığı genç Fıtnat'a mı, yoksa, şimdi birlikte oturdukları kocasının varlığından duyduğu eski çekinme itisine mi bağlıydı, kendi de bilmiyordu.

— Bahanedir hepsi, Fıtnat Hanım, bahanedir. Sen de benden iyisini bulamazdın.

— Senin için kötüdür demeye gelmez söylediklerim... dedi Fıtnat Hanım.

Durdu.

Uzlaşmaya eğilimli bir yumuşaklıkla bağladı konuşmasını.

— Ezildik. Her konuk günü ağırlayan ben oldum müdür, şef karılarını. Üstten atmalarını sessizce dinledim. Suna'ya istediğimce bir çeyiz yapamadım. Kızımın düğününe Müfettiş Razi Bey'in hanımını çağırmak için evine kadar gittim. Üstelik davetiye bastırıp yollamıştık da. Ayıp olur çevreye kaygısı nasıl yerleşmiş içime, anla... Oysa biliyorsun, Razi yaşıtındır. Senden fazlası ne ki! Yok yok Rahmi Bey beceremedin açıkçası. Biz Ankara'dayken sonradan gelen Rüveyde ile kocası Nadir bile öylesine hızla durumlarını düzelttiler ki! Nadir senden gençtir... Korktun, çevreni çekip çeviremedin. Yılıverdin. Elindekini bile sana

fazladan verilmiş saydın. Senden iyisini bulur muydum, bunu kestiremedim belki de. Bunca yıl aynı yastığa baş koyduk. Sarhoşsun, ileri geri konuşma. Herkesin özlemleri olan özlemlerimi erişilmez gören hep sen oldun. Oysa istediklerim neydi ki... İşte orada. Zahmetten korkan adamdın. Bunu sen de biliyorsun. Gelip elinden tutarak yükseltseydiler, hemen he derdin. Öylesini kim bulmuş. Herkes kendini kurtarır. Sana kalaydık biz...

— Niçin yakınıyorsun? Apartman katım dedin oldu. Pazarları, gezme isteğinde, şöyle Pendik'ti, Beykoz'du çıkıyoruz. Bu pazar sen istemedin, kalalım, dedin.

— İstanbul'a köylüler doldu Rahmi Bey. Dilini düzeltemeyen, adımını atamayan, insanın ardında bitiveriyor. Öyle gezme yerinde dursun. Belediye otobüslerinin sıcak bastırdıkça sasıyan tozlarını mı çekeceğim! Bir ayak kokusu ki deme gitsin. İçi kabarıyor insanın. Hele geçende Beykoz'a gittiğimizde burnumdan geldi. Ben titiz kadınım Rahmi Bey. Elin dağdan inmeleriyle ameleleriyle itiş kakış gezme mi olurmuş? Ben İstanbul kızıyım. Gerçi zengin değildik aile olaraktan, evet. Yine de görgülüydük. İstenen suyu dantel örtülmüş bir tabağa kristal bardakla koyup götürürdük. Çay koyarken şeker payını hesaplardık. Çaylar hiçbir zaman tabağa taşmazdı. Konuklara sunulan şeylere böylesine özen gösterilen bir evin kızıydım. Bunlar ekmeği dişleriyle koparıp bölüyorlar. Sevmiyorum bu pazar gezmelerini. Gözüm en ufak pisliği bağışlamaz bilmez misin?

— Emekli olayım seni hafta araları gezdiririm Fıtnat... dedi Rahmi Bey.

Alaylı bir anlamla doluydu sesi.

Durmadan çözülüp aynı düğümle bağlanan konuşmalarını yeniden anımsamışça boş veren, vazgeçen bir acelecilikle sürdürdü sözlerini.

— Az kaldı, birgün Yuşa Tepesi'ne çıkarız. Birgün Florya, birgün Bentler. Az kaldı. Öteki emekliler gibi, günboyu uyuklayan, gazeteleri lime lime edip didiklemekle vakit harcayan biri olmayacağım. Gezdireceğim seni Fıtnat. Şükriye Hanım gibi.

— Şükriye Hanım'ı kocası taksiyle götürüp getiriyor. Belediye otobüslerine tıkıştırmıyor.

— Uzattın ha... Ankara'da da böyleydin. İlkten oranın taşra-

lığına dayanamam deyip diretmiştin. Oysa geldiğin nereydi ki, Bağlarbaşı daha taşra değil midir? İstanbul'un içinde, tekke kokan, mezarlık kokan Bağlarbaşı.

— Hiç de değil... Niçinmiş? Ora konaklarının değerini tutacak bir bina göster bakalım bana buralarda. Çimento yığını bunlar ayol. Yatak odasının tavanı biraz daha alçak olsa başına çarpar senin. Öbür tavanlar da öyle ya... Ama yatınca, orası daha bir basıyor insanı.

— Katım katım diye, günde on sözünün birinde ağzından düşmüyor, şimdi de çimento yığını ettin çıktın. Yaşa sen Fıtnat Hanım. Bir evin dıştan görünüşüne bakar herkes dediğinde hiç düşünmez misin? Senin kızlığındaki evini görenler bir Elham üç Kulhüvallahü okumadan giremezlerdi kapısından. Neydi o kasasının içinde küçülmüş kapılar. Neydi o açarken çatmalarından bölünecekmiş korkusu veren pencere pervazları. Taşlığınızdan çıkan asma...

— Sen benim kızlık günlerimi geçirdiğim her şeyi karalarsın ister istemez. Zaten biz evlendiğimizden beri sevdiğim, özlediğim hiçbir şeyi benimsememişsindir. O asmayı bilerek, severek korurduk taşlıkta. Gerçi sence evin temeli gevşemiş, bel vermişti de ot ağaç bitmeye başlamıştı her yanda. Sus sus, Rahmi Bey, biz birlikte neyi sevdik ki? Bir şeyi beğenmeye göreyim, hemen karşı korsun, değil mi?

— Yok canım, bense tam tersini söyleyecektim. Sen aynı şeyi yaptın. Hep başkalarının kocası, evi, eşyası, giyimi, sözü, sohbeti iyi oldu, önemli oldu aramızda. En kaba adamları kibar buldun! Değil Nedim ve Fuzuli okumak, bir şarkıyı rakısını yudumlarken sindirmekten aciz, ruhsuz adamları beğendin. Üstelik eşeği sarhoş etsen ince anırır. Bundan yoksun adamları. Doğrudur, bu evde sen, çocukların benimle aynı şeyi sevmediniz. Sonraları daha da kötüsü oldu. Kimse aynı şeyi sevmedi.

— Hangi evde?.. Bu evde mi?.. Burda oturmadılar ki... Bu kat alınalı ne kadar oldu ki?..

— Canım efendim, anlamazlıktan gelme. Söz gelimidir... Evlenip de karı-koca olduğumuzdan beri her ev değişmeden ötekine benzedi. Ne çabalasak bu böyle oldu. İlk yerleşme günlerinde tahtaların güzel ıslaklığı kurumamışken bir şeyler ola-

cak sanırdık. Sen daha telaşlı ve canlı dönenirdin ortada. Yeni çarşafların içine temiz yatmalıyız derdin. Hamam yakıp yıkanmalıyız derdin. Gövden pembeleşirdi koşturmaktan. 'Yerleşemedik daha Rahmi Bey. Şöyle bir menemen yapıverdim. Yanına da ayran. Canım yaz, her şeyi kolay oluyor' derdin. O gün geçmiş en ufak şeyleri anlatırdın. Sebzeciden domates seçişini, eski sehpaları bademyağıyla silip yeni yenileyiverdiğini, daha daha neler... Terliklerimi çevirirdin kapının girişine. Sonra bir de bakardık ki her şey eskisi gibi olmuş. Yani Fıtnat Hanım, şu ev bu ev o ev derken sonunda desene hepsi aynı ev oluvermiş...

Sustular.

Caddenin kalabalığı seyrelmişti.

Radyoda şarkılar bitmiş, bir keman solosu başlamıştı.

Kemanın ince çıkışları, ay aydınlığına benzersiz bir uyumla katılıyordu.

İki kedi kavga etmeye başladı.

Yandaki balkon kapısı açıldı.

Genç, tıkız bir kadın asılı çamaşırları topladı.

Üstünde uzun bir gecelik vardı.

Kapıyı kapadı yeniden.

Kimsesizlik artıverdi kadın çekilince.

Rahmi Bey uzun süre alamadı gözlerini balkondan.

Saksıların birinde bir çiçek irileşti. Kadifelenen yaprakları gerildi, açıldı.

Keman sesleri çoğaldı.

Ay iyice aklandı seslerle.

Fıtnat Hanım kocası başını çevirirken hemen çiçeğe döndürdü bakışlarını.

— Ne antika çiçek bu böyle, sanki canlı gibi... dedi Rahmi Bey.

— Canlı ya... dedi Fıtnat Hanım. Ne sandın, ölü olsa büyür yeşerir mi? Ben ona yirmi yıldır çocuğum gibi baktım büyüttüm. Kışa doğru söner. Bilirim çekilip hazırlanmaktadır. Yazlar, hele ayın on dörtleri en coştuğu zamandır. Dirilip taşar geceleri. Ben ölürsem o öksüz kalacak. Alıngan çiçektir, aşırı bakım ister.

Rahmi Bey karısının açılan görüntüsüne alıcı gözle baktı.

Deminki kavga dolu sözlerin taşıdığı yıkıcı sertlik dokunmamıştı Rahmi Bey'e.

Şimdi, çiçeği savunan karısının kafa tutan davranışına şaşarak takılıp kalmıştı.

Kafasında sarhoşluğun dalgalanan, çözülen dönüşlerinin, kayışmalarının rahatlatıcı duvarını aşıp ezer diye ürktü karısından.

Ölümden konuşulmasını sevmezdi Rahmi Bey.

Fıtnat Hanım'sa bir takıldı mı ölüm sözüne, bu durumun ayrıntılarıyla anılmasından kendini alamazdı.

Kocasıyla bu konuda karşılıklı hiçbir açıklamaya girmemiş olsalar da bu konunun Rahmi Bey'i tedirgin ettiğini sezer, üstelemeye başlardı.

Daha olmazsa, gazetedeki bilinmez kişilerin ölüm ilanlarına dek götürürdü sözü.

Bazı günler üst üste aynı adın ölümünü yakınarak belirten sayfalarda büyük yerler kaplayan gösterişli, ölüm ilanlarından tutkuyla söz açardı.

— Sen doğurgan kadınsın Fıtnat... dedi Rahmi Bey. Sesi istediğince güçlü çıkmamıştı. Niçin çiçekleri kendine çocuk sayacakmışsın! O, Taha'nın karısına vergiydi, bilmiyor musun? İlk yıllar çocuk düşürdüm diye gezdiydi. Sizleri az telaşa vermemişti. Sonra sıra Ankara kedilerini eve doldurmaya geldi. Onunla da yetinmediydi. Evlerine çiçeklerden girilmez oldu. İskambil oynamaya gittiğimizde, boy boy saksıların arasında dönenecek yer bulamazdık. Daha sonraları da, Taha, "Vücudun bozulmasın, sensin benim çocuğum" diyor diye, bir konuk gününde size söylememiş miydi? Hattâ sizler utanmışsınız da ne yapacağınızı bilememişsiniz.

— Belki de doğruydu kadının söylediği. Şimdi düşünüyorum da Rahmi Bey... Fıtnat Hanım'ın sesi, deminki bulduğu kesinliği yitirmişti. Taha onu severdi. Hem nasıl, hatırlasana... Orduevindeki düğüne giderken, kimselerde yoktu da, ne edip edip İstanbul'dan karısına bir şal getirtmişti. O günler şimdinin Ankara'sı değil, epi topu bir trendi gidip gelen. Mavi üstüne altın sarısı simli şalıyla az kurumlanmamıştı. Sıskanın biriydi.

— Yeni gelindi Ankara'ya geldiğinde. Senli benli olmamışlardı kocasıyla. Kim bilir nasıl üstelemiştir de getirtmiştir adama şalı.

— Yok yok seviyorlardı birbirlerini. Şimdi daha iyi anlıyorum. Demin söyledin ya, kimse birlikte hiçbir şeyi sevmedi bu evde. Sedat bile, evlendi uzaklaştı. Ankara'dayken nerde olsam oğlum oturduğum yerin yanına sıkışır, kıpırdamadan beni izlerdi. Gerdanıma yüzünü gömer, "Mis annem benim, mis annem" derdi. Şimdi hiçbir sözünü ciddi söylemiyormuş gibi, benimle konuşurken. Çabucak iyi iyi diyiveriyor. Yine de bu katı almakla ne becerikli, ezilmez olduğunu gösterdi. Evlenmeyeydi iyiydi ya...

— Koca adam evlenmeyip de ne yapacaktı?..

Fıtnat Hanım dalıp gitmişti.

Rahmi Bey'in demin açılan ölüm konusunun bitmeyeceğini sanarak duyduğu ürküntü silinmişti.

Cebinden çıkardığı mendiliyle başından doğru nemlenip tomurlanan terlerini bastırdı.

Kalan son yudumu içti kadehten.

Çatalla peynir arandı.

Taneler küçülmüştü.

Çatalın ucuna takıldıkça bölünüyor, almak daha güçleşiyordu.

Parmaklarıyla parçaları birleştirdi.

Ağzına attı.

Parmak uçlarındaki tuzu emdi.

Ellerini pijama ceketinin yanlarına sildi.

Yan gözle karısına baktı.

— Hava kan gibi ılık, insanın gövdesine yapışıyor... dedi.

— Ben sıcağı severim... dedi Fıtnat Hanım. Ankara'daki soğukların başa çıkılmazlığından iyidir. Hem demin konuştuk ya, aynı şeyleri sevmeyiz biz senle. Hattâ Suna, Sedat, sen, ben, aynı şeyleri sevmezmişiz dediğine bakılırsa. Ankara'nın soğuğundan geçip de sıcak sevilmez mi?

Ankara'nın soğuğu kesiciydi, kıyıcıydı.

O zamanlar şimdiki Ankara değil.

Kübik dedikleri apartmanlardan yapılıyor.

Köşeleri yuvarlak balkonlu.

Camları dik dik.

Her mutfak kapısının açıldığı arka balkonları olan.

Biraz karanlıkça merdivenli.

Merdiven basamakları mozaik, tutamakları ahşap.

Giriş kapılarındaki cam bölümlerin üstü yuvarlak, aşağı dönen bitişleri köşeli.

Balkon korkulukları dört köşe, üç köşe, baklava kesimli.

Küçük bir bahçeyle caddeye bağlanan apartmanlar. Bahçe demeye bin tanık ister. Tıkız, kuru, sarı topraklı.

Katlardaki iç kapıların dışarıya bakma payı kocamandı.

Zil çalınca açardım dört köşe pencereyi. Dayardım yüzümü alacak genişlikteki bakma payı içine, geleni görürdüm. Çoğunluk çevre köylerinden inen, yumurta ya da yağ getiren köylülerdi bunlar. Apartmanın girişinde çıkarırlardı ayaklarındaki partal kirli şeyleri. Üstlerinde ıslak bir yapağı kokusu vardı. Tümünün bezgin, korkmuş gözleri olurdu. Köylüler kapıdayken esinti dururdu kış bile olsa. Boğuntuluydu görünüşleri, gene de gülermiş gibiydiler konuşurken. Oysa dişleri hiç görünmezdi. Bir bez yığınıydı giydikleri. Çorapla dolak arası bir şey sarardı bacaklarını. Kunduralarını girişte çıkardıklarından ekşi, sızım sızım ayak kokuları alışveriş süresince merdiven sahanlığına yapışırdı. Yaşlarını hiç çıkaramazdım. Ürkerdim onlardan. Nerde yaşardı bunlar? Sayıları çok muydu? Az olduklarına inanırdım. Böyle insana benzemez yaratıkların yaşama, çoğalma gücü ne olabilirdi ki... Yoksul, konuşmasını bile beceremeyen. Bakışırdık. Sessiz beklerlerdi. İlk konuşan hep bendim. Bir memur hanımı olmanın o yıllarda, hele Ankara'da çok ayrı bir değeri vardı. Herkes Ankara'daydı. İkinci Dünya Savaşı'nın uzakta da olsa bizi kavrayan, anlayamadığımız korkusu geçip gitmişti. Yeni evli sayılırdık Rahmi'yle. İstanbul'da geceleri elektrik ışığını engellesin diye mavi kaplama kâğıtlarıyla camların örtüldüğü yıllar hemen ardımızdaydı. Her uçak sesinin yüreği hoplattığı, ellerin ayakların korkudan boşalıverdiği yıllar, yakın da olsa bitmişti. Çocuklarım art arda doğmuştu.

Ben eskiden böyle değildim.

Şimdi şu balkonda otururken duyduğum yorgunluğa benzer bir yorgunluğun duyulabileceğimi kim söylese beni inandıramazdı.

Ellerimin, ayak parmaklarımın böylesine genişleyip köşeleneceğine beni kim inandırabilirdi ki!

Yıllar var ki şaşarım bu değişmelere.

Yadırgıyorum.

Eskiden otuz altı numara iskarpin giyerdim.

Şimdi otuz sekize çıktı ayak numaram.

Boydan değil, hayır, enlemesine, yayılmasına bir büyüme bu.

Geceleri uyurken çaresizlik rüyaları görüyor, soluğumun kesildiğini sanıyorum.

Kötü günlerle dolacak sanki geleceğim.

Evet, kira derdinden kurtulduk.

Gene de öylesine alışmışım ki, her ayın sonuna doğru çoğalan tedirginliğime.

Mal sahibi oldum ya, şimdi de giderek eskiyecek olan katın onarım harcamalarını düşünmeden edemiyorum.

Gerçi oğlumun durumu çok iyi. Artık rahatça, zengin bile diyebilirim.

“Bir yere para biriktir Sedatım” diyorum.

“Para işletilir anne diyor, birikmesi, çoğalması o yolla olur.”

Oğlum zengin, evet.

Ben eskiden böyle değildim.

Ana evimden ayrılıp kocaya giderken, yeni kurulan yaşamamda her isteğimin olacağına inanan bir genç kızdım.

Umutlu gitmiştim Ankara’ya.

Ankara o yıllar bambaşkaydı.

Sedatım yedek subaylığını yaparken gördüm, birkaç yıl önce. Nasıl değişmiş, nasıl yeşillenmiş. Soğuğu bile keskinliğini yitirmiş.

Eskiden nereleri örtseniz, nereleri tıkasanız, soğuk ifilderdi her yanda.

Şimdi kime söylesem şaşar inanmaz.

Ulus'tan Çankaya'ya uzanan caddenin, bir uçtan öbür ucuna bakınca, ta sonu görünürdü.

Yol kıyılarına kondurulmuş büyük yapıların artları ıssız durup dururdu.

Daha eski halini bilenlerse benim ordaki yıllarımda bayağı uygar, bakımlı, rahat bir şehirde yaşamış olduğumu söylüyorlar.

Sabahları kocalarımızı uğurlarken kalın perdelerle örtülü camların ardından bakardık.

Koyu giyimleri içinde erkekler yan yana uzaklaşırlardı.

Boylarından ayırt ederdik onları.

Çoğunun boyu da ortaydı.

O yılların apartmanlarında gerçek bir komşuluk vardı.

Aşağı yukarı hepimiz subay ve memur hanımlarıydık.

Kaynanalarımız ya da annelerimiz vardı yanımızda.

Onlar pazenler giyinip üstlerinde elörgüsü yün yelekleriyle ısınmaya çalışırlardı.

Yelek ceplerinden alpaka tabakalarını çıkarıp tütünlerini tutamlar, ustalıkla sardıkları sigaralarını içerlerdi.

Çocukların ateşi yükselince kurşun döktürmek gereği inancını arasız yinelerlerdi.

Bayramlarda damatlarına ya da gelinlerine uzak, bağışlamasız bir el öptürmesiyle dualar okurlardı.

Kok kömürü yakılan büyük sobaların çevresindeki muşambaları silerler, en ufak bir kırıntının bulunmasına göz yummazlardı.

Çökük yanakları geveledikleri şeylerle titrer, kıpırdardı hep.

Herkes birbirini tanırdı.

Belki de bu yüzden Rahmi'nin uyuşukluk sayılabilecek davranışlarından tedirgin olmuşumdur.

Ankara öylesine soğuktu ki anlatılamaz.

Üstelik kat kiraları çok yüksekti.

O zamanın parasıyla elli altmış lira kira ödeniyordu.

Evet, daha ucuzu da vardı katların. Bunlar girişte olanlardı. Ev bulmak da şanstı.

Çünkü yeni devletin memurları dolup taşıyordu her yanda.

Ev derken yani apartman demek istiyorum.

Eski Ankara evleri memur aileleri için kullanışlı sayılmazdı.

Bildiğimiz köy barınaklarının biraz hallicesi.

Dıştan ahşap çatmaları görünen, iki katlı, altları masif evler.

Evimize ilkten camlı büfe almıştık.

Aynalıydı.

Likör takımlarını parlatıp koyduğumda ışıldamıştı oda.

Kübik apartmanların loştu odaları.

Duvarları kalın yapılmıştı.

Şimdiki apartmanlara bakıyorum da bisküvi duvar, raf tavan.

Ankara'dakilerin böylesine inik değildi tavanları.

Günün her saatinde hep loş oluşlarının nedeni duvarların kalınlığıydı. Güneş kırılıp da içeri kayamıyordu.

Mutfağımı ilk düzenlediğim günlerdeydi.

Akşama yetişecek yemeğin kıyması gevşesin diye tel dolaptan çıkarmıştım.

Ocağın oraya itelemiştim tabağı. Birden elime takılıp düşmüştü tabak.

Kıymalar yerlerdeydi.

O gece yandakilerin topalak Leman Hanım evlatlığıyla haber göndermişti. "Gece oturmaya gelebilir miyiz?" diye.

Kıymalar taşlara saçılmıştı.

Üzüntümden ne yapacağımı bilememiştim.

Çünkü her memur evi gibi iki çeşit yemekli evimizin ucuza çıkan tencere hesaplarının birden alt üst oluşuydu kıymanın dökülmesi. Yarım kilo etin üç dört türlü yemekte kullanılması gerekiyordu, yarım kilo olduğu gibi mutfağın taşlarındaydı. Eğilip üstte kalanları avuçlamıştım. Ne de olsa yere değmemişti üsttekiler. Taşlardaki son artıkları faraşa topladığımda ağlıyordum. Hem gelen konukların hiçbir şeyini eksik etmemek, hem evi temiz, bakımlı göstermek, hem orta halısı almak, bunların derdi yalnız beni ilgilendiriyordu.

Rahmi'ye yakındığımda, "Ne yapalım, gelenlerin bizden ne farkı var, canım... diyordu. Hele hele, bakma sen çalımlarına, konuşmalarına. Evlerinin düzenine. Türkiye'nin her gidişi için laf yarıştırmalarına. Hepimiz üç aşağıya, beş yukarıya yarı aç yarı

tokuz. Gene de gün görmüş gibi davranıp okumuşluğumuzun tepeden bakışıyla yaşamaya alışmışız" deyiverip rahatına bakıyordu.

Ağlıyordum.

Belki o gün anlamıştım, hiçbir zaman eve bir evlatlık alamayacağımı.

Hiçbir zaman konuk günlerinde likör ikram ederken İstanbul'dan yarım kilocuk da olsa madlen çikolata getirtip gelenlere sunamayacağımı.

Üstü alacalı yaldızlarla sarılı, uzun süre durmaktan abraşlaşmış çikolataları tutacaktım gene.

Taşra bakkallarının görgüsüz yadırgı düzeni içindeki cam kavanozlarda duranlardan alacaktım gidip. Öylesinin bile alınışı ne tartışmalarla olurdu.

"Bir zamanlar çayları üzümle içtiğini unuttun sanırım hanım" derdi Rahmi Bey.

Bir zamanlar öyle diye hep öyle olması mı gerekirdi!

Faraştaki kıymaları atmak için balkon kapısını açmıştım.

Kaparken elimi çekemiyordum.

Elim ayrılmıyordu tutamaktan.

Şaşkınlık içinde kalmıştım.

Yandaki muhasebecilerin kaynanası görmüştü durumu. Kapıyı açıp, "Yavrum demişti, soğuktan eliniz kapı koluna yapıştı. Sakın birden çekmeyin, sonra derileriniz kalkar."

Dönüp gelinine seslenmiş, ılık su getirip dökmüşlerdi elime, ancak öyle çözülmüştü parmaklarım.

Gece konuklar geldiğinde anlatmıştım olanı.

Topalak Leman Hanım, "Evet, evet bu sizin ilk kışınız, iyi ki teyze görmüş" demişti.

Öylesine amansız kıyıcı bir soğuğu vardı Ankara'nın.

Dışarlara bakıldığında, kapanık bulutların bitiştiği katı boz tepeler görülürdü yalnız.

Yatak odasına geçtiğimizde, uyurken ayaklarımı Rahmi'ye yanaştırırdım.

"Kız senin kanın hiç aşağılara inmez mi!" derdi.

Kâğıt oyunları her gece değişik katlarda oynanırdı.

Çoğunlukla Besim Beylere giderdik.

Kalem şefi Besim Bey, ağır davranışlı, biraz şişmanca, kırk yaşlarındaydı. Gülüşünde akrabaca bir yakınlık olurdu her zaman. Karısının şimdi adını bilemeyeceğim, aklıma gelmiyor. Peltekti konuşması. Müdür yardımcısının eşi Tavus Hanım'sa sönük bir kadındı. Saçları katran karasıydı. Müdür yardımcısı Kenan Bey, karısının yanından hiç ayrılmazdı. Kalemin en şakacı memurlarından Taha Bey'le papatyayla saçlarını sarartıp lüleler yapan, sık sık Türkiye Güzeli Feriha Tevfik Hanım'a benzetildiğinden söz açan karısı Nevvare Hanım daima katılırdı bu iskambil oynanan gecelere.

Beylerle hanımlar koltuklara dağılırdı.

İlkten sunulan sigaralar tüttürülürdü.

Kadınların arasında yalnız Nevvare Hanım sigara içerdi.

Yeni atamalardan söz edilirdi.

Atanmaların çoğunluk İstanbul'da bulunan bir bakanın gezi ertesinde yapıldığına değinilip bunun uzantısı bilgiççe aranırdı.

Başkent, Cumhuriyetimizin kalbi Ankara'nın İstanbul'la olan bağıntısındaki yeni önemli adlar anılırdı. Türkiyemizde, cahilin çokluğundan ötürü, yöneticilerin ne denli önemli görevlerle yükümlü bulunduğu belirtilirdi. Halkın, özellikle köylünün içler acısı durumunun bizlere, biz okur-yazarlara hazırladığı zorluklardan yakınılırdı. Taha Bey, en ağırından en eğlencelisine kadar her şeyi aynı şakacı el-kol sallayışıyla anlatırdı.

O gün dairede geçen bir olayın, onun yinelemesiyle gecemize renk katışına tanık olurduk.

"İmzanı at altına amca" diyorum.

"Bilmem yeni Türkçe" diyor.

"Eh öyleyse daha zor olan eski Türkçenle at bakalım görelim."

Tanrı sizi inandırsın herif yüzüme Türkçe konuşmuyormuşum gibi bakıyor:

"Ne zoru ne kolayı ikisini de bilmem" diyor.

Gelin de çıkın işin içinden efendim. Harf devrimi yapılalı bunca yıl geçmiş. Okuma seferberliğinde eğitmenler, öğretmenler yurdun dört yanına dağılmış. Adam Ankara'nın dibinde. Gelin de bu milletle sorunlarınızı çözün. Eski harfler zordur de-

sen, adam bilmiyor ki, Latin alfabesini sökmenin kolaylığını çıkarsın. Üstelik bucak müdürü bir arkadaşın dediğine bakılırsa tefeci köy imamları yoluyla, köylülerimiz eski harfe daha tanıdık çıkıyorlarmış. Boş laflar bunlar. Denenince anlaşılıyor. Evrakını imza için öbür arkadaşa yolluyorum. Su dökmeye koridora çıktığımda bir de bakıyorum ki, adam elinde kâğıtlar sünepe sünepe duruyor duvarın dibinde.

"Ne bekliyorsun burda amca" diyorum. "Handiyse akşam olacak. Ta Kızılcahamam'dan gelmişsin efendi. Eee, işin bitsin istemiyor musun?"

"Bu benim kaçıncı gelişim beyim. Hiçbir gün bitmemişti ki şimdi bite" diyor.

"Niçin çıkmazsın yukarı?"

"Senin dediğini anlamadım. Yolladığın kişiye sorduğumda, ben o işe karışmam, Taha Bey'e danış deyiverdi. Çekindim yine karşına dikilmekten."

Gel de şimdi gülme. Yahu şaşırıyorum bunlar bu pısırıklıkla nasıl olup da Anadolu savaşında düşmanın anasını bellemişler. Şu iş biteli şunun şurasında kaç yıl oldu ki... Otuz yılı bulmadı birader. Hepsi böylesine yılgın, iki sözü çatıp adam içine çıkamıyorlar. Söyleneni anlamıyorlar. Yahu ihtiyat subaylığından bilirim. Bunların bir koşusu var birader, komedinin böylesine hiçbir tiyatroda, filmde rastlayamazsınız. Sanki bacakları tek parça, kıvırıp bükme yok. İnsan seyrederken, işte şimdi gövdelerinin gıcırtıları duyulacak diyor. Öylesine katı, kaskatı. Namazda nasıl çömeliyorlar akıl ermez."

Bu ve buna benzer şeyler konuşulur, gülünür, neşelenilirdi.

Kahveler geldiğinde biz kadınlar fal kapardık.

Koltukların kol dayama yerlerine doğru kayarak kısık, zor duyulur söyleşmelere başlardık.

"Bir düşmanın olduğu, ama bir şeyler yapamayacağı. Göz aydınlığı göründüğü. Mektup mu yoksa haber mi desem. Bakın bakın işte, üç gün ya da üç hafta sonra alacaksınız."

Dalıp giderdim.

Ne mektubu?

Aşağı yukarı hiçbir yaşayan yakınım kalmamıştı.

Teyze kızları, enişteler, pek pek bir büyük teyze. Hiç aran-

mayan, sorulmayan, eğer yakın semtlerde oturuluyorsa salt bayramlarda anılan akrabalardı onlar. Konuk gidildiğinde arasız gülümsemelerle karşılıklı oturulan. Kalkma anının konukla ev sahibi arasında aynı istekle beklendiği ziyaretler. Parmaklıklı bir pencere, saksılarda mum çiçekleri. Perde uçuştukça görünüveren ufak solmuş bir deniz parçası. Ardından konuk uğurlanınca duyulan kalan vaktin çokluğu düşüncesi. Mektup yazmak niye gereksin! Yine de istekli dinlerdim falı.

Birbirinin eşi yaşlı kadınlar, çok daha kötü günlerin geleceği inancı içinde dualarına sarılmış yaşıyorlardı kuşkusuz bıraktığım yerde.

Haklıydılar da belki.

Fincanlar toplanırdı.

Falda çıkanlar, gizli serüvenler düşleyen bizleri sıkıca tutardı bir an.

Sonra toparlanılırdı.

Müdürün karısının aldığı mutondore kürkün pahasını iyice bilmek kaygısıyla her öneri geçerli olurdu aramızda.

En kesin haberin gene de Nevvare Hanım'da olacağı kestirilince ilgiler o yöne çevrilirdi.

Nevvare Hanım lülelerini sarsarak bize yaklaştırırdı sarışın başını.

Çünkü o genellikle erkeklerin sohbetinden kopmayı sevmezdi.

Akşamüstüne doğru Özen Pastanesi'nde olduğunu, müdürün karısının kürkünün aslında sandığımız kadar pahalı olmadığını kanıtlayan şeyleri orada da iyice öğrendiğini anlatırdı. Güneşin altında kürk kızıla dönüşüyordu. Bu da çok güneş yemiş olduğunu gösterirdi. Anlaşılıyordu ki hem alt yanı bir koyun postu hem de elden düşmeydi. Tanrı korusun, elden düşme kürk yerine yeni dikilmiş bir mantonun değerini yadsımak görgüsüzlük değil de neydi!

Sanırım Özen Pastanesi'ne gidebilecek durumda olan yalnız Nevvare'ydi aramızda.

Bizlerin en büyük gezmesi, Ulus-Anafartalar arasındaki memurlar kooperatifinden alışveriş etmekti.

Çoğumuz birlik olup günaşırı giderdik.

Devlet, memurlarına o güç dönemde bu kooperatiflerle her şeyi sağlıyordu diyebilirim.

Ellerimiz kollarımız dolu dışarı çıktığımızda, salt sokaklarda duyulan uçarılığa kaptırırdım kendimi.

O yıllarda Ankara'da öylesine bir yoksulluk vardı ki... Bakımsız, hiç yakınmayan aç yüzlerde açlığın dalgınlığa döndüğünü seçerdik.

Ulus Alanı ne yana gittiği, niçin durduğu, sonra gittiği yönden tersyüz edip ilk çıkış noktasına neden geldiği anlaşılmaz bir kalabalıkla doluydu.

Ankara'nın yerlileri iğretiymiş gibiydiler.

Ankara'da bize uzun uzun bakarlardı onlar. Gözleri yabanıl, çekingendi.

Kıtlık yıllarıydı.

İkinci Dünya Savaşı'nın etkileri az kavurmadıydı bizleri de.

Birgün öyle korkmuştuk ki, arifeydi, bayram alışverişine çıkmıştık. Yerlilerin kalabalığı eskisinden baskındı. Hangi parayla ne alacakları bilinmez bir kalabalık. Çevre köylerden inenler ellerinde satmayı istedikleri şeylerin kirli çıkınlarıyla dolanıyorlardı.

Neden bilmem onlar Çankaya'da, Kızılay'da görülmezlerdi hiç.

Bazıları duvar diplerine çömmüş, kimisi de ayakta önlerine bakıp duruyorlardı.

Çevremizde o anlatılmaz uğultu vardı.

Bir köşe başını döndüğümüzde kasketli iki adamla çarpışmıştık.

Adamların bize değil doğrudan ellerimizdekilere bir bakışları vardı.

Bugün bile unutamam o yüzleri.

Ayaklarımın bağı çözülmüştü.

Adım atamıyordum.

Oysa gencecik kadınlardık, gülüşüp duruyorduk adamlara çarptığımızda.

Başımız açıktı.

Hiç bakmamışlardı yüzlerimize.

Kıpırdayamıyorduk.

İlkten önemsemediğimiz bu adamlara başımızı kaldırıp da yeniden bakma cesaretimiz nedense kalmamıştı.

Yamalarla eklenip püklenip dağılmasına engel olunmuş ceketlerini görüyorduk yalnız.

Sonra neden bilmem, yürüyüp gitmişlerdi. Birinin ceketindeki düğmeler bildiğimiz nefer düğmesiydi.

Ay başıydı, çantalarımızda para vardı.

Nasıl başa çıkılmıştı o yoksulluk kıranıyla bilmem.

Bit hastalığı yıkımı da üstüne üstlük ardından yetişmişti.

O adamların yüzünü ben hiç unutamam.

Karanlık gecelerde köşe başlarından çıkacak sanılan hırsız uğursuz yüzleriydi onlarınki yorgun, sıska, kor gözlü...

Çaylar demlendiğinde masanın çevresinde yerlerimizi alırdık.

İlk ellerde oyunu yeni öğrenen hanımların kâğıtları şaşırmaları, cilveleri, erkekleri kışkırtırdı.

Günlük yaşamada silikleşen, erkeklik-kadınlık ayrımı canlanır, ışığın altında davranışlar karşılıklı dikkatlerden geçirilirdi. Oyunları küçük açardık. Gaye elbette eğlenmek.

Kazananın aşkta kaybedeceği Nevvare Hanım'ca yinelenirdi. "Sen kaybedeceksin gene" derdi kocası gülerek.

Böylesine bir anımsatmadan çekinip kaçınmazlardı hiç karı-koca.

Masa başındaki öteki erkekler Nevvare Hanım'a yenilenen bakışlarıyla bakarlardı.

Bu aşırı gitmelerin etkisi, oyunda belli olurdu.

Nevvare Hanım, unutkanlığından yakınıp elindeki kâğıtları değerlendiremediğini açıklardı.

O elin baştan alınmasına birlikte karar verilirdi.

Bizler onun erdemsizlik sayılabilecek bu davranışlarını suskun izler, aramızda anlamlı anlamlı gülerdik.

Çayın demi gelince, Besim Bey'in hanımının ardına takılırdı Nevvare.

"Ablacığım size yardım edeyim n'olur" derdi.

Oysa taş çatlasa üç dört yaş küçüktü o, Besim Bey'in hanımından.

Nevvare'nin kocasını parlak bir geleceğin beklediği söylenirdi.

Mebuslara özel hizmetleri olduğundan söz açılırdı onlar yokken.

Gelmeleri yaklaştığında durulur, konu başka bir yönlere kaydırılamayacak denli uzun konuşulduğundan,

"İyi çocuktur Taha" denilirdi. "Yardımdan çekinmez, eh işte beceriyor canım, bu da bir yetenek, herkesin elinden gelmez ya, karısı biraz aşırı kaçıyor."

Burda biz kadınlara saygıyla sevgiyle çevrilirdi gözler.

"Bahariyeliyim demesine kulak asmayın. Tanıyanlar, Kurbağalıdereli Nevvare diye bilindiğini söylüyor. Üç yıl bir askeri tıbbiyeliyle gezmiş. Şifa'nın dili olsa da anlatsa diyorlar. Sonra Taha'ya varmış. Yani sizin anlayacağınız kenarın dilberi. Yine de Taha iyidir. Herkeslere nasıl paralanır, bilmez misiniz..."

Böylece Taha Bey'le karısı Nevvare Hanım geldiğinde karşılamak daha kolaylaşırdı.

Öpüşülür, sağlık ve günlük işler için sorular sorulurdu. Taha Bey, bitmek üzere olan kokkömürlerimizi ne yolla sağlayabileceğimiz danışılınca, araştırır, buluverir, biz kadınları hayran bırakırdı.

"Oh Taha Bey, büyük hanımın romatizmaları var, ne iyi düşündünüz. Bu Ankara'nın soğuğu başımızda tek dert."

Başkentliliğin fedakârlık demeye geldiği aramızda yinelenirdi.

Çayları dağıtıp masaya doğru abanırdı Nevvare Hanım. Göğüslerinin öne taşmasına aldırmadan,

"Bu el oynamıyorum, ne olur elinizi gösteriverin" derdi.

Erkeklerden birinin uğuru olmayı ister, bu dileği de hemen yerine getirilirdi.

Çaylarımızı içerken, Rahmi'ye bakardım. Kökten değişmiş bir adam görürdüm karşımda. Tek tek arayıp seçtiği sözcüklere uygun bir kalınlık olurdu sesinde.

Evet, sesi güzeldi kocamın.

Hani şu tam erkek sesi denilenlerden.

Evlendiğimizden üç ay sonra, başkalarının yanında, beğenilme isteğiyle o sesi daha abartarak kullandığını anlamıştım.

Bizler Nevvare'yi kıskanmazdık.

Bilirdik ki o hiçbirimizin kocasını beğenmez ya, beğenilmeden de duramaz.

Nasıl ki sonraları öylesine zengin bir bankacıyla evlenivermişti rezil kadın.

Saat gecenin on buçuk on birinde dağılırdık.

Üç saati bulan beraberliklerimizde,

hepimiz istediğimiz hayatın eşi olmasa da benzerini yaşıyor sayardık kendimizi.

Sigaraların tutuluşu, yurdumuzun sorunlarının tartışılması, iskambil kâğıtlarının masaya atılışı, gülmeler, konuşmalar, bütün bunlar olabildiğince incelikli zekâ pırıltılarıyla dolu geçsin diye çok çaba gösterilirdi.

Gerçi kimsenin aldığı para gösterişli bir eve; güzel, gerçek, seçkin mobilyalara, zengin sofralara olanak sağlamıyordu. Gene de bunların en benzeri ya da yakını şeylerle uygulanıyordu yapılması özlenenler. Görünüşün korunması, kurtarılması gerekiyordu. Bunu birlikte biliyorduk. Bütün yurt kararlarının alındığı, uygulandığı başkentteydik. Unutmuyorduk hiç. Okumuş yazmıştık hepimiz. Önemli kişilerdik, çoğunluktan ayrıydık.

Kocam evliliğimizin ilk yıllarında, "Ne diyorsun sen Fıtnat, diyerek anlatırdı. Bugüne bugün yeni kadrolar bizden kurulacak. Evet, belki zenginlik söz konusu değil şimdilik ya, sonrası için de aynı şeyi söyleyemem."

Rahmi Bey'in dedikleri başkaları için geçerli oldu.

Durumumuzu kesinlikle anladığımda, tükenmez kaygılarım başladı.

O, hiç bıkmadan şu Nedim'le Fuzuli'yle uğraşıp "Ben kimselere benzemem efendim" deyip durdu.

Toplantı bitip katımıza dönünce aynı sönük, yokluk duygusu sarardı beni.

Uzak dağları tepeleri dolduran Ankara gecesine perdeyi aralayıp bakardım, gökte çelik aydınlığı veren yıldızlar parlardı.

O yıllarda hiç mi yağmur yağmazdı Ankara'da, nedendi... Bilemeyeceğim.

Yağmur öylesine ılıman ki, Ankara için düşünmek güç. Tepelerin koyulduğu yerlerde, kimsesizlik, bırakılmışlık dolanırdı.

Yatana dek hiç konuşmazdık.

Yıllarla bu bir huy oldu aramızda.

Sadece tartışmak ya da soru sormak için konuşur olduk.

Durmadan yükselecek biri değildi beni verdikleri adam. Yaşım ilerliyordu, Rahmi Bey'e hayır diyecek yaşım mıydı beni istediklerinde.

Ya peki sonraları...

Oğluma, Sedatıma durmadan anlattım büyütürken.

Beni içlendiren, üzen şeyleri, özlemlerimi.

Yedi yaşlarına doğru, söylediklerimi anlar gibiydi.

Dinlerken kocaman açardı gözlerini.

Çocuk oyunlarında hiç dayak yemezdi.

Dışarı saldığım zamanlar, içim kalkmadan işimi görürdüm. Herkesle uyuşup anlaşırdı.

Yalnız bir gün, küçük bir yardımcılıktan sonra dairede masa edinebilmiş alt kattaki Lütfi Bey'in oğlunu dövdüğünü söylediler.

Çok şaşmış, inanmamıştım.

Lütfi Bey'in oğlu öylesine sessiz bir çocuktu ki, kızlar bile onu itip kakmadan duramazlardı.

Oğlumu, Sedatımı nasıl kızdırmış olabileceğini anlayamamıştım.

Yedi yaşını sürerken oğluma anlatırdım isteklerimi, dileklerimi.

— Sedat oğlum, büyü, açıkgöz ol, oku, bari sen anneni rahat ettir.

— Sedat oğlum, baban rahatını bozup bizi varlıklı yaşatacak kişi değil.

— Sedat oğlum, babanın aç açık kalacak değiliz ya diyerek yetinmesiyle olur mu?

— Sedat oğlum, hep kuşku, hep korku, hep beklemek. Herkes namussuz, bir baban mı namuslu?

— Sedat oğlum, baban yalnız. "Devlet memuruyuz hanım" diyerekten yoksunluklarımızı isteklerimizi anlamaktan sıyrılıyor. "Emekliliğimiz gelince rahatımız beyde paşada olmaz. Esnaf değiliz ki piyasayı izleyelim. Köylü değiliz ki yağmuru. Sırtımızı en yıkılmaza dayamışız diyiveriyor."

— İlk kadın edildiğimden beri bunları dinlerim babandan. Bir memur karısı olmanın da gerekleri var. Büyü, daha iyi anlarsın. Giyimdi kuşamdı, konuk günlerinde en azından değişmelik birkaç roptu.

— Herkesler saçlarını permanat yaptırdı Sedat oğlum, ben hâlâ elektrik tellerine sarıp kıvırıyorum.

— Sedat oğlum, bizler her yere yakışırız, salonlara da, sinemalara da, balolara da, pastanelere de. Ama gel gör ki babanda hiç yükselme, aşma hırsı yok.

— Sedat oğlum, sen benim yüzümü güldür e mi?

— Sedat oğlum, bir evin dıştan göründüğü gibi rahat olması kolay mı?

Sedatım arada kıkırdardı.

Niye güldün oğulcağızım derdim, niye?..

"Ben hepsini yapacağım derdi. Razi Bey'in oğlu gibi irileşip önce babamı döveceğim. Sonra da herkesi."

Yavrum zayıftı, solgundu. Ona kınakına şurupları içireceğim diye, az mı paralanırdım. Kapının dışarı bakma payından izlediğim köylü geldiğinde,

"Yumurtalar kaça? derdim. Pahalı pahalı. Artık bahar almam bu fiyata. Kalsın git. Ne! Yumurtlama zamanını siz mi öğreteceksiniz bize. Biz İstanbullulara... Kalsın... Almam..."

Köylü ilkten somurtur beklerdi.

Yeni bir karşı koyma aranırdı, sonunda gene aynı sözler çıkardı ağzından.

"Alıver kadın ablacığım, alıver. Taa nerden kopup geldim. Peki, dediğin paraya olsun."

Zinciri açmadan kapıyı aralardım.

Yumurtaları seçer, kâseye dizerdim.

Öyle taze olurlardı ki, kireçlenmesi henüz bitmiş kabukların nerdeye ılık pürüzleri avucuma değerdi.

Sevinirdim.

Az para ödemenin kolaylığı alırdı içimi.

Pazarlık sonucu fazladan gelen üç yumurta, bana daha iri, daha taze görünürdü.

Sedatımı çağırırdım.

Uçlarını kırıp içirirdim iki yumurtayı hemen.

Gıdısı oynardı yutarken minik civcivler gibi.

"Bizim de taklit olmayan mobilyalarımız olsun Sedatım. Büfemizin içi, yanları kontrplaktan. Demirci halılarının keçelenmiş düğümleri, basınca terlikleri bile geçip insanın tabanlarına batıyor. Ben de genç bir kadınım. İçlenip istekleniyorum. Yalan mı, haksız mıyım?.."

Kıkırdardı yeniden.

Kirpiklerini arasız oynatırdı.

Boynuma sarılırdı.

Koklaşırdık.

"Elalemin burda kimler oturuyor acaba, diyecekleri bir yerimiz olsun Sedatım. Dışardan bakan, içindekilerin, bizim, benim değerimizi bir çırpıda anlasın. Kefiller aramayım. Kontratlar kaybolur korkusuyla ilk hatırladığım şey onları koyduğum yer olmasın."

Oğlumun sayesinde gün göreceğimi anlardım.

Hafiflerdim.

Tabakları yıkamaya girerdim mutfağa.

Pencereden kar öncesinin küllü, ışıksız göğü görünürdü.

Bir hüzün basardı yüreğimi. Burgaçlanırdı üzüntü kafamda. Rahmi'ye beni vermeyeydiler, diye geriye doğru dönerdi düşüncelerim.

Olur muydu vermemeleri.

Buna hiçbir zaman içtenlikle karar veremedim doğrusu, kesinlikten sürgit kaçındım.

Çıkaracağım sonuç belki de beni yıkardı, böylesi daha iyi...

Bizde toplanma gecesinin sırası gelirdi.

Nevvare yeni bir şey giymiş olurdu çoğunluk. Yanaklarını allıklamış, parmağında taklit bir yüzük. Besim Bey'le kumral saçlı, renksiz hanımı da aramıza katılınca, konuklarımı ağırlamaya davranırdım. Üzüntülerim dağılırdı o süre. Büfede kilitli tuttuğum uçları kırmızı sigaraları, çikolataları ve ahududu likörünü mutfağın tezgâhında bölerdim. Bağlarbaşı'nda oturan eski bir paşa evlatlığının düğün armağanı diye getirdiği, gümüş zarflı, pembe billur şekerdanlığa yerleştirirdim çikolataları. Bakılınca çok görünmesi için, iyice öğrendiğim düzenlemeyi el çabukluğuyla bitirirdim. Likörlerin ardından çikolataları sunar-

ken, içim ferahlar anlık da olsa. Eksiksiz bir hanımefendiliğin tadına varırdım. Herkesin yüzünde iyilik, kibarlık dolanırdı.

Eskiden ana evimde olduğu gibi, yoksulluğun utancını gizleyen bildik incelikler takınılırdı.

"Çocuklar nasıl?" derlerdi.

"İyiler, uyudular."

"Hele Suna yavrum ne hoş kız olacak büyüyünce. Terbiyesiyle şimdiden bizi hayran bırakıyor."

"İltifatınız teyzesi."

"Sedat nasıl?"

"Ellerinizden öper beyamcası."

"Barajın orayı daha da güzelleştiriyorlarmış."

"Ankara, Türkiye'nin kalbidir efendim, ne yapılsa azdır."

"Gerçekten ilerlememizin en iyi örneği bu şehir olacaktır."

"Müsteşar Bey uğramıştı geçende bizim kısma. Ben de Müdür Beyefendi'ye son defterlerin kullanma yöntemlerini açıklamaya gitmiştim. Malum yanlış yapmak olmuyor. Çünkü iki yıl önce denenen bir şeyin yönetimdeki yararsızlığı anlaşılınca, yeni şeyler deneniyor."

"Evet, Müsteşar Bey Ankara'nın yeşillenmesinin kesin ve zorunlu bir iş olduğunu anlatıyordu."

"Bozkırda doğmuş bir yıldızdır Ankaramız."

"Ya efendim!"

Taha Bey hemen atılıyor,

"Dikmen yıldızı değil mi efendim. Doğrusu sanatçı ve yazarlarımız değerlerini buldular. Aka Gündüz gibi bir romancıya çok sayılmaz sunulan şeyler. Nevvareciğim de bir Dikmen yıldızı yüreği taşır hep. Diğerkâmdır."

"Yeni açılan sinemayı gördünüz mü?"

"Daha birçok sinemalar açılacak efendim."

"Evet. Bir Amerikan müzikli filmi oynuyormuş. Dekorlar ve kostümler şahane diyorlar."

"Bir çikolata daha alsanız."

Çocukların incecik terle karışık ateşli hastalıklara tutulduğu gecelerde, arada konuklardan izin ister, onlara bakardım.

Kaynattığım ev ilaçlarıyla dolu bardakların üstleri tülbentlerle örtülü dururdu. Yarı uykularında, ilaçlarını akıtırdım ka-

şıkla ağızlarına. Kaşıkları çevirip koyardım bardakların üstüne. Başları sarkardı kolumdan. Sayıklarlardı. Küçük çocukların uykulardan taşan o anlaşılmaz, karışık sözleri içimi sevecenlikle titretirdi. Yorganlarını sıkılar, alınlarında ellerimi gezdirirdim. İki çocuğumun bensiz olamayacakları düşüncesi mutlu ederdi beni. Odalarında sağlam, güvenli bir şeyler olurdu. Çocuk hastalıklarına özgü yüksek ateşin geçiciliğini bildiğim halde korkunç, çaresiz düşüncelerle titrerdim. Dışardan konukların konuşmaları duyulurdu. Kendimi öylesine korunaklı duyardım ki o sıra...

Seslerinden tanırdım onları.

Nevvare'nin yapmacıklı kahkahalarına, Besim Bey'in hanımının tınısız gülüşü katılırdı. Rahmi'nin, "Çok düşkün Fıtnat çocuklara, çok. Üstlerine titriyor. Evet, iyi ev kadınıdır. İncedir. Eh eski bir İstanbul ailesinin seçkin bir kızı, ne demeli efendim. Biz de İstanbulluyuz ya. Ortaköy'deniz. Deniz çocuğuyuz diyelim. Balıkçı terbiyesi almış." Burada uzun uzun gülerdi: "Boğaz başkadır değil mi Besim Bey!"

O zaman Rahmi'ye ısınırdım.

Beni herkesin içinde en özlediğim sözlerle yüceltmesi, konuk ağırlamadaki hünerimin köklü terbiyemden olduğuna değinmesi hoşnut ederdi beni.

Besim Bey'in yüzünün yayvanlığı sanki gövdesinde de sürüyormuş gibiydi. Hanımı, odaya girdiğimde anaç bakışlarıyla süzerdi beni.

"Uyudular mı?" diye sorardı.

Yavaşçacık, "Evet" derdim.

İskambile oturmadan, çayları verirdim.

Nevvare'nin şımarık yardım etme isteğiyle karışamayacağı bir anda çayları koymuş olurdum. Bütün erkeklerin gözü önünde onun yeni gelin salınışıyla gezinip dolanmasını böylece engellerdim. Rahmi'nin bakışlarının ona takıldığında daha sivrilen pırıltısı incitirdi beni. Belli etmezdim çevreye. Gözlerimi odada amaçsız gezdirirdim.

Rahmi'nin bana kapadığı incelikleriyle nasıl başkalarına yöneldiğini seçerdim konuk gecelerimizde.

Konuklar gittikten sonra, kocamın uzun uzun esnemeleri. Yatınca somyanın ortaya iyice çöküşü. Ardından da,

"Bari sabah gecikmesek. Saati kurdun mu ruhum?" demeleri.

Sessizlik sökün ediverirdi.

Bol yıldızlı Ankara geceleri.

Soğuk camlaşmış gökyüzü.

Ankara Kalesi'ne doğru uzayıp giden, orda koyulup tıkızlaşan, belki de ötelerdeki İstanbul'a bağlanan geceler.

Oyunun bitişine doğru senli benli olunurdu.

Benzer katlarda eş kuşkular, eş özlemler içinde, birbirinden ayırt edilemeyecek yemekleri pişiren kadınlardık. Belki de bu yüzden içtenlikle sevmedik birbirimizi. Çünkü aynı yetersizlikleri yaşadığımızın bilinmesini istemiyorduk. Arasız başka türlü görünme çabasındaydık. Üstelik öyle olduğumuza da hiç inanmıyorduk. Hastalık ya da beklenmez bir konuk söz konusu olduğunda yardımlaşma çabamızı uzaktan görenler ne sanırlardı kim bilir? Bizi sevgide kısırlaştıran kocalarımızın daha ileri, daha paralı, daha önemli yerlere geçebilme yollarının benzer oluşuydu sanıyorum. Aynı koşullarda çalışıyorlardı. Farklı yerlere, daha büyük maaşlara geçmeleri çok özel ilişkilere bağlıydı. Ya da çoğunlukla biz kadınların inancı buydu.

Rahmi'den umutsuz değildim Ankara'ya gittiğimiz ilk yıllarda.

Çünkü umulmadık kişiler, beklenmedik başarılar gösteriyorlardı. Bunlar her zaman yer değiştirmeyle olmuyordu elbette. Başka bir kata taşınan oymalı ceviz masayla sehpa takımlarını görünce, perde aralarından bu mutlu olayı birlikte, gözlüyordu apartmanın kadınları...

"Ne becerdiyse becerdi efendim", diye çıkışırdım ona. "Kızdırma adamı Rahmi Bey. Ankara'da sürüyle insanın işi var devlet kapılarında. Yani eline mi bulaşıyor. Adam karısını seviyor, çocuklarını seviyor. Onları rahat ettirmek için masa masa dönmekten bunalmış bir vatandaşımıza yapılmış yardımın teşekkürüdür aldığı. Yalnız, evet Rahmi Bey haklısın. Kâğıdın sonucunu almak, ayrı başarıdır. Girginlik ister.."

Kravatını çıkarırdı.

Duymazdı bile söylediklerimi.

Esnerdi.

Terliklerini giyerdi.

Pis bir deri kokusu dolardı odaya.

Somya gıcırdardı.

Çocukların odasına geçerdim. Temiz soluklarının ılıklığı dolaşırdı çevremde. Rastgele çakılmış paslı kornişleri görmezdim. Annemin bana tığ işi ördürdüğü perdelere olan hıncımı yitirir, perdeleri de görmezdim. Beş yılda örülmüştü onlar. Kışlar, yazlar, sonbaharlar, ilkbaharlar boyunca, beni yaşlandırmışlardı işlerken. Benim çeyizim değil de başkasına örüyordum sanki. Bittikleri yıl, gözlerimin yorgunluğundan, günışığına bakamaz olmuştum. Kuytulara çekiliyordum. Bu perdelere gülüp geçecek, "Bırak onları" diyebilecek bir erkek düşlerdim. İçim ezilirdi, kollarım çekilirdi.

Suna'nın sarı saçlarını tıkardım yorganın içine.

Sanki saç üşürmüş gibi.

Küçük gövdesinin büyüdükçe benden uzaklaşacağını bilmezdim o zamanlar.

Annesiz de olabileceklerini düşünmezdim bile.

Ben annemleri bırakalı yıllar vardı.

Yine de aynı şey değildi.

Onlar benim çocuklarımdı.

Bu kez bendim anne olan.

Acımayla dolardı yüreğim.

Sıkıca ütülü margizetten kabarık kollu giyimlerle düşünürdüm Suna'yı.

Sedatım minik papyon kravatıyla, çocuk balolarının en göz alan yavrusu olurdu.

Gürbüz çocuk yarışmasını kazanırlardı her ikisi de.

Sonra en iyi okullara giderlerdi.

Büyük yapılardan oluşan, bahçeleri yüksek duvarlı sessiz okullara.

Önemli, göz kamaştıran diplomalar alıp beni bu yeteneksiz, uyuşuk adamın elinden kurtarırlardı.

Yatağa girdiğimde, toplantının şenliği yatışıp sönerdi kafamda.

Ne ağlama isteği, ne üzüntü kalırdı.

Dışarda gecenin ilerleyen kimsesizliğini duyardım.

Gar Gazinosu'nda yapılan bir düğünde, serpantinlerle dolu parlatılmış parkelerde kayan, dans eden gelin gelirdi gözlerimin önüne.

Nedense tüm gelinler, düşündükçe bir süre sonra Nevvare'ye benzemeye başlardı. Sarı lülelerle doluşan yüzlerinin açık kalan bölümünden terleyen, kızarmış yanakları görünürdü.

Rahmi Bey horlayana dek kıpırdamamaya çalışırdım.

Uykusu koyulmadan yattığımı seçerse elleriyle çekerdi yanına beni. Ağzından, gövdesinden bana geçecek sıvılarını, sıklaşan, güçlenen soluklarının beni tıkayan hızını kışkırtmamak için sinip dururdum yatakta.

Sabahları hâlâ ara mahalleleri olmayan Ankara'nın caddelerine doğru, yeniden çıkıp giderdi evin erkekleri.

Gecenin kalan bulaşıklarını arıtır düzenlerdim.

Hergele Meydanı'ndan esen kuru rüzgâr, boz tozları savururdu ta ötelere doğru.

Yıllar sonra tasalarım kine, kinlerim umutsuzluğa döndüğünde İstanbul'a atandı Rahmi Bey.

İstanbul'u unutmuştum.

Ankara'nın yaygınlaşan yapılarına, Anıtkabir'in oralardaki güçlenmeye çalışan cılız seyrek fidanlığa, çocukların okul dertlerine, yazları onlarla birlikte yaptığım park gezintilerine öylesine dalmıştım ki, İstanbul'u unutmuştum.

Çocuklar hep sınıf birincisi olsun istiyorduk.

Yok, daha doğrusu ben istiyordum.

Rahmi Bey'in Sedatıma "Oğlum her şey matematiktir, bunu unutma" deyip yetinmesini, geri kalanı bana yıkmasını unutur muyum!

Oturduğumuz katın yuvarlak dönüşlü kübik balkonlarının yer yer çatlayıp atan betonları, kiraya üç kez yapılan zam, Rahmi Bey'in arada artan aylığı ve sonuçta hiç değişmeyen bir ucu ucuna ev masrafı yetiştirme çabası...

İstanbul'a döndüğümüzde Anadolu Ekspresi sabahın erken saatlerinde Bostancı'ya girdiğinde, ağlamaklı olmuştum. Eski konakların yıkılıp apartman yapılmamış olanları hâlâ vardı.

Geçmiş yıllardaki gibi tren yolunun kıyısına sıralanmışlardı.

Sıkıca örtülü pancurlarının kavlamış yağlıboyaları bakımsızlıklarını daha göze çarpar yapıyordu. İstanbul'a yaklaştıkça ardıma dönüp ne Suna'ya ne Rahmi Bey'e bakmayı istememiştim.

Oysa öylesine konuşmak, ne olduğunu açıkça bilmesem bile söylemek istediğim şeyler vardı ki o sabah.

Sedatım bizi karşılamaya gelmişti gara.

Oğlum artık koca bir inşaat yüksek mühendisiydi. Rahmi Bey'den daha da yaşlı, görmüş geçirmiş gibiydi.

Yerimizi hazırladığını söylediğinde babası duymazlıktan gelmişti.

"Tayininizi bizim patron yaptırdı baba demişti. Size bir de barınacak kat bulduk. Şu bizim kooperatif numarasından. Artık anacığım da rahat edecek."

Suna gittikçe artan sıkılganlığının içinde kocaman garın bir yanlarına sıkışmış gibiydi.

Yüzündeki silme ergenlikler uçları kabuklaşarak artmıştı.

Yeniden göztaşıyla yakmak gerekecekti İstanbul'a yerleşir yerleşmez.

Suna çok küçükken Ankara'ya gitmişti. İstanbul'u bilmezdi. Zaten ne bilirdi ki sinema yıldızlarının adından başka.

Ben İstanbul'a geldiğimde kırkımı çoktan geçmiştim.

Aybaşım kesilmişti.

Çocuk yapamaz döneme gelince terleyip kızarmıştım arasız.

Sinirlerim diken dikendi.

Böylesine iyi giden işlerin onun için tehlikesi var mı diye sordum Sedat'a.

Rahmi Bey beni de yılgın yapmıştı kendisi gibi.

Güldü Sedatım uzun uzun.

"Yok anne yok, telaşlanma, hiçbir tehlikesi yok. Memur değilim. Benim çalıştığım kuruluş özel sektördür. İstanbul arasız büyük bir genişleme içinde, göreceksin ya. Nüfus yoğunluğu durmadan artıyor. İnşaatlar sürüp duruyor. Şimdi sosyal konutları alıyoruz. En çok para bırakan bunlar."

"Ama yavrum sen daha delikanlı sayılırsın. Birden bu kadar şeyi nasıl yüklendin?"

"Şimdi işini bilen gençlere çok olanak tanıyorlar. Ben onların her dediklerini yaparken, birlikte çalıştıklarım da benim evet dedirteceğim şeyleri kabullenmiş oluyorlar. Aramızda olanlar kesindir, açıktır. Kuşkulanman yersiz. İstanbul'da bir yüksek mühendis annesine yaraşır gibi yaşayacaksın. Önümüzdeki yıllar biz mühendislerin; yakında istediğin mobilyaları da alacağım sana."

"Sahi mi oğlum!"

Çok duygulanmıştım.

Ağzımı toplayamıyordum.

Dudaklarım titriyordu.

"Artık şeyler moda, hani içi lastikli... Kauçuk köpüğü deniyor onlara."

"Sahi mi Sedatım. Baban da rahat eder biraz."

O an kızamıyordum Rahmi Bey'e.

"Az çekmedi sizler için. Yıllar var ki Sedatım, baban rakısını bile çok sulu içer oldu. Kolay değil bir memurun üniversitede çocuk okutması."

Omuz silkmişti Sedat.

Bir güvercin sürüsü kanat çırparak trenlerin üstünden doğru uçuvermişlerdi göğe.

Sanki yüzüme çarpmıştı rüzgârları kanatlarının.

Rahmi Bey için Sedat'ı daha da üstelememiştim.

Gene de ne bileyim...

"Yaaa oğlum, bak Rahmi Bey, oğlumuz evimizi bile hazırlamış."

Rahmi Bey Haydarpaşa'nın renkli çinilerine bakıyor.

Başka güvercinler var cam çatının altında, dem çekiyorlar.

Elektrikli trenlere göre banliyö yolcuları geçiyor.

Ne bavulları, ne denkleri var.

Böylesi rahat.

Ben de artık şöyle elim kolum dolu olmadan trenlere binebilirim diyorum.

Pazar alışverişlerinde kuşkudan, aldatılma kaygısından ötürü içim içimi kemirmez, büyük çantaları almam artık. Ufak el çantalarım olur. Koluma asıp konuk günlerine gidebilirim. Her geçtiğim yerde belki ucuza bir şeye rastlayıp alırım diye elde fileyle gezmem.

Az, coşkusuz, unutup bastırarak yaşattı beni Rahmi Bey.

Öfkeleniyorum yeniden.

Çok çektim.

Bu adam çok çektirdi bana.

Suna'nın elindeki fileye sıkıca bezleyip koyduğum abajur kırılmamıştır inşallah diyorum.

Suna ardımda.

Sırtıma saklanıyormuşça yürüyor.

Bu kız ne zaman koca bulacak? Kibarca diyorum ki:

"Çık Suna ordan, çık yavrum."

Ben kızımın yaşındayken daha alımlıydım.

Şimdi yaşlandım.

Erkekleri kadınlardan ayırt edemiyorum. Yürek kuşum uçtu, dönmedi. Öylesine aynılaştılar gözümde. Kolay değil.

"Rahmi Bey nereye gidiyorsun öyle bizi bırakıp tek başına. Daha denkler çıkacak."

"Sen telaşlanma anne! diyor Sedatım. O işler için bizim şantiyenin çavuşunu getirdim. Babam yalnız kâğıtları versin."

Rahmi Bey aranıp kâğıtları buluyor, çıkarıyor.

Cüzdanına sıkıca yerleştirmiş.

Hep kaybetmekten korkar bu adam.

Bıktım.

Ne de önemli ya!

Bacakları eğri üç masa, dört sehpa, yayları yamulmuş koltuklar, ortası eprimiş Demirci halısı, on yıla yakındır hallaç görmemiş yatak yorgan. Pamukları kıtıklaştı. Top top oluyor kabartmak istediğimde.

"Hepsi kontrplak, hepsi kontrplak" diyorum.

Sedatım duyuyor.

"Ne o anne, bir şey mi söyledin?"

Gülüyorum oğluma.

Rahmi Bey hiç konuşmuyor.

Kâğıtları verip yeniden çinileri süzmeye başlıyor.

Gören taşralı sanır.

Havadan beş on güvercin iniyor. Garın içindeki umulmadık bir su birikintisinin yanına. Suyu gagalarıyla aşırıyorlar sırtlarından. Hep aynı şeyi yapıyorlar. Sırtları hiç ıslanmıyor.

"Rahmi Bey eşyalar boşalırken yanında olsan ya" diye sesleniyorum.

Oralı değil.

Çinilere ben de bir göz atıyorum. Yeşilleri birbirlerini tutmuyor.

Oğlumun yanında beliren uzun, kuru, koyu renkli adama bakıyorum. Ankara'daki apartmanda kübik kapımızın dışa bakma payından gördüğüm köylünün eşi.

Ay! Bunca yıl geçmese odur diyeceğim.

Olamaz elbette.

Bu gencecik.

Bakılınca gücü dışarıdan belli.

Köylü, kâğıtları alıyor.

"Ay!.. Bu becerir mi! Canım nasıl olur. Kontrplak montrplak, gene de malımızdır."

Sedatıma engel olmak istiyorum, ama trenden indiğimizden beri bize annesi babasıymışız gibi davranmıyor. Sanki o bizim üstümüz, amirimiz, Sedatım köylüye gideceği yönü gösteriyor.

"Evet begim evet begim" diyor adam. Sonra uzaklaşıyor.

"Aman yavrum diyorum, becerebilir mi? Daha dilini düzeltememiş adam?"

"Yok anne diyor, hiç meraklanma, akıllıdır, açıkgözdür. Zülkadir duvar ustası olaydı çekülsüz duvar örerdi de dümdüz olurdu o duvar. Yoksa kolay kolay onu bizim inşaatların başına çavuş yapmazdık. Hem sakın unutma, sen artık bir yüksek mühendis annesisin, ona göre üstten al."

"Üstten mi alayım!" diyorum, gülerek.

Küçüklüğündeki kıkırdamaları anımsatan bir sesle gülüşüme katılıyor.

"Yerleşeceğiniz katı şimdiden kendinizin bilin. Babamın ikramiyesini falan istemem. Gene tutturur, nasıl olur efendim, diye. Daha sonra da on bir ayak bir buzdolabı alacağım anneciğim sana."

Bir an düşünüyorum.

Bakışıyoruz.

Yeniden gülüveriyoruz.

Kulağıma Rahmi Bey'in gençliğinde söylediği bir şarkı çalınıyor.

"Seyre daldık gonca-i handanı bir ömür bitti."

Öyle işte nerden çıktıysa.

"Sedatım bu işlerin senin için bir zararı olmasın!"

Sedatım başka yöne, trenlere bakıyor.

Rahmi Bey garın denize açılan kapısına gitmiş.

Güneş çıkmış adamakıllı.

Sarı bir aydınlıkla beliriyor koca kapı.

Rahmi Bey küçücük görünüyor kapının açıklığında.
Oysa boylu poslu adamdır.
Suna da yanımdan geçip elinde fileyle babasının yanına varıyor.
Bu kızda bir besleme hali var.
Ben onun yaşındayken daha alımlıydım.
Belki güzel değildim ama.
Yok canım elbette güzeldim.
Hele gerdanım.
Sedatım omzuma koyuyor elini.
Ona yaslanıyorum belli belirsiz.
İlkten bir ürperti dolaşıyor yüreğimde.
Anılar yumuşuyor.
Ağlamaya dönecek gibi.
Rahmi Bey'in güneş parladıkça kararan görüntüsüne takılıyorum.
"Sedatım, baban."
"Üzme artık kendini anne diyor. Babam bu kadardı, daha fazla olamadı. Ben varım. Nişanlımı da getireceğim senin elini öptürmeye. İyi bir aile kızı. Çok seveceksin. Babası doktor. Nişantaşı'nda kliniği falan var. Senin anlayacağın adamakıllı önemli insanlar. Düğünümüzün tarihini sordu ailesi, annemi kat sahibi yaptıktan sonra diye şart koydum. Peki, dediler. Kayınpederim 'Yaşama kurallarına böylesine saygılı bir genç az bulunur demiş. Bugünün gençleri insanı ürkütüyor, öylesine kural dışı oldular ki. Yaşamayı sevmiyorlar. Yalnız başkalarının ellerindekileri görüyorlar. Kendileri de edinmeye çalışsalar daha mutlu olmazlar mı efendim' demiş."
"Yavrum mektuplarında hiç yazmadın. Hem nişanında olmayı isterdim. Baban da kızacak."
"Babam mı, hı."
Gülüyor Sedat.
Ona kızıyorum yavaş yavaş, beni atlatmasına kızıyorum. Ağlama belirtilerim kayboluyor. Rahmi Bey duysa,
"Yaa öyle mi Fıtnat Hanım!" diyerekten, uzaklara bakıp gülüverir:
'Hadi hayırlısı olsun'u ekler hemen.

Haydarpaşa Garı'nda yapayalnız sanıyorum kendimi.

Ne geldiği ne gideceği yer belli olmayan biri.

Deniz kokusu vuruyor burnuma.

Salacak'tan doğru sanki.

Çünkü orda evlerin dibindedir deniz.

Evler gazinolara benzer.

Rüzgârlı mavilere bürülü.

Kahverengi eski tahtalar çakılmış.

Gene o şarkıyı duyuyorum:

"Seyre daldık gonca-i handanı bir ömür bitti."

Çıkışa geliyoruz.

Güneş ısıtmaya başlamış iyice.

Rahmi Bey'le Suna'yı ilkten göremiyorum.

Alışkın olduğum bir telaş yükseliyor.

Aranıyorum.

Bakıyorum ki, kıyıda otomobillerin doluştuğu yerin arasında duran sıralardan birine oturmuşlar, yüzleri Kadıköy yönüne çevrik.

Sanki yeniden Ankara'ya geri döneceklermiş gibi derli toplu duruyorlar.

Suna fileyi kucağına yerleştirmiş.

Hiç gevşememişler.

Rahmi Bey'in ceketi yaldızlanıyor güneş vurdukça.

Yıllarla ütü yemiş kumaşın muşambalaşması, sabah aydınlığını içemiyor.

Birlikte mi yaşadık bunca yılları bu adamla diye düşünmek, ilk kez ordan bakınca aklıma geliyor.

Ya Suna'ya ne demeli!

O da bir başkasının kızı gibi duruyor.

Sırtı yuvarlak, eğik, alımsız, genç olduğu halde gençliğinin canı rengi yok. Ne oğlum, ne kızım var, yapayalnızım. Artık çocuk yapamam. Yalnız benim olacak bir çocuk yapamam.

Ağlamaya başlıyorum. Sedat omzumu tutuyor.

"Kötümser olma anne diyor, kuşkuya düşme! Bir nişan o kadar önemli mi? Ümran'ın ailesi de bulunmadı. Gece kulübünde yapıverdik arkadaşlar arasında. Asıl düğün güzel olacak."

Gelinimizin adı Ümran demek.

Sarışındır diye düşünüyorum.

Sarışınların teni dayanıksız olur, kırışıverir.

Yanıt vermiyorum.

Bozüyük'ten geçerken sabahın alacasında trenin dibine gelerek bana ayran satan yoksul giyimli, yaşlı köylü kadın beliriveriyor gözlerimde.

Kendimi o sanıyorum.

İstasyonlarda bırakılmış, sürüklenen biriyim.

Hıçkıra hıçkıra ağlıyorum.

Kendime İstanbul'a varma günümde acıdığım kadar hiç acımadığımı anlıyorum birden.

Sedat sarılıyor bana, kucaklıyor, öpüyor yanaklarımdan.

"Anne diyor, sus anne, öyle bir aileye girebilmek için nasıl uğraştığımı bilemezsin. Kız he dediğinde fırsatı kaçırmamak gerekiyordu. Sen de buna sevineceksin, iyice düşün. Öyle bir gelinin kaynanası olmanın onurunu. Apartmanına yerleş, gelip elini öpecek. Âşık bana. Oğlunun bir dediğini iki etmiyor. Biraz nazlı, hoş göreceğiz o kadarını. Ne de olsa zengin kızı. Şımartılmış. Bu huyları bizim işimize yaradı. Çünkü her istediğini yaptırıyor. Büyüklerini buna alıştırmış. Ya da onlar Ümran'ı böylesine alıştırmışlar."

Sedat'a bakıyorum, yeni tıraş olduğu belli. Gene de sakal yerleri mavimsi gölgeleniyor yüzünde. Burnu tam erkek burnu, düzgün, yeterince büyük, babasınınkine eş.

Rahmi Bey'le Suna ayağa kalkıp aranıyorlar.

Merdivenlerin başında bizi seçtiklerinde bakakalıyorlar.

Çünkü hâlâ sarmaş dolaşız.

Hamallar bize çarpıp geçiyorlar.

"Hiç olmazsa şimdi babana açmayalım. Sedat yazmıştı, ben de uygun görmüştüm, derim. Böyle bilsin, ha. İstanbul'da sana sürpriz yapalım diye karar verdik, diyelim."

"Peki anne, nasıl istersen."

Rahmi Bey Sedat'ın beni nişan işinde atlatmasını bilmeyecek iyi... Bu çok önemli... Diretmeyi bırakıyorum.

Vapura bindiğimizde lüks mevkiye oturuyoruz.

Bacak bacak üstüne atıyorum.

Koltuklar kadifeli, duvarlar aynalı. Önümüzde bir masa var. Suna fileyi kucağında tutuyor.

Rahmi Bey yan yana sıralanmış gemilere ilgiyle bakıyor.

"Buğday yükleniyor bu şileplere diyor. Denizin yerini ne tutabilir! Temelliyiz gene İstanbul'da."

Kiminle konuştuğu belli değil.

Oğlum sigara tutuyor bana.

Uçlu sigarayı alıyorum.

İçmeye başlıyorum.

O yıllardan beri de sigara içerim.

Başımı kaldırıyorum. Sedat'ın gözlerinin içine bakıyorum. Anca onun duyabileceği gibi,

"Düğünün gösterişli olsun, e mi?" diyorum.

İçimin kabarması sönüyor...

Kadife moda. İpek bir kadife dikineceğim patlıcan moru... Ümran denilen zengin aile kızı ilk elden kaynanasının ne denli görgülü olduğunu anlamalı. Nevvare'nin bir yıl Kızılay balosuna yaptırdığı biçimden... Sırtını öylesine açık yaptıramam artık ya, yine de öteki yanlarını aynen uygularım. Belim pek kalmadıysa da boyum hâlâ o kesimi kaldırır... Pastalar Lebon'dan olacak muhakkak. Yok canım, bir pastayla geçiştirilmez, varlıklıymışlar. Yemekli bir düğün yapılmalı Park Otel'de. Taksim Belediye'nin eski önemi kalmamış denilene göre. Yeni zenginler görgüsüzce düğünler yapıyorlarmış orada. Park Otel'de olsun oğlumunki. Fakat artık bir de Hilton var... düşüneceğim.

Ah her şeyi biliriz biz...

Ne yazık ki olanaklarımız hep sınırlı oldu.

Şimdi görecekler işte...

Düğün konuklarını uğurlarken çıkışta duracağız.

Ben, kızın annesi, babası...

Suna'nın durması yakışık alır mı bilmem...

Yaşlanmamalıydım ah... Bu adam, şu lüks mevkide bile iğreti duran, iliştiği yere yaraşmayan bu adamdır gençliğimi yiyen.

Yüreğimdeki burukluğun batışını açık seçik duyuyorum artık.

Rahmi Bey arasız denizi süzüyor. İyice yaşlanmış o da. Hattâ neredeyse ihtiyar denebilir. Kocam da genç miydi benim gibi bir zamanlar.

Hiç çıkaramıyorum kocamın en küçük geçmiş gençlik çizgi-

sini bile. Vapur, Kız Kulesi'nin önünden geçiyor... Bulutlar sabahın solgunluğundan kurtulmaya başladı. Mavileşiyorlar... Kuşlar... Düğüne bütün tanışlarımı çağıracağım, görsünler Fıtnat'ı...

İşte Galata Köprüsü aynı, aynı hiç değişmemiş, öyle görünüyor uzaktan...

Seviniyorum... yüreğim pır pır ediyor...

Rahmi Beylerin apartmanına doğru yürüyen üç kişi balkona baktılar.

Fıtnat Hanım toparlandı. Elindeki sigarayı, demin yere koyduğu tabakta ezdi.

— Ne kadar sıcak değil mi *Fıtnat Hanım Teyze?* diye seslendi aşağıdakilerden biri.

Bahçe bölümüne vardıklarında ay aydınlığının solgun, ama belirli ışıltısında seçildiler. İkisi kadın biri erkek, üçü de pantolonluydu.

— Ya yavrum dedi Fıtnat Hanım, hava kan gibi ılık. Yapışıyor insana.

Gülüştüler.

Fıtnat Hanım da onların gülüşüne katıldı.

Sonra giriş kapısında kayboldular, "İyi geceler!" diyerek.

Fıtnat Hanım gene sandalyesine çekildi.

Esnedi.

Sokak ıssızlaşmıştı.

Fıtnat Hanım giyiminin karnına yapışan ıslanmış kumaşını çekeledi.

Terliklerini geçirdi ayağına. "Şimdi soğuk bir ayran olsa da içse insan!" diye düşündü.

— Soğuk bir şey olsa da içsek Rahmi Bey, haa?

Deminden beri kocasına bakmamıştı.

Dalıp gittiği şeylerden kesinlikle sıyrılabilmek için gelişigüzel devindi iskemlesinde.

Gözlerini Rahmi Bey'e çevirdi.

Onu metrelerce uzak bir yerde sayarak baktı. Kocasının böylesine yakınında olmak yadırgattı birden Fıtnat Hanım'ı.

— Düşündüm de dedi.

Rahmi Bey'de en küçük bir kıpırtı yoktu. Birden soruverdi.

— Neyi düşündün Fıtnat Hanım?

Fıtnat Hanım şaşaladı.

— Hiiiç, saat kaç olmuştur acaba?

Rahmi Bey karşılık vermedi.

Fıtnat Hanım tedirgin olmaya başlamıştı.

Kocası, elinde yanan sigarası, kolunu açık kapıya dayamış, gölgeye girmiş yüzüyle öyle oturuyor, derin derin soluk alıyordu.

— Rahmi Bey şöyle soğuk, sopsoğuk bir ayran olsa, komşumuz Şükriye Hanım'ın buz vermesinden de kurtulsak, diyecektim. Ne zaman alacak buzdolabını bu oğlan? Söylediğimde, "Şu karışıklıklar hele yatışsın anne diyor. Yetmiş üç piyasası çok yakında açılacak. Taksitle hiçbir şey almak istemem, büyük kazıktır" diyor. Öyle mi acaba... Rahmi Bey, hışştt... beni duyuyor musun?

Fıtnat Hanım kocasına yöneldi. Yeterince yaklaşmanın dışında, dayanılmaz tiksinti verecek bir böceğe eğilirmişçesine sokuldu.

Rahmi Bey'in hafif aralık gözkapakları, kendini bırakan gövdesinin mutluluğu andırır gevşeyişiyle belli belirsiz titriyordu. Ay aydınlığının morarttığı dudaklarının arasından her soluk eşit aralıklarla çıkıyor, yanakları şişiyordu soluklandıkça.

Fıtnat Hanım öfkeyle geriledi.

— Uyuyor dedi. Hem de altı aylık bebek keyfiyle. Bu adam insanı öldürür. Gamsız. Üstelik arada konuştu da. "Neyi düşündün Fıtnat Hanım?" diye. Toparlanamadım. Saatlerdir kafamdan geçenleri anlar sanıp ürktüm. Neyi düşünüyormuşum, umurunda mı acaba onun. Niçin birlikte yaşamışız. Tanrı bilir daha da yaşayacağımızdan başka. Neyse ki, hiçbir şey eskisi gibi değil. Oğlum var. Karamsarlık gerekmez. "Neyi düşündün Fıtnat Hanımmış." Gençliğimin öldüğünü düşünüyorum Rahmi Bey, senin umurunda mı!

Gecenin kimsesizliği, ayın giderek giz dolu bir etkiye bürünmesi, karşıda sıralanan beton yapıların anlam, güzellik taşımayan katılıkları, ürküntü verdi Fıtnat Hanım'a.

Hıncı eridi.

Yıllar yılı edinilmiş yalnız kalıverme duygusu güçlendi, öne geçti.

Oğlu da kızı da yanında yoktular.

Bu adamla yapayalnızdı, ama o da ölürse bu yaşta kimsiz kimsesiz kalacaktı.

"İyi kötü başımda bir erkek. Hem Sedatımdan ötürü itibar görüyorum, ben de. Ankara'daki tanışlarımızı rahatça anlatabiliyorum yeni komşularımıza. Onların birçoğu şimdi gerçekten önemli görevlerdi. Bununla da onurlanıyorum açıkçası. Çünkü bu katı aldık. Yakında şu anlaşılmaz didişmeler bitince buzdolabını da alacağız. Sedatıma, arada arabasıyla bizi gezmeye götürmesini söyleyeceğim. Oğlum beni kırmaz. Ama çok işi var, çok işi var. Belki birgün hususimiz bile olur. Hattâ bir de şoförümüz belki."

Fıtnat Hanım'ı sevinçle karışık bir ateş sardı.

— Rahmi Bey, uyuma ayol. Üstü açık uyuyana kar yağar derler.

Rahmi Bey gözlerini araladı.

Karısının ay aydınlığı içinde duran yüzüne baktı.

Karısının bakışı her yanı kaplıyormuş sandı ilk anda.

Tuttu kendini.

Sağ yanına abanarak dikildi iskemlesinde.

— Uyumadım ki, Fıtnat Hanım. Ne var?

— Uyumadım deme. Deminden beri mışıl mışıl uyuyorsun. Hem kuzum ayaklarını balkonun duvarına dayama. Kireçler kirleniyor. Duvar zedeleniyor.

Fıtnat Hanım konuştukça, içinde deminki ısınmanın, dalgalanmanın yittiğini seçti.

— Daha neler dedi Rahmi Bey. Sesi hiçbir anlam taşımıyordu. Duvar da zedelenir miymiş? Demire dayasak ona da söz ediyorsun.

— Demirlerin de yağlıboyaları kirleniyor. Rahmi Bey temiz pak bir evde oturmak hoşuna gitmez mi? Lakin sen eski aldırmazlardansın. Yetmiş dört yılına ne kaldı şunun şurasında. Taksitler başlayacak, katımızı borcumuzu ödemeden eskitmiş olacağız. Senin umurunda mı taksitler! Hem temizliğe oldum bittim alışamadın.

— Hani senin oğlun taksitle bir şey almazdı! Şu yıllardır sürdürdüğün titizliğine gelince. O bile başkalarına baskı yapabilmek için kullandığın bir araçtır Fıtnat Hanım. Sevgisizliğinin belirtisidir.
Gülüverdi. Sesi kırık, gülüşü cansızdı.
— Her kadın benim gibi becerikli değilse, elbet üstün sayarım kendimi onlardan. Şu sevgisizlik lafını da İstanbul'a geldiğimizden bu yana diline doladın. Taksit işine gelince... Hem açıkçası katın kalan paralarını da Sedat ödeyecek. Belki de ödemiştir. Sedatım akıllıdır. Ona yol göstermek bize düşmez. Suna sana çekmiş, o bana.
Birden dikildi Rahmi Bey.
Sarhoşluğu yok olmuş gibiydi.
Konuşmaya nerden başlayacağını kestiremedi.
Bir iki kez "Hımm hımm!" diye sesler çıkardı.
— Varsın ödesin oğlun dedi. Taş atıp kolu yorulmuyor ya! Tutturmuş bir yol. Bu katlar gibi çok katlar alır o. Bana kimse benzemedi. Kızında da senin o tuhaf, akıl almaz sinsiliğin, işe yaramaz dertlenmen var. Ben, ben, fazla uzun etme, hepinizden üstünüm.
— Aman, güleyim bari! Ben bugüne bugün o oğlanı yetiştirenim. Handiyse çocuğu hırsız yapacaksın. Apartman katında otururken kolay. Senin üstüne gidildi mi zor! Sen uyur da adama uyumadım dersin.
Fıtnat Hanım'ın göğsü daraldı. Elleri titremeye başlamıştı.
Rahmi Bey iyice dirilmiş ayık dikkatiyle aya baktı.
Aydınlığın yoğunluğu, çevresinde dönerek ışıldıyordu ayın. Tüllenen ince bir bulut kayıp geçti önünden, ayın yüzünde noktalanan lekeleri örttü.
— Uyumuyordum dedi kesinlikle Rahmi Bey.
İskemlenin eğimine göre kaykılttı gövdesini.
Yüzünü karısını göremeyeceği bir yöne çevirdi.
— Demek ki sen de değiştin Fıtnat Hanım...
Kendi kendine gülümsedi.
Parmak uçlarına değen akşamsefalarından birini okşadı.
— Hadi hadi yerleşme dedi Fıtnat Hanım. Geceyarısı oldu. Yatalım artık. Sen demin uykunu aldın. Yarın erken kalkacağız.
Fıtnat Hanım bunları söyledikten sonra ayağa kalktı. Üs-

tünden hiç ayrılmayan yemek kokularına karışan ter kokusu, yeniden boşalıp dolandı balkonun açıklığında.

— Uyumuyordum Fıtnat Hanım dedi Rahmi Bey. Sözlerini çok önemli, en seçme deyişleri söylercesine özenle anlamlandırıyordu. O beğenilmek isteği duyduğundaki, güzel erkek sesi dedikleri sesiyle konuşuyordu. Ankara'yı düşlüyordum. Hani gençliğimizde şimdikinden çok soğuk olan Ankara'yı. Karartma yapılan İstanbul'dan kaçıp gittiğimiz eski Ankara'yı düşlüyordum. Oralardan ikimizin de ayrı anıları vardır. Ben Ankara'yı severdim. Gerçi günlerim her memurun günü gibi geçti. Serüvensizdi. Saatlerle sınırlanmıştı, bezdiriciydi. Severdim gene de Ankara'yı. Gençtim. Ne büyük avuntuymuş şu gençlik. Kimseyle uğraşmazdım. Kimsenin ayağına da karpuz kabuğu koymazdım. Bilmez değildim ne namussuzluklar döndüğünü. Gene de bana ne idi. Etlik bağlarına gitmiştik birgün, hatırlar mısın? Çocuklara salıncak kurmuştuk. İlkbahardı. Bahar bozkır bile dinlemez...

Sustu.

Ayağa kalktı.

Demir korkuluklara yaklaştı.

Tutundu.

Yapıları aştı bakışlarıyla.

Salt gökyüzünü gördü.

— Aheste çek kürekleri mehtap uyanmasın dedi.

Fıtnat Hanım içini alan ezikliği, yenikliği beklenmedik bir anda döndüren bu sesi, tutkuyla karışık bir iğrentiyle dinledi.

— Hangi Etlik gezintisiymiş bu? dedi hınçla, tüm gücünü topladı. Sanırım yalnız gitmiş olmalısın. Salıncağa gelince...

Sehpanın üstündeki tabakları, bardağı alışkın, toparlayıverdi. İçeri girerken,

— Hangi Etlik gezisiymiş acaba o... Hem de çocuklarla... Ben yatıyorum... dedi.

Yürüdü.

Mutfağı son kez gözden geçirdi.

Tabak kurulama bezlerinin lekesiz olduğunu övünçle gördü.

Deminki yılgınlığı, dalgınlığı yepyeni mutfak fayanslarını görünce dağılmıştı.

Parmaklarını gezdirdi fayansların kaygan serinliğinde.

Buzdolabı yeridir diye boş bırakılmış duvara astığı takvime baktı.

"Temmuzun yirmisini bulmuşuz. Günlerle yıllar ne çabuk geçiyor!" diye düşündü, düşüncesinden tedirgin olmadı.

Islak havluyla sardığı testiden bardağa su doldurdu.

İçti.

Her yanı gözleriyle yeniden taradı.

Mutfaktan çıktı.

Yatak odasına girerken, son kez balkona baktı.

Rahmi Bey, incelmiş, uzamış, hattâ gencelmiş gibi durup duruyordu aynı yerde.

İçerden bakıldığında ay aydınlığının erittiği yapıların sınırsızlığında yoğunlaşarak uzayan bir boşluk vardı. Rahmi Bey o boşluğa dönük, alabildiğine uzaktaydı.

Fıtnat Hanım epeydir duymadığı bildik tiksinti duygusunun ikinci kez belirdiğini seçti.

Terliklerini yatak odasının kapısı önünde bıraktı.

Karanlığa girdi.

Elektriği açmadan soyunmaya başladı.

Dudaklarını toparlayamıyordu. Ağzı titriyordu.

"Sanki benden bir farkı varmış gibi çalımlanıyor diye düşündü. Benim yaptıklarımın eşini... Ya sonra... Off, bu dünyada bana rahat yok..."

El yordamıyla yatak çarşafının gergin serilip serilmediğine baktı.

Düzgündü çarşaf, eli çökmedi.

"Benden hiçbir üstünlüğü yok Rahmi Bey'in. Namusluyum demeyle olmaz."

Durdu.

Odanın karanlığına gözleri alışmıştı.

Kırçıllaşarak beliren perdelere baktı.

Odada başkası varmış gibi sesini yükseltti.

— Sadece konuştu benim gibi. Niye benden üstün olacakmış! Belki daha önemli sözler söyledi ya... sonuçta ikimiz de hep konuştuk...

Yatağın yumuşaklığına gömüldü.

Ağustos 1972

Günübirlik Adada

Üç dört kelebek, açık pencerenin önünde dalgalanarak toplandı.

Saydam buhar tabakalarıyla titreşen sıcağın içinde uçuyorlar, arada bir aydınlığın yoğunlaştığı dalların açıklığından geçen güneş ışıklarında eriyip görünmez oluyorlardı. İçlerinden biri (kanatları en sarımsı olanı) pencereden kayıp mutfağa girdi.

— Aaa! diye bağırdı geniş tezgâhın başında duran kız.

Elindeki yeşilleri bırakıverdi.

Gülerek kelebeğin yöneldiği kapalı pencereye yürüdü.

Büyük maden masanın yanından geçti.

Üstünde değişik sebze ve meyveler duruyordu.

Masanın başında oturan orta yaşlı kadın elindeki ince uzun, su yeşili çalı fasulyesinin kılçıklarını temizlemeyi bıraktı, baktı.

Kadının yüzünde, yanak allıkları yol yol birikiyordu.

Kısa kollu, kara ipekli giyiminin karnını sıkıştıran darlığını duydu birden.

Gerindi iskemlesinde.

İnce kaşlarını şaşarmışça alnına doğru gerdi.

— Zevzeklik etme Cennet dedi. Saat on biri bulacak. Madamla çocuklar denizden dönerler nerdeyse. Biz hâlâ öğle yemeğini kolaylayamadık. Hem kelebekler nasıl bu sıcakta kavrulup gitmediler şaşıyorum. Hadi salatalıkları iyice yıka... Kızcağızım on beşini bulmuşsun. Ben on beşimde Yani'yle Burgaz'da sözlenince, drahomamı tamamlamak için Beyoğlu'na Lazzaro

Franko'ya tezgâhtar durmuştum. Sonra intihar etti bizim patron. Çok janti adamdı. İntihar edeli beş altı yıl var. Büyük bir aileydi. Madam Franko...

Cennet, cama vurmaya başlayan kelebeğe bakıyordu. Kanatlarındaki koyu altın sarıları çarptıkça yolunuyordu.

Kelebeğin camı açık sanmasına akıl erdiremedi.

Sevinci yok oldu.

Yaklaştı, ayaklarının ucunda yükseldi.

Her vuruşunda sıyrılarak camda aşağı doğru kaydıktan sonra son gücüyle toparlanıp uçan yorgun kelebeğe uzattı elini.

Parmakları incecik kanatlara değince duyarlıkla hafifçe yakaladı kelebeği.

Döndü, apak uzanan tezgâhın oraya geldi.

Çam ağaçlarının örttüğü göğün aradaki açıklıklardan sıyrılan parçalarına baktı.

Gök, dinlendirici, uçuk süt mavisiydi.

Ağustosböceklerinin arasız seslerini o erimiş maviyi görünce duyuverdi.

Yazın kesinliğini, cömertliğini yeniledi gördükleri içinde.

Avucundaki gözle izlenmez titreşimlerle duran kelebeğe baktı.

Solup giden canlı sarıların altından kemik rengi ipek bir örgü görünmeye başlamıştı.

Açıklığın kıyısına özenle iliştirdi kelebeği.

— Hadisene dedi, masanın başındaki kara giyimli kadın.

— Tamam, Madam Tasula. Kurtuldu zavallıcık. Uçsun istiyorum ötekiler gibi. Dolanıp uçmalarından hoşlanıyorum...

— Başka hayvanlarla böyle ilgili değilsin dedi Madam Tasula.

Kollarını kaldırdı.

Koltuk altlarını üfledi.

Yan gözle Cennet'in bakıp bakmadığını denetleyerek, apış aralarından doğru donunu çekip havalandırdı.

— Adada hayvan mı yok! Eşekler, kediler, köpekler, kuşlar... Alttaki Serinliler'in köşkünde üç tane maymun bile var. Geçende bizim Madam Gönül, çocuklar plaja inerken, maymunun biri kaçmış, ağaca binmiş, çam kozalaklarını alıp alıp ge-

len geçenin kafasına atıyormuş. Serinliler'in madamsa az daha üzüntüsünden ölecekmiş. Bir insana zarar verir de maymununu alır götürürler diye. Sonra, emniyet amiri bey bile karıştıydı işe. Maymunu incitmeden verdiler Madam Serinli'ye. Bizim Madam Gönül'ün neyse ki öyle merakları yok. Kaniş'inden ötesine aldırmaz. Pa pa pa Kaniş de en iyi cinstir Allah için. Ufacık, lekesiz beyaz. Bilsen Kontes'in yaramazlıklarını. Soylu köpeklerin yaz kış huyu bile başka oluyor. Sen daha Teşvikiye'ye gitmedin... Eh artık, kelebek uçtuysa işini tamamla. Bahçıvan Recep'e söylemeli. Adanın bütün kelebeklerini toplayıp sana versin...

Bunu söyler söylemez Madam Tasula kahkahalar atmaya başladı.

Recep'in, açık havanın getirdiği ışıltılı esmerliğinde aydınlanan çakır gözleri geldi aklına.

Çitilenmekten solmuş, ince liflere dönüşerek eskiyen mintanlarını kesinlikle dolduran gövdesini görür gibi oldu.

Bahçe duvarının bitiminde köşkün eklentisi olan küçük evin içindeki işlerini sessizce yapan Recep'in karısı Ramize'yi düşündü.

Hiç çıkarmadığı ak örtüsüyle başının biçimli dik duruşu belirdi mutfağın serinliğinde. İki kalın, kınalı örgünün sırtında salınmasının kadına anlatılmaz bir çekicilik verdiğini yeniden anımsadı.

Bol eteklerinin yürüyüş kıvrımlarında kalçalarının dolgun belirginliği, genç kadının utançla örülü erişilmezliğinden anca dokunulabilen bir parçaydı sanki.

— Cennet, Recep'le karısı da sizin gibi Pomak ha! dedi.

— Evet dedi Cennet. Pomaktırlar bizim gibi. Tanış olmayaydık, beni Adaya kim kordu? Recep Ağabeyim kelebek toplamaz. O da Adaya gelmeden önce kelebek görmemiştir. Belki memlekette gördü. Ben hiç görmedim Madam Tasula. Burda doğdum. Mahallemizde yeşillik kırlık yok ki kelebek olsun. Bayrammış gibi uçuşmuyorlar mı... Çam ağaçları ısındığında kayboluyorlar. Akşamları bahçe sulanmaya başladığında hadi bakalım otlardan fışkırıyorlar sanki.

— Karısı da Pomak mı Recep'in?

— Recep Ağabeyimin Ramize Ablam mı?... Evet, o da Pomaktır.

— Kaç yaşında Ramize Ablan?

— En çok on dokuz yirmisindedir. Bilmem, babama sorarım.

— Recep Ağabeyine sorsana...

— Olmaz dedi Cennet, sesi değişmişti. Ağabeyimdir, yakışıksız kaçar.

— Öz ağabeyin değil ya dedi Madam Tasula. Deminki kahkahalarla gülmesindeki gevşek, utanmazca sesiyle konuşuyordu. Ne olur yani?

— Ağabey kardeş sayılmaya bizde aynı kandan olmak gerekmez, der babam. Bir büyüğümüz ötekine çocuğunu emanet ettiyse, akrabalık orda başlar. Hem Recep Ağabeyim yirmi beşini tuttu. Ağırbaşlıdır. Gevezeliğe vakti mi var?

— Cennet gibi kelebek tutmaya vakti yok, doğrusun.

Söylediklerini sevecenleştiren yumuşak bir sesle konuşmuştu Madam Tasula.

Cennet musluğu sonuna dek açtı.

Bileklerinin üstünden taşarak akan suların serinliği içine, mutlulukla sızdı.

Deminki konuşmanın tedirginliğine dönüşen dikliği silindi.

Ak ince parmaklarıyla yeşil yaprakları ustalıkla seçip ezmeden ovalayarak yıkamaya başladı.

Suyun akışındaki gürlük, mutfağı alan sessizliği arıtıyordu.

Madam Tasula iş işler gibi eğilmişti ayıkladığı sebzelere.

Buzdolabının ince titreşimlerini duydular ikisi de.

Yeniden çalışmaya başladığı zamanki bu ses Cennet'i esinti gibi sarardı hep.

Buzdolabını açtığında, besinlerin düzenli sıralanmış görüntüsünden çok, o inanılmaz serinlikti onu tutkuyla bağlayan. Hele buz çıkarılacağı zaman (öğle ve akşam yemekleri, konuklar olduğunda içkiler için, temizlik günleri kalıpların boşaltılması gerektiğinde) bu iş Cennet'e verilirdi. Elleriyle her buz topağını tutup avuçlarında gezdirirdi. Sonra, onları kesme camdan kâselere koyardı. Küçüklüğünün ıslak bezlerle sarılı toprak testilerini anımsatırdı kanına işleyen buzların soğuğu Cennet'e. Yü-

reğinde bir düğüm katılaşır, kütürderdi. Topakların cam kâseyi buğulamasına bakardı. Birden anasının lavanta çiçeğiyle bastığı bohçalar açıldığında kokladığı temizlik pıtraklanırdı Cennet'in anısında. Yoksulluktan uzakta yaşadığı üç aylık sürenin çevresini saran varlıklı düzenine, avutucu görüntüsüne o ara tam kaptırırdı kendini.

Yeşilliklerin yıkanması bitmişti.

Kap dolabından süzgeci alıp içine yerleştirdi temizlediklerini.

Fırının ısısını gösteren sayaca baktı.

Çalar saat pişirme süresinin bittiğini bildiren ziliyle çınladı.

Madam Tasula çabucak fırının kapağını açıp tepsiyi öne çekti. Üstü silme domates kaplı büyük et parçasını ince parlak kesiciyle alttan doğru kaldırdı.

— Tereyağını ver, Cennet.

Cennet, cam tereyağı kabını uzattı.

Madam Tasula alışkanlığın güvenli kesinliğiyle bir bölüm ayırdı yağdan, etin altına üstüne aktardı.

Kızarmış etin kokusu fırının kapağı kapandığında dağıldı mutfağa, pencerenin açıklığında arı havayla kesişti, çam ağaçlarının ince hışırtılarını aşamadı.

Cennet, üç aydır duyduğu sakızlı çam kokusunu iyice soludu.

Ellerini önlüğüne sildi.

Koyu sarı saçlarının çevrelediği ak tenli yüzündeki onurlu bakışlarıyla mutfağı taradı.

En uç çizgilere dek dayanan bakımlılığa, eksiksiz birbirini tamamlayan tabaklara tencerelere, dolaplardaki yemek içmek işinde akıl almaz çeşitlerin ortaya çıkmasına yarayan değişik araçları düşündü.

Hepsini adıyla, yaradığı işle tanıyıp öğrenmesi on beş gününü almıştı.

Madam Tasula, Gönül Hanım'a Cennet için gerekli açıklamayı yapacağı gün dolanmıştı şöyle mutfakta.

"Bak Cennet'im demişti, çok varlıklıdırlar bunlar. Yıllardır yazlığa geldiklerinde aşçılıklarını yaparım. Seni ilerisi için de düşündüler. Ben cumartesileri Adada kalmam, Kınalı'ya ge-

çerim. Eskiden, Yani ölmeden önce, Teşvikiye'ye de bakardım. Yani Yüksekkaldırım'da iş tutardı. Akşamları Senantuan'ın orda buluşurduk. Şimdiyse mamamla olmalıyım. Çok yaşlandı. Eh Kınalı'da evimiz de var. Akıllı kızsın sen. Gönül Hanım'a diyeceğim bunu. Çabuk kapıyorsun gördüğünü. Güzelsin de, hemen buralardan bir arabacı bulmaya kalkma."

Cennet duymuyormuş gibi davranmıştı.

Sonra Gönül Hanım'la konuşma anı gelmişti.

Yirmi sekiz otuz yaşlarında görünen, oysa, kuşkusuz daha artık yaşta bir kadın.

Has ipeklilerden yapılma akşamüstü giyimleri, taşkınlığı korseyle engellenen kalçaları, deniz, uyuma, konukluk, yürüyüş saatlerinin dışında çoğunluk telefonla konuşan. Arasız bir gülümseme, gözlerle ulaşmayan, salt dudaklarda kısıtlanmış. Davranışlarında anlatılamaz bir uyum, yumuşaklık, yakalanmaz anlamlarla değişen bir yüz. Yanında çalışanların söylediklerini, sigaranın biraz kalınlaştırdığı sesiyle, "Ya öyle mi, ya öyle mi!" diye dinleyen. Ve bu 'ya öyle mi'lerin ne demeye geldiğini çıkaramayan kişinin (Madam Tasula, Cennet, Bahçıvan Recep ya da Ramize) tedirginliğini sezerek hanımlığını incelikle, güvenle tartan Gönül Hanım.)

"Demek çabuk öğreniyor Tasula'cığım" demişti.

'Cığım' eki, hiçbir yersiz yakınlık kurulamayacak bir ses ustalığıyla çiziliyor.

"Daha çok çocukları düşünüyorum. Koşturabilmeli onların ardından. Belma akşam sütlerini içmek için bir de maskaralık istiyor. Çocukların hepsi nedense iştahsız. Ne deniz ne güneş... Neyse evet diyorsan, sana da destek olur. Çocuk daha Cennet, o da eğlenir rahat eder." Sonra Cennet'e sunulan inanılmayacak denli sevecenlik dolu bir gülüş, neredeyse annece denebilir. Yabancı eve yerleşmeyi kolaylaştıran bir yakınlık.

İlk günlerin eklenmişliği.

Köşkün görkemi.

Her açılan kapının ardındaki yalın, kıpırtısız duran eşyalar.

Duvarlara gömülü dolap kapaklarının kapitone içlikleri.

Yüzlerce giyim eşyası.

Elektrik düğmelerinin incecik çıtlarla akım geçirmesi.

Yemeklerin şaşılacak tatları.

İyi cins yağların iştah bileyen kokusu.

Hepsini izleyen Cennet.

Yeni üstbaş. Dikliği yıkanmayla yitmemiş basmalar, yepyeni iç çamaşırları.

Saçların gözden geçirilmesi.

Anca dayanılır sıcaklıkta sularla gerçek bir banyoda sevinç verici bir yıkanma.

Arınmış yunmuş yabancı çocuğun biraz kuşkulu uykusu, yeni yerini yadırgaması. Sonra birden patlayan ilk sabah...

Cennet'e ayrılan kırmızı plastik tabaklar. Bardağı, çatalı, kaşığı.

Cennet'e, onlar ne yiyorlarsa hemen hepsinden verilir.

Cennet kendi yemek payını alamaz.

Bu bir kuraldır.

Madam Tasula ilkten evin sahiplerine yemekleri böler, düzenler, servis penceresinden kayık tabaklarını uzatır.

Cennet ürkek, düzenli alıp götürür.

Önce evin sahipleri yer.

Masa toplanır.

Madam Tasula'yla Cennet karşılıklı geçerler.

Madam Tasula gerekli gereksiz konuşur.

Ağzının doluluğunu umursamadığından dediklerini çoğunlukla anlamaz Cennet.

Bıkkınlığı andırır bir ilgisizliğin rahatlığıyla dinler kadını.

Arada kirpiklerini eğer, yanaklarına doğru basan kumral gölgeler oluşuverir.

Uzaklarda çalan bir akordeonun sesi kopa eklene dolar mutfağa. Ada'da sesler akşamları daha keskindir.

Günbatımlarının yatıştırıcı ılıklığı devinen her şeyin duyulmasını kolaylar.

Sebzelerin konduğu masa, hizmet edenlerin yemek yeridir.

İki yanı geniş pencereli mutfağın görünümü iç açıcı.

Hiçbir kap bulaşık bırakılamaz.

Çünkü sinekler dadanabilir.

Gerçi köşkün giriş kapısı çifttir.

Biri telli.

Mutfak camlarına tel takılmaması sağlık gereği düşünülmüştür.

İnanılmaz gibi görünüyorsa da yemeklerin buğusu incecik tellerde zamanla kalınlaşıp kirli bir görünüm yaratıyorlar.

Hem de havalandırmak güçleşiyor.

Camları açılmalı hiç olmazsa.

Alabildiğine iri, yıllık güzelim çam ağaçları engeller sinekleri.

Renkli tüylerin takılı olduğu sopacığın havada iki üç kez devinmesi, yolunu şaşırmış sineklerin sonudur.

Cennet gidip sinek kovucusunu aldı.

Köşede toplaşan üvezlere yaklaştı.

Vurdu.

Ezildiler.

Bu iş için ayırdığı bezle ak yağlıboyalarını sildi duvarın.

Bahçe kapısının açıldığını duydu.

Sarı pirinç çan tınlamıştı.

"Saat kaç diye düşündü. Denizden döndüler mi?.. Yarımdan önce pek dönmezler ya!"

Madam Tasula'ya baktı. Onun yüzü de Cennet'e dönüktü.

— Kapı mı açıldı? dedi.

— Hıı... dedi Cennet.

— Recep bakar, kim acaba? Belki de bizimkilerdir. Dün banyo alamamışlardı, İstanbul'dan gelenler var diye. Sanmam ki yarımdan, birden önce gelsinler.

— Evet dedi Cennet.

Niye evet dediğini bilmiyordu.

Kadın sussun istedi.

Aşağıdan doğru yaklaşan adımların çakıllardaki çıtırtıları belirginleşti.

— Baban olmasın? dedi Madam Tasula. Aylığını almaya hep o geliyor.

— Daha ayın otuzu. İkisinden önce gelmez ayıp olur diye.

Bunu der demez gelenin babası olduğunu anladı Cennet.

Mutfaktan çıktı.

Geniş yemek salonunu geçti.

Yere atılmış bir oyuncak otomobil takıldı ayağına.

Eğildi aldı.
Koltuğa bıraktı.
Çıkış kapısına hızlı adımlarla yaklaştı.
Çam ağaçları orayı örtmediğinden güneş engelsiz doluyordu sahanlığa.
İnce telle örtülü kapıya geldiğinde babasının gövdesi ardından gelen aydınlıkta koyulup doldu gözlerine.
İçinde çarpıntı birden patladı Cennet'in.
Neden olduğunu bilmeden göğsüne bastırdı elini.
— Hayırdır inşalah dedi ve kendisini annesi sandı hemen.
Ak boyalı, kesme camlı tutamak yerlerinin pirinci her gün parlatılan kapıyı açtı.
Mermer eşiğin öte yanındaki babasıyla arasında telli kapı kalmıştı.
Ak merdivenlerin üstüne yansıyan gün ışınlarına dalıp gitmiş gibiydi babası.
Öylesine bir duruşu vardı ki, Cennet kapıyı açmasa orda öyle durakalmak için gelmiş derdi gören.
Telin dengesiz çevre çatmaları titredi, açıldı.
Sıcak çarptı Cennet'in yüzüne.
Ağustosböceklerinin çığırtkanlığının arasızlığını ikinci kez seçti Cennet.
Güldü.
Yanakları kızardı.
Basma giyiminin cebine soktuğu elini çıkardı.
İki yanına uzattı kollarını.
— Hoş geldin babacığım dedi, anca duyulur gibi.
— Hoş bulduk kızım dedi adam.
Sesi kalın, derinden geliyordu.
Sözcükler düzgün söylenmesine karşın vurgularda yayılan bir yabancılık vardı.
Eskilerde kalmış ilk dilin Türkçeye uymayan söyleniş alışkanlığını taşıyordu.
Cennet kıyıya çekilip babasının geçişini kolaylaştırdı.
Uzun boylu, geniş yapılıydı adam.
Çuha yeleğin altından eski mintanı görünüyordu.
Pantolonunun havını yitirmiş kumaşı olmadık yerlerinden bolarmıştı.

Elinde gazete kâğıdına sarılmış küçük bir paket vardı.

Kâğıdın özensiz büküntüleri, içinde ne olduğunun anlaşılmasını güçleştiriyordu.

Salt bir yeleğin giyimini tamamlaması adama yakınlardan gelmiş de dönüverecekmiş görünümünü veriyordu.

Konuşmadan birlikte mutfağın girişine yürüdüler.

Cennet, Madam Tasula'nın etek uçlarının göründüğü açıklığa varınca babasının önüne geçti.

— Sahiden babammış Madam Tasula, nasıl da bildiniz! dedi.

Sesi yakınlık kurma isteğiyle doluydu.

Madam Tasula dizlerinin üstüne sıyrılmış etekliğini acele etmeden indirdi.

Mutfak kapısında yan yana duran baba-kıza yadırgamayan bir bakışla baktı.

— Hoş gelmişin Enver Efendi dedi. Sıcak nasıl dışarda? Hangi vapurla geldin, Yalova postasıyla mı? Köprüden kalkmaya görsün, her yere uğrar ömür törpüsü.

Söylediklerinin yanıtını istemezmişçe yeniden işine yöneldi.

Önündeki tatlı ölçeğini dolduran erimiş şekere soyulmuş şeftalileri buladı.

Onları tepsiye özenle sıralamaya koyuldu.

Dizdiği her parçanın üstünü taze bademlerle donatıyordu.

Cennet'le babası anlaşılmaz birkaç şey daha söyleyerek mutfağın duvarına dayalı iskemlelerden ikisini çekip oturdular.

— Bunu annen sana yaptı, gönderdi. "Oralarda böyle şeyler yemezler. Cennet çok sever, canı çeker de sonra bulamaz" dedi, al.

Babası küçük paketi uzattı.

Cennet aldı, avucundan anca taşan büyüklükteki kâğıdın babasının elinden kalma ısısını duydu elinde.

— Kuru çörek mi baba hı...

— Ya nasıl da bildin, annenin demesi doğruymuş, severmişsin demek. Bense sokaklarda gidip gelmekten neyi sevip sevmediğinizi tam bilemedim.

Cennet ilk kez o anlayamadığı utanma duygusunu yenerek Madam Tasula'yı unuttu.

Babasına gönülden gelen aydınlık bir gülümsemeyle baktı.

Adamın yüzünde yanak kemiklerinin gerginliğini bile aşıp çoğalmış buruşukların derinliğini gördü.

Bıyıklarında top top aklar birikiyordu.

Üç ay önce bu aklar anca yakından bakıldığında seçilirdi.

— Cennet, dedi Madam Tasula; sen masayı yavaş yavaş hazırlasan. Çatallarla kaşıkların bıçakların yerini şaşırma. İki bardak koyacaksın herkese, meyve suyunu da unutma, e mi?

Babasını Madam Tasula'yla yalnız bırakmak Cennet'i her zaman irkiltirdi.

Kadının o aldırmaz tutumuyla olmadık şeyleri söyleyerek babasına üzüntü vereceği kaygısına kapılırdı.

Çünkü o konuşacak birisini bulmasın, başlardı anlatmaya.

"Arabacılarla kaçan küçük hizmetçi kızlarda da ne akıl ah Enver Efendi... Adada yazları bitiveren garson yardımcıları gençler de olabilir kaçılacak. Fakat Cennetimiz akıllıdır, hattâ kibirlidir. Şu acayip biçimde fışkıran gür saçlarıyla dolaşan delikanlılar yok mu? Modaya uygun ucuz tergal pantolonlarıyla kasılıp gezenler, sivri uçlu kara pabuçlarının üstünde yaylananlar... Ya Enver Efendi, Ada insanlara yoksulluğunu, geleceğini unutturur. Evet, bir yaz boyu da olsa bu böyledir. Her yanda öyle şıklık öyle gösteriş ki, pa pa pa... Gençler de haklı. Motorlar fışıldatır denizi. Ak köpükler bırakırlar peşlerinde. Şarkılar, müzikler, mehtap, ah Ada bambaşkadır. Yanıltır, unutturur."

— Ben şimdi işimi bitiriveririm baba, dedi Cennet. İstersen senin iskemleni şu pencerenin önüne çekelim, ağaçları seyret.

Babası açıkça gülüp baktı.

Yanıtlamadı.

İskemlesini Cennet'in gösterdiği yöne çekti.

Kızının ayağa kalkarken ne yapacağını bilmeyip yeniden ona bıraktığı küçük paketi kucağına koyup oturdu.

Cennet mutfaktan çıkarken ardına döndü baktı.

Babası bulunduğu yere aykırı düşen görüntüsüyle dalıp gitmişti çamların biriken yeşilliğine.

Kapıyı açtığındaki sıkıntı, ıpıldadı Cennet'in içinde.

— Kızın akıllı Enver Efendi dedi Madam Tasula. Kapıveriyor gördüğünü. Bir de daha çok konuşup gülse. Gönül Hanım onu Teşvikiye'ye bile götürmeye niyetli. "Çeyiz yaparım Tasulacığım kıza diyor. Sevabım oluverir." Biz kimi besleme aldıksa evlendirdik. Yani yardımcı demek istiyorum.

— Evet ya Madam Tasula dedi Enver Efendi yerine iyice yerleşerek. Annesi üç aylık yalnızlıktan hemen usandı. İyi kötü başgöz ederiz biz Cennet'i. Şu bir yıldır işten çok çıkarılanlar oldu. Arkadaşlarım da ben de şaşırdık kaldık. Yoksa Cennet'i el evine vermek gerekmezdi. Hastalık da yakamızı bırakmaz. Cennet az konuşur az gülerse Hanım alınmasın. Üstelik iyi bir kadın, alınsın hiç istemem. Bizde çocuklar tez büyür, tez ağırlaşır. Yoksulluğun töresidir bu Madam Tasula.

Cennet'in babası başını çevirip kadına baktı.

Kadın elindeki son şeftali parçasını da tepsiye koymuş işini kıvançla gözden geçiriyordu.

Kömür karası saçlarının diplerinden seyrelen tutamlar terle yapışmıştı başına.

Birden Enver Efendi'nin içinden doğru kabaran bir özlem, delikanlılık damarı dediği o kıpırtı aydınlandı.

Gerilerde kalmış ak kavakların su şırıltısını andırır seslerini duyar gibi oldu.

Genç bir kadının gülüşü çalındı kulaklarına.

Bir keçiyolundan inen usta adımların dere ağzına varınca yorgun, genç soluğunu duydu göğsünde.

Suya eğilen kadının ak çakıllara değip ıslanan kumral saç örgüsünü düşündü.

— Ne olursa olsun bir kızı babası anası çeyizleyip dünya evine komalı dedi Enver Efendi. O da yürek gücünü yitirmeyip anasına babasına saygılı kalsın. Doğacak çocuklarını doğru insanlar yapsın.

Madam Tasula ocağın kapısını açtı.

Et kabını çıkarıp alttaki bölmeye aktardı.

Üst tepsiyi sürdü.

Kapağı kapadı.

Ocağın ayarını ısının azına çevirdi.

Ellerini dizlerine dayayıp eğildi.

İçi görünen elektrikli aygıtın çalışmasını bir süre izledi.

Doğruldu.

— En sevdikleri tatlıdır madamla çocukların. Kıvamını kaçırmaya gelmez. Bademler karardı mı at gitsin... Aaa elbet haklısın Enver Efendi... Öyle öyle...

Enver Efendi dışardan gelen sesleri dinliyordu.

Kızının masayı kurarkenki düzenli çalışması, gürültülerin kopmayıp aynı aralarla sıralanması, rahatlattı Enver Efendi'yi.

Adaya her gelişinde gördüğü, iliştiği şeylerin inanılmaz bir yabancılıkla duyurduğu sıkıntılı yalnızlığını, Cennet'in uyum içinde olduğu düşüncesi yok ediverdi.

Bir dolabın kapaklarının kapanmasını bildiren vuruşlardan sonra sesler kesildi.

Cennet belirdi mutfak kapısında.

— Tamam Madam Tasula dedi. Masayı kurdum.

— Her şey kondu mu? Kürdanlığı da çıkardın mı?

— Evet.

Babasının gözleriyle karşılaştı Cennet.

Babasını orda görmeye alışıvermişti şimdi.

Ekmeklikten bıçakla fırancalayı çıkardı.

Ekmeği ince dilimlere ayırmaya başladı.

Kelebeğin demin takıldığı cama doğru kaymıştı güneş.

Mutfak alabildiğine aydınlanıyordu.

— Sabah bir kelebeği kurtardım, baba dedi.

— Bak sen hele dedi babası. Kapıdan girdiğindeki konuşmasının kalınlığını bir ölçüde yitirmişti sesi. İyi yapmışsın, nasıl bir şeydi?

— Ak gibi görünüyordu. Sonra aldım baktım, kendinden koyu biçimler vardı kanatlarında. Acaba yaşar mı? Uçtu ya... Uçmadan önce yaldızlı tozdan pulları elime çıktı.

— En çok görülenlerden tuttuğun. Yaşar, dayanıklıdır o cins, üzülme.

— Sahi mi baba. Sen hiç kelebekleri merak ettin mi?

— Biz de bir zamanlar delikanlıydık Cennet kız. Üstelik yeşili bol yerlerdeydik bir zamanlar...

Gülüştüler baba-kız.

Madam Tasula salatanın üstüne bir tüpten ak bir sıvı sıkıyordu.

Anlamsız, alışkın baktı onlara, gülüşlerine katıldı.

Cennet hemen kesti gülmesini.

Birden mutfağın kapısında üç çocuk belirdi.

Sessizce gelmelerine tek neden sayılacak yaygarayı kopardılar.

Giyimleri çarpıcı kızıllarla, turuncularla bezeliydi.

Sabunlu bir ter kokusu taşıyordu üstlerinden.

Birinin kollarında denizin tuzu çizgi çizgi aklaşıp kurumuştu.

Burunlarının uçlarında güneş yanığının parlak sağlıklı rengiyle durup birbirlerini beklemeden konuşmaya başladılar.

Sözleri yetiştirmek için zor soluk alıyorlardı.

— Açım Madam Tasula, hemen yemek yiyeceğiz.

— Bak Cennet'in babası gelmiş.

— Birgün Cennet'i denize götürüp batıracağız.

— Bak Cennet'in babası gelmiş.

— İyi işte gördük.

— Evet Cennet'e yüzme öğreteceğiz.

— Ay çok açız hadi.

— Cennet elbisemle girerim denize diyor.

— Ne iyi, elbisesi balon gibi şişecek.

— Ben portakal suyu içeceğim.

— Ben de.

— Oğlum onlar konserve hep.

— Bugün en yüksek kim atladı?

— Madam Tasula bize salata koyma.

— Hıh senin demenle mi?

— İtmesene öf, ne itiyorsun.

— Cennet yarın sen de gel e mi. Gelecek misin hı...

— Bu akşam beşte Sühaların kotrasıyla çıkacağız.

— Babam gelmeden ilk olarak onsuz balık avlayacağız.

— Annem aşağıda Süha'nın annesiyle konuşuyor.

— Cennet bak bugün ben senin sevdiğin deniz kabuklarından buldum, hem de içi turuncu çizgili.

Cennet elini uzatıp çocukların en büyüğü olan Durul'dan aldı deniz kabuğunu.

Kumlarından arınmamış kabuk ılık iri duruyordu avucunda.

Üst üste dönen yuvarlak çizgileri yanık bir turuncuyla başlayıp yaldızlanıyordu. Yeniden uzattı kabuğu. Parmaklarındaki belirsiz kumlanmayı sürttü koluna.

— Çok güzel, şimdiye kadar topladıklarınızın en büyüğü... dedi.

Güneş yanığı derisinin üstü sarı tüylerle bezeli kol, aldı kabuğu.

— Koyacak yerin yok Cennet dedi. Senin yerine sandığımızda ben saklarım.

Her gün masa başında kendisine koyu gözlerinde yakınlık dolu bakışlarla bakan Durul'un gölgelenen üst dudağındaki ince tüylenmeyi görmeme çabasındaydı hep Cennet.

Küçüklerin şımarık gürültülerinin içinde ak, dinlendirici bir boşluk gibiydi Durul.

Denize gittikleri ilk gün plajdaki büfeden alınan İtalyan dondurmasının hangi çeşidini istediğini Cennet'e soran da Durul'du.

Gönül Hanım, uzakta, şişirilmiş naylon koltuğunda güneşleniyordu. Dizkapakları, güneş vurdukça, yapay bir maddedenmiş gibi parlıyordu Gönül Hanım'ın...

"Evet, Durulcum diyordu, Cennet de dondurma yiyecek elbette, sor bakalım kendisine, yahut birlikte gidin."

Cennet'in üstündeki alışamadığı kısalıkta kolsuz pamuklu yaz giyimi, tam gövdesine göre dikilmiş.

Birlikte yürümüşlerdi büfeye.

Durul dondurmayı uzatırken çekingendi.

Cennet onun eli eline değsin istemiyordu.

Küçükler daldıkları oyunlarından kopar kopmaz önce sıkıntıyla çevrelerine bakınıp sonra Cennet'in yanına geliyorlardı.

Gönül Hanım gözlüklerinin örttüğü gözlerinin görünmemesinden ötürü iyice uzaklaşmış gibi geliyordu Cennet'e.

Küçüklere, anneleri hiç yükseltmediği kesin sesiyle,

"Uslu durun diyordu, kızı rahat bırakın, o burada olmasa

kendi kendinize oynayacaktınız ya, bırakın güneşten yararlansın."

Bezgin, yeniden bırakıyordu saydam koltuğuna kendini Gönül Hanım.

Cennet, çocukların arasız isteklerinin olmazlığına mı, isteklere yetişemememenin getirdiği bunalmanın belirmesine mi engel olsun bilememişti o gün.

Sonunda Durul, kardeşlerine kabuk toplama işini bulmuştu.

Bir süre sonra da kıyı boyunca onlar da Cennet'le birlikte kabuk aramaya çıkmışlardı.

Kumların denizle kesiştiği yerdeki ıslaklığa basarak, başları yere eğik yürümüşlerdi. Çocuklara özgü güzellikteki ayaklarının yan yana izler bıraktığı kumsal boyunca tek söz söylemeden çakılları izliyorlardı. Buldukları kabuklar ellerinden taşmaya başlayınca Cennet'in eteğine doldurmaya karar vermiştiler. O zaman Cennet, Durul'u çok yakından görmüştü. Gözleri sandığı gibi koyu renk değil, kahverengisi baskın elaydı. On dört yaşındaki yeniyetme bir oğlan çocuğunun kemikleri dolmamış, yine de erkekçe duruşlu omuzları vardı Durul'da. "İstersen dinlenelim, yoruldun mu, uuu, bak annemler nerede kalmışlar." Cennet gözlerini kaçırmıştı. Gövdelerinin arasında sıcak dalgalanıyordu. Durul'un diş uçlarındaki çentikleri görebilecek denli bitişiğindeydi onun.

"Bir yelkenliyle açık denizlere gideceğim ilerde. Bilinmez adalar bulup oralara adımı vereceğim. Sen de benimle gelsene."

Cennet'in kulaklarına fırtınalı günlerden kopup gelen dalga sesleri doluşuvermişti.

Iğıl ığıl eden yüreğini belli etmeme kaygısıyla Durul'dan iki adım öteye çekilmişti.

"Gemiyle git. Daha kolay, daha güvenlidir öylesi... Ben... Ben niçin geleyim... Senin neyin..."

Hemen susmuştu.

O saatlerde deniz sanki alçalıyordu.

Kıyı kayalarının, açılan yarıklarındaki canlanan yengeç yuvalarının kıvıl kıvıl devinmelerini ürküntüyle anımsamıştı Cennet.

Küçükler koşarak annelerine gidiyorlardı.

Durul'un yaklaştığını sezince küçüklerin ardından koşmaya başlamıştı Cennet de.

Güneş küllü batıyordu o gün, hava serinleyecekti...

Çocuklar dış kapının açıldığını duyar duymaz geldikleri gibi birbirlerine dolanmışça çarpışarak yok oldular mutfağın eşiğinden.

Merdivenleri aynı sevinç bağrışlarıyla tırmandılar.

Gönül Hanım üstünde pembe havlu giyimiyle yürüdü mutfağa.

Omuzlarının yuvarlağı güneşin gerdiği derisinin parıltısıyla ışıyordu.

Bir anda her şeyi gördü.

Ocağın elektrikli kızıl ışığını, Madam Tasula'nın derlenip toparlanıveren kaşlarını.

Salatanın üstüne özenle sıkılan ak salçanın tazeliğinden ötürü ince köpüklenişini.

Ekmek sepetini sarmalayan keten örtünün bükümlerindeki düzeni,

Cennet'in babasını.

Bir kadın içeri girdiğinde ayağa kalkmayı bilmeyen babasını.

Gerçi ayağa kalkmaması daha uygundu.

Çünkü Cennet'in babasını erkek saymak olurdu ondan bunu beklemek.

— Nasılsınız Enver Efendi? Sesinde uzak bir soyluluk vardı.

"Ayın sonuna alışmamalılar para istemek için. Derken otuzu, on beşi bile olabilir. Üstelik bu da işlememiş ayın on beşidir. Hepsi dertlidir, hepsi. Ben tek başıma neye yetebilirim. Recep olmasa şu küçük kıza yol vermek kolay. Öylesine iyi bir bahçıvanı o paraya bulmak güç. Recep de tedirgin. Ne isterler anlamıyo-

rum. Yiyecek içecek burdan. Böyle şeylerde sıkmak aklıma bile gelmez. Aşağılık bir davranıştır. Öylesi bana yakışmaz. Olabilecek her şey için fırsat tanıyorum, keşke hepsine yetişebilsem. Havuzun çevresindeki ateş alı ıtırlar. Itırları sıradan bir çiçek olmaktan çıkardı Recep."

— Ne haber? Hanımınızın sağlığı yoluna girdi mi? İlaçlarını düzgün alıyor mu?

Enver Efendi gerçi ayağa kalkmamıştı ya, gene de toparlanıp dikilmişti iskemlesinde.

Kucağında çöreklerin sarılı olduğu gazetenin uygunsuz yoksul paketiyle ellerini dizlerinden çekti.

— Sağ olun. Aynaya bakıttırdık. İyi beslenme, dinlenme diyor doktorlar. Öyle çok yorulmuş ki, kemiklerine işlemiş yorgunluk, dediler. Kemiklerimiz taş misali, yorulur muymuş dedim!

Utanarak gülümsedi Enver Efendi, önüne baktı.

Yüzünü bir çocukluk almıştı.

Cennet'in gözleri gölgelendi. Yakasını elledi.

— Evet dedi Gönül Hanım. Dinlendirin tabii. Kemiklerin yorgunluğu... Evet... siz şey için mi uğradınız yoksa... Recep'le konuşacak bir konu mu vardı? Ben size gitmeden Cennet'in parasını yollarım.

— Teşekkür ederim dedi Enver Efendi. Utanması silinmiş, bir ezikik almıştı yerini. Ayın otuzu acele oldu ya! Benim de işe ara verdiler. Ayın ikisinde hal'de bir yer boşalacakmış. Oraya başvuracağım.

— Yok efendim dedi Gönül Hanım. Önemli değil. Zaten yarın ayın biri. Bu yeni işinizde sanırım artık kalıcı olursunuz.

"Sıcakta fazla durdum bugün, sırtımın derisinde bir sertleşme var" diye düşündü Gönül Hanım, konuşmanın başını unuttu.

— Evet... Şeftalilerin fırından çıkmasından önce yemeğe oturalım Madam Tasula. Kaymakları buzluktan alın yumuşasın. Tatlıyı ılıkça yiyelim. Şurubunu soğutun yalnız. İnşallah kendinize geçenki gibi yemek sarıp getirmemişsinizdir Enver Efendi. Size ikram edecek bir şeylerimiz vardır.

Öksürdü Gönül Hanım, ellerini saçlarında gezdirdi, çıkarken ayağındaki deniz sandallarının topuklarını süsleyen madenler ışıldadı.

Saçlarının toparlanmışlığı ensesinin ince güzel açıklığını ortaya seriyordu.

Görüntüsü birkaç saç telinin tüyleşen nazlı uçuşuyla kayboldu.

Mırıldanmaya başladığı şarkısı duyuluyordu yalnız.

Enver Efendi kucağındaki pakete bir kez daha ellerini sürdü. Kime söylediği belirsiz,

— Yok dedi. Yemek sarmadım kendime.

Madam Tasula eti kayık tabağına yerleştirmeye başlamıştı.

— İlahi Enver Efendi. Ne şaşmıştık senin Adaya elinde öğle yemeğinle gelmene dedi Madam Tasula. Bir büyük evdir geldiğin, karı-koca nasıl böyle bir şey düşündünüz? Gönül Hanım şaşırmıştı, nasıl, olur mu hiç Tasula, demişti, günlerce gelse Enver Efendi düşünmemeli böyle şey... Bizim hanım gerçekten iyidir, altın kalplidir...

Madam Tasula söylediklerinden sonra bir yücelme duygusuna kaptırdı kendini.

— Benim evim değil ya Madam Tasula. Mecbur değiller bana yemek vermeye. Hem kızımı zora sokmayı istemem. Sonra ne bileyim, bizim de kendimize göre düşüncelerimiz var.

— Vire Enver Efendi. Sizin Recep de böyle. Ne ikram etsek istemez. Hele Ramize kapalı kutu. Biz yaptık, biz ettikten ötesi duyulmaz onlardan. Hamur tahtasının başında didinir durur. Akşamüstü kocası çalışırken bir iskemle atar evlerinin önüne, dantel örer. Sessizce çalışırlar ikisi de.

— Öyledir bizim memleketliler, birbirimize benzeriz. Gerçi eski kolaylıklarımızı yitirdik. Gene de öyle içimize sinmiş ki, el avuç açmamak. Atamayız silkip üstümüzden bunu.

Durdu Enver Efendi.

Gönül Hanım mutfağa girdiğinden beri kızı arasız bakmıştı ona.

Tezgâha dayanmış, ince gövdesini alabildiğine dik tutarak babasından kopmayan bakışlarıyla konuşmaları, devinmeleri izlemişti.

— Cennet'te de aynı yabanlık vardır, dedi Madam Tasula. Bilmem yabanlık demek doğru mu?

— Nedenmiş dedi Cennet. İnsanın anası evde yalnızken,

hastayken bayram mı edecekmişim. Ramize Ablama gelince, O, beni haklı buluyor hep.

— Ramize daha çok genç dedi Madam Tasula. Kırmızı salçanın ağır ağdalı akışını tabağın çevresinde gezdirerek. Zenginin varlığını yoksulun onuru yenemez. İyisi mi uyuşmakta yarar var...

Yemek yenen bölüme taşınmaya başladı tabaklar.

Enver Efendi ayaklarını toparlayıp iskemlenin dibine çekti. Cennet'in ve Madam Tasula'nın gidiş gelişlerine engel oluyormuş sanısına kapılmıştı.

Oysa öylesine genişti ki mutfak. İri yapılı Enver Efendi bile ilk anda beklenen büyüklükte bir yer kaplamıyordu.

Salata tabağını da Cennet aldı.

Çıkarken babasına gülümsedi.

Enver Efendi on beşindeki Cennet'in üç ay içinde ne denli büyüdüğünü yeniden seçti kızının bu gülümseyişiyle.

Çünkü yüzü hoşgörü, anlayış doluydu.

Hasta, bitik karısının ilk gençlik yıllarındaki katıksız duru yüzü giderek Cennet'te ortaya çıkıyordu. Yoksulluklarının bile yok edemediği bir okşayıcı sevecenlikle içinden geçirdi karısının adını.

Camdan dışarı baktı.

Çamların iğneli uçlarının renkleri değişmişti. Sarısı çoğalan yeşillere daldı gitti Enver Efendi.

Uzaklardan bir takanın sesi belirginleşti.

Eş aralıklarla duyulmaya başladı.

Enver Efendi ellerini koyverdi. Damarları boşalırmış gibi oldu.

Sarkan kolları pakete değdi.

Kâğıt hışırdadı. Uykuya benzeyen bir uçuculuk gövdesinde dolandı.

Gözkapakları renkleri karıştırarak inmeye başladı.

Sabahın beşinde uyanıp kucaklayarak helaya götürdüğü karısının yanında sandı kendini.

Odaya oturak aldırmayan karısının öfkelendirici titizliğini yansıtan elörgüsü dantel yastıktaki saydamlaşmış yüzünü gördü.

Ne yorgunluğuydu bu böyle otuz beşindeki bir kadını yataklara tutsak eden.

Dış sesleri tümden yitirdi.

Anlayamadığı bir mırıltıyla süren konuşmayı duymaya başladı.

Algılamaları koyulup yitti.

— Baba dedi Cennet.

Enver Efendinin başı omzuna kaymıştı. Hâlâ sıkıca tuttuğu paketle, ağzı aralık uyuyordu.

Salt başıydı sanki uyuyan.

Gövdesi sıkılanmış, düzenli deminki gibiydi iskemlenin üstünde.

— Babacığım hadi kalk, bizim yemeğimiz de hazır. Yiyelim. Baba, hadisene...

Enver Efendi silkindi.

Gözlerini açtı.

Taka sesi artık duyulmuyordu.

Bulunduğu yeri tanımaya çalıştı.

Güneşin sert aydınlığı kamaştırdı bakışını.

Kızının kendine eğilmiş yüzünü gördü.

Bu yüzdeki acıma duygusunu seçti.

Yıllar boyu hep güçlü görünmüş bir babanın açığa çıkan zayıflığını yakalayan çocuğun ele geçirdiği eşitliği tedirginlikle duydu.

Cennet'in gözlerindeki yumuşaklık dayanılmazdı.

— Dalmışım ha dedi Enver Efendi. Ben şu işi halledip gitsem Cennet, yemek memek istemem.

Masanın başında bir şeyleri yutmaya çalışan Madam Tasula:

— Akşam beş buçuk postasıyla gidersin artık Enver Efendi dedi. Hanım yemeğini yiyip öğle uykusuna yatacak. Anca kalktığında alırız parayı. Çocuklar da hepsi de uyuyacaklar. Ben de kestireceğim şöyle. Hadi Cennet, oturun.

Cennet iki tabağa ayrılan yemekleri aldı.

Madam Tasula'nın yemek yediği bölümü bezle sildi.

Kaşıkları çatalları dizdi.

Dolaptan soğuk su şişesini çıkardı.

Enver Efendi iskemlesini çekip masanın başına oturdu.

Kızı da karşısına geçti.

Ekmeklerini bölüp ilk lokmalarını birlikte ağızlarına attılar.

Madam Tasula dudaklarını sildiği kâğıt peçeteyi büktü. Mutfaktan çıkarken esniyordu.

Yemeklerini konuşmadan yediler.

Enver Efendi her şeyi kaşıkla alıyordu.

Tatlıya sıra geldiğinde demir fırından çıkarılan kaymaklı şeftalilerin ağızdan taşan kokusuna şaştı Enver Efendi.

Gerçi onlara ayrılanlar biraz dibi tutmuş, bademsizdi ya, yine de olağanüstü görülmedik birer çiçekmişçe inanılmaz bir kokuyla geçiyordu damaklarından.

Suyu bitirdiler.

Cennet yeniden kalkıp buzdolabından dolu bir şişe çıkardı.

Şişenin buğulanıp ıslanan gövdesinde gezdirdi parmaklarını.

— İstersen sana dünden kalma bir şey de koyayım baba? dedi.

Sesi ilgi doluydu. Gözlerine yansıyan deminki yumuşaklık dağılmamıştı.

— Doydum dedi Enver Efendi. Çok şükür. Hem tatlımızı da yedik. Daha ne?..

Kızının Adaya geldiğinden bu yana değişmemiş olan zayıflığına baktı. Böylesine iyi yemeklerin yendiği bu yerde Cennet'in zayıf kalış nedenini düşündü. Bulamadı.

— Cennet dedi, yemek sakındıkları yok yavrum, ye de güçlen.

Cennet hızla kalktı yerinden.

Sessizce masayı toparladı.

Kapları bulaşık yıkama yerine doldurdu.

Naylon bir örtüyle örttü üstlerini.

— Hanım titizdir. Bulaşıklar açıkta kalmasın der. Hem bugün fırının da her katı kullanıldı. Hepsini baştan telleyip sabunlayıp arıtmalı. Bir saatten fazla sürer bu da.

Enver Efendi geldiğinden bu yana kızının davranışlarındaki yerli yerindeliğe yeniden şaştı.

Mutfaktaki bir sürü değişik şeyin Cennet'in elinden geçerek arınıp yoluna girmesi kızının hiç de kolay olmayan uğraşlar içinde olduğunu gösteriyordu. Masaya koyduğu paketi sabahtan beri edindiği bir alışkanlıkla ayrımsamadan yeniden aldı.

Cennet kalktığından beri yüzünü çevirmiyordu babasına.

Ne yapsa ardı dönüktü.

Ocağı yaktı.

Pencereden içeri koyu bir çam kokusu doldu birden.

O yatışınca ardından güllerin ezici baygın havası aldı mutfağı.

— Esinti çıktı dedi Cennet. İkindiyi buluyoruz. Adada akşamüstleri çok güzel oluyor baba. O vakitler biz Ramize Ablamla oturup sizleri, öteki tanışlarımızı konuşuruz hep. Hanımlar da kulübe ya da başka bir yerlere giderler. Madam Tasula Adalı ahbaplarıyla buluşup çene yapar. Biz de kendi aramızda birlik oluruz. Hem Recep Ağabeyim burdan çıkmak istiyor.

Enver Efendi deminki uykulu durumunu çağrıştıran çözülmesini yitirdi, toparlandı.

— İş mi var sanıyor Recep İstanbul'da. Herkesi işten çıkarıyorlar. Bulmuş rahatı, otursun oturduğu yerde. Hem Ramize'ye ne oluyor. Kadın dediğin elindekini yitirmeyi değil korumayı bilmeli. Kaç yıl yaşamış ki ne bilip kocasına evet diyecek, Recep'i başka şeylere iteleyecek.

— Öyle deme baba dedi Cennet. Sesi uzaktı. Elbette Ramize Ablam haklı. Annem, onun annesi korudular da ellerindekini ne oldu bak. Sen yorgunluktan nerde olsan uyuyorsun. Demin anlattın ya hanıma. Annemin kemikleri bile duymuş yorgunluğu.

Enver Efendi arandı. İstediğince kesin, başa çıkılmaz bir yanıt bulamadı.

— Laf bunlar. Gençlik lafları. Ramize de sana iyi örnek olsun. Üç sınıflı ilkokul bitirdi diye ne sanıyor kendini. İşte gençlik lafları bunlar.

Cennet döndü. Deminki konuşma olmamış gibi yaklaştı, elinde tuttuğu kahve fincanını uzattı babasına.

— Babacığım, kahveni orta şekerli yaptım dedi.

Enver Efendi dikenleşen kuşkuyu attı içinden.

Kızının güzel çocuk yüzüne baktı.

Kahvesinin sıcak, pürtüklü sıvısını yudumladı.

— Cennet kız, ellerin nurdan kopsun.

Cennet babasının karşısına oturup suskun bekledi. Biten kahvenin fincanını aldı. Öteki kirlilerin yanına koydu.

— Dışarı çıkalım mı baba? dedi. Bahçede oturalım. Bak ne güzeldir bahçe.

Enver Efendi üçüncü gelişinde bile bahçeyi açık seçik görmediğini düşündü birden.

Gelme nedeni olan kızının aylığını alıp hemen dönerdi.

Bugünkü erken konukluğu, uygun davranmamış olma duygusunu öylesine çoğaltmıştı ki, ne yürüdüğü yeri, ne bindiği vapurun ikinci mevkideki gürültücü Yalova yolcularının oracıkta kuruverdiği dostluklarını seçebilmişti.

— Olur dedi, kalktı Enver Efendi.

Birlikte yürüdüler çıkışa.

Evin içinde yaz günlerine özgü, ince seslerden örülmüş dinlendirici bir kimsesizlik vardı.

Ayağına yeniden takılan oyuncak otomobili alıp koltuğa bıraktı Cennet. Çıkan gürültüden tedirgin durdu.

Enver Efendi duvarın dibindeki solgun renklerle işli büyük vazoya baktı.

Vazonun içinde uzun saplı dağınık kuru çiçekler vardı.

Köşkün yağlıboyalı kapılarının süslü tutamaklarını da gördü Enver Efendi. Duvarlar bile kesin bir öğlen dinginliğine bürülüydü.

— Uyandılar mı? dedi babası.

Cennet çenesini hayır anlamına gelecek denli kaldırdı.

Babasına yaklaştırdı başını.

— Dörde kadar uyurlar dedi alçak sesle. Hanım çabuk duyar sesleri, çocuklar duymaz.

— O sana deniz kabuğu getiren, belli arkadaş sayıp seviyor seni ha.

— Hıı dedi Cennet. Sesi bıkkındı. Sevse ne olacak, arkadaş saysa ne olacak! Bir onun sevmesiyle...

— Öyle deme, bayağı eş tutuyor seni kendine. Cennet'i denize götürelim diyen de o ya.

Cennet tel kapıyı kapadı, derin bir soluk aldı.

— Orta hizmetçisi olduğumu da biliyorlar. Çocuk filanlar ya, kabuğu veren oğlan benim yaşıtım. Birgün denize gittik, sonra dönüşte top oynadılar. Kaçan topları hep ben geri getirdim. Durul oynamadı, oturalım senle dedi, benim işim otur-

makmış gibi... Sonbaharda okullarına giderler hepsi. Gönül Hanım öyle diyor, Durul büyüdü diyor artık, oynamak değil konuşmak hoşuna gidiyormuş. Yok baba, iyi olmaya iyiler ya, n'ebleyim. Ramize Ablam haklı. İşçi olmanın daha insana yaraşır olduğunu söylüyor Recep Ağabeyim, haklı. Topu nasıl attıklarını biliyor musun? Ada inişli yokuşludur. Savrulup gidiyor toplar yere değer değmez. Küçükler kahkahadan kırılıyorlar. Hem Recep Ağabeyim...

Enver Efendi kızından yansıyıp duran geçimsiz tutumu anlamaya çabaladı. Deminki gibi gerekli sözler arandı, bulamadı.

— Bırak sen şu Recep'i, hele ne bilir o. Daha dünkü çocuk. Biz de onun yaşında kaynayıp coşuyorduk. İnsanların erkeğine genç yaşta niye delikanlı derler. Koparıp koyacağı nedir bilemediğinden.

— Recep Ağabeyim haklı dedi dirençle Cennet.

Çıkış merdivenlerinin başında durdular.

Güzel kokuların savrulduğu açıklık alabildiğine uzanıyordu önlerinde.

Bahçenin bakımlı bölümlerinde yüzlerce çiçek seriliyordu. Aşırı sıcağın bile gevşetemediği diri taç yapraklarıyla dimdiktiler.

Bir arı yığını yazı belirginleştiren vızıldamalarıyla iri açık yapraklı gülleriyle duran bodur bir ağacın üstünde uçuşuyordu.

Düzgün çakıllarla döşeli bahçe yollarının kıyıları tekdüze biçilmiş taflanlarla kesiliyordu.

Bahçenin eğiminden doğru çıkan yolun sonundaki küçük alanda bir merdiven vardı.

Oyuncakmış sanısını veren ince oymalı demir tutamaklarının bitiminde iki melek heykeli çıplak mermer gövdeleri, tombul çocuk kıçlarıyla duruyorlardı.

Doğal bir görüntü verilmeye çalışılmış havuzda, ağırlaşmış iri kırmızı balıklar yüzüyordu.

Japon akasyasının dibinde duran ak boyalı demir koltuklara yürüdüler baba kız. İçlerindeki minderlerin koyu morluğu daha çarpıcı yapıyordu koltukların görünümünü.

— Sen şöyle geç babacığım... dedi.

Yüksek arkalıklıya oturttu babasını Cennet.

Kendi köşke dönük oturdu.

Kepenklerin kapalılığında gizlenen pencerelerin açıldığı odaları düşündü Cennet.

Sabahları yatakların rahat uykular uyunduğuna tanıklık eden düzgünlüğünü elinden geçirmesi yenilendi içinde. Gece lambalarının dantelli üstlüklerini görür gibi oldu.

Sırtını dikleştirdi.

— Bak baba. Ne güzel değil mi çiçekler?

— Şu ateş alları ne ki Cennet?

— Itır onlar babacığım, Recep Ağabeyim yetiştirdi. Bodur gül ağacının da budanmasını öyle iyi yaptı ki, yeni sürgünlerini gören, sanki ağaç istediğim biçimi alacakmış gibi büyüyor diyorlar. Recep Ağabeyim de, elbette, insan bir işin üstesinden gelmek için tam girişmeli işe, diyor.

— Recep ne vakit bahçeye çıkar? –dedi Enver Efendi.

Ak köşkün ardına düşen küçük evciğe baktı.

Renkli basmadan perdeleri örtüktü evin. Önünde duran bahçe kovasının, tırmıkların dağınıklığı hemen işe başlayacak birinin geleceğini belirtir gibiydi.

— Onlar Ramize Ablamla bugün izin alıp İstanbul'a indiler. Recep Ağabeyime telefon geldi dün akşam. İşleri olacak, gitmeleri yakın artık...

— Ya dedi Enver Efendi.

Kızının ikide bir sesini kesinleştirip değindiği bu gitme sözünden gelen yabancılığı, yoruculuğu yenmeye çalışarak, konuşmasını ekledi.

— Bilemedi desene benim geleceğimi. Nerden bilsin, bileydi elbette beklerdi Enver Amcasını. Onun babasıyla biz silah arkadaşlığı etmişizdir. Alamanlar girdiğinde memlekete. Anası Filibe'deydi. Recep de doğmamıştı. Bu Recep'in babasıysa yeni damat. Anlı şanlı delikanlı. Damatlık tıraşı uzamamış daha. Tanklar bata çıka geçtiler çamurlu yollardan. Eh biz de gençtik dediğim yıllarda... Hemen bayrak değişimi yaptılar. Muhtar telaştan mintanıyla fır dönüyordu ortada... Soğuk da soğuktu hani...

Sustu Enver Efendi.

Kır bıyıkları ağzının üstüne dönüyordu.

Boğazına dek vurulu mintanının yakasından bir düğmeyi açtı.

Cennet dalıp gitti uzaklara.

Ağaçların arasından genişleyerek görünen göğün sıcaklığından, renksizliğinden ötürü soluk duran denize baktı.

Bir vapur leke gibi yaklaşıyordu Adaya.

Aşağıdan geçen fayton sesleri yükseldi bahçeye.

Atların nal çarpışları asfaltta yumuşuyor, kamçının ince şaklaması adımlarla uyumlu yineleniyordu. Atların boyunlarındaki pirinç çanların tınlamaları yeterince yükseliyordu çevreye. Ada, yazlıklarını geçirenlerin dinlendirici saatlerini hırpalamayacak seslerle örtülüydü yine. Öğle uykularının bitmek üzere olduğunun tanığıydı faytonların geçmeleri, Cennet ince işlemelerle sürüp giden ak köşkü yeniden izledi. İçi gereken her çeşit yeniliklerle donatılmış köşkün, yıllarca özenle korunan soylu dış görünüşü yeniden can kazandı gözünde. Balkonun kuş kafesi denli oyumlu ince işlemelerle süren alınlığına takılı eski çocuk patiklerini didikleyen kara sırtlı kuşu gördü yine. Balkonun sağındaki kepenk açıldı. Gönül Hanım köpük uçukluğundaki yatak giyimiyle sarktı bahçeye. Saçlarını elleriyle havalandırdı. İçeri çekildi.

Cennet sabunlu suların kuruttuğu avuçlarına baktı.

Kanın pembeliği bileklerine doğru dağılıyordu. Kıpırdandı.

Toprağın verimli kızılına eğildi.

Ayağının ucuyla deşti toprağı.

Çam iğnelerinin kuru sivriliklerine değdi ayak parmakları.

Sandaletlerini çıkardı.

Tabanlarını bastırdı toprağa. İçi titredi.

Annesini andı. Buruldu.

Babasının sessizliği dikkatini yeniledi ona doğru.

Enver Efendi, bahçenin bir köşesine çevrik bakışlarıyla oturuyordu.

Baktığı yönde yan yana dizili duran katmerli karanfil saksıları vardı. Karaya çalar koyuluktaki kızıl karanfilin kokusu keskinleşip dağılıyordu.

— Karanfillere mi bakıyorsun baba?

— Evet. Bunlar tarçınlı kokularıyla pencere önüne dizili du-

rurlardı. Kokuları tutardı burnu... Hoş bir şey... Recep daha doğmamışken, babası benim silah arkadaşımdı. Annesi Filibe'deydi. Alamanlar köyümüze girdiğinde. Biz oralarda seçilir, sevilirdik. Neyse, sen daha küçüksün, bunları anlamana çok vakit ister.

— Niçin küçük olacakmışım! Recep Ağabeyim bana anlattı. Annesi Filibe'de değilmiş. Neler görmüş o da neler. Savaş sonuymuş, oğluna bir bir anlatmış hepsini. Almanların batan gemilerinden denizin üstüne çıkan şişmiş cesetler kıyıya vuruyormuş. Hepsi on altı on yedi yaşındaymış ölülerin. Değil sakalları, bıyıkları bile terlememiş. Recebim demiş annesi, o çocukların ne demeye ölüp gittikleri belli değildi. Faşist diyorlardı onlara, ama on beş on altı yaşında faşist olunur mu? Anca faşist olanlar on beşindekine adam öldürmeyi öğretir. Çünkü çocuklar temizdir, demiş annesi. Hepsi Durul kadarmışlar, çocukmuşlar. Tam anlamasam da, ne zaman dinlesem sıkılıyorum, buruksuyorum.

Enver Efendi duyduğu baskıya bu kez engel olamadı. Konuştukları şeylerin şimdi gördüğü rahatlığa, kendindeki mutluluğu andırır koyvermeye ters düşen çağrışımları, kırıcı olan bir şeyler soktu kızıyla arasına. Kızının baba evinden üç ay uzak kalmasının arayı bu denli açıp büyüteceğini hiç sanmamıştı. Üstelik buna neden de, hemşerisi olan birinin oğluydu. Onun, başını yerden almaz, genç bir gelin olan karısı.

— Bu Recep hepten şaşırmış. Senin kadar sübyana iç dökmek neyin nesi oluyor... Yok faşist filan... Bu laflar neyin nesi, bilir mi dediklerini, ben bile bilmiyorum o savaşın neden olduğunu... Burda rahatsın Cennet. Yediğin önünde, yemediğin ardında. Mis gibi havası var. Cennet bir yerdesin Kızının adıyla eşleşen anlama gülüverdi, çözüldü telaşı–, gel gör ki hırçınlaşmışsın, geçimsizleşmişsin. Annen hasta olmasa... seni yanıma katar götürürdüm. İşe başlayayım, çaresine bakarım. Herkes geçimli olmalıdır deriz biz. Hayat zaten zor. Evet doğru olmaya doğru şeyler var ya... Sen küçüksün, burası ise, iyi, güvenli bir yer. Kötü davranmıyorlar...

— Ben durucu değilim baba buralarda. Hayatımı annem gibi, senin gibi geçirmek istemem.

Cennet sözlerini bitirince, yüzüne doğru kanın yükseldiğini

anladı. Başını eğdi, ellerini dizlerine kenetledi. Küçük kız oluverdi bu duruşuyla, babası yatıştı, güldü.

— Ah çocuk ah! Biz gezgindik, sen de mi öyle olacaksın? Gezginlik eşle dostla çekiliyor...

Çakıl taşlarından gelen ayak seslerine dönüp baktılar.

Cennet ayağa kalktı.

Madam Tasula geliyordu. Gözlerinin, kaşlarının boyasını tazeleyip saçlarına yeni kıvrımlar yapmıştı.

Yaklaştı.

Elindeki para demetini Cennet'e uzattı.

— Say bakalım Cennet... dedi. Bir de ilaç parası var.

Enver Efendi neden yaptığını bilmeden iki kez kalkıp oturdu. Sonra zor duyulur bir sesle,

— Mahçup oluyoruz, üstelik bir de ilaç parası dedi.

Söylediklerini ne Cennet ne Madam Tasula duymadılar.

Cennet sıkılarak çekildi.

Elini Enver Efendi'nin omzuna dayadı.

Fazladan gönderilen paraya hiç bakmadı.

— Babam saysın... dedi.

Balkonun kapısı gürültüyle açıldı. Küçükler öğlenki sevinç, kaygısızlık dolu bağrışlarıyla fırladılar dışarı. Giyimlerini değiştirmişlerdi. Aralarında Durul'un koyu renkli başı yoktu.

— A! Cennet'in babası hâlâ burda.

Cennet sen de bizle kotraya gel.

Korkma yakalayacağımız balığı üstüne atmayız.

Cennet'i deniz tutuyor bilmiyor musunuz, babası ilk getirdiğinde kusmuştu.

Hey bakın mavi yelkenli bir kotra geçiyor.

Sühalarınki beyaz.

Annem sesleniyor, kahvaltımız hazırlanmış.

Durul Ağabeyim nerde?

İtmesene.

— Kahvaltıyı siz mi hazırladınız Madam Tasula? dedi Cennet. Ben unutmuşum. Dalmışım.

Madam Tasula, Enver Efendi'ye tek tek sayarak verdiği paralar bitince, zararı yok anlamına gelecek bir omuz silkmesiyle güldü Cennet'e.

Sonra çakıllı yoldan bahçenin büyük, gösterişli kapısına doğru yürüdü.

— Ben de kalkayım artık... dedi babası.

Kızının gözlerini arandı.

Yeleğinin iç cebinden çıkardığı küçük çantaya paraları yerleştirmeye başladı.

Cennet, annesinin eski çantasını tanıdı. Gün döndükçe artan esinti kesiliverdi yüzünde, yutkundu.

— Annem hiç mi çıkamıyor çarşıya filan?

— Bir zaman öyle yatması gerekmiş. İyi beslenirse çabuk dirilir dedi doktor. Daha otuz beş yaşındadır. Genç sayılır. Aramızda beş yaş vardır, Cennet, bilir miydin?

Cennet gözlerindeki nemlenmeyi sezdi.

Elini alnından geçirdi.

Sonra cebinde bir şeyler varmışça arandı.

Bir tıkanma tortop dayandı boğazına.

Annesi ayaktaydı ayrıldıkları gün. Kızıyla vedalaşırken avucundaki mendilini didikliyordu durmadan. Cennet'e bakmayan iri gözlerinin elası camlaşıyor, akmasına engel olunmuş ilk gözyaşı damlaları, o hastalıklı yalımları daha artırıyordu.

Babasının eline tutuşturmuştu Cennet'in bir iki parçalık eşyasını.

Sarılanların içindeki bağadan tarağı en önemli eşyasıydı Cennet'in.

Sonra yeniden mendilini didikliyordu annesi. Bakmıyordu Cennet'e.

— Bilmiyordum baba dedi, beş yaş aranız olduğunu.

Babası kalktı.

Kucağından sabah getirdiği gazete kâğıdından dürülmüş tomar düştü yere.

Cennet umulmadık bir çabuklukla düşeni aldı.

Kâğıda azar azar yağ çıkmaya başlamıştı.

Yüzüne doğru yanaştırdı paketi.

— Çok severim kuru çöreği. Annem tuzunu da öyle kor ki, hem tuzlu gibidir hem değil.

Enver Efendi durakalmıştı.

Köşkün içinden bir müzik sesi gelmeye başladı.

Ortancaların mavileri yer yer kirli bir renge dönüyordu.

Demir kapının ağırlığını çekti Cennet.

Kapı alınlığı kuyruğunu açmış bir tavuskuşuyla başlayıp bitiyordu.

— Anneme selam söyle babacığım. Cumartesiye gel beni al. Annemi göreyim özledim. Kalıversin çocuklar bir gecelik anneleriyle babalarıyla.

Babasının yandan görebildiği yüzündeki kararma acılandı yüreğinde Cennet'in. Sözü değiştirmek gereğini duydu.

— Redife nasıl baba?

— Güze evlenecek Redife...

Düzgün yolun karşısında sıralanan bakımlı evlere takılmıştı gözleri Enver Efendi'nin.

— ... Söz kestiler, güze nikâh düğün bir arada olacak.

Cennet elinde tuttuğu paketi öylesine sıktı ki kâğıdın içindekilerin ufalandığını duydu parmaklarında.

— Redife o kadar büyüdü mü baba! Benden iki yaş küçüktür o. Hem biz daha büyüyünce birlikte neler yapacaktık!

Enver Efendi kızını dinlemiyor gibiydi.

Kapıyı çekti içe doğru.

Kapının üstündeki çıngıraklar sallandı.

Sesleri, geçen bir faytonunkine karıştı.

Karşı bahçelerden şort giymiş genç bir kız elinde tenis raketiyle çıktı.

Kendisine yaklaşan üç dört arkadaşına katıldı.

Köşkten gelen müzik sesi açılmıştı. 'Durul plak çalıyor' diye düşündü Cennet.

Babasıyla bahçe kapısının dışına yürüdü.

Durdu.

Babası elini uzattı.

Yıllarla ağır zor işler görme sonucu devinme yeteneğini yitirmeye başlayan sert parmakları tuttu Cennet! Dudaklarına götürüp öptü. Sonra alnına değdirdi.

— Kafanı Recep'in dedikleriyle yorma kızım... dedi Enver Efendi. Ada vapurundan her inişindeki basıncı duydu çevresinde yeniden. Hayırlı bir kısmet çıktığında seni de veririz.

— Ben evlenmeyeceğim... dedi Cennet. Redife'ye çok üzüldüm. Senin iyi olmanla biz hiçbir zorluktan kurtulamadık ki...

Durdu Cennet, babasına baktı.

Onu, uyurken izlediğindeki anlam gene vardı gözlerinde.

— Sen de çok çektin babacığım. Sabahın köründen akşamın karanlığına kadar...

Cennet gene annesiydi sanki öyle bir ağırlık almıştı onu.

— Ben Recep Ağabeyimle Ramize Ablamla konuşup halleşiyorum... Baba bugün günübirlik Adada oturdun. Yedin de içtin de. Seyrettin de güzel şeyleri. Ne oldu? Döneceğin yer gene bizim sokağımız. Annemin hastalığı da cabası. Redife'ye selam götür benden. Ben işçiliğe gittiğimde getiririm düğün hediyesini ona. Birbirimizi hep göreydik daha başka olurdu ya. Eskisi gibi çıngıl çıngıl gülüyor mu gene Redife?

Enver Efendi bir iki adım uzaklaşıp baktı kızına. Güzel ak alnını süsleyen saçlarına, kaşlarının kesin açık çizgisine, aydınlık dolu gözlerine.

— Eh ne diyeyim, bildiğin gibi yap bakalım. Olur ya... Belki biz iyisini bilemedik...

Döndü, caddede yürümeye başladı.

Bahçe kapısının ağırlığını yüklenip itti Cennet.

İçeri girdi.

Parmaklıklara dayadı yüzünü.

Serinlemişti demirler.

Rüzgâr esmeye başlamıştı.

Bir süre durdu öylece.

Döndü.

Çakıllara bakarak yoldan yukarıya yöneldi.

Annesinin yolladığı çörek paketini özenle tutuyordu.

Şöyle biraz havaya doğru kaldırarak.

Ekim 1972

Kış Gelmeden

— Salatadan daha alacak mısın Namık?

Yemeğin başından beri düzenli çiğneme sesleriyle dolan odada kadının sorusu beliren sessizlikte takılı kaldı.

Adam yutkundu.

Başını 'hayır' anlamında yukarı kaldırdı, yeniden tabağına eğdi yüzünü.

Altı kişilik ceviz kaplama masanın muşambasında yer yer ince kesikler görünüyordu. Masanın açıkta kalan bölümleri cilasızlıktan abraşlaşmış, bakana gölgeli, rutubetli bir yerleri çağrıştırıyordu.

— Bugün izin için müdüre çıkabildin mi? Geçen yılki gibi gene sonbahara kalmasa sıran bari. Ben de diyorum ki dikişleri bir ara bırakayım. Tatile çıkalım... Yıllardır bunu düşünüyorum Namık bilsen...

Adam kadına döndü.

Öylesine katı, düz bir anlamla doluydu ki gözleri, insan yüzüne değil de, ürkünç bir nesneye bakıldığında olabilecek denli kaçan, tedirgin bir uzaklıktaydı.

Yeniden yemeğini yemeyi sürdürüp ses çıkarmadı.

Kadın iç geçirip duvardaki değirmi yüzlü, fesli, yaşlı adam resmine baktı. Karakalemle büyütülen fotoğraflara özgü eş benzeyişler bunda da göze çarpıyordu. Çok koyultulmuş kaşlar, parıltısı yitmiş gözbebekleri, sınırları kestirilmeyen bir çene.

— Sen geçen yıl hiç olmazsa Adapazarı'na kadar gittin. On beş gün annenlerde kaldın. Bu yıl şimdiden izin için sıraya gir.

Birlikte şöyle İstanbul'un yakınlarında bir yerde on beş gün olsun kalalım. Mutfaklı pansiyonlar varmış. Ben yemek de yaparım. Çok ucuza gelir, ha Namıkcım.

Adam uzanıp ekmek tabağından bir dilim aldı.

Kopardığı ekmek parçasıyla dudaklarını kuruladı.

İskemlesinin sırtlığına iyice verdi kendini.

— Ben Adapazarı'na cenaze için gittim biliyorsun. On beş gün de kalmam gerekiyordu. Annem en büyük oğlunun hiç olmazsa yıllar sonra on beş gün yanında kalmasını istemişse... Üstelik bu da ölüm yüzünden gerekmişse, tatil mi yaptık diyelim!

— Çarksuyu'na gezinizi anlatmıştın da. İlkbahar gibi her yan yeşermişti demiştin. Bilmem, çok çok hoşlanmıştım anlattıklarından. Hem yemek filan da götürmüşsünüz annenlerle. Ne bileyim...

— Annem ağlamaktan helak olmuştu. O yemek yemediydi. Erkenden döndülerdi. Biz erkek erkeğe kaldık. Süleyman Enişte, Hilmi Dayı, Doktor Ferit Bey, Davavekili Selahattin Efendi filan... Sen de buna gezme, tatil diyorsun. Kadın aklı...

Adam da duvardaki karakalem fotoğrafa baktı.

Dilini ağzının içinde gezdirdi.

Bardağı alıp uzun uzun tuttu.

Suyun bardaktaki pırıltısında umulmadık şeyler görüyormuşça ağır bir anlama bürünmüştü yüzü.

Birden suyu içti.

Bardağı masaya bıraktı.

Ağzın yağlı izi camın kıyısında kalakalmıştı.

— Tatil filan yapamayız biz Mehlika... Maaşımız son kanunla yüzde on arttı diye tatil yapamayız. Dikişten aldığın paraları da benim pek gördüğüm yok biliyorsun.

Kadın dalıp gittiği şeylerden öfkeyi andırır bir çabuklukla çekti kendini.

Yanaklarına yükselen kızarıklık geçmiş yıllardaki güzelliğini kanıtlayıvermişti. Yorgunluktan akları sarıya dönüşmüş, iri mavi gözlerini açtı. Sesinin titremesini engellemeye çalışarak,

— Bu yıl kömür paralarını ben yatırmadım mı Namık? Kış sert geçti. İki kez karaborsadan da kömür aldık. Ramazan bayramında kız kardeşin geldi Adapazarı'ndan, ona bir yünlü alıp dikmedim mi? Bunlar hangi parayla...

Adam kadına değişmeyen soğuk bakışlarını dikti, konuşmaya davrandı. İpliksi bir tükürük iki dudağının arasında belirdi.

Durdu.

Yeniden yemeğini yemeye başladı.

Kadın çaresizlik dolu bir anlatımla gerilen yüzünü odanın sokağa açılan bodrum kat penceresine çevirdi. Oysa perdeler örtülüydü. Ellerini kucağına koydu.

Zilin çalındığını duydular.

Kadın aynı anda yerinden kalktı.

Kapıyı açmaya yöneldi.

Adam kol saatine baktı.

— Saati dokuzlamışız. Biri mi gelecekti bu gece Mehlika? Söylemeyi unuttun?

Kadın duraladı. Zilin çalınması kesilmişti.

— Yanlış çalmışlardır belki de... dedi kadın. Bazen üç numara yerine bizimkini çalıyorlar. Nedense kapıcı katı sanıyorlar hep, alt katta oturulunca... Yoo kimse gelmeyecekti. Belki Şadımanların aklına estiyse.

— Yok canım, Hidayetler pazartesi gecesi çıkmazlar hiç.

Zil yeniden çalar diye beklediler.

Ses yinelenmeyince kadın oturdu.

— Neyse... Belki de tatil yapabiliriz. Hep böyle karamsar olma ne olur Namık. Daha kırkımıza gelmeden... Olduğumuz yere neden bu kadar kakılalım... Gerçi senin dışarıda günlerin...

Zil yeniden çaldı. Bu kez adam kalktı.

— Ne densiz şey yahu... Durup durup çalıyor. Ben bakayım, sen masayı toparla.

Giriş kapısıyla, genişçe bir oda olan yemek yedikleri yeri ayıran ara kapıyı açtı.

Ayakkabıların, giyim eşyalarının bulunduğu dar sahanlıkta bir süre durdu.

Kadın aldığı iki tabakla kıpırdamadan bakıyordu yarı karanlığa.

Yedikleri şeylerin gelenlerce görünmesinin uygunsuzluğunu düşündü.

Elindekileri yeniden masaya bıraktı. Tabakların üstüne muşambayı katladı.

Adam dış kapıyı açtı.

Bakındı.

Kat aralarının ışığı sönmüştü.

Gelenin yüzü içerden solarak taşan aydınlığın dışında kalıyordu. Görünen salt elleriydi. Birinde bavul, ötekindeyse yuvarlak, üstten boğumlu, koyu renk deri bir torba vardı.

— Kimi istediniz? diye sordu adam. Birini mi aradınız?

— Ben Alişan, enişte... dedi genç, pürüzlü bir ses. Beni tanımadınız mı?

Adam sustu.

Homurdanır gibi bir şeyler mırıldandı.

Kapıda bekleyene ardını döndü.

Odaya değil mutfak kapısına baktı. Yersiz bir iki davranıştan sonra.

— Haa ya Alişan... dedi. Bak Mehlika, kim gelmiş!..

Karısını arandı, göremedi. Kıpırdayan bir gölgenin ılık değişiyle şaşırdı.

— Sen burda mıydın Mehlika... Bak kim gelmiş, Alişan gelmiş.

Kadın adamın yanından sıyrıldı. Kollarını yüzü görünmeden duran karaltıya doğru uzattı. Birden gövdeyi göğsünden doğru sıkıca sardı.

— Kardeşim dedi. Alişancım, sekiz yıl sonra... Nerden çıktın! Bugün hep gözüm seyiriyordu. Biri gelecek Mehlika diyordum, hem de uzaktan. Gelecek ya kim bakalım... Sen sen hiç, ama hiç...

Kadının ağlamaya başladığı sesinden anlaşılıyordu.

Soluması karışıyor, güçlükle bağlıyordu sözcükleri birbirine. Başını anca göğsüne erişebildiği ince uzun gövdeye dayamıştı. Uzun süre yıkanmamış giyimlerle gezenlere özgü bakımsızlık kokusunun burnuna çarpışıyla daha çok sarsıldı. Sardığı genç bedenin dayanıksızlık duygusu veren inceliğinin de artırdığı ağlama isteğinin boğulurcasına bastırmasını yatıştıramıyordu.

— İçeri al kardeşini... dedi adam. Ne bu kapı önlerinde...

Herkes hüngürtülerini duyacak... Hadi hadi girin bakalım. Büyümüşşün yahu. Koca delikanlı adam olmuşsun.

Delikanlı ürkek adımlarla sahanlığı aştı.

Kadın doladığı kollarını çözmüyordu.

Birlikte itişmeye benzer bir yer açma çabasıyla sahanlığı geçip odaya girdiler.

Odanın iki duvarının dibinde, dayanak yerleri tahtadan koyu kırmızı koltuklar vardı. Koltukların eşi sandalyelerin kimisinin bacakları eğriydi. Küçük bir kitaplıkta birkaç dergiyle, bir gazetenin reklam diye dağıttığı üç beş kitap duruyordu. Kitaplığın boş kalan yerlerine boyaları sürülme sınırlarını aşmış, topraktan yapılma özensiz köpek, kedi, kuş heykelcikleri konmuştu. İki sehpa, eşit aralıklarla koltukların yanında duruyordu. Üstlerinde maden küllükler vardı. Orta masasında duran vazodaki papatyalar kuruydu. Yerdeki halının renkli bezeklerinin bazı bölümleri dökülüp görünmez olmuştu. Odanın taban tahtalarının sarıya boyalı temiz görünümü, üstündeki her şeyi daha yıpranmış, daha acıklı yapıyordu.

Karı koca konuklarının ilgisine, yabancılamasına katılmış gibi kendilerini aynı yenilikte duyuyorlardı odalarında.

Hiçbiri ilk davranışın getireceği rahatlamaya girişemeden öylece kalakalmışlardı.

Kadın ağlamasını birden kesti. Delikanlının aç olabileceği düşüncesiyle kendini toparlamıştı.

— Alişanım dedi, açsındır, kim bilir ne kadar uzaktan geliyorsun.

Kadın konuşur konuşmaz üçü de birbirlerine baktılar.

Sarı ipekten püsküllü bir üstlüğün örttüğü yetmiş beş mumluk ampulün aydınlığının odak noktasındaydı delikanlı.

Yarı karanlıktayken anlaşılmayan renkleri belirgindi şimdi. Alnına koyu sarı saç tutamları düşüyordu. Gözleri alabildiğine tedirgin oynuyor, odanın değişik yönlerine çeviriyordu bakışlarını. Elindeki yükleri bırakmamıştı.

Adam deminki yerine geçti masada.

Dürülü muşambayı açtı.

Tabağındakileri çatalıyla dürteledi.

— Elbette açtır... dedi kadına. Konuşurken yüzünü eğiyor-

du. İki yumurta kırıver çocuğa, biraz da salata koy. Kusura bakma Alişan. Çat kapı gelen, umduğunu değil bulduğunu...

— Enişte... Yok yok, aç değilim. Otobüs İzmit'te durduğunda çayla simit filan yedim. Size de pişmaniye getirdim. Sevdiğinizi bilirim de. Ablamla ilk nişanlılık yıllarında Adapazarı'ndan bize pembeli sarılı pişmaniyeler getirirdin ya. Biz de Ayten Ablamla yanaklarımıza yapışa yapışa yerdik. Adam tazedir dedi...

Delikanlı sözlerini gülerek bitirdi. Oysa gülüşüne kimse katılmamıştı. Yüzü toparlandı, gölgelendi.

Kadın yeniden hıçkırmaya başladı.

Bu kez elleriyle yüzünü örtmüştü.

Ayaklarında birinin ponponu kopmuş lacivert terlikler vardı.

Çıplak kollarının duru ak cildi ışığın altında saydam çiziliyordu.

Saçlarını gelişigüzel toplamıştı.

Tokalardan kurtulmuş üç dört sarı lüle ince sarsıntılarla boyun omuz arasındaki çukurda titreşiyordu.

— Yahu niye durup durup ağlıyorsun, çocuğa ilgi göstereceğine...

Kadın ellerini indirdi.

Yıpranmış yüzü ortaya çıktı.

Göründüğünden daha genç olduğunu belirten renkli dudaklarını ısırdı. Gülümsemeye çalıştı. Yürüdü, kardeşinin elindekilere uzandı.

Delikanlı utançla karşı koydu.

Yüklerini bırakmak istemedi.

Bakıştılar.

Kadının gözpınarlarındaki tomurlanan damlaların ışıltısını görünce eşyalarını taşımada diretmedi delikanlı. İçtenlikle gülümsedi kadına. Bu öylesine duru, çocukça bir gülüştü ki odada apak bir aydınlık çakmış gibi oldu.

Adam sıkıntıyla kadına baktı.

Çantaları yatak odalarının kapısına götürüşünü izledi.

Masanın üstündeki tahta sigaralıkta bir sigara çıkardı yaktı.

— Eee otur bakalım, anlat... dedi. Bunca yıl ha... on beş yaşından bu yana... Nerelerdeydin Alişan? Evet şimdi diyeceksin

ki, Enişte... Yoo, sonunda futbolcu olduğundan haberim var. Biz okumuş yazmış kişiyiz.

Adamın sesinde konuştukça beliren kendine güven ötede duran kadını ürküttü.

Kadın gözlerini arasız kırpıştırmaya başlamıştı.

— Üçüncü kümeden ikinciye geçtiğini de biliyoruz. Gerçi taşra takımlarıydı onlar, ama senin için çıkan notları da okudum küçük haberlerde. İyi atak bir oyununu seyrettik filan diyorlardı. Futbolculuğa hevesleneni hiçbir zaman beğenmedim bilirsin. Fakat iyi oyuncu olunca doğrusu ucunda para gürül gürül, değil mi Mehlika?

Kadın aynı yerde gözlerini kırpıyordu yine.

Delikanlı duruşunu değiştirmemişti. Boşta kalan ellerini sıkıntıyla izledi. Pantolonuna ilk kez görüyormuşça uzun uzun baktı. Boynundaki parlak renkli üstünde koyulmuş bir yağ lekesi olan kravatını elledi.

— Otur otur... diye üsteledi adam. Geniş bir çizgi çizdi eliyle havada. Çekiver iskemleyi de otur.

Delikanlı iskemleye ilişti.

— Sahiden tokum enişte. Hiçbir şey yiyesim yok.

Kadın masaya yaklaştı.

Yenecek şeylerin tükendiği karışık sofrayı umutsuzca gözden geçirdi.

Ekmekliğin ağzını kapayarak deminki ağlamasından daha coşkun bir ağlamaya kaptırdı kendini.

Delikanlı kollarını açtı. Ablasına doğru eğildi. Sonra kendini ona değmeyecek bir uzaklıkta tuttu. Yüzünde zor görülür ince kas oynamaları başlamıştı.

— Niye ağlıyorsun Mehlika Abla, ne var, niçin?.. Sonra tutuverdi ablasının bileklerini. Ablacım... dedi, ablacığım. İyiyim ben. Sizi de iyi gördüm. Baksanıza eniştem kilo almış. Üstelik bunca yıl sizleri arayıp sormadım da, ayıbım zaten çok, ne olur ağlama. Beni, yaptıklarımı unuttunuz sanmıştım. Oysa dönüşüm yeniden üzdü seni. Unuttunuz sandımdı. Daha kolay olacaktı öylesi. Demek unutmadınız.

— Öyle deme Alişan, öyle deme. Biz de az kusur etmedik sana. Şuncağız çocuktun... Değil değil... Öyle şaşaladım ki! Ne iyi yaptın gelmekle... Üzüntü değil, ne bileyim...

Bunları söyler söylemez kadının ağlaması hıçkırıklarla kesilip eklenmeye başladı.

Adam yerinden kalktı.

Kadının yanına geldi.

Küçük parmağında mühür taşlı altın bir yüzük olan sağ elini omzuna koydu kadının.

— Mehlika yeter... dedi. Parmak uçları köşeli bitiyordu adamın. Kadının omuzlarına giderek hınçla bastırıyordu. Yeter be canım, oturup şurdan burdan söz etmek varken. Belki Alişan İstanbul'a iyi bir takıma transfer olmak için geldi. Sorgu sual yok mu?

Kadın omzunu göçüren elin gücüyle ürperdi. Üst dudağındaki seyirmeyle yüzünü aptalca bir şaşkınlık almıştı.

— Ya ya, öyle. Ben bir şeyler buluvereyim mutfaktan. Hem Alişanım fasulye pilakisi sever. Yarın öğlene ayırdığımdan... Sekiz yıl geçti... Eniştene anlat hepsini. O da seni sever... sever sever...

Kadın mutfağa yöneldi.

Delikanlı deminki yerine çöktü.

Cebinden bir mendil çıkardı.

Mendilin büküm yerleri kirden kararıp katılaşmıştı.

Yüzünden geçirdi mendili.

Adam her yaptığını izliyordu.

Delikanlı mendili çarçabuk cebine soktu, baktı.

— Ben evi değiştirmişsinizdir diye düşündümdü. Sonra şansımı denemiş olayım deyip geldim. Eğer taşınmış olaydınız sizleri bulamazdım. Kapıyı çalarken bulacağıma da hiç inanmıyordum. Öyle şaştım ki enişte. Birden eski arkadaşlarımın bağıra çağıra katlardan aşağıya inerek beni çağıracaklarını sandım. Oysa sokak değişmiş. Gece bile belli oluyor sokağın değiştiği. Top oynadığımız büyük yangın yeri yok. Oraya da apartmanlar yapılmış. Durmadan akan çeşmeyi de kapamışlar. Kedili Hasene Teyze'nin ahşap evinin ne olduğunu karanlıkta pek çıkaramadım.

— Oraya dört beş yıl önce oto tamir atölyesi yaptılar. Onun için anlayamamışsındır ne olduğunu. Atölye yapıldığından beri it kılıklı birtakım heriflerin dolandığı bir mahalle oldu burası. Bilirsin şoför takımını. Adamın söz anlamayanı, ipten kazıktan kurtulmuşudurlar.

— Evet enişte dedi delikanlı. Çok tanıdığım vardır şoförlerden. Maçlar için bir yandan öbür yana gidip geldiğimizden. Ayrıca Mersinspor'dayken Mersinli Arap uşağı Resul vardı. Mersinspor'un hastası. Yaman, çok usta bir şoför...

Arap uşağı Resul'ü düşündü Alişan.

Her tanıyanda başıboş, esintili bir tay etkisi yapardı Resul.

Para tutmayanlara özgü bir umursamazlıkla giriştiği işlerin sonunda (bunda kumar en başta gelirdi) onulmaz bir karamsarlığa kapılan Resul'ü. ("Gadanı aldığımının Alişan'ı derdi Resul. Sen İstanbullusun ya. Hiç mi hiç İstanbulluya benzemiyorsun. Sende bizim bura adamının kavrukluğu, gurbet yemişliği var.") Boydan boya dizili palmiyelerin ağır, ıpıltılı salınışlarını belirgin gördü Alişan. Gökte aylarca pürüzsüz, dümdüz parlayan güneşi. Bereketli yağmurların fışkırttığı yaban otlarını, ağaçların durulup balkıyan yeşilini geçirdi içinden. Oysa oralardayken pek de önemsememişti bunları.

— Konya'da da bir sürü şoför arkadaş vardı. Motordan da anlardı çoğu. Bizim Resul İstanbul'a gelirse tanıtırım sizlere. Dürüsttür, eli açıktır...

— Elbette şoförlerin iyisi de vardır... dedi adam. Yine de densizi daha çok. Anlat bakalım Alişan, İstanbul'a neden döndün? Elbet burda daha iyi imkânlar var. Hadi hadi anlat.

Adam gülmeye başlamıştı.

Arada tek gözünü kırpıyor, onaylayan, hoşgören bir anlatıma bürünen yüzüyle delikanlıya doğru eğiliyordu.

Delikanlı duymamış gibiydi söylenenleri.

Yeniden mendilini çıkardı.

Bu kez avuçlarını sildi.

Görünüşte avuçlarını silmesinin gereği yoktu.

Çünkü avuçları kupkuruydu, mendil de çok kirliydi.

Bu duymazlıktan gelmeyi seçen Alişan iskemlesinde kıpırdandı.

Yapma gülüşü yitti.

Öksürdü.

Tabağına ufaladığı ekmek parçasını bıraktı.

— Eee... dedi.

Kadın mutfaktan çıktı, masaya yaklaştı.

Elindeki bezle tuttuğu cızırdayan sahanı altlığa koydu.

Yumurtaların sarısı dağılmıştı pişerken.

Yanık yağ kokusu üçünün de yüzlerine dalgalandı.

— Alişancım... dedi kadın. Bez tutacağı ne yaptığını bilmeden yanaklarına sürüyordu. Adamın gözlerindeki tortulanma arttı kadına bakarken. Evde bir şeyler kalmamıştı. Yarın salı pazarı var. Birlikte çıkarız senle alışverişe. Senin sevdiğin şeyleri...

— Çocuk buraya niye gelmiş Mehlika? Bilmeden etmeden pazar pazar gezdirmeyi düşünüyorsun.

Adam yumulu elini masaya vuruş sayılabilecek gibi indirdi.

Delikanlı önüne konan yumurta tabağına bakıyordu.

Sonra ekmeğe uzandı.

Bir şey almadan durdu eli ekmekliğin üstünde.

Sonra aldı, dilimin ince gözenekli örgüsüne bakmaya başladı.

— Ekmek de bayat... dedi kadın. Sesinde bir telaş, bir suçluluk vardı. Kapıcıyı yollamayı düşündüm ya. Çok geç olunca huysuzlanıyor.

— Ona bakmadım ablacım... dedi delikanlı. Hemen hemen her yerin ekmeği başka oluyor. Mersin'deyken...

Bez tutacağı şimdi avuçlarında sıkıp duruyordu kadın.

— Mersin'den mi geliyorsun Alişan?.. dedi kadın. Öylesine sevinçliydi ki sesi. Aaaa ne kadar uzak. Taa dünyanın ucu.

— Yok ablacığım. Mersin'den gelmiyorum. Futbola profesyonel olarak ilk Mersin'de başladım. Hani evden ayrılmıştım ya. Önceleri epey süründük. Birilerinin gözüne çarpınca Mersin yolu gözüktü bize de.

— O yaşlarda seni almazlardı... dedi adam. Çocuktun evden kaçtığında. Elbette... – Sözcüğü arandı adam, bulamadı. Sonra sakınmadan söyleyiverdi. – Sürünecektin ya. On beşinde kim profesyonel olmuş.

— Aaaa, Namık... dedi kadın. Aaa ne yani... Demek Mersin'deydin? Yıllar geçti. Bizi bıraktığında boyun kısaydı. Kısa pantolon giyiyordun sanırım... Ne bileyim... İyi ki geldin Alişancım. Ben gene terziliğe başladım. Ev sahibiyle de mahkemeliyiz. Durmadan kirayı artırın diyor. Biz çıksak burayı kim tutar sanki. Neyse olur ya... Büyümüş değil mi Namık! Yakışıklı, koca bir

adam olmuş kardeşim. Annemle babam göreydiler. Hele babam, oğlum olsun da, dermiş. En küçüğümüz Alişan'cım benim. Büyüdün, yetiştin...

Kadın sözlerini bitirdiğinde, kardeşinin büyümesine ilk kez tanıklık etmenin bilincine vardı.

Masanın başında sessizce oturup sahandaki kayan yumurta sarılarını ekmeğiyle toparlayıp yiyen genç adama baktı. Düzgün boynu, eğik gözkapaklarının altındaki yanaklarına doğru çizilen ince çizgiler, ağzının kesinleşmiş sertliği, ellerinin eklemlerinde her devinmede beliren iri kemik yapısı, kardeşi geldiğinden bu yana şimdi açılıp beliriyordu

Alişan erkek olmuştu besbelli.

Düşündü, acaba nerelere varmıştı bu erkek olma serüveni. Bunu bilmiyordu. Bilmek de istemiyordu. Yaşamındaki kadın olmanın ayırıcı özelliği ilkten coşturucuydu. Şimdiyse her şey gibi yıpranmış, cansızlaşmıştı. Karı-koca olma gereğine dönüşmüş şeyler sevindirici değildi artık. Bundan hiç yakınmıyordu. Böylesi dinlendirici bile sayılırdı bir kadının yönünden.

— Mersin'de kalmadım hep abla... dedi delikanlı.

Gene tabağına bakıyordu.

Konuşmasında kararlı bir aldırmazlık vardı.

Sanki uzun süredir ayrı kaldığı yakınlarıyla değil de yabancı birileriyle gibiydi.

Tanımadığı, şimdi rastladığı, kendini istediği gibi sunabileceği birileriyle.

— Çok yer gezdim. Bu arada büyüdüm de, duruldum da. Bir futbolcunun durulacağı kadar. Anadolu'da otobüslerde döndüm dolaştım. Çoğunluk Orta Anadolu'da bulundum. Konya'da eski evlerin dış kapılarına çakılan çivileri göreydiniz... Kocaman kahverengi... Ayten Ablam'ın gözlerini anımsamıştım bir geçişimizde... İnsanları herkesi yabancılar baştan... daha epey yer gezdik ekmek parası peşinde... Gayemiz ekmek parası değildi önceleri... Evden kaçtığımda on beşimde vardım. Eniştem doğru söylüyor. Yol çeşmelerinin önünde, atların, öküzlerin, mandaların sulandığı yalaklara girdik, arkadaşlarla birbirimizi ıslattık. Kahvelerin üstüne tünemiş derme çatma, otel diye yazılı yerlerde kaldık. Sürünmeden para kazanılmazdı. Üstelik bi-

lirsin abla, futbolcuları da okumuş yazmışlar önemsemez. Sanki bize çok iyi işler verdiler de, biz teptik...

— Alişancım şey...

Kadının sesi gene çatallanıyordu.

— Ne abla?..

Kadın ağzı kamaşmış gibi dudaklarını büzüyordu.

— Yumurtan bitti, pilaki getireyim diyorum. Zeytinyağlılar çabuk bozuluyor. Burda da korumak öyle zor ki! Havalandırmak mesele. Biz hâlâ buzdolabı alamadık. Oysa pencere de hiç yeterli değil. Bilirsin ya bu katı.

— Bilmez miyim abla, bilirim ya...

— Eee anlat bakalım, Mehlika, çocuğu rahat bırak dedim... İstanbul'a neden ötürü geldiğini, bunca yıldır neler yaptığını bizlere anlatsın.

Adamın kaşları gözlerini gölgeliyordu.

— Ah; öyle sevindim ki Namık. Sanki ne bileyim ölülerimiz canlandı! Sanıyorum ki anneciğim, babam, hepimiz bir araya gelivereceğiz. Yanılıyor insan sevinince. Hiç düşünmemiştim Alişan döner de, benim de böyle elim ayağım boşalıverir. Unutmuşum sanıyordum. Ayıp ayıp... anlat ya Alişanım, anlat. Hep şaşkınımdır ben. Ne bileyim. Hep gereksiz yerlerde çıkış yaparım, konuşmaya kalkarım. Sen de bu huyumu öğrenemeden... Evin en küçüğüydün...

— Ayten Ablam nerede?..

Bu soruyla masaya bir şey inmişti.

Odanın bodrum kat tavanlarına özgü alçak kapanık betonundan gelen havasızlık duygusu giderek baskınlaşıyordu.

İlk evlilik yıllarından bu yana değişip eskiyen, eskidikçe hüzünlü, dokunaklı görünümler alan eşyalarını adamla kadın ikinci kez gözden geçirdiler.

Her şeyin anlatılmaz bir kuruluğa doğru gittiğini çağrıştırıyordu gördükleri, öylesine takır takırdı.

— Ayten Ablam'ı sormuştum. Yoksa bir şey mi oldu?

Delikanlı başını elektrik ışığına yöneltmişti.

Araştıran bakışıyla ampulden uzayan sarı ışıkların tozu andırır dağılmalarını izledi.

— Yok... dedi kadın. Yok canım bir şey olmadı. Sağlığı yerinde aldığımız haberlere göre.

Adam düştüğü tedirginlikten çıkmıştı, yeniden bir sigara yaktı.

— Ayten Ablamı artık görmüyor musunuz? Size hiç uğramıyor mu? Nerede peki?

Adam öksürdü. Sigarasının dumanlarını masaya yayılacak gibi çalımla üfledi.

— Ayten Ablan dört yıl önce bir deniz gediklisine kaçtı... dedi. Biz uygun görmemiştik. Daha doğrusu ben görmemiştim.

— Öyle deme, Namık... Pekâlâ olurdu, işe baştan öyle girişmeseydik. Üç yıl nişanlı kalsınlar dedin. Daha iyisi de çıkar, beklesin dedin. Ayten yetişmiş gösterişli kızdı. Ne bileyim işte... Kaçtı...

— Ne oldu peki abla, adam hayırsız mı çıktı?

Delikanlı, eniştesinden yana çevrik olan iskemlesini masanın ortalamasına aldı, elini çenesine dayadı. Karşısına düşen duvarın üstündeki karakalem fotoğrafa baktı.

Ablası evlenip de hep birlikte buraya geldiklerinden beri aynı yerde asılıydı resim.

Eskiden bu masada değil de, çoğunluk mutfakta yedirirdi yemeklerini ona ablası.

Kalın dilimler keserdi ekmekten.

Çatlağına çıkmayan bir karanın yerleştiği tabaktaki yemeğine büyük lokmalar banardı.

Çocuk yanaklarını şaşılacak gerginlikle doldururdu lokmaları.

Tıkanırcasına, basılmaz bir açlıkla yutardı yemeklerini.

Büyüme yıllarındaydı.

Çocukların o iliklere işleyen açlığından, hemen öğüten durmaz oturmazlığından ötürü arasız acıkırdı.

Evdeki gazeteleri biriktirip kesekâğıdı yaparlardı Ayten Ablasıyla.

O zamanlar Alişan ona "Ayten, kız" derdi.

Ayten Abla'sının yanaklarında iki gülüş çukuru, bal rengi saçları omuzlarında, "Hadi çabuk, sümüklü" diye iterdi Alişan'ı.

Unu sulandırıp elde ettikleri yapıştırıcı sıvıyı Alişan'ın burnuna sürerdi.

Her gün gazete okuyan bir eniştenin ağırbaşlı, ilginç davranışları alaylarının tükenmez esin kaynağıydı.

Kesekâğıtlarının dibini ustalıkla dörde katlayıp Alişan'a göz kırpardı Ayten.

"Az kaldı. Onları da bitirince yarın bakkaldan kuru üzümle kavrulmuş fındık alabiliriz" derdi.

Kesekâğıtçılık. Mehlika Abladan, eniştelerinden gizlice yürüttükleri bir işti. Duymaya-görsünler, hemen onurları kırılırdı. Bundan ötürü, merdiven altına sıkışıp alacakaranlıkta sürdürüyorlardı çalışmalarını.

Ellerindekileri satmaya götürdüklerinde kuşkular, korkularla doluyorlardı.

Ürettikleri işlerine karşı aldıklarını hiç de yeterli bulmuyorlardı.

Sonunda bakkalın tartısının hileli olduğuna kesinlikle inanmışlardı.

Yüzünde kül rengi bir öfkeyle Ayten Ablası, "Alişan, bizi aldatıyor bu pis adam" demişti. Yine de karşı koyamıyorlardı. Çünkü bir kez denediklerinde bakkal, "Ya size ne demeli! Kâğıtların dibini gittikçe kalın unluyorsunuz. Sayıları değişmiyor, ağırlıkları artıyor" deyivermişti.

Ayten Ablası ağzını açıp kocaman bir soluk alırmışça durduktan sonra yeniden kapamıştı.

Külahlara doldurulmuş fındıkla üzümlerini taşırken (bakkaldan çıkar çıkmaz oracıkta yemeye kıyamazlardı bu tadına doyulmaz şeyleri) Ayten Ablası, dükkânda yuttuğu sözlerini o kül rengi öfkenin gerildiği yüzündeki koyuluk artarak sıralamıştı.

"Eşşoğlueşşek pezevenk!"

Alişan tökezlemişti bu sözleri duyunca, boğazına bir yumru tıkanmıştı.

Ayten tıpkı bir erkek gibi küfrediyordu.

Sözlerinin üstüne basıyor, hiçbir sözcüğü yarım söylememek için özenle yineliyordu.

"Sanki unu parasız alıyormuş gibi çok unluyormuşuz. Herife bak pezevenk. Merdiven altları güzün daha az ışıklı oluyor. Hem birileri geçer de görür diye çarçabuk sürüyorum. Sen de

hâlâ bir kâğıt düremedin be! İkide birde tökezleyip durma. Canım sıkılıyor zaten. Enişte Bey bilse duysa, iyi bir dayaktan geçirir, bizim merdiven altlarında tüneyip kesekâğıdı yaptığımızı."

Alişan yeniden takılmıştı taşlara.

Ayten şöyle eğilip bakmıştı kardeşine.

Gülmeye başlamıştı.

O zamanlar Alişan kısacıktı.

Küçük bir oğlan çocuğuydu.

Omuzlarında pantolon askısı durmayan sıskanın biri.

Yangın yerine gidip bostanını bahçesini tahta perdeyle ayırmış olan Arnavut Kâzım'ın bölümüne atlarlardı.

Uzakta kuyunun çevresinde dönen beygirin eş zaman aralıklarıyla çıkardığı zincir seslerini dinleyerek yürürlerdi.

Alişan ablasının yüzüne arada bir bakmak gereksinimi duyardı.

Bahçe bölümüne ayak bastıklarında bildik gül yüzlü Ayten olurdu ablası.

Arnavut Kâzım'ın hayvanları için titizlikle yetiştirdiği, ezilmesini istemediği cennet yeşili diri çayırın oraya vardıklarında Ayten, "Al şunları" deyip eline tutuştururdu külahları. Sonra kendisini sanki bir daha kalkamayacakmışça mutlu, nazlı, güvenli yumuşacık bırakırdı oraya.

Çayır kuşlarının pırıltılı çabuk sesleri, işi çok, canlı, dertsiz birilerini düşündürürdü onlara.

Alişan yeşilliğin içinde ablasının çocuklara özgü aydınlık güzelliğiyle yatışına bakardı.

Ayten birden fırlar, "Hadi başlayalım" derdi.

Alişan uzatırdı elindekileri.

Üzümle fındığı karıştırır, paylaşıp yemeye koyulurlardı.

Bostanın arkalarında bölünerek ayakuçlarından geçip giden sulara ufak taşlar atarlardı ara sıra.

Çitlenbik ağacının altındaki kurulu ökseye kuş takılmış mıdır diye kıpırdayıp dururdu Alişan. Ayten Ablası dinmiş durulmuş, çıtır çıtır ezdiği fındıkları yerken konuşurdu.

"Enişteme de, ablama da, başkalarına da, o pezevenk bakkala da öyle kızıyorum ki! Bir sana kızmıyorum, bir seni seviyorum Alişan" derdi.

Söyleme rahatlığıyla ayıplığını belli etmediği küfürleri, aşağılamaları kıvançla sıralardı yeniden.

Alişan gözlerini iri iri açardı ablası böyle konuşurken.

Onu yeterince dinleyemiyormuş kaygısına kapılıp gözlerini alabildiğine açmasını sürdürürdü.

Ayten kırılsın istemezdi.

Birlikte paylaştıkları salt fındık üzüm değildi ki! Küfürler, kafa tutmalar da vardı. Alişan o zamanlar küçüktü ya, yine de Ayten'in söylediklerinde uykularında bile tedirginlikle yatağında dönmesinin nedenleri olan şeyleri sezerdi.

Ayten Alişan'ın saçlarını karıştırırdı. Okşar gibi.

"Sen de küfret hepsine derdi. Aynı bokun soyu hepsi. Yalnız öğrettiklerimi, evde ablamın yanında söyleme. O terbiye meraklısıdır, hanımdır."

Alişan diyeceklerini eksiksiz sıralayabilmek için yemiş kâğıdını dizlerine koyup ellerini birleştirir, sırtını diker, öğrendiklerini ağır bir ciddiyetle söylemeye başlardı.

Hep o sırada ökseye doğru inen bir kuş görürdü.

Başında zor seçilir kırmızı lekesiyle çoğunluk bir saka olurdu bu.

"Daha" derdi Ayten.

"Ne dahası" derdi Alişan.

"Daha kimlere küfretmeliyiz?"

"Bilmem."

"Yuh... derdi Ayten. Koca velete bak, eşek bilmiyor."

Alişan gülerdi. Sevgi dolu gözleriyle ablasına bakardı.

"Biliyorum derdi, ama unuttum."

"Biliyorum, ama unuttum."

Sesiyle, ürküntüsüyle Alişan oluverirdi Ayten.

Bu oyun uzar diye yüreği soğurdu Alişan'ın. Ya uzatırsa, ya her dediğini alaya alırsa aynısını yapıp.

"Unutma öyleyse, söyle bakalım: Bizim okuldaki öğretmenlerin hepsinin."

"Okuldaki öğretmenlerin hepsinin."

"Hıh, şöyle..." derdi Ayten.

Ablasının yumuşak kahverengi ışıltılı gözlerindeki sevecenlik doruğuna varırdı.

Bir Ayten kahverengi gözlüydü içlerinde.

Ayağa kalkarlardı.

Arnavut Kâzım'ın öfkeli sesi kuyunun ardından yükselmeye başladığında onlar küçük çocuk gövdeleriyle tahta perdenin açıklığından sıyrılıp süzülürlerdi.

"Söyle bakalım" derdi Ayten koşarlarken.

"Neyi?"

"Aptal sen de, Arnavut Kâzım'ın da."

"Arnavut Kâzım'ın da."

"Deme, deme... derdi Ayten. Arnavut Kâzım Amca iyi adam. Bir o bizim farkımızda olan. Hıyarları toplayıp vermez mi hani. Sapları daha dikenli gibiyken çıtır çıtır yiyiveririz."

"Peki, demem" derdi Alişan.

"Kim bizi seviyorsa, bizde onu sevelim" derdi Ayten.

Alişan güler, burnunu çekerdi.

El ele tutuşup şarkı söyleyerek dönerlerdi.

O yıllar, Ayten Ablası onunla konuşurken, çoğunluk, konunun orta yerinden girerdi söze.

Küçük Alişan buna öylesine alışmıştı ki tetikte duran dikkatini söyleneni anlarmışçasına hemen ablasına yöneltirdi.

Bir gün yine kapı önündeydiler.

Mahallenin çocukları soğuktan kızarmış yüzleri, durmadan çözülen elörgüsü boyun atkılarıyla çevrelerinde koşuşurlarken, Ayten Ablası,

"Hadi Alişan" demişti.

"Nereye gidiyoruz?"

"Şöyle yangın yerine doğru yürüyelim. Bu piçlerin bağırtısından canım sıkıldı..."

Birlikte ağır adımlarla yürümeye başlamışlardı.

Sonbaharın gökte kurşun rengi bulutlarla yığıldığı akşamüstlerinden biriydi.

"Biliyor musun üst katlarda oturan çocuklara haset ediyorum" demişti Ayten Abla'sı.

Alişan olgun bir davranışla başını iki yana sallamış, her zamanki gibi söyleneni anlar görünmeye çabalamıştı.

Gene de üst katlarla, alt katlarda oturan çocukların durumlarındaki ayrılığın nedenini çıkaramayıp yan gözle ablasına sık sık bakmaya başlamıştı.

Onların mahallesinde apartmanlar tek tüktü.

Boz beton yığınlarının kapanık, yaşamasız dizilerinden oluşuyordu hepsi. Aralarına sıkışıp kalmış ahşap evler, yatırın yanındaki selvi, musluk yerine tahta bir tıkaç yapılmış çeşme, kapısından tek kişinin zor sığdığı bakkal dükkânı, mescidin yıkık kapısını kirli bir çarşafla kapatıp içine sığınmış kalaycılar, aynı renksiz, yoksul görüntüyü sunardı bakana.

Apartmanlar da oturulduktan kısa bir süre sonra çabucak eskimişti. İçlerine girildiğinde ancak eski yapılara özgü ağırlaşmış bir koku basardı çevreyi.

Gereksiz boşlukların bırakıldığı sıradan yapıların loşluğu, yönü kestirilemeyen bir hava akımının serinliği dolanırdı her yanda. Her dairenin kapı önlerinde artlarına basılmaktan yamulmuş ayakkabılar, kırılmış tahta parçaları, ne olduğu belirsiz topaklaşmış paçavralar ayak silinsin diye serili dururdu. Sahanlıkların bazılarına bırakılmış eski soba borularına geçerken çarpmamak için ayrı bir özen isterdi.

Camları kırık ana kapının girişindeki giderek artan toprak birikintilerin yağmurlar basınca çamurlaşıvermesine kimse aldırmazdı.

Kapıcının verilen parayı azımsayıp gittikçe artan vurdumduymazlığı, eski evlerden ayrı olması gereken apartmanda oturma düşüncesini, içeri ilk adımını atanda hemen yok ediyordu. Alt katlarda süren bu bakımsızlığın iticiliği giderek öteki katlarda da görülürdü.

Apartmanın büyüklerindeki gözden kaçmaz bir kendini ağırdan almayla gelişen daha üstün durumda olma isteği, çocuklarda hiç belirmiyordu.

Alişan çözümleyemediği bu üst kat sorununun kendilerine olan ayrıcalığını dayanamayıp sormuştu Ayten Abla'sına.

"Oranın çocukları büyüklerine, akşamüstleri biraz para atsana, simit alacağım diye seslenebiliyorlar."

"N'olur sesleniyorlarsa?" demişti Alişan.

Ayten omuzlarını silkmişti.

Alişan işiteceği sözlerin tümünü göğüslemek kararıyla sorusunda diretmişti.

"N'olur sesleniyorlarsa?"

"Biz hep düz ayağız" demişti Ayten. Nedense kızmamıştı.

“Hiç de düz ayak değiliz... demişti Alişan. Eve girmek için merdivenlerden aşağı iniyoruz.”

“Tamam akıllım, işte ben de sana bunu anlatmaya çalışıyorum. Bodrumlardan sokağa para atılmaz...”

“Atılır” demişti Alişan.

“Hadi be sende... demişti Ayten. Sen de hiçbir şey anlamıyorsun, akılsız maymun.”

— Evet, deniz gediklisi sarhoş çıktı... dedi adam. denizcinin içmeyeni olmaz, dinletemedik ikisine de... Parmağıyla kadını gösteriyordu. Bu da, vermiş eline bohçasını, iki atlı arabayı da dayamışlar kapıya, ben geldim ki kız gitmiş evden. Ayten de senin gibi epey gezdi gittiğinden beri. Son duyduğumuzda İzmir’deymiş. Neyse kaçaklardan biri döndü.

— Namık böyle konuşma. Alişan’cığım daha genç. Ayten Ablan iyi kızdır Alişancığım. Biraz eğlenceyi gülmeyi severdi. Eh bu huylar da Tanrı vergisi. Beğenmiyordu buraları. Tanrı onu sıcakkanlı yarattıysa suç kimin. İzmir’deymiş diyenler de, nerden biliyorlarmış. Namık sen de artık...

Alişan’ın gözlerinin önünden sıcak bir İzmir gecesi geçti.

Aysız bir yaz gecesi.

Denizin anlatılmaz koyuluğuyla kalınlaşarak kalkıp inişi, iki üç şalupanın kıyıya vuran ışığı. Kıyıdaki barlardan taşan nefesli çalgıların başıboş ezgileri. Sarhoşluğun verdiği, anlamsız, hastalıklı bir mutluluk. Bardan içeri giren arkadaşlarının benzer davranışları. Alişan’ın futbolculara özgü, iki yana yaylanan adımları. Öykünme de olsa, bu yürüyüş hemen edinilir. Kısacık şortlar giyer Alişan. Gövdesi kollarının altına dek ince, gergindir. Kol altlarından sonra genişleyen omuzları delikanlı kesimine erkekçe bir sağlamlık kazandırır. Ayaklarında dinyakos ayakkabılarıyla gezermiş duygusundadır çoğunluk. Öyle basar yere. Hemen harcanması gereken paraları vardır hepsinin. Maç

daha beş gün sonradır. Gençtirler. "Kadınla yatak keser adamı" diyen Baba Esat gelir akıllarına. Antrenörler gençken hiç mi sevişmezlerdi! Barın bölük pörçük aydınlığında nedense çoğunluk sarıya boyanmış saçlarıyla kadınlar. Karşıyakalı Huriye'yi bulur Alişan. Dudaklarının üstündeki ince ayva tüyleri terleyince yapışan Huriye. Dansı andırır eğimler, dikilmeler yaparak dönenirler ortada. Huriye, Alişan'ın daha daha ünlü olmasını diler. Çünkü günlük gazetelerin art sayfalarına adını düşürmesi böyle olanak bulur ancak. Kelebek Pavyon'dan Huriye Mine'yle diye başlayan yazılar. Yüzde yüz naylondan kara bir geceliğin içinde Huriye'nin fotoğrafı. İçilen ille de şampanya diye tanımlanan köpüklü şaraplar. Mideden gelen ekşimiş salgılar, ağızlarındaki kekreliği yeniler. Dışarda faytonların tekerlerinde parlayarak dönen yol. Denizin ağırlaşan kokusu. Uzakta duran karanlık şilepler, gösterişli yolcu gemileri. Sabahın alacasında yavaş yavaş ağar İzmir. Alişan hep bir yerlere gitmeyi düşünür. Bağsız, kopuktur her bulunduğu kentte. Olanı harcamak tutkusu hiç bitmez. Elinde ne varsa gereksizce tüketir. İyi de oynuyor topu, daha da iyi oynayabilir. Bu da varmak istediği her şeyi ona sağlayacaktır. Sahada ayaklarını hiç duymaz. Sanki omuzlarıdır onu taşıyan. Bu ayaklarla o bir araba, bir kat, belki de bir spor mağazası edinecektir. Antrenörleri Baba Esat demez mi: "Kazandığınızı iyi harcayın. Çünkü futbolculuğun da kadınlık gibi mevsimi vardır. Zamanında toplamak gerek."

İlk emeğinin parasından karnını iyice doyurduydu Alişan.

Bir Anadolu aşevinin bol biberli, kırmızı yağları bakır tencereleri güzelleştiren görüntüsüne bakarak. İstanbul takımlarına transfer olmak, yoksulluktan kurtulmak için kendisini yönetmesini bilecekti.

— Ayten Abla'm İzmir'deymiş ha?

Susuyorlar.

Adam masadan kalktı, ayakta durdu.

Alişan erkekliğine dokunan, ezen, hırpalayan düşüncelerle sarsılıyor. Kıpırdamadan duyulur duyulmaz bir sesle yeniden sordu:

— Ayten Ablam İzmir'de çalışıyormuş ha?

Ayten Ablasını büyümüş olarak düşünemeyeceğini anlayıvermişti.

Kadın şaşkınlıkla dolandı masanın çevresinde.

Kocasının oturduğu kanepeye baktı.

Göz göze gelmeye çalıştı.

Sonra artık üsteleme, anlamına gelecek gibi kaşlarını kaldırdı.

Delikanlı, kadının adama verdiği işareti görmüştü.

Gördüğünün anlaşılmasını istercesine bakmasını sürdürdü.

Kadın o bakışı sezdi.

Göğsünden boynuna, oradan yanaklarına basan kanla kızardı.

— Üzme kendini Alişan, daha o da senin gibi çok genç. Bir helal süt emmişe rastlayacaktır elbette. Ayten'in gülme gezme isteklerinin ille de kötülük demeye gelmeyeceğini anlayacak bir erkeğe rastlayacaktır. Biz neler duyuyoruz canım. Hem ben ne bileyim. Kardeşimiz iyi kızdır.

Delikanlı bir somurma sesi duydu.

Adam masadan kalkarken aldığı elmanın özsuyunu dudak kıyılarına taşırarak yiyordu.

Duyduğu onur kırgınlığı daha arttı delikanlının.

Ayten Ablası yeniden bostanda yeşil çimenlerin arasına gömülmüş, en ağır küfürleri, bir şarkı gibi söylerken düşüncesinde belirsin istedi. Göremedi onu, yoruluverdi. Delikanlı içindeki çekilmenin artışını izliyordu. Gövdesindeki damarlar kurumuş gibiydi. Kadın, adama elmanın artığını koysun diye tablayı uzattı.

— Yok ablacığım dedi delikanlı. Bakışları sevgi doluydu. Ardı adama dönüktü. Ne olacaktı başka? Ayten Ablam da isteyerek kötü yola...

Sustu.

Başını yeniden ışığa çevirdi.

Gözleri kamaştı.

Ardına dönüp eniştesine duyurmak isterce sesini yükseltti.

— Düştüğünü söylemek istemeyiz ablamın. Hem şimdi belki de bilmediğimiz iyi bir şeyler oluyordur onun için. İyi bir şeyler değil mi enişte?

Adama direten bakışlarla bakıyordu delikanlı. Elinin biri sıkılıydı. Şakaklarındaki ince seyirmeler şimdi daha belirgindi. Boyun damarlarındaki dolgunlaşma görünüyordu.

— Eh, bence sıkıntıya giremedi demek uygun düşer dedi adam umursamazlıkla. İsteyerek düşmedi kötü yola. Öyle diyelim öyle olsun. Sen daha çok toysun, bunları konuşmak yersiz.

Adam elma artığını tablaya yukardan attı.

Kadın irkildi.

— Yok enişte, ben artık çok genç sayılmam. Anadolu'da türlü insanla düşüp kalktım. Boş versene artık sen de şu genç filan olma hikâyesine.

— Nerden açtın bu konuları Namık? –dedi kadın–. Oysa daha yılların hasretliğini bile çıkaramadık. Hem ben ne bileyim. Geç Alişancım eniştenin karşısına. Kahveleri yapayım da birlikte içelim.

Delikanlı kalktı.

Koltuğa oturdu.

Oda kapısının önünde duran çantayla deri torbaya baktı.

Torbanın ipleri gevşemişti, ağzı açılmıştı.

Açıklıktan formasının ucu görünüyordu.

Uzun süredir birikip kalmış koşma isteği depreşti yüreğinde.

Toparlandı.

Uzun bacaklarını çekti.

Bir alandaki çevresini kesen engelleri ardında hızla bırakarak geçiverdiği esintili koşuşlarını anımsadı.

O zafer dolu kıvanmayı duydu yeniden.

Sonra ezildi. Sörptü duygusu.

— Hangi takıma girmeye geldin İstanbul'a dedi adam. Bu yıl Anadolu'dan çok transfer varmış. Sen santrfordun değil mi?

— Artık değilim.

— Yerini mi değiştirdiler?

— Yoo, futbol oynamayacağım, enişte.

Delikanlının konuşması zor duyulur, özür dileyen bir anlamla yüklüydü.

Demin soru sorduğundaki vurgulara yansıyan sertlikten, kesinlikten tümüyle sıyrılmıştı sesi.

— Ne yani başka işler mi düşünüyorsun? Sanırım toplu paran vardır? Hiç olmazsa epey bir şey kalmıştır elinde? Çünkü senin şimdiye kadar kimseye karşı sorumluluğun olmadı.

Aralarından çok eskilerde kalmış sert bir şey geçti.

Yıllar öncenin aşağılamalarıyla karşı koymaları, duyulması olanaksız da olsa itici, kışkırtıcı sahiciliğiyle, sesleriyle belirdi.

Kapıları örtük odalardan taşan öfkeli erkek bağırmalarının yılgınlığıyla bir oğlan çocuk, tırnaklarını yiyen iri gözlü genç bir kıza bakıyor.

"Herif kudurdu gene diyor kız. Her lokmamızı sayıyor o it, o pezevenk eşşoğlueşşek Alişan. Senin mutfakta yemek yemen daha iyi. Geçende ben de direttim."

Sonra örtük kapıları açan, yeniden örten genç bir kadın giriveriyordu yanlarına.

"Bu adamı niye kızdırıyorsunuz? Hele sen Ayten, akşamüstleri bakkala git diyen mi var sana?"

Ayten gölgelerin içinde ışıl ışıl.

İki kardeşinden hiç ses çıkmayan Mehlika Abla dönüyor geri.

"Hadi diyor Ayten, mıymıntı ablama da."

Alişan toparlanamıyor. Köşeyi süzüyor.

"Hadi diyor Ayten. O da kocası pezevenkten yana, uyuntu, canı çıkmış ablama da..."

Alişan yutkunuyor, isteksiz ağzını açıyor.

"Hadi ulan sen de, bizi evlerine aldılar diye ne olacaktı. Ablam da kocasından yana. Hadi koca hizmetçisi ablama da. Hem de beraberce."

Alacakaranlıkta paçavralarla dolu bir odanın gürültüleri emen yumuşaklığı içinde.

"Mehlika Ablamızın da..." diye birlikte küfrediyorlar. Alişan gizlice ağlamaya başlıyor.

"Ne oldu sulu göz" diyor Ayten.

"Annemi görür gibi oldum" diyor Alişan.

Küçücük işaretparmağıyla belirsiz bir yeri gösteriyor. Sonra yeniden sessizlik.

Bakıştılar.

Deminki gibi değil gözleri. Gözbebekleri donuk, anlamsız. Delikanlının aşağıdan alışı şimdi salt duruşunda.

— Yok. Hiç param yok enişte. Değil...

Kadın elindeki tepsiden gözlerini ayırmadan yürüdü odaya.

Önce kocasına sundu kahveyi, kardeşine yöneldiğinde yüzünde gene o deminki kızıllık vardı.

— Artık kahve içiyorsundur Alişancım, değil mi?

— Evet abla.

Delikanlı eğildi, ceketinin önü bolardı. Gömleğinin ütüsüzlüğü açığa çıktı. Alttan iki düğmesi kopuktu.

Kadın tümünü görüverdi bunların.

Burnunu çekti.

İskemleye oturdu.

Kahvesini dizlerine koyduğu tepsiden alıp içmeye başladı.

— Eee dedi hiç aldırmaz bir tutum takınma çabasıyla–, gezdiğini anlat, yediğini içtiğini değil. Değil mi, Namık'cım?

Adam oralı değildi. Kahve fincanını kanepenin yanına yere bıraktı.

Odadaki sessizliğe karşın durağan olmayan bir şeylerin arasız biriktiğini üçü de yeniden seçti.

Adam, bu uyumsuzluğun artmasından ötürü güçlendiğini belirten davranışlarla koltuğundan kalktı, gidip gazeteyi aldı, dönüp oturdu.

— Ne var ne yok gazetelerde, Namık? dedi kadın. Ben bugün bakamadım da.

— Bak Mehlika, Alişan artık futbol oynamayacakmış.

— Yaa öyle mi –dedi kadın gülerek–. Gülüşünde acıklı uydurma bir şeyler vardı. Alişancım sen de anladın demek futbolculuğun gerçek bir iş olmadığını. Ömür boyu sürgit bir iş değil ki! Gerçi bazıları işittiğimize göre adamakıllı zengin oluyorlarmış ya! Sanırım pek azı öyle. Niye oynamayacaksın?

— Oynamayacak değilim abla, oynayamayacağım.

— Niçin niçin?

— Sakatlandım, abla.

— Aaa hani nerde Alişan, nerende?

Kadın yerinden anlatılmaz bir davranış karışıklığıyla kalktı.

Yıllarla edindiği alışkanlıklarıyla o ara kendi bile fark etmeden tepsiyi yere bırakmıştı.

Kardeşine yaklaştı.

Delikanlının omuzlarını tuttu.

Gözleriyle yeniden yeniden kardeşinin her yanını araştırıyordu.

— Nerenden sakatlandın? Geldiğinden beri niçin söylemedin? Yıllardır bir mektup bile yazmadın. Biz burada ne bileyim... Unuttuk muydu sanki seni?.. Ah Alişan böyle mi olmalıydı? Böyle mi olmalıydı?

Delikanlı başını öteye döndürdü.

Çekti kendini.

Kadının yakınlığından gelen devinmeleri, solumaları işitmek istemiyordu.

Gözleri yatak odası kapısının önündeki yüklerindeydi.

Saatlerle süren otobüs yolculuğunun beyninde halkalanan dönüşlerini açıkça duydu.

Kısa duruşlarda otobüsün açılan kapısından içeri giren canlı arı serinliği özledi.

Bilinmeyen yerlere özgü sonsuzluk duygusu veren o ıssızlığı, yalnızlığı anımsadı.

Sanki buraya geleli aylar geçmişti.

Öylesine başıboş olduğu otobüsün yolcusu değildi şimdi.

Sonra, gelen uykularını engellemek için durmadan plak çalan uzun yol şoförlerinin peltek gevezeliklerinden arta kalan sözler takıldı dilinin ucuna.

Söylemek istedi, vazgeçti.

Çok yadırgayabilirlerdi odadakiler o sözleri.

Buraya geldiğinden beri ne yapmak istediğini bilemiyor, değişiyor, tökezliyor, sakarlaşıyordu.

Neyin neden böyle olduğunu ona soruyorlardı hep.

Bu da onu gittikçe güçsüzleştiriyordu.

Ayten Abla'sını ilk kez büyütmeyi başardı düşüncesinde.

Yine de salt boyunu uzatabilmişti yüzü aynıydı. Düz göğsüyle uzun sıska gövdesiyle küfür şarkıları söyleyen Ayten Abla olmuştu sonunda.

"Hadi avalım sakatlığına da..." diyordu.

Birlikte başlıyorlardı.

"Diz kemiğine de, futboluna da, maçlarına da, antrenörüne de, taraftarına da herkesin canına da..."

Uzun boylu bir çocuk kız oluveren Ayten kesekâğıtlarını uzatıyordu Alişan'a.

"Büyüdün, üstelik sakatsın da. Kesekâğıdı yapmak işi bundan sonra sana kaldı. Artık binlerce kiloluk kesekâğıdı kuleleri yapacaksın maymunum benim."

Sonra delice kahkahalarla gülüyordu.

— Boş ver abla, önemli değil, dizimiz yeterince bükülmüyor, o kadar. Kireçlenme olmuş da.

Kadın titredi, ellerini çekti.

Kocasına döndü.

Adam gazeteyi okumadan tutuyor, bir eliyle üstündeki tarazlanmış kazağın yakasını çekiştiriyordu.

Deminden beri güç yürüyen konuşmanın gereksizleştiğini belirten bir kesinlikle koltuktan kalktı.

— Eh ben yatayım artık. Malum sabah dokuzda dairede olmak için yedi buçukta Eminönü otobüsüne yetişmek gerek. Saat on biri bulmuş. Bizimki de hayat değil ya! Üç beş kuruş için şehri otobüslerde bir ucundan öte ucuna tepiyoruz.

— Ama Namık dedi kadın, öyle üzüldüm ki sakatlık olmasına... Biraz daha oturabilirdik. Ne bileyim... Bunca yıl ne bileyim...

— Sen otur Mehlika, ben biliyorum, otobüsü kaçırdım mı fazla para vermek zorunda kalıyorum dolmuşa. Yoksa biz de biliriz.

Sözlerini bakışlarına verdiği ağır anlamla tamamlarmış gibi kadınla delikanlıya döndü.

Oda kapısını açtı. Durdu.

— Mehlika dedi, gel yatağı düzelt. Hem Alişan'a battaniye çıkarman gerek. Biliyorsun fazla yorgan yok.

Kadın adamın ardından kayboldu.

Delikanlı öylece kıpırtısız oturup yere bakıyordu.

Hemen kalkıp gideceği bir bekleme yerinde olduğu kanısına kapıldı.

Demin eniştesinin odaya girerken çarpıp düşürdüğü deri torbasından taşan karışık, kirli giyimlerini yeniden gördü.

Küçüklüğünde bu evde edindiği çevreye gerektiğinden de az görünme alışkanlığının birden döndüğünü anladı.

Oturduğu koltukta olabildiğince toparladı kendini.

Sol dizkapağının kemiği anca onun duyabileceği ince bir çıtırtıyla acıdı.

Ezik, içe işleyen, uyuşturan bu acıya alışmıştı aylardır. İlk günler durgunlaşmış, bacaklarına söz geçiremeyişinin getirdiği yenilgiyi üstlenme zorunluluğunun güçlüğünü sonraları daha çaresizlikle seçmişti.

Paralarla beklenen ün, sol dizinin eklem yerindeki kemiğiyle uçup gitmişti.

Dizi eskisi gibi olaydı yüzlerce binlerce gencin arasından onları ezerek, yıkarak, tekmeleyerek kesin bir yerler açabilecekti kendine. Sakatlandığından beri nedense yüzde yüz büyük bir futbolcu olabileceği kanısı pekişiyordu içinde. Ne yazık ki diz işe yaramazdı artık. Dizine yüklediği bu amansız suçlamayla kuşkularını umutlarını itti, bildik renksiz rahatlığı duydu.

Cebinden sigarasını çıkardı.

Yaktı.

Derin bir soluk çekti, öksürmeye başladı.

Üç saat sigara içmeden durmanın getirdiği tepki öksürüğüyle belirmişti.

Tek kibrit yakardı sabahları uyandığında, ondan sonra siga-

ralar birbirinden yakılırdı. Sigara tutkusundan değil de, dizinin elvermezliğinden futbolculuğunun sona erdiğini düşünmek, garip, uçucu bir sevinç olup dolandı göğsünde.

Kadın kapıdan kollarında bir battaniye yığınıyla çıktı.

Yüzünde anlaşılmaz bir karışıklık vardı.

Gözlerini arasız değişik yerlere çeviriyor, kanepenin dibinde dikilip kıpırdamadığı halde bakana görünüşüyle durmadan deviniyor etkisini yapıyordu.

— Küçük odaya yer yapacağım sana dedi kadın. Hani eskiden de yatardın ya.

Delikanlı tıkış tıkış parçalardan oluşmuş bir loşluk düşündü.

Bu loşluğun en çarpıcı özelliği güneşsiz yerlerdeki o ince ellenemez nemdi.

Sabah olduğu anca açılıp örtülen kapıların gıcırtılarından anlaşılırdı.

Sonra ablasının mırıldandığı anlaşılmaz bir şarkı yattığı yere yaklaşırdı.

Bu şarkılar Mehlika Ablanın yakınmaları da sayılabilirdi.

Şarkı söyleyen birinin işitene verdiği duygu çoğunluk ya neşe ya hüzün olurdu.

Oysa ablası bitmez engellerin dokuduğu bir yazgının öyküsünü dillendirirdi söylediklerinde.

Anlaşılmaz sözcüklerden bildiğince dizdiği mırıltısına aykırı düşen yumuşak, mutluluk denebilecek bir anlamla dolu yüzüyle girerdi içeri.

Duraklar, geniş bir yerdeymişçe odayı bakışlarıyla tarardı.

Apartmanın aralığına açılan tek cama doğru yürürdü.

Perdeyi çekince zaman pencerenin dikdörtgeninde anlatılmaz kurşun rengi olarak belirirdi. Günışığı eritilmiş kirli bir yoğunluğa dönüşerek dolardı bodrum katın o penceresine.

Alişan yaz bile olsa titrerdi o rengi görünce.

Üstündeki yorganla bohça arası kalınlığı çekerdi yüzüne.

Odayı daha tanıdık yapan, korkusunu yatıştıran ucuz sabun kokusuna sığınırdı çabucak.

— Alişancım, enişten gitti, çayın hazır hadi, derdi ablası.

Bir suçortaklığının sabah çağrısıydı bu.

Enişteyle masa başında karşılaşmamanın gevşekliği, sevecen bir sıcaklıkla dalgalanırdı aralarında.

Yattığı somyanın altındaki boşlukta sürgit biriken, atılamayan parça bohçaları, eski giyimler, yamanamayacak denli paralanmış çoraplar, deri kokularını yitirmiş delik ayakkabılar. Ayten'in giymem diye direttiği küçülmüş etekler olurdu.

"Ayten'in kalçaları doluyor. Yürürken eteklerinin altından baldırlarının yuvarlağı taşıyor. Akşamüstü kahvelerin önünden geçmesin. Ne gözle baktıklarını bilir mi o! Ben bu mahallede sayılmak isterim."

Eniştesinin sesi.

Adamın Ayten'in değişimindeki her ayrıntıyı ne denli bağlılıkla izlediğini gözleyen Alişan'ın diri çocuk belleği.

Mehlika Ablası didinmekten olanları seçemiyor belki.

Eniştesinin soluk küçük hırslardan kavrulmuş memur dünyasına bir panayır coşkusu salar Ayten.

Kızın evin içinde bir damar gibi atan gençliğini adam hep gözlüyor. Akşam yemeklerinde masayı çevreleyen bu konuşmaz kişilerin içinde koca mavi gözleriyle bakınan, zayıf çenesini masaya dayayan bir küçük oğlan var.

"Tatlıyı burada yiyiversin Mehlika, Alişan" diyor enişte bazı geceler.

Alişan içlerinde konuk sayıyor o gece kendini.

Mutfağın özensiz dağınıklığı, çeşitli kokuları Alişan'ın başıboşluğuna uyar.

Alişan hepsini ayrı gözlüyor.

Ayten'in çevresinde ölü, yoksul şeylerin sürebileceğine inanmayan canlılığı masanın başında inanılmaz güzellikte bir bahar sabahına açılmış geniş bir pencere gibidir.

Ayten'in yaşamaya inancı öylesine ak, hırpalanmamış ki o yıllarda.

Eniştesi katı, kuşkulu, acımasız. Dışa dönük olan bu yaşama tutkusuna her an karşı çıkma çabası içinde,

"Niye Namık der Mehlika Ablası, kız güzelse yüzünü çarşaflayamaz ya."

Oysa salt güzellik değildir eniştenin karşı çıktığı.

Alişan bunu sezer kesinlikle.

Çoğalma, verimlilik, ölümü hiç anımsatmama, Ayten'in sağlıklı karşı konmaz varlığında birikir, dolar arasız.

Kızın gövdesi ışıltılar içindedir.

Dokunma isteği verir görene.

"Bir aileye yakışmayan davranışlar bunlar" der ikide bir enişte. Hiç bağışlamaz kesin anlamlı bir yüzü vardır konuşurken.

Alişan lokmalarını yutarken, her geceki tartışmaların patlayacağı anı hesaplar.

Enişte karararak başını eğdiğinde ilk olumsuz sözcük çıkacaktır ağzından.

Alişan aşağı sızıverir yerinden.

Odasına, karanlıkta ayaklarına dolanan bezlere, eski kilim parçalarının engellerine takılarak girip sığınır.

Annelerinden arta kalan şeylerdir bunlar.

İşe yarayacak bir yanları kalmamıştır.

Hepsi eskidir.

Miras sayıldığı için yine de saklanır.

Küçüklüklerinden beri yaşamlarındaki savunulan gürültüsüz, renksiz yoksulluğun burda da değişmediğinin kanıtıdır her şey.

Alişan ilerde büyüyünce alacağı yeni şeyleri düşlemeye başlamanın kıvanmasıyla girer yatağına.

Elektriği açmaz.

Bu evde hiçbir kişi ardından kapatmayı unuttuğu bir elektrik düğmesi bırakmamak zorundadır.

Oysa çocuk Alişan öylesine derin düşlere dalacaktır ki ne çevresini ne yirmi beşlik bir ampulün sarı, ölümsürek aydınlığını ayrımsar yatınca.

Yukarı katlarda bir helada suyu çekerler.

Kanalizasyona boşalan kalın tıkışık gürültüler.

Alişan, eniştesindeki, keskinliği Ayten'e dönük o dikkatin eşini kahvedeki adamlardan tanır.

Çökelen, değişen bakışların nedenini öğrenmesi için birkaç yıl daha geçmesi gerekiyor.

Öğrendiğinde de bir çakı bulup eniştesini vuracaktı.

Ayten'i kirletip eskitiyorlar sanısını veriyordu adamlar göz-

leriyle Alişan'a. Son yıllarda artık birlikte sokak sokak gezmiyorlardı ablasıyla.

O gece Mehlika Ablası gelinliğinden kalma gülünç denecek süslerle bezeli geceliğinin içinde tir tir titriyordu.

Yatak odalarına Alişan girdiğinde eniştesi tam pantolonunun kayışını çözmekteydi.

Adamı öldürse her şeyin yoluna gireceğine yüzde yüz inanıyordu.

Alişan on dördünü sürüyordu.

Mehlika Ablası sapsarıydı. Elleri durmadan savruluyordu havada.

"Vurma Namık çocuğa, el kadar daha. Oyuncak çakıyla saldırmasını nasıl ciddiye alırsın. Pantolonunu yırttı, doğru. Ay!.. Yapma, saçlarından asılma çocuğun. Tanrım nedir benim günahım, daha on dört yaşında... Ayten gel ayıralım. Ay! Namık ölecek elinde çocuk."

Ayten Ablası duvara dayanmış duruyordu.

Onun ilk kez ağladığını görmüştü Alişan.

Gözlerindeki yaşlar aralıklarla düzenli düşüyordu yanaklarından. Üstünde kalın pazen gecelik.

Oysa temmuz ortalarındaydılar çakıyla eniştesine saldırdığında.

Ertesi gün Ayten onu sokağa çıkarken durdurmuş;

"Sen delisin demişti. Boş versene. Cimri pezevengi gebertsen ne olacak."

Soğuk uzak bakışmıştılar.

"Öyleyse enişteme niye hep küfrederdik" demişti Alişan.

"O zaman ikimiz de çocuktuk" demişti Ayten.

Alişan'ın saç dipleri hâlâ sızlıyordu.

Karşılıklı dururlarken birkaç yıl önceki çocuk Ayten Ablası oluvermişti yine.

Birden delice gülmeye başlamıştı.

Alişan yatışmayan öfkesinin Ayten'e yöneldiğini sezmişti.

"Gülme" demişti. Yüzü çatılmıştı.

"Neden?" diye sormuştu Ayten.

"Kalleşlik gibi oluyor işte, gülme."

"Niye gülüyorum, biliyor musun? Bizden utanıyorlar. Ken-

dilerine benzememizi istiyorlar. Bir de hallerine bak. Ablam neredeyse ihtiyar kediler gibi çöreklenip kalacak evde. Eniştem dediğimiz bok herifi memnun etmemiz için kollarımızı yanımıza yapıştırıp öğütlerini susup asilenmeden dinleyeceğiz. Ne öğütler ya! Yaşadıkları beton kümese bak bir de! Çöp tenekeleriyle dolu bu pislik deposu, çürük sokaktan iğreniyorum, ööö... Onlarsa her şeyi kabulleniveriyorlar hıh!... Bir de bizden utanıyorlar. Kendi yetersizliklerinden utanmayı akıl edemediklerinden avallar. Anladın mı şimdi söylediklerimi. Anladınsa haydi, şimdi eskisi gibi ağız tadıyla küfredelim."

Alişan yüreğindeki dikenleşen öfke titremesinin yumuşadığını, yok olduğunu duyarak elini uzatmıştı Ayten Ablasına.

Avuçları birbirine kavuştuğunda sıkıca bastırmışlardı ellerini.

"Anladım demişti Alişan, hadi."

"Eniştem Namık Sekban'ın da. Suratına ağzına, yedi sülalesinin olanca geçmişine..."

Alişan'ın yediği öldürücü dayak, küfrettikleri eniştelerine öfkeleri amansızlaştıkça gülünçleşiyor, yetersiz oluyordu.

Dayaktan dört ay sonra Alişan, bir sabah evden kaçmıştı.

Sokağın caddeyle kesiştiği yere dek yürümüş, kaçmak, kalabalığın yoğunlaştığı dönüşe adımını atınca aklına gelivermişti. Çünkü içinde karanlık, karmaşık şeylerin çoğalmasına, umutsuzluğun köklenmesine, oturdukları evin, eniştesinin, mahallenin, okulunun neden olduğuna karar vermişti.

Yutulan lokmaların sayılmadığı yarı uykulu sabahlar.

Küçük bir oğlan çocuğunun yoksullukla törpülenmeye, zayıflamaya başlayan çevresine bağlanma tepisi.

Kaldırımlara vurula vurula çeteleye dönmüş sapı kopuk okul çantası, ablasının henüz diri, ılık yanaklarına uzanan bir öpüş.

"Koşma e mi Alişan, sakın öksürüğünü depreştirme, ne bileyim sonra yine hastalanırsan."

Sevginin dindirici okşayan kaygısı sarardı Alişan'ı. Unutuverirdi sığıntılığını.

Evden ayrılır ayrılmaz arkadaşlarına rastlardı.

Kış ortalarının kıyıcı soğuğu, göğüs kemiklerine çarpan ar-

kadaş dirsekleri, şurdan burdan edinilmiş ıvır zıvırın önemle ceplerden çıkarılması, topladıkları film kesintilerinin artıklarını ilgiyle görme çabaları. Küçük karelerin pay biçilmez değerleri, çekişilip paylaşılmazlığı. Ele geçirilen, hele bir kovboy filminde kopmuş parçaysa alabildiğine itişirlerdi aralarında. Okulun kapısına kurduğu tezgâhıyla bir gözü kör Konyalı leblebici, bayatlamış leblebi şekerlerinin acı sarı, soluk yeşil, parlak pembe şekerli, yapış yapış görünümleri.

Okulun gölgeli bitmez duvarları.

Alişan üçüncü yılın sonunda ders dinlemeyi artık hiç sevmiyordu.

Ağır gelişen şeylerin, özlemlerine, paçavralarla dolu yatak odasında kurduğu şaşılası düşlere ters düşen durağanlığı sıkıyordu onu. Bir şeylerin hemencecik olmasını, ne yapılacaksa hemen kotarılıp ortaya çıkmasını istiyordu. Gerçi o yıllarda açıkça bilmiyordu isteklerini. Ders boyunca arka sırada unutulmanın özgürlüğüne yavaş yavaş alışıyordu. Onun sınıfında bütün tembeller arka sıralara atılıyordu. Böylece itilme, bırakılma ilk yıllarda öğretiliyordu kuraldışı tutumları görülenlere. Onları kazanmayı isteyen yoktu görünürlerde. Bütün büyükler gibi öğretmenleri de bıkkınlıkla dolaşıyordu sınıfta. Alişan arkalardaki savunmasız silik özgürlüğünün tutkusunu geliştiriyordu durmadan. Hiç parmağını kaldırmayan bir öğrencinin alttan alan sinsiliğini de giderek ediniyordu. Arada göze çarpıp derse kalktığında öğretmene öylesine ilgisiz yanıtlar veriyordu ki, sınıfta kimden geldiği belirsiz, çocuklara özgü uğultu hemen yayılıyordu.

Alişan gülerdi tahtanın önünde.

Utançla karışık, şaşkın bir gülmeydi bu.

Oysa aldırmaz görünme kararıyla kalkardı tahtaya.

Gene de kırgın bir gülüş olurdu sonunda yüzündeki.

Yatak odasının nemini içtiğinden pantolonunun kumaşı kabarık, keçeleşmiş bir kalınlıkla dururdu üstünde.

Her sabah dikilen topuk düğmeleri iki ders arasında kendisinin de şaştığı bir anda yeniden kopmuş olurdu.

Yaka açıklığından sıska çocuk boynu gözükürdü.

Tahtanın karalığına sırtını dönmüş sarı saçları karışık, bilmediği dersin utancını hiç taşımaz görünen bu çocuğa öğret-

men olgun, sabırlı olma isteğiyle bir süre bakardı. Beklenen alışıldık soru duyulurdu.

"Niçin çalışmadın, 128!"

Alişan 128 denince, sese dönüştü dönüşecek gülüşünü zorla tutup, başını Cumhuriyet bayramında kızıllı aklı krepon kâğıtlarıyla fırdolayı süslenmiş Atatürk resmine çevirirdi. Krepon kâğıtlarının soba isiyle değişen koyulmuş kızılına, sarılaşan aklarına bakardı.

"Niçin çalışmıyorsun oğlum, adam olmak istemiyor musun? Elbet oğlum, bu memlekete çöpçü de lazım. Hamal da lazım. İstediğin bu demek. Otur çocuğum, geçen gün enişteni çağırdım. Evde senden iş bekledikleri yokmuş. Yalnız top peşinde koşuyormuşsun. Haberim var."

Alişan gözlerini pencereden görünen göğe döndürür.

Amansız soğuklukta bir kış mavisinden kuş sürüleri geçer ne zaman baksa. Alişan çok şaşar buna. İçinde acıyı andırır yarılma belirir. Gülüşü kesilip kalır.

"Çalıştım öğretmenim."

"Nasıl çalışmaymış bu, söylediklerini kulakların duymuyor mu?"

Alişan artan, kıpırdayan, yayılan uğultuyu, gülmeleri duyar.

Sınıfındaki çocukların hepsi Alişan'ın yanıtlarını bilirler.

Tepkileri yerli yerindedir her zaman.

İçlerinden biri kâğıttan yaptığı uçağı arkası dönük öğretmenin masasına atar.

Samanlı defter kâğıdının sivri ucu öğretmenin omuz başından sıyırtıp geçer.

Öğretmenin eline cetveli almasıyla Alişan'ın başına dikilip durması bir olur.

"Ellerini uzat!"

Alişan küçük avuçlarını açar, vuruşlara acısa da hiç aldırmaz.

Ter basar sırtını.

Uçağı atanlara öfkelenmez.

Atanın öğretmeni küçümsemesi, aldırmazlığı bir anlamda Alişan'dan yana olmasıdır onun düşüncesinde.

Rahatlar, utanması yiter.

Nedense o derse kalktığında uğultular, gürültüler bastırılmaz sınıfta.

Öğretmense yapanlara değil, böyle davranışlara tek neden saydığı Alişan'a verir tüm cezaları.

Onu tahtanın önüne diker.

Ardından sınıfın en çalışkanlarından biri olan 98 Tacettin'i kaldırır derse.

Tacettin tekdüze bir sesle kitaptan okurca anlatmaya başlar.

Alişan tahtanın önünde ilgisizliği artarak Tacettin'in yiten sesini dinler.

Sözcükler cansızdır, hiçbir anlamı ve kavramı iletemezler kulağına.

Sıralarda oturan arkadaşlarını kaçamak izler.

Öylesine uzak bulur ki kendini onlardan, arkadaşları ona güvenli bir yerlerden bakıyorlarmış kanısına kapılır.

Tırnaklarını ısırmaya başlar, bir şeytan tırnağını dişler.

"Alişan anlatılanları dinle. Bak, sonra soracağım. Çek elini ağzından."

Çeker elini Alişan, öğretmene bakıp.

Onun kümes tellerinden ya da paslı tenekelerden yapıldığı kanısına kapılır. Öylesine aykırı, sert bir görüntü öğretmen onca.

Öğretmen kara rugandan çantasına uzanıp içinden ak bir mendil çıkarır, hiç akmayan burnuna bastırır. Ders programını gözden geçirir, anlatılan derse ilgiliymişçe "hı hı" der arada.

Sonra bir tarih sorusu.

Yine 'hı hı'lar başlar.

Ders anlatan öğrencinin duygusuz mırıltılarını dinledikçe sabahları mutfakta çaydanlığın kaynama sesiyle eve yayılan tembellik duygusuna yeniden kaptırır kendini Alişan. Koridordan geçen bir hademenin lastik pabuçlarının ıslakmış etkisini yapan basışlarını duyar. Okula başladığından beri okulun dışında olan her şeye karşı olağanüstü bir duyarlık geliştirmektedir. Bir an önce zilin çalmasına dua eder. Onun paçavralı odasında sakladığı bir Tanrı vardır. Alişan'ı yalnız o anlar. Verdiği esinlerle, engin düş gücüyle mutluluk dolu saatleri bu Tanrısı sunar ona. Tanrısı engin, erişilmez değildir. Onu kendi düş gücünün varacağı yere değin büyütüp geliştirmiştir Alişan.

Zil çalınca, dalgalanma, kıpırdanma çoğalıp sıralardan taşar.
Çalışkanlık tembellik ayrımı hemen unutulur.
Alişan bakınır.
Öğretmen tembelleri unutmayan acımasız tek kişidir sınıfta.
Son ders zilinin daha tiz, daha uzun çaldığı kanısındadır hep.
Ev ödevi olarak yirmi kez yazılacak bir şiir verir Alişan'a öğretmen.
Bu da şiirden tiksinti duymasının ilk nedeni olur.
Şiiri uyumlu sözlerden kurulsun diye zorlanan yazarın uyduruk bir resmini çizip sakal bıyık takarak gözlerini şaşı baktırır.
Her yazdığı şey ondan uzaklaşıp gider.
Çocukların dağınık, şaşılası nedenlere bağlı mutluluğu alır Alişan'ı.
Yemek masasının ucunda öylece kalır.
Önündeki kâğıt kalemi sıkıntıyla izler Alişan.
Mutfakta kaynayan yemek tenceresinin fokurtusunu duyar.
Kış akşamüstlerinin çabuk inen karanlığı camlardadır.
Eskilerde kalmış sevecen, bildik çağrıyı yeniden işitir.
"Arsada çok koşma oğlum, terlersin."
Annesi öldüğünde Alişan altı yaşındaydı.
Babasını hiç bilmez.
Sonraları başkalarının anlattıklarından kuruyordu babasını kendince. Eniştesinin anlatışıyla babası, emekliliğini hiç anlamadığı bakkallık işine yatırıp tek mindere muhtaç olmuş. Eniştesi, eline öyle toplu para geçtiğinde bir yıl içinde aklıyla parayı on katı çoğaltarak nasıl zengin olabileceğini anlatır.
"Önemli olan para. Adapazarı'ndaki tarladan hissemi de sattım. Bu çarkın nasıl döndüğünü öğrendim. İş, ucundan katılmayı sağlayacak parada. Mehlika da bana güveniverip dikişi bırakmamalı. On yıl sonra milyoneriz."
Eniştesi anlattıklarının etkisine kapılıp şişinir birkaç gün.
Ablası, evlendiği ilk yılda edindiği her şeyden, her durumdan sorumlu olma ezikliğiyle iç geçirir.
On yıl daha dikiş dikmenin olağanlığını geliştirip durur düşüncesinde.

Değişik biçimlerde hazırlanan unlu besinlerin gevşek gövdeler çizen kof şişmanlığı, Mehlika Ablada açık seçik görülüyor.

Kalçalarının şaşılası düzgün yuvarlakları beline doğru durmadan dolar.

İçtenlikle neden bu hale geldiğini sorar çevresine.

"Bilmiyorum kızken belim şu kadarcıktı. Pek yemiyorum da. Belki de oturmaktan. Çocuk da yapmadım ki... O zamanlar Madam Hrisula'ya gidip gelmek yeterdi. Dünyanın yolu. O yıllar Madam Hrisula'da çıraklar bazı elbiseleri benim üstümde prova ederlerdi. Şimdiyse... Elleriyle midesini, karnını gösterirdi Mehlika Ablası. Özenmiyorum artık kendime" derdi.

Yaşlanmayı yumuşacık kabulleniyordu.

Erkendi belki ya, artık onca genç olmayı uzatmanın anlamı kalmamıştı.

Bir yerlerinde çimlenen, kanını harlandıran şeyler hâlâ vardı gerçi.

Gene de görmezlikten geliyordu Mehlika Ablası.

Bu toprak altına kazılmış beton katta gençliği şimdi kendisiyle birlikte kimseyi ilgilendirmiyordu.

Salt Mehlika Ablası savunurdu babalarını:

"Biraz akşamcılığı vardı babamın, ama memurluğun ötesinde elbet bir şey bilemezdi. İstanbul'u bile tam öğrenip tanıyamamıştır. Suçsa bir budur suçu."

İleri gitmek sayılmazsa, ailelerinde bir şehbender olduğu söyleniyordu.

'Şehbender' sözcüğünün bilinmezliği kapanıp görkemli bir etki yapardı duyanda.

Ayten Ablasının babalarını tanımlaması kuru, uzak, ona özgü çözümlerle sonuçlandırılırdı.

"Bizi dünyaya getirmekten öte ne yapmış anamla babam. Onlara bakarsan bir lokma bir hırka. Namusumuzla yaşıyoruz deyip geçiveriyorlardı."

Babasının kişiliğini bu zıt anlatımlardan bütünlemeye çalışırdı. Böylece hiçbir yanı öbür yanını tutmayan bir baba çıkardı Alişan'ın karşısına. Babasının geçmişteki varlığı, herkesin ona takındığı duruma göre değişiyordu.

Ayten ilk haksızlığa uğrama duygusunu anneleriyle babalarıyla başlatıyordu.

Eniştesi, kesin ve acımasızdı. "Yapabilirdi, edebilirdi" diye diretiyordu. Bu olayda da arasız kendini örnekliyordu enişte.

Babası olmayan bir oğlan çocuğunun anlatılmaz başıboşluğunu duyan Alişan, bungunluğunun baskısıyla göze çarpmaktan çekinip babasını kendi bildiğince düşlemeye sığınıyordu.

— Elbette ablacığım beni küçük odaya yeniden sığdıralım bakalım.

Kadın, battaniye engelinin ardından bakan yumuşak geçimli gözleriyle gülmeye çabalıyordu. Yüzündeki karmaşıklık yatışmamıştı.

Birlikte yürüdüler, dar bir girişten geçince kadın odanın kapısını itti.

Güneş girmeyen yerlerin tanıdık ağır havasını soludu Alişan.

— Elektriği yakar mısın Alişan.

— Peki ablacığım.

Ellerinin nedense unutmadığı yeri buldu. İlk anda.

Yirmi beşlik ampullerin yetersiz aydınlığıyla açıldı oda.

Somyayı duvara dayamışlardı.

Yerdeki açıklık üç kişinin yan yana oturabileceği bir sedir yeri kadardı.

Delikanlı çocukluğunda buranın daha büyük olduğunu düşündü.

Şimdiyse, anca dönenebilecek bir in gibi görünüyordu gözüne.

Apartman aralığına açılan camın perdesi değişmişti.

Sarı eskimiş bir keten asmışlardı.

Odanın tam ortasına düşen bu kumaş parçası orayı daha da bırakılmış yapıyordu:

Çocukken yattığı somyanın altını dolduran paçavra yığınları görünürlerde yoktu.

Kapının açılmasıyla köşeye çizilen üçgenin içine sıkışmış olan iki bohçayı aradan gördü birden.

Demek yıllardan sonra artakalanlar şimdi de buraya tıkıştırılıyordu.

İnanılmaz güzellikte düşler kurduğu odanın katı renksizliğini, soluksuz darlığını bıraktığı gibi buldu.

Nerdeyse çevresini karanlık sayarak eski ininin tek camından perdeyi çekip sabahların kurşun rengi dikdörtgenini ürpererek görmek isteyecekti.

Tüm çocukların tersine Alişan, daha on ikisini sürerken uykularını yitirmişti.

Birgün yeni şeyler olacağını biliyordu.

Yaşamanın dışına kaymış bu mahalleden onun kaynayan çocukluğu taşacaktı bir yanlara.

Kaçacaktı.

Aç açık kalmanın bilincinde olmasa da içinde bulunduğu durum, her şeyi göğüslemesine yetecekti.

Kaçma günü belirsizdi.

Ne denli istese de onu zorlayan bir olay olmuyordu.

Eniştesinin tek tük tokatlarına, aşağılamalarına, Ayten Ablasının kimseleri engel tanımayan kafa tutuşuna.

Mehlika Ablasının bölük pörçük ilgisine öylesine alışmıştı ki, bunlardan sevgisizliği, bıkkınlığı görmesini sağlayacak bir şeylerin olması gerekiyordu.

Tembelliği, yalancılığı günden güne artıyordu.

Dayaklar da birlikte çoğalıyordu, bunlarla birlikte.

Ondan daha az göze çarpması isteniyordu.

Ne yaparsa yapsındı.

Pek bir şey beklemiyorlardı.

Bu, Alişan'da öteki kişilerle yakınlık kurma yeteneğini köreltiyordu giderek.

Yırtık okul çantasının toparlayamadığı kitaplarını iple bağlıyordu okula giderken.

Derse kaldırılmaktan vazgeçilmiş öğrencilerin unutulduğu yerde serüvenlere aç günlerini örüyordu durmadan. Akşam okul dönüşleri semtlerindeki sinemanın önünde duralıyor, resimli roman kiralayan çocuklarla arkadaşlık etmek istiyordu.

Resimli roman okumaya o yıl tutkuyla başlamıştı. Hiç yenik düşmeyen kahramanlar, acımasız silah çekmeler, öldürmeler, kötü basılmış resimlerin, oransız çizgilerin bile yok edemediği bir güzellik, yiğitlik evreni parlıyordu o dergilerde. Buluşturduğu paralar yetmez olmuştu Alişan'a. Sigaraya da başlamıştı. Kendi yaşıtı çocukların sinema duvarı boyunca çömelik duran dizisine o da katılmıştı. Gelen geçenin arada çocukları görmesi şaşılacak şeydi. Çünkü büyükler anca onları ilgilendirmeyen şeyleri hoşgörüyle karşılarlardı. Yeter ki, tedirgin edilmesinler.

Bu yeni arkadaşlar en utanmaz küfürlerle en çılgın düşleri taşıyorlardı taze yüreklerinde.

Kendilerine sataşanlara karşı korlarken, küçük ellerini incecik parmaklarını açarak, ancak bir çocukta görülecek gibi gürültücü öfkeleriyle korkularını kapamaya çalışıyorlardı. Dergilerin okuna okuna dağılmış ciltlerini değiş tokuşa başlıyorlardı aralarında. Kimi zaman 'N'aptık oğlum sana!'lar. 'Ne sanıyorsun be aval kendini!'lerle süren tartışmalara girişiyorlardı. Ağlama tepkilerini burunlarını çekerek dağıtıyorlardı.

Çoğu bitmez bir nezleyle gezerdi kışları.

Nezleleri anca haziran başlarında geçerdi.

Küçük burunlarının uçlarında kalmış yara kabukları havalar ısındığında ancak soyuluyordu.

Alişan'ın para çalması, o sıralara rastlıyordu.

Evden kaçma yılının kışına.

Kış sonunda da kaçmıştı.

Büyükler neyi öğrettilerse tersini yaparak onlardan kurtulmak, sıyrılmak istiyordu.

On üçündeyken içtenliğini tümden yitirmişti.

Kuşkulu saldırgan oluyordu gittikçe.

Para çalmanın getirdiği kirlilik duygusunu gizlice sigara içmekle yenmeye çalışıyordu.

Sonra mahallesinden yaşlı adamlarla sinema localarına giden yoksul kızları günlerce izlemişti.

Gözlerini dümdüz dikiyordu onlara duvar dibinde çömelip otururken.

Kızların kurtuluş sayarak başvurdukları her şeyin pahasını öğreniyordu sızım sızım.

Erkeklerin tek bir anda değişen, aynılaşan gözlerini açıkça görüvermişti.

Sevgi yoktu o bakışlarda. Yabanıl bir özüne güvenme, küçümseyen bir ele geçirme isteği doluydu hepsinde.

Sonra çakısını almıştı eline.

Ayten yemek odasında yer yatağında yatardı geceleri.

Üstündeki örtü kaymış, alacakaranlıkta bile bacaklarının pırıltılı aklığı fark ediliyordu.

Yukarı katların anlaşılmaz mırıltılarını duymuyordu çakı elindeyken.

Karmaşık itilmelerle coşuyor, elinde öylesine sıkıyordu ki çakıyı, aşağılanmanın içini dağlayan öfkesini bastıramayıp farkında bile olmadan ağlıyordu.

O gece bir taşmayla çocukluğun aldırmazlık duvarı çökmüştü, ilk erkek olma duygusunun dayanılmaz yaralarla kanayan acısını nerelere akıtacağını bilmiyordu.

Çakısının uzunluğu orta parmağını geçmezdi.

"Asıl Ayten'i vurmalıyım başta diye düşünmüştü. Erkekler onu elleyecekler."

Ayten'in çıkış yolu yok muydu?

Ayakları çıplaktı yatak odasının kapısına vardığında.

İçi acıyla kamaşıyor, yırtılıyordu.

Yediği dayaktan yarı baygın düştüğünde,

Mehlika Ablası burnuna arada sirke koklatıyor, durmadan öpüyordu Alişan'ı.

Avucunun acısını en sonunda duymuştu.

Demek ki çakısının tersi kesebilmişti elini.

Nasıl bir güçtü o gece gövdesinden fışkıran Alişan'ın.

— Somyayı ben indireyim abla.

— Alişancım yorulma, sen gittikten sonra Ayten'i bu odaya almıştık.

— Ayten Ablam mı koydurdu bu perdeyi?

— Aaa nasıl bildin? Evet o koydurdu. "Ablacım, sarı bir şey buluşturalım, güneş gibi durur" dediydi.

— Akşam Kız Sanat'a gidecekti hani Ayten Ablam?

— Gideydi iyiydi ya. Yalnız öylesine masraflı çıkıyordu ki. Namık enişten dayanamadı. Zaten aldığı ne, biliyorsun. Yıllarca hepimizin yükünü çekti. Aslında Ayten sıkılıyordu. Durmadan, "Sıkılıyorum abla" diyordu. Öyle de güzelleşmişti ki görsen. Tıpkı benim genç kızlığım.

— Sen hâlâ güzelsin Mehlika Ablacığım.

Kadın birlikte indirdikleri somyanın üstüne bıraktı battaniye yığınını.

Deminki karışıklık silinmemişti yüzünden.

Kardeşine döndü.

Elini onun omzuna koydu.

Öteki odadan duyulmaması gereken bir sesi duydular birlikte.

Uzak bir sesti aralarından geçen. Adam yatağında dönüyordu.

— Seversin sen ablanı Alişan. Bende artık güzellik mi kaldı! Ayten bambaşkaydı... Bir onun gözleri kahverengidir bilirsin ailede, ne tuhaf değil mi?

Battaniyenin tekini yatak yerine somyanın üstüne serdi kadın.

Kapının ardında duran bohçaların birinden çözme bir çarşaf çıkardı örttü, üstüne serdiği battaniyenin.

Ötekini de bir yorgan gibi özenerek derleyip kıyıya koydu.

— Şimdi yastığını da getireyim. Kusura bakma Alişancım. Altın çok yufka oldu. Ayten giderken senin yatağını ona çeyiz diye verdik. Bakayım daha bir şeyler bulabilir miyim?

— Zararı yok abla, zararı yok. Hadi telaşlanma.

— Peki, yastığını getireyim.

Kadın çıktı.

Delikanlı anca birkaç adım yürünecek kadar kalan açıklıkta durdu.

Ceketini çıkardı.

Kravatını gevşetip çekti.

Gömleğinin düğmelerini çözdü.

Somyanın kıyısına ilişti.

Gıcırtıyla çöktü somya.

Şimdi aradan geçen sekiz ayrılık yılı giderek yok oluyor, yeniden bir ezilme, suçluluk duygusuna kaptırıyordu kendini. Çevresindeki her şey eskisinden de kaba, alımsız, üşütücüydü.

Güney'in arasız parlak güneşli sarılarla sıcacık yansıyan günlerini anımsadı.

Dizinde dolaştırdı ellerini.

Parmaklarıyla okşarca yüreği dikenleşerek bastırdı bükülmeyen donmuş kemiği. Dikkatle ötelerden bir şeyleri dinlermişçe öylece kaldı.

Cebindeki parasını yokladı.

Yerde kıvranırken yuhalayan seyircilerin seslerini yitirene dek sıraladığı küfürleri işitti. Ağzına dolan toprağın tıkayan tadını, gıcırtılı taneciklerin dilindeki umulmaz irileşmelerini o günkü gibi duydu. Sonraki günler yemek yerken dişlerinin arasında toprak kaldığını sanıp kusma itisiyle sarsılıyordu.

"Eğer dizim böyle olmasaydı" diye konuştu kendi kendine.

Bu sözleri söylerken eski çocukluk odasını görmemek için gözlerini yere dikmişti.

Bulunduğu yerin bütününü görmeyişi bazı şeyleri rahat düşünmesini sağlıyordu.

Bir de karanlık olaydı.

Ona en büyük unutmaları, avunmaları getirirdi karanlık.

Kadın, yastığı yatağın başucu saydığı bölüme koydu.

Delikanlı, dalgınlığından sıyrıldı.

Aydınlanan duygularının onmazlığı açığa çıkıyordu yavaş yavaş.

— Yatağım tamam, ellerine sağlık ablacığım, seni yeniden yordum.

— Aaa, ne yorgunluğuymuş. Bir şey yaptım mı ki! Epi topu iki yumurta kırdım. Hem ne olur kusura bakma. Öylesine pahalı ki her şey. Ben de dikiş dikiyorum da anca yetirebiliyoruz eve. Oysa görüyorsun, yıllardır iki kişiyiz. Çocuk doğurma hevesinden geçen yıl vazgeçtim. İyi ki de öyle oldu... Yine de ne bileyim...

Kadının yüzü utanmanın kızılıyla örtülüverdi.

Başını yere eğdi.

— Pahalıdır abla dedi delikanlı. Sesi kırık çıkıyordu. Umutsuz bile denebilirdi konuşmasına. Bir vedalaşma anındaki hiç görüşmeme duygularını taşıyan bir sesti sanki. İstanbul hep pahalıdır. Bizim oralar pek değil. Üstelik insanları da başkadır. Yabancılık duyurmadılar bana.

Delikanlı sıcacık, tutkulu bir özlemle sarsıldı.

Sakat dizin çıtırdamasına karşın yapabildiğince gerdi bacağını, "Bizim oralar" deyince, ne denli bir benimseyiş içinde olduğunu ilk kez anlayıvermişti.

— Uyursun artık hı, Alişan'ım? Yorgunsundur. Taa nerelerden gelmişsin baksana. Ben de sen gelmeden Namık'a, bu yaz bir yere gitsek diyordum. Ne bileyim... Bursa, Gemlik, Yalova filan gibi. Baharı, yazı artık penceredeki saksılarda görmekten sıkıldım. Sevincimiz aramızda salt bir yemek oldu çıktı. Bilir misin ay başında pirzola getirir Namık, dört kalem eti kızartırken bönce bir sevinç alır beni. Dedim ya, artık iyi şeyler yiyince sevinen insanlarız. Enişteni de kınama. Başka erkeklerden farkı yok ki. İster istemez birlikte oturacağız. Neyse buna da şükür değil mi?

Delikanlı duymuyormuş gibiydi kadını.

Kadın, somyanın kıyısından doğruldu, kollarını kavuşturdu.

Odayı gözden geçirdi.

Bakışları bohçalara takılı kaldı sonunda.

— Bu parçalardan Mahmutpaşa'ya çocuk pantolonu yapıyorum dedi.

Delikanlı yanıtlamadı.

Gömleğinin kol düğmelerini açtı.

— Aaa gömleğinin kolları özürlenmiş, çıkar da onarayım Alişancım.

Delikanlı durgun, uzun baktı kadına. Düğmeleri çözük gömleğiyle öylece oturuyordu.

— İstemez abla, gözlerini bir de benim için yorma. Varsın kalsın böyle.

— Olmaz olmaz dedi kadın. Sesi titremeye başlamıştı. Her şeyini yıkar paklarım. Bavulunu torbanı getirip kodum odanın kapısına. Yarın boşaltırız hepsini. Gözden geçirir, onarırım, ütü-

ler hazırlarım. Hiç olmazsa bir süre temiz pak olursun. Eğer İstanbul'a yakın...

Kadın sözlerini bitiremeden somyaya bırakıverdi kendini.

Ağlamaya başladı.

Delikanlı ağlayan kadını duymuyormuşça ilgisizdi.

Yukarda bir kapı kapandı.

Gökgürültüsünü andırır bir patlama duyuldu uzaktan.

Delikanlı, semtlerinin aşağısındaki fabrikanın ocaklarından geldiğini biliyordu patlama sesinin.

— Yeter ağlama abla. Eniştemin söylediklerini tahmin ediyorum. Cebinden para tırtıkladığım, çakıyla saldırdığım günlerden beri beni hiç sevmediğini de bilirim. Ben ne yapabildim ki, Ayten Ablam ne yapsındı. Para yok mu para, işte iş onda. Bir de dayanışma duyacak gibi sevseydik birbirimizi. Eniştem bizleri sevmedi evet. Epeydir artık ona kızmıyorum. Savunmasan da olur kocanı. Üzme kendini. Geldiğimden bu yana ağlıyorsun. Her geceki gibi geçecek gecenizi, gelip berbat ettim.

Sustu. Kadın ağlamasını kesti. Dikleşti.

— Seni de, Ayten'i de severdi enişten. O çakı çekmek, hırsızlık yapmak şeylerinden sonra uslu dursaydın belki daha iyiye giderdi evdeki durum. Bir de mutfaktaki, annemden kalma bakırları satınca ertesi gün adam gelip büyük tası geri vermişti, aksiliğe bak ki enişten de evdeydi. "Bunu bana sizin çocuk bakır diye yutturdu" demişti adam. Utancımdan ne yapacağımı bilememiştim. İyi davranışların yoktu biliyorsun Alişan. Ama çocukluğuna veriyorum. Kaçmamalıydın.

— Kaçmak hep benim hatam değildi. Şimdi büyüdüm. Buralar beni kovdu sayıyorum. Bu kovalama okulda da sürdü. Beni kimsenin sevmediğini büyüdükçe anlıyorum. Ayten'in durumu da pek farklı değil ki, dedim ya.

Kadın kızarmış gözleriyle kardeşine suçlar gibi baktı.

— Yoo Alişan öyle deme. Ne bileyim, seni arayıp bulamadığımız gün, günlerce kapının çalınmasını bekledim. Zil çalmandaki sabırsızlığı bildiğimden, çabuk kesilen zil sesleri içime acı çökertirdi. Dönüp eniştenin elini öperek özür dileseydin seni bağışlardı. O kadar da fena insan değildir.

— Elini öpmezdim eniştemin, abla. Öpsem de bağışla-

mazdı. Bizleri hiç benimsemedi. Seninle evlenirken bizleri kabullenmesinin ona verdiği büyüklüğü durmadan kullandı. Gerçi haklısın, eline geçen parayla kıt kanaat yaşamak zorunda olan bir memur. Gene de başka türlü olabilirdi her şey diyorum bazen. Bizleri toparlamadınız. Nasıl yapardınız bilmiyorum, ben o yıllar hep vurulacak tokatlardan kaçabileceğim anı hesaplardım. Oysa bizlere babanız belleyin eniştenizi demiştin küçükken. Neyse, zaten babam da olsa değişmezdi ya durum. Yoksulluk mu insanları acımasız yapıyor abla, ne dersin?

— Nasıl böyle konuşursun? Ben saçımı süpürge ettim Ayten'le senin için. Sabahları edip uyumadım. Sizlere neleri yakıştırıp neleri özendim. İkiniz de okumadınız. Herkes varlıkla mı okuyup adam oluyor. Hep büyükler mi suçlu? Hâlâ didiniyorum bir şeyler yapmak için. Zoru görünce kaçtınız.

Delikanlı geldiğinden beri kesin çizgileriyle anımsayamadığı bir yüzü görüverdi.

Ayten bostanda çitlembik ağacının altına doğru bağıra çağıra koşuyordu. Alişan ardından var gücüyle,

"Kuş ürkecek, bağırma abla" diye sesleniyordu.

"Kaçamaz ki, ökseye yapışmış baksana" diye yanıtlıyordu Ayten.

Sakayı okşarmış gibi alıyorlardı.

Sedef parlağı koyu renkli ipince pençeciklerindeki öksenin yapışığını temizliyorlardı. Ilık yürek atışları kuşun, hızlanıyordu avuçlarında.

Kanatların çırpınmaktan terse dönmüş tüylerini hafif dokunuşlarla düzlüyorlardı. Gagasına su akıtıyorlardı kuşun.

"Şimdi salalım" diyordu Ayten.

İnce bir çırpınışla süzülen kuşa bakıyorlardı.

"Kendimizi övelim diyordu Ayten. Dedikleri gibi kötü değiliz. Onların iyi diyerek özendirmeye kalktıkları şeyler bana hep sıkıntı veriyor."

Ablasının boynu dupduru dikiliyordu.

— İsteseydiniz... Kadın konuşuyordu, susmamıştı, ablan elin adamına kaçtı göz yumdum. Alır diye düşündüm nikâhla.

— Nikâhla alsa ne olurdu be ablacım. Seninle eniştem gibi olurdu sonunda. Yanılıyorsun. Aynı yollardan geçip yeni şeyler

kurulabilir sanma. Boş versene sen. Bizi toparlamadınız demem bu işte. Dayanak olmadık birbirimize. Bize bunu öğretmediniz hiç.

Kadın, kararlı bir tutumla dosdoğru delikanlının yüzüne baktı.

Karşısında yıllar öncesinin ele avuca sığmaz çocuğunu görmek eski bıkkınlığa benzer sertleşmeyi uyandırdı içinde. Camlardan bakınıp yoğurtçuların sokaklara döküldüğü kış akşamlarında ezik bir yürekle küçük oğlanı beklediği saatleri anımsadı. Onlar, gençliğini, taze gelinliğini duyurmamışlardı Mehlika'ya. Ayten barlara düşmüştü. Arada bir o 'kötü yol' dedikleri şey durmadan süpürdüğü kapı önlerinden daha sıcak bir görünümle çiziliyordu gözlerine. Yine de işin ucunda kotarılması gereken namustu. Namusun tanımlanması da annesinden bu yana diretmemekti. Şu karşısında şimdi oturan da alıp başını gitmişti. Kötücül duygularla kıvrandırmıştı ablasını günlerce. Karakollarda dolaşmışlar, kocasıyla birlikte erdemli suskunluklarıyla polislerin söylediklerini dinlemişlerdi. Bir karakol dönüşü, başını bile yaslamıştı kocasının omzuna. Kardeşi Alişan bulunamamıştı. Üstelik Alişan aç çıplak değilken fırlayıp gitmişti. Neyi sakınmışlardı ondan, evse evdi, yemekse yemek. İstanbul kaçak çocuklarla doluydu. Haylazdılar. Bir işe yaramıyorlardı. Niye yetinmiyorlardı? Kocası saçlarını okşamıştı. "Orta halli olmaya dayanamıyorlar" demişti. Mehlika böylesine ters düşüncelerle onmazlıklara çarpıp ellerindekileri de yitirerek ortada kalacaklarını biliyordu. Sonra günler aylar geçmişti. Daha az haber beklemeye başlamışlardı. Alişan da Ayten de gittikçe onlardan uzaklaşıyordu. Uzaktakileri unutmanın rahatlığına gömüldüler karıkoca. Uzaktaydılar, ellerinden bir şeyler gelmezdi.

— Demin enişten dedi ki, bu sakatlık senin iş bulmana engel olurmuş. Yani futbol işinde kalamazmışsın.

— Biz de kendisine aynen söyledik bunu.

— Ne yapmayı düşünüyorsun İstanbul'da?

Dokunaklı bir şey belirdi aralarında.

Konuşma bitmiş gibiydi yürümüyordu.

Delikanlı gömleğinin özürlü kolunu eliyle kapadı.

Yanıt verme isteğiyle kıpırdandı dudakları.

Sonra caydı.
Başını 'bilmem' anlamına gelen bir davranışla salladı.
Cebinden kirli mendilini çıkardı.
Bu kez alnı terlemişti.
Alnına bastırdı mendili.
Kadın gözlerini mendilin kirinden alamadı.
Yutkundu. Oturduğu yerde kıpırdandı.
— Yarın her şeyini yıkar, paklarım. Hiç olmazsa bir süre temiz kullanırsın. Eğer İstanbul'un içinde bir iş bulursan ne bileyim, arada uğrarsın, üstüne başına bakarım.
— Cebimdeki bir iki gün yetecekten başka param yok ablacım.
Delikanlı bacaklarını toparlamaya çabaladı. Somyanın üstüne çekildi.
Sol bacağı tam bükülmüyordu.
Pantolonunun yıpranmışlığı biraz dik duran bu bacakta açıkça ortaya çıkmıştı.
Kollarını başının arkasına kavuşturdu.
Gözlerini güneşe bakar gibi yirmi beş mumluk ampulün ölgün ışığına yeniden dikti.
Sustular.
Kadın delikanlıdan kaçırmıştı yüzünü.
Ondan biraz öteye kaydı.
Sonra ayağa kalkıp kapıya doğru bir iki adım attı.
— Bir iki gün bizde dinlenirsin. Yıkanırsın, temizlenirsin. Eniştenin dedi ki...
Yataktan hiç yanıt alamadı.
Kapının yanına gelip durdu, bekledi.
Odanın tavanına kaldırdı başını.
Sarı boz badananın dalgalanışı içini karattı.
— Uyudun mu Alişan? Enişten diyor ki, burada kalamaz, diyor. Onca olan bitenden sonra, Alişan hiç akıllanmamış. Har vurup harman savurmuş. Biraz para ayırabilirdi zor günler için, diyor. İşte öyle. Ben ne bileyim. Yalnız gene de bir süre kalabilirsin elbette. Burası benim de evim.
— Biraz dinleneyim. Şimdi gideceğim ablacığım. Sekiz yılda ben çok değiştim. Buradaysa insanlara pek bir şey olmamış.

Ev bile aynı. Yalnız mahalle... Katlanabiliriz sanmıştım birbirimize. Ne de olsa belli ki ben değiştim. Evet kazandıklarımı saklamadım. Harcadım. Gene de paradan başka şeylerin de olduğunu öğretti bu bana. Deminden beri anlatmaya çalıştığım buydu. Kendimi yeniden sevdirebilirdim sizlere. Kapınızı çaldığımda sizleri bulacağımı hiç ummuyordum. Öyle de bulmayı istiyordum ki. Geçmişteki ayıplarımı tek başıma üstlenip gelmiştim. Kapıda beklerken aklıma ilkokul üçe geçtiğim yıl ellerimi yüzümü silmekten vazgeçmen geldi abla. Nerden, nasıl andım bunu bilemiyorum. Öylesine kırılıp yalnızlık duymuştum ki, okuldan hep çamurlara, tozlara bulanıp dönüyordum eve. Beni öyle göresin de, dayanamayıp eline sabunlu bezi alarak çenemden tutasın istiyordum... Sevginin ne derin bir gücü varmış demek... Oysa inan, yıllardır böylesine hanım işi şeyler düşünmüş değilim. Gitmem iyi olacak. Bir benim değişmemle yapılacak iş değilmiş tasarladıklarım.

Kadın döndü, dudakları titriyordu.

Elleriyle bir iki gereksiz çizgi çizdi boşlukta.

— Şimdi gitme. Olmaz, saat on ikiyi geçti. Ben her şeyini paklayıp onarmadan vallahi bırakmam. Birkaç gün kalabilir, diyor. O kadar da hain değil. O da herkes gibi. Ne bileyim canım. Ben söylemesem bunu kendi sana söyleyebilirdi. Yatak odasına çekti beni. "Mehlika dedi, kardeşindir. Kırmadan ona sen aç durumu."

Kadın konuştukça dalgınlaşıyor.

Delikanlının ardında bir yerlere bakıyordu.

— Yok abla, fazla yerleşmeyeyim. Üstüme başıma gelince, ben epeydir ikinci mevkilerde gidip geliyorum. Fazla temiz pak olup oralarda yadırganmak istemem. Belki bilmezsin, otobüslerin bile ikinci mevkisi var. Gene de onların en fiyakalı yolcusu benim. Daha da süslenmem gereksiz.

Gülüyordu şimdi delikanlı yattığı yerden.

Kolları başının altında. Yüzü elektriğe çevrik.

Güzel, aydınlık gülüşüyle rahatlık içinde konuşuyordu.

— Mersin'e dönerim gene. Ordakiler bence asıl yakınlarım. Buraya ulaştıktan sonra anladım bunu. Sığınacağım bir yer var. İşe gelince elbette bir iş bulurum. İçim içimi yiyip olduğum yer-

de öfkelenerek değil, yeniden bir şeyler öğrenerek çalışmalıyım. Aç da kalsam böylece yaşadığımı unutmam. Ayten'i de bulurum. Artık yaşıt sayılırız. O da çekmiş benim gibi, hırpalanmış. Yoo eniştem haklı. Hırsız, yalancı, tembel, hattâ engel olunmasaydı katil olabilecek bir yakınına bundan fazla ne yapsındı adam. Beni böylece kusurlarımla sevenler de oldu inanmazsınız. "Alişan, yüreğin küf bağlamamış ya ona bak sen" dediler. Başkalarını görmeyi, onların da insan olduklarını öğrettiler bana. Beni böylece kusurlarımla sevebilenlere ne yalan söyledim, ne bir şeylerini çaldım. Biliyorum abla, futbolcu olmanın ciddi bir yanı yok. Bizim gibiler için bu işte bile dayanacak dayı gerek. Ne olabilirdik başka? Bize her yerde söylenen, önemsenen, imrenilen hayata nasıl varabilirdik? En kısa yoldan nasıl zengin olabilirdik? Sakatlandıktan sonra dört ay bana Arap uşağı Resul baktı. Bacısı anası dönendi çevremde. Mersin'e gittim dosdoğru. Hasırın üstüne bir yatak açtılar. Gece gündüz bulgur aşı yedim. Resul anlattı anlattı. İyilikle söyledi. "Böylesi hepimiz için iyidir... dedi. Hoşnutsuzluk çok eskiden beri sürüyor..." dedi. Sonra ben de sizleri anlattım. "Seni bir ağabey gibi beğendi. Ne yapsın kadın kişidir" dedi. "Gördüğünden ötesine kapanmış." Ayten Ablam için, "Deli gençlik dedi, adamına düşerse pırlanta say onu, evini şenlikli kılar" dedi. İşte o günlerde sizlerin suçunuz olmadığı kanısı uyandı içimde. Yanlışlık neydi, nerdeydi, onu az çok görmeye başlamıştım. Acımayla öfke, yeniden başlamayla yıkma bir arada yer etti içimde. Anası, Arap uşağı Resul'ün her bir dediğini köşeden mısır çiterek dinlerdi. Yoo, elbet Resul'e harcamışlığım, para dökmüşlüğüm de oldu olmasına. Konyalı Mustafa'yla da, ötekilerle de. Daha birçoklarıyla da. Kötü günümde de desteklediler beni. Direttim. Yük olmak istemedim onlara. Sizleri belki bulurum umuduyla çıktım yola; öyle güçlü buluyordum ki kendimi, neyse... Sekiz yıl bu abla. İnsana çok şey öğretiyor.

Kadın kardeşinin yanına oturdu. Ondan yana bakmadan el yordamıyla başına, oradan saçlarına uzattı elini. Yavaşçacık okşadı saçları, sonunda kıpırtısız kaldı eli saçlarında kardeşinin.

Bir süre evi dinlediler.

Açığa çıkan küf kokusunun çağrıştırdığı geçmişteki kederli görüntüleri anımsadılar birlikte.

Düşüncelerinin aynılaşmasını söze dökmeden seçmeye başlamışlardı.

Titizlikle, az da olsa, bu evin bir yanlarına sıkışmış gülüşlerle kolaya alınarak yaşanmış günleri toparlamaya çalıştılar. Bir akşamüstü simitçiyi çağıran mutlu bir ses oldu ablası. Ayten'in sıkılma dönemlerinin başlamadığı yıllara özgü uçarı davranışları sergilendi gözlerinde. Kurdela parçalarını saçlarında süs diye taşıyan küçük kızın mutluluğuyla Alişan'ı kendine oyun arkadaşı yapışına gülümsediler içlerinden. Alişan'ın inanan duru bakışlarla yüzlerce renkle, kıvanmayla süslenip anlatılan masalları dinleyişindeki tazeliği bu daracık odanın duvarlarında şimdi yeniden duyuyorlardı. Andıkları şeylerin tekleşmesiyle, ablayla kardeş arasındaki yılların yığdığı unutkanlık kapanıyordu.

— Gitme Alişan ne olacak, ne bulursak birlikte...

— Yok abla, bu gece gideceğim. Sabah eniştemle karşılaşmak istemem. Onu suçlamıyorum. O bir tek örnek değil ki. Birçok yerde herkes aşağı yukarı böyle yaşıyor... Kızma, senin için demiyorum. Böyle donup kalakalmaktan Ayten Ablamın sıkılması bile iyiymiş. Her gün, her gün yeniden bu düzene hazırlanmak, alıp başını çıkıp gitmekten sanırım daha zordur. Ne yapacağımı bilmiyorum ya, yalnız yine böyle yaşamak istemediğimi kesinlikle biliyorum. Şu birkaç saat içinde daha da iyi anladım. Kimseye de kızmıyorum.

Delikanlı saçlarında gezinmeye başlayan yorgun eli tuttu.

Yavaşçacık göğsünün üstüne koydu.

— Sen bizim anamızdın abla. Hep de öyle olacaksın. Toparlan, üzme kendini. Bu kez sana mektup yazacağım. Darda kalırsanız yerimi bilin diye. Namık enişteyi de katıyorum bu çağrıya. Sevdiğimden değil. Sakın... senin kocandır, ola ki bir şeyler öğrenebilir, diye.

— Namık için ne diyeceğimi bilemiyorum Alişan? Şimdi, gece yarısı gitmeni istemiyorum. Ayıp olur.

— Kime karşı?

Kadın başını eğdi.

Kardeşi geldiğinden bu yana giderek boğuntulu bir kargaşalığa kaptırmıştı kendini.

Toparlanamıyordu.

Kafasında biriken, anlatma gereksinmesiyle kıvrandığı duyguları adlandıramıyor, iç içe geçmiş acıya dönüşen, binlerce sözcüğü yan yana getirip dillendiremiyordu.

Kadının yüzünde değişen, yenileşen bir sertlik belirdi.

Elini kardeşinin göğsünden çekti.

Deminden beri avucunun altında süren ılık vuruşlar kesildi.

Eriyen, kayan duygularını toparlayıverdi.

— Gece yarısı gitmen benim nasıl göz yumabileceğim bir davranış olur? Bu ayıbı da yaparsam kendimi neyle bağışlarım, düşün... Seni güçlendirmeye yarayan şeyler, bizi küçülttü hep. Karşı koy, kafa tut. 'Gitmem' de, çekiş. Biraz daha kolaylaştır işimi. Utancım yok olsun. Oysa sen hemen ayaklanıp...

Delikanlı ablasını hoşnutsuzlukla karışık bir şaşkınlıkla inceliyordu. Sonra aldırmazlıkla gülümsedi.

— Peki abla, yarın akşama kalayım. Üstümü başımı onar. Hattâ eski günlerdeki gibi hamamı yak, yıkanıp çıktığımda takunyaları giymeyi unutarak, ıslak ayaklarımla basayım yerlere. Görev duygun yatışsın. Peki peki, üzme kendini... Kalıyorum...

Kadın irkildi.

İsteğinin kolaylığını görmek, artık tek kurtuluş yoluydu kardeşiyle aralarında.

Demin konuşurlarken açığa çıkmıştı bu.

Hep bir yanlara saklanıyordu.

Ayten'de de aynı şey olmamış mıydı!

Namık'tan yanaydı kardeşini kaçırırken evden.

Her şey durulsun istemişti.

Herkes gibi tam sahipleneceği bir evi olsun istemişti.

Gençliğin, güzelliğin parlamasından gelen ürküntüye mi yenilmişti Ayten'i yollarken.

Hiç düşünmek istemezdi bunu.

O yıllarda yorgunluk başa çıkılmazca almıştı eline Mehlika'yı.

Gözlerini ne zaman yumsa karanlık, boyutsuz bir koyuluğa zehir yeşili yıldızcıklar doluşuyordu.

Yaşamasında dayanan, direnen bir şey görmediğini bu gece ilk kez seçiyordu.

Alişan'dan sonra Ayten gidince sağlama aldığını sandığı günler ötekilerden pek ayrı olmamıştı.

Kocasıyla yemeğe oturduklarında yakınlarını yitirdiklerinden ötürü, kederli görünme zorunluğuyla takındıkları somurtkanlıkların ardından gittikçe beliren rahatlamanın ikiyüzlü yayılışını nasıl unutabilirdi?

Alişan'la Ayten'in gürültüsüzce çekip gitmelerinden sonra, yalnız kalınan bir evin giz dolan kimsesizliği bile Namık'la onu hiçbir şeyde bütünleşip derinleştirememişti.

Neyin eksik olduğunu araştırmıştı Mehlika.

Namık'ın aldırmazlıklarını görmezlikten gelerek, yıllar yılı soluk yakınmalarla doyum kazanıp sessiz yaşantısını sürdürmeyi yeğlemişti. Kocasıyla aralarındaki bu sörpmüş, diriliğini yitirmiş ilişkiler dizisine, kıtı kıtına parayla geçinmelerini tek neden sayamıyordu. Yıllarla edindiği sinmişlik, ileri gitmesine engel oluyordu düşüncesinde. Açığa çıkan her duygu çarpıklığında telaşlanıyorlar, durumlarını savunacak bir şeyler öne sürerek haklılıklarını anımsatıyorlardı kocasıyla birbirlerine. Kim kime acıyordu ki şu dünyada...

Bu gece yine de ilk kez içlerinde en doğru seçimi yapan Alişan gibi görünüyordu Mehlika'ya.

Kadın başını dikleştirdi. Dosdoğru delikanlıya baktı.

— Belki de, bu akşam gitmen daha uygun. Ben de bunu açıkça söyleyecek yürekliliği göstereyim. Mademki Namık söylerken dinledim. Namık, "Kardeşin gitsin, burda kalamaz" diyebiliyor. Ne bileyim, asıl karşı konacak baştan beri buydu asıl...

Delikanlı ablasının bileklerini tuttu. Bilek damarları ince ince zonkluyordu.

Sabunlu sulardan pullaşan derisine baktı ablasının.

— Biliyor musun abla... dedi. Birgün okul önlüğümde jilet unutmuştum da yıkarken avucun baştan başa kesilmişti. İzi hâlâ duruyordur değil mi?..

Kadının avuçlarını bir bebeğin dirençsiz avuçları gibi açtı.

Aklaşmış eski yara çizgisi uzuyordu boydan boya.

Yanına kendi avucunu da dayadı.

Geniş erkek avucunun ortasındaki eski çakı izini birlikte gördüler.

— Kendini bize emek vermemiş sayamazsın Mehlika Abla, bizler kardeşiz. Suçları tek başına üstlenme. Deminki gibi şeyler söyleme. Ayten'i de, seni de hiç düşünmediğim yıllar oldu. Üç yıl önce, bir akşamüstü taşra otellerinden birinde otururken anı eşyası satan satıcıdan sana ve Ayten Ablam'a iki şişe binbir çiçek kokusu almıştım. Kadınlara armağan vermekten hoşlanmıyordum. Parayı daha çok seviyordu tanıdıklarım. Onun için arkadaşlarım şaşmışlardı. Ablalarıma alıyorum, demiştim. Baştan inanmayarak gülmüşlerdi. Sonra nedense, ne gördülerse halimde birden inanıvermişlerdi. O güne dek söz etmemiştim sizlerden. Bir süre sonra gene unuttumdu sizleri. Kokular da şişelerinden uçup gittiydi. Bazen umulmadık yerlerde aklıma geliverirdiniz. Kırgındım sizlere. Hep suçlanmaktan bezmiştim. Bu gece eskisi gibi düşünmüyorum. Anlattım ya, kırgın ayrılmayacağız. Elbette bir iş bulacağım. Başta gelmeyi doğru bulmuyordum ya, şimdi tersini düşünüyorum. Ablacığım benim. İyilikle ayrılacağız birbirimizden.

Kadın, elleri kardeşinin ellerinde öylece, mutlu denebilecek bir durgunlukla ağlamaya başladı.

Öylesine sessizdi ki duruşu, ağlarken yüzünü görmeyen, bu dinginliği bir uyku başlangıcı sanabilirdi. Yaşlar, mavi gözlerinden irileşip iniyordu. Deminden beri geçirdiği duygu sarsıntılarından ötürü şimdi yüzü solmuştu.

— Birkaç kuruş param var, onu sana verebilirim Alişan.

Sesi sevgiyle, acıyla titriyordu kadının.

— Yok abla, kalsın, istemem. Mersin'e döneceğim. Orada tanışlarım var. Kötü günlerde de iyi günlerde de yan yana olduğum insanlar. Sen ağlama yalnız...

Küçük bir çocuğu nazlandırırken yapıldığı gibi, sesini yumuşatıyordu konuşurken delikanlı.

Dışarıdan bir horozun ötüşünü duydular.

— Yağmur yağacak.

— Yok dedi kadın, vaktidir. Saat üçü geçti sanırım. Sabah horozları bunlar. Hem sen, vakitsiz horoz ötünce yağmur yağar dendiğini nerden biliyorsun?

Kadın hem gülüyor, hem ağlıyordu şimdi.

Delikanlı ablasının ellerini avuçlarının arasına aldı. Sonra parmaklarını açıp kapamaya başladı.

— Annem söylerdi ya.

— Aaa nasıl da unutmamışsın.

— Ağlamayı kes abla. Ben gelmesem yine eskisi gibi yaşayıp gidecektiniz. Sonra burdan taşınmış da olabilirdiniz. Öyle olaydı hiç göremeyecektik birbirimizi. Bir de böylesini düşünsene. Eskisi gibi yaşayıp duracaktın. Haydi toparla kendini.

— Hiç de değil... Bu geceden sonra kolay değil...

Kadın yüzünü odanın tek penceresinin olduğu yöne çevirdi.

Delikanlı da onun baktığı yeri izledi.

Solmuş perdenin yanında duvarın renginden açık bir dörtgen duruyordu.

Kadın uzak bir noktayı gösterirmiş gibi kolunu uzatıp parmağıyla,

— Oraya senin resmini asmıştı Ayten... deyip gösterdi. Nerden bulmuşsa. Gazeteden kesmişti herhalde. Üşenmeyip çerçeveletmişti de onu. Hep seni beklediydi dönersin diye. Futbolcuların umulmadık paralar kazandığını söylüyordu. Senin için çıkan her şeyi bulup buluşturup okuyordu. Öylesine merak sarmıştı ki. Kazanacağın başarının önemini anlatıyordu. Birgün dönerek bizi alıp gideceğine inanmıştı. "Mehlika Abla diyordu, bunların çoğu yoksul çocukları. Futbolculukta iş, öne geçip parlayabilmekte. Alişan bunu becerirse yaşadık. Hem göreceksin becerecek". Sonra evden kaçmasına yakın indirmişti resmi duvardan. İşte hepsi bu kadar. Dur, ben senin şeylerini getireyim.

— Demin şurdaydılar ya alıp çıkarım.

— Yok yok.

Delikanlı ayağa kalktı.

Gömleğinin olan düğmelerini iliklemeye başladı.

Yürüdü, sarı soluk perdeyi araladı.

Koyu kara bir duvara burnunu dayıyormuş duygusuna kapıldı.

Başını kaldırıp camın açıklığının elverdiğince yukarı doğru bakmaya çalıştı.

Camın kaygan yüzeyi eskilerde kalmış bir okulun karatahtasının önünde dikilen Alişan'ın duyduğu kıyıcı titremeyi depreştirdi.

Tepedeki görebildiği alacakaranlık göğün varlığına tanıklık ediyordu.

Çekildi, perdeyi indirdi.

Elini, niye yaptığını bilmeden eskiden resmin asılı olduğu yerin açıkta kalan izine okşarca sürdü.

Kadın ayaklarının ucuna basarak girdi odaya.

— Tamam... dedi.

Paltosunu giymiş, eline o günlerde hiç kullanılmayan biçimde bir çanta almıştı kadın.

Delikanlı ne yapacağını bilmez yadırgı bir bakışla baktı.

— Sen niye giyindin Mehlika Abla? Beni geçirmen gerekmez. Hem artık sabah oluyor, yatıp dinlenmelisin.

— Seni geçirmeyeceğim... dedi kadın. Sesi zor duyuluyordu ya, gene de arınmış, anlaşılır bir dirilikte çıkıyordu sözcükler dudaklarından. Seninle geleceğim Alişan. İsteğimle evi bırakıyorum.

— Ablacığım, Mehlika Ablacığım, sen alışık mısın? Bir sürü zorluğun, alışılmadık şeylerin beklediği bir yaşamaya.

— Sen nasıl yaptın Alişan? Daha on beşini sürüyordun alıp başını gittiğinde. Üstelik kış geliyordu. Kara kışlarda ısınacak yer, doyacak yemek bulabileceğini nereden biliyordun ki? Üstelik, o zamanlar çocuktun, kim bilir neler yaşadın?.. Şimdi yine yolluyoruz seni, git diyoruz. Ne bileyim, hep kendimizi düşünüyoruz demek ki. Oysa düşünülecek ne yanımız kalmış. Günümüzü gün edelim derken insanlıktan çıktık. Korkaklıktan sevmediğimiz, sevemediğimiz insanlara gülümsüyoruz. Beni yatak odasına çağırıp 'kardeşin bizde kalamaz' diyen adamın bağışlanacak yanı var mı? Beni sevdiğini de söyleyemezsin Namık'ın. İyi ki çocuğumuz olmadı. Ne kadar heves etmiştim oysa... Artık ben bile beni sevdiğini inan söyleyemem kendime. Törpülene törpülene yusyuvarlak oldum. Nereye itilse dönen bir top oldum bu evde. Neyi kaybederim? Şu alt kattaki kaldırıma açılan pencereyi mi? Günboyu insanların koşuşan bacaklarını seyretmeyi mi? Ben de çalışıyorum. Bir işe yaradığımı hiç duyurmadılar yakınlarım bana. Bunu sen geldiğinden beri fark ediyorum. İyi insan diye görünmek, bizim için hile yapmakmış. Sana gitmelisin dediğimde anlamaya başladım. Her gece

bir masanın, sonra koltukta bir fincan kahvenin ardına çekilip ihtiyarlayıp duruyoruz. Durmadan korkuyoruz. Bizi sindiren şeyler de ne, işte şu gördüğün hırtı pırtı, anlayıp öğrenmeye çalışmadığımız olaylar... Üstelik uzaklarda, kardeşlerimden biri sakatlanıp arkadaşına sığınıyor. Çünkü suçlarını tek başına yüklenecek gibi onlara haklı göstermişiz kendimizi, hep saklanmışız... Arasız ürkmüşüz... Ya Ayten ne durumdadır? Şimdi yüzü yoktur bize. Gelemez de, biliyorum. Sana biri çıkıp anlatmış neyin ne demek olduğunu. Biz de... Bırakıyorum bu evi.

Delikanlı, kadından gelen çarpıcı bir direnme duydu.

Çantasının sapını tutan, olmadık bir güçle sıkan parmaklara baktı.

Sabah horozları yeniden öttü.

— Namık eniştem ne der?

— Uygun bir şey bulur, merak etme.

— Buraları ararsın belki abla.

— Ararsam dönerim be Alişancım, oğlum. Nasıl olsa buralar görüyorsun bıraktığımız gibi duruyor. Gördün ya, hiç değişmiyor. Değişse de aynı onmazlıklar daha başa çıkılmaz oluyor sonunda. Dönerim de, belki döndüğüm fark edilmez bile... O zaman gitmemin de...

Delikanlı içindeki ezikliğin arttığını anladı.

Kadına sırtını döndü.

Kirli mendiliyle burnunu iyice sildi.

Yutkundu, duraladı.

— Peki abla, sabah altı otobüsüne bilet bulalım öyleyse.

— Hadisen ya...

Delikanlı dağınık battaniye yığınının içinden ceketini arayıp buldu, giydi.

Kesin bir sessizlik sarmıştı evi.

Kadınla sessizliği birlikte dinlediler.

Yukarı katlardan bir saat dördü vurdu.

— Sabah oluyor... dedi kadın. Altı otobüsüne yetişeceksek ayağımızı çabuk tutalım...

Çıktılar.

Yatak odasından yorgun bir inleme taştı bulundukları yere.

Yitmiş bir duygu aydınlanıp çaktı iniltiyle birlikte.

— O da yorgun... dedi kadın, sesi sevecendi. Gitmemiz iyi olacak. Yalnız kendi için yaşayacak bundan sonra. Güven içinde emekliliğini bekleyerek. Kış gelmeden o da, biz de yeni düzenimizi kurarız... Mevsimidir, ikimiz de çalışırsak Alişan, kış gelmeden...

Delikanlı böylesine değişmiş olan kadını karanlığın içinde arandı.

Göreceği kişinin hiç tanımadığı biri olacağı ürküntüsü belirmişti kafasında.

Bavuluyla deri torbasını yerden usulca aldı.

Kadın aynı fısıltılı, yine de açık seçik konuşmasıyla,

— Bizde bavul olmadığından bir bohça dürdüm, sardım gazetelere. Ayıp olmaz inşallah.

Delikanlı yüklerini bıraktı.

Gözleri yanmaya başlamıştı.

Eğilip kadının sırtını okşadı.

Bıraktıklarını yeniden aldı.

— Bizim gibi kişilerin yanına gidiyoruz abla... dedi. Korkma hiç, ayıplamazlar.

Dış kapıyı açtılar.

Merdivenleri tökezlemeden karanlıkta çıktılar.

Merdiven elektriğini açmayı ikisi de istememişti.

Sokak kapısına vardıklarında burunlarına yeni biçilmiş bir çayır kokusu çarptı.

Bu, günün ilk saatlerindeki kirlenmemiş, arı havadan ötürü çevreye yayılan serinlikti.

Sokakta kimseler yoktu.

Birbirlerine hiç bakmadan yürümeye başladılar.

Anacaddeye varana dek konuşmadılar.

Sessizce düşüncelerine bırakmışlardı kendilerini.

Kaldırımda bir kedi yavrusu bağırarak dolaşıyordu.

Anacaddeye dönen sapakta kadın durdu.

Çarçabuk ardına baktı.

Yol, karadan maviye dönerek açılan ilk aydınlığın içinde uzuyordu.

Bir bakkal dükkânının çekilen kepenklerinin sesi duyuldu.

Kadının içinde depreşen alışkanlığın dokunaklı kıpırdanışları yatıştı.

Delikanlı önde yürüyordu. Geniş adımlarıyla, iki yana salınan ince uzun boyuyla ıssız caddenin kimsesizliğinde gittikçe uzaklaşıyordu.

— Alişan, beni bekle... diye seslendi kadın.

Delikanlı dönüp baktı.

Kadının ardında kalışını yadırgadı.

Yüzünden bir gölge geçti.

Yeni doğan günün alacasında bile görünen bu gölgeyi seçti kadın.

— Baksana, bohçam açılır gibi oldu da... dedi.

Hiç gevşememiş çıkışını hışırdatarak sıkıladı yeniden.

Koltuğunun altına soktu.

Çevik adımlarla kardeşine yaklaştı.

İkisi de adlandırmak istemedikleri şeyin dağılıp çekildiğini anladılar.

Yan yana durduklarında kadın, kardeşinin alacası dağılan günün içinde açılan yüzüne baktı.

— Ne sandın yani... dedi gülerek. İşte bohçam gevşediydi.

Geniş anacaddenin ucundaki durağa yöneldiler.

Sabah yeli, atılmış gazeteleri yolun ortasına doğru hışırtılarla sürüklüyordu.

Güneşin ilk ışıkları büyük yapıların arasından sızmaya başlamıştı.

Aralık 1972

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER

YAPI KREDİ YAYINLARI / YENİLERDEN SEÇMELER